

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Katja Polanec

**Kakovost življenja odraslih ljudi z
intelektualnimi ovirami v domači oskrbi s strani
sorojencev**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Katja Polanec

**Kakovost življenja odraslih ljudi z intelektualnimi
ovirami v domači oskrbi s strani sorojencev**

Magistrsko delo

Študijski program: magistrski študijski program socialno delo z družino

Mentorica: izr. prof. dr. Mojca Urek

Ljubljana, 2019

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Mojci Urek za strokovno pomoč in podporo pri ustvarjanju magistrskega dela. Močno se zahvaljujem prijateljici in strokovni sodelavki v društvu Sožitje Nataši Trček Pristov za vse nasvete, spodbude in mnenja, ki mi jih je podala. Iskreno hvala tudi moji družini za potrpežljivost in podporo.

Kakovost življenja odraslih ljudi z intelektualnimi ovirami v domači oskrbi s strani sorojencev
Povzetek magistrskega dela

V magistrskem delu sem raziskovala različne segmente socialnega konteksta, ki prikazujejo kakovost življenja odraslih ljudi z intelektualnimi ovirami v domači oskrbi s strani svojih sorojenk.

V teoretičnem delu razlagam pojem deinstitutionalizacije, ki zajema dolgotrajno in skupnostno oskrbo. Gre za proces, ki ustanavlja nove službe, ki bodo nadomestile institucije, hkrati pa omogočile ljudem, da so kljub oviram vključeni v običajno življenje in imajo pri tem zagotovljeno potrebno podporo. Posvetila sem se službam, ki se jih poslužujejo ljudje z intelektualnimi ovirami, ki živijo doma, in sicer gre tu za institut družinskega pomočnika in storitve osebne asistence.

V kvalitativno raziskavo sem vključila posameznike z intelektualnimi ovirami, ki živijo v domači oskrbi. Vprašanja so se nanašala na oceno življenja, oceno socialnega konteksta, oceno zdravja in oceno služb, ki so na voljo v njihovem okolju. Prav takšnih tem smo se dotaknili tudi skupaj z njihovimi sestrami, ki so v večini primerov hkrati njihove skrbnice. Rezultati moje raziskave so pokazali, da je kakovost življenja ljudi z intelektualnimi ovirami v domači oskrbi zadovoljiva. Imajo podporo s strani družinskih članov, v določeni meri so samostojni, sicer pa se jim nudi potrebna podpora.

Ključne besede: hendikep, ljudje z intelektualnimi ovirami, sorojenci, družina, deinstitutionalizacija, skupnostna oskrba.

Life Quality of Adults with Intellectual Disabilities in Home Care with Sibling Support

Graduation Thesis Abstract:

Master's thesis explores the different segments of the social context that demonstrate the life quality of adults with intellectual disabilities in home care with sibling support.

The theoretical part of the thesis explains the concept of de-institutionalisation that includes the long-term community support. It is a process that creates new jobs which will replace institutions and enables the inclusion of individuals with disabilities in normal life while providing the necessary support. I paid special attention to the jobs used by people with intellectual disabilities living at home, these being the institute of family assistant and services of personal assistance.

The qualitative research included individuals with intellectual disabilities living at home. Questions related to the quality of life, social context assessment, assessments of health and jobs available in their environment. These were also the topics that were discussed with their sisters who are mostly also their guardians. The results of the research showed that the quality of life of people with intellectual disabilities in home care was satisfactory. Such individuals receive the support of their family members, they are independent to a certain degree while receiving the necessary support.

Key words: handicap, people with intellectual disabilities, siblings, family, de-institutionalisation, community care.

Vsebina

1.	Teoretični uvod.....	1
1.1.	Hendikep in ljudje z intelektualnimi ovirami	1
1.2.	Družina in človek z intelektualnimi ovirami.....	3
1.3.	Bratje in sestre oseb z intelektualnimi ovirami	7
1.4.	Prehod iz institucionalnega varstva v deinstitutionalizacijo	9
1.5.	Deinstitutionalizacija.....	11
1.6.	Dolgotrajna oskrba.....	13
1.7.	Skupnostna oskrba	15
2.	Raziskovalni problem.....	21
2.1.	Raziskovalni problem	21
2.2.	Raziskovalna vprašanja.....	21
3.	Metodologija.....	22
3.1.	Vrsta raziskave.....	22
3.2.	Merski instrument ali viri podatkov.....	22
3.3.	Populacija in vzorčenje	22
3.4.	Zbiranje podatkov	23
3.5.	Obdelava in analiza podatkov	23
4.	Primeri obdelave podatkov.....	25
4.1.	Relevantni deli besedil	25
4.2.	Primer odprtega kodiranja.....	26
4.3.	Primer osnega kodiranja.....	28
4.4.	Načrt diseminacije rezultatov.....	29
5.	Rezultati.....	30
5.1.	Sestre, ki so prevzele vlogo skrbnic.....	30
5.2.	Ljudje z intelektualno oviro	38
6.	Razprava	43
7.	Sklepi.....	47
8.	Predlogi.....	49
9.	Seznam virov	51
10.	Priloge.....	54
10.1.	Priloga A: Intervjuji z enotami kodiranja	54
10.2.	Priloga B: Kodirani intervjuji	113
10.3.	Priloga C: Oso kodiranje.....	168

1. Teoretični uvod

1.1. Hendikep in ljudje z intelektualnimi ovirami

Zrcalo družbe in hkrati stopnjo humanosti predstavlja odnos družbe do ranljivih skupin (Lačen, 2001, str. 9). Izpostavila bi skupino ljudi, ki imajo intelektualne ovire. Kako jih poimenujemo, je odvisno od zgodovinskega pristopa, od tega, ali nas zanima medicinski ali družbeni pristop ali gre za krepitev moči ali zatiranje le-teh.

Na splošno lahko rečemo, da je razvoj odnosa v človeški zgodovini do ljudi z intelektualnimi ovirami doživel toliko sprememb, kot le malo katera človeška razmerja oziroma odnosi. V ne tako dolgem obdobju so osebe z motnjo v duševnem razvoju pobijali, zapirali, pomilovali, po božje častili, skrivali, se jih sramovali, popolnoma ali delno izključevali iz družbe. V novejšem času lahko rečemo, da je odnos postal bolj spodbuden, kajti poizkuša se jih vključevati v družbeno življenje, poudarja se normalizacija, integracija in inkluzija ipd. (Lačen, 2001, str. 9–11). V socialnem delu sledimo konceptu perspektive moči, ki naj bi tako postavljala človeka kot takega na prvo mesto. Naša naloga je, da posamezniku pomagamo poiskati svoje kvalitete, talente, vire moči. In prav v primeru, kjer se posameznik že tako sooča z osebni primanjkljaji, ovirami, moramo na kar se da najboljši način omogočiti posamezniku, da se počuti sprejetega. Jezik socialnega dela nam nalaga, da ga uporabljamo v korist posameznikom, da ubesedimo posameznikovo moč, pogum in da omilimo negativno perspektivo, ki je prisotna, da zmanjšamo izključenost ranljivih skupin (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 8).

Takšni in drugačni posamezniki pa smo vsa družbena bitja, zato ne moremo izključiti družbenega vidika, ki močno vpliva na uporabo/izrabo jezika. V jeziku obstajajo omejitve, saj žal ne moremo zadovoljiti vsem. Gre za koncept, ki je družbeno konstruiran in je večplasten: vsebuje osebna izkustva, normativna sklepanja, družbeni aktivizem in teoretske koncepte (Zaviršek, 2000, str. 7–8). To bo moje izhodišče za predstavitev različnih definicij hendikepa.

Družba in s tem povezana uporaba »primerne« jezika se razvija skozi različna obdobja v zgodovini. Že v latinščini je imela beseda *invalid* negativen prizvok, kajti latinsko *invalidus* pomeni šibek, nemočen. Podobno je z besedo *prizadetost*, kar je zloženka iz *pri-zadet*, kar pomeni zadet od nečesa, človek ima torej preveč ali premalo, prefiks pa je prevod iz angleške besede »dis« (*-disability*), ki prav tako označuje odsotnost nečesa. Tudi beseda *hendikepiran* ima zgodovinsko negativno konotacijo, saj predstavlja čas beračenja oviranih. Vseeno se *prizadetost* in *hendikep* danes uporabljata kot kritična koncepta v smislu družbene

konstrukcije prizadetosti, ki jo lahko razdelimo na vidno ali nevidno (multipla skleroza v zgodnjem stadiju, rak, duševne stiske) ali družbeno konstruirane oviranosti na ekonomski, družbeni, psihološki in simbolni ravni, ki jih doživljajo ljudje z različnimi ovirami (Zaviršek, 2000, str. 7–8).

V konvenciji o pravicah invalidov, katere ustrežnejši prevod bi bil konvencija o pravicah ljudi z oviro (Zaviršek idr., 2015, str. 12), so ljudje z oviro definirani kot ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi in senzornimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi okvarami lahko omejujejo, da ne morejo enako kot drugi polno in učinkovito sodelovati v družbi (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b.d.).

Slovenska zakonodaja še vedno za poimenovanje oseb z oviro uporablja besedo invalid, ki je v vsakem zakonu opredeljena drugače (Sendi, v Jenko, 2017, str. 1). V okviru razvojne strategije invalidskega varstva v Sloveniji Zakon o invalidskih organizacijah (2006, čl. 18) invalidno osebo definira kot »človeka, ki ne more zadovoljevati (niti povsem niti delno) potreb po normalnem družbenem ali zasebnem življenju zaradi prirojenih ali pridobljenih pomanjkljivosti v fizičnih in mentalnih sposobnostih«.

Zakonodaja, ki ureja otroke, mladostnike in polnoletne otroke, uporablja termin »osebe s posebnimi potrebami«, kasnejše življenjsko obdobje pa je zaznamovano s poimenovanjem »duševno prizadete osebe« in »osebe z motnjo v duševnem razvoju«. V sodobnih konceptih pa se pojavlja termin »intelektualna ovira«, nekateri pravijo »intelektualna onesposobljenost«, ki naj bi nastala zaradi izgube ali omejitve priložnosti, ki nastanejo zaradi fizičnih preprek in preprek, ki jih ustvarjajo prepričanja in stališča« (Škerjanc v Ceglar, 2005, str. 57). Termin intelektualne oviranosti se je pojavil, ko se je v družbi umaknil medicinski model hendikepa, ki poudarja telesno in duševno oviranost posameznika. Aktivnim hendikepiranim aktivistom, svojcem ljudi z oviro in redkim akademikom je uspelo v 20. stoletju spremeniti razumevanje in tako so ustvarili socialni model hendikepa (Zaviršek, 2014, str. 133–134). Opozarjali so na ovire, ki so družbeno ustvarjene, in na kršenje pravic (Zaviršek, 2000, str. 50). Socialni model govori o tem, da oviranost povzroči družba, ni osredotočena na posameznika, ampak na njegovo interakcijo z okoljem. Telesna okvara sama po sebi ni ovira, ampak hendikep ustvarja družba s tem, ko ljudi z gibalnimi in intelektualnimi ovirami izključuje iz družbe, izolira in stigmatizira (Schur v Jenko, 2017, str. 20).

V neki raziskavi so uporabniki varstveno-delovnega centra dejali, »da imamo posebne potrebe pravzaprav vsi in da potreba za njih ni posebna, temveč običajna« (Ceglar, 2005, str. 57). Prav tako Škerjanc (1995, str. 402) omenja skupino za samostojno življenje v Sloveniji, ki so povedali, da si želijo biti poimenovani »ljudje, ki potrebujemo pomoč za samostojno

življenje«. Tako poimenovanje sporoča cilj skupine ljudi z ovirami. V ospredju so samostojnost in morebitna pomoč ter podpora in ne gre več za različne skupine ljudi z določeno prizadetostjo, boleznijo ali primanjkljajem. Gre za premik moči pri načrtovanju socialnih služb, ko sta tem ljudem vrnjena moč odločanja in nadzor nad življenjem, in v tem pogledu je poimenovanje »ljudje, ki potrebujejo pomoč za samostojno življenje«, revolucionarno (Škerjanc, 1995, str. 403).

Kljub trudu in vztrajnosti še vedno politika in stroka najpogosteje uporabljata besede »invalidnost«, »posebne potrebe« in »motnje v duševnem razvoju«. Ta poimenovanja se osredotočajo na telesne in mentalne poškodovanosti, ne da bi kot enako pomembne in še bolj določujoče upoštevale družbene odzive nanje (Zaviršek, 2000, str. 7–8).

Naslednji mejnik, pri katerem smo izpostavljeni t. i. preverjanju znanja oziroma sposobnosti, je prehod v odraslost. Staršem otrok z intelektualnimi ovirami je še posebej težko, ker njihovi otroci praviloma nikoli v življenju ne bodo popolnoma samostojni. Ko govorimo o zmerni, težji in težki motnji v duševnem razvoju, se soočamo z osebami, ki celotno svoje življenje, torej tudi v odraslosti, potrebujejo posebno skrb, vodenje in usmerjanje. To lahko zajema podporo in pomoč pri vsakodnevnih opravilih, varstvo itd., lahko pa gre le za vključitev v posebne oblike dela (zaposlitev pod posebnimi pogoji in specifične oblike varstva), kot so varstveno-delovni centri (Lačen, 2001, str. 35).

1.2. Družina in človek z intelektualnimi ovirami

Pri ljudeh z intelektualnimi ovirami moramo upoštevati njihovo drugačnost, specifičnost in individualnost. Na podlagi tega pa morajo biti strukturirani ustrezni življenjski pogoji, ki bi zagotavljali optimalne pogoje za kakovost njihovega življenja (v dnevnem življenjskem in delovnem procesu), kar pomeni, da upoštevamo pravico človeka z intelektualnimi ovirami in njene družine do izbire. S to pravico jih postavimo v aktiven in s tem resničen in enakopraven odnos; odnos, ki pomeni aktivno oblikovanje svojega življenja v danem okolju, ki jim prinaša samostojnost, svobodo in jim omogoča odločitve na osnovi njihovih resničnih potreb (Lačen, 2001, str. 21–24).

Seveda moramo enake pravice v tem primeru razumeti relativno, kajti popolnoma enake pravice bi namreč za ljudi z intelektualnimi ovirami pomenile neenakost, saj enake pravice ljudem z različnimi potrebami dejansko lahko pomenijo največjo diskriminacijo. Ljudje z intelektualnimi ovirami imajo različne potrebe in so zato tudi njihove pravice različne,

odstopajoče od vsakdanjih, gre za enako zadovoljitev objektivno različnih potreb (Lačen, 2001, str. 21–24).

Lačen (2001, str. 21–24) je kar obširno opredelil pravice družine oseb z intelektualnimi ovirami. Poudaril je, da je družini treba zagotoviti vsestranske, dobre in poštene informacije s strani države, različnih društev in ustanov. Treba je izhajati iz resničnih potreb družin. Resda so navidezno različne družine v isti situaciji, vendar to še ne pomeni, da se ukvarjajo z enakimi problemi. Vidik, kateremu sledi socialno delo, je, da nimamo pravice obsojati nobene družine, četudi so njihove odločitve včasih nam nerazumne, za njih pa imajo lahko velik pomen. Prav tako je izrednega pomena, da se v socialnem delu zavedamo, da nudimo pomoč, še preden so izčrpani vsi viri moči v družini. Še prevečkrat pride družina v situacijo, kjer je njeno socialno-emocionalno ravnanje čisto porušeno, in šele takrat iščejo zunanjo pomoč. Prav tako se mi zdi zanimiv in izrednega pomena vidik, ki ga je izpostavil Lačen, in sicer da imajo tudi starši in sorojenci pravico, da na glas povejo, da ne zmorejo. A ker je situacija kompleksna, da ni dovolj sistematične podpore, so primorani iskati namestitev za svojca drugje.

Najprej pa je treba upoštevati pravice človeka z intelektualnimi ovirami, za katere lahko rečem, da sledijo novejšemu konceptu pomoči in podpore. Tukaj je vključen koncept normalizacije, predvsem pa gre za pravico do izbire in nasploh bolj spodbuden in human odnos do ljudi z intelektualnimi ovirami. Družine so postavljene v popolnoma drugačen položaj, lahko sledijo svojim željam, potrebam in okolica je tista, ki naj bi jih pri tem podpirala (Lačen, 2001, str. 44–45). Kot že omenjeno, pri družini je zelo pomembno, da tako družina kot okolje poslušata in upoštevata resnične potrebe in želje človeka z intelektualnimi ovirami. Starši težko sprejmejo dejstvo, da bo njihov otrok vedno potreboval (vsaj) nekaj pomoči in podpore, in se težko spoprimejo s tem, da otroka »pustijo«, da postane samostojen (če je tega zmožen). Vendar je za posameznika zelo pomembno in zapolni ga z notranjim zadovoljstvom, ko je zmožen narediti kaj sam in si tako lahko v določenih trenutkih pomaga sam. Bolj ko človek svoje življenje osvobodi pomoči drugih, bolj je to življenje polno svobode, samostojnosti in konec koncev bolj osmišljeno življenje posameznika (Lačen, 2001, str. 21–24).

Prej ali slej pride do ločitve od staršev, v skrajnem primeru, ko starši umrejo, in prav je, da se osebo z intelektualnimi ovirami pripravlja na eventualno osamosvojitev. Zaradi tega nikoli in nikdar ni dobro za človeka z intelektualnimi ovirami in njegov razvoj, za njegovo zadovoljno življenje, da ga starši pretirano vežejo nase, da mu ne dajo možnosti samostojnega življenja, kolikor so ga optimalno sposobni. Starši svoje otroke v pretirani skrbi s tem, ko jim

ne zaupajo, da so dejansko sposobni več, dodatno socialno invalidizirajo. V psihologiji je znano spoznanje, da preveč ljubezni tudi ubija. Ne sicer ljubezen sama po sebi, temveč ljubezen, ki veže nase brez svobode in tudi določenih obveznosti (Lačen, 2001, str. 104–105). Prav je, da svojega otroka ali svojca z intelektualnimi ovirami upoštevamo kot enakovrednega partnerja, s katerim se odkrito pogovarjamo o prihodnosti, ki sigurno prinaša spremembe v zdravju tako enega kot drugega. Zatiskanje oči, da bo vse v redu, ali pa da vse prepustimo usodi, ni racionalno vedenje in posameznikom prinaša večinoma le težka bremena in nezavidljive situacije. V skrajnih primerih lahko poiščejo pomoč in podporo pri socialnih službah, ki bodo reagirale po protokolu in trenutnih zmožnostih, ki pa mogoče ne bodo najboljše za posameznika.

Življenje v družini je najboljša možna varianta za osebo z intelektualnimi ovirami. Živi v svojem okolju, družinski člani se med seboj podpirajo, spodbujajo in si pomagajo. Sprejetost posameznika je v tem primeru najboljša, vendar pa se kaj hitro lahko celoten družinski krog zapre v tolikšni meri, da ne pustijo blizu komurkoli drugemu. Okrnjena je socialna mreža tako osebe z intelektualnimi ovirami kot tudi njihovih staršev, skrbnikov. Ta zaprt prostor komunikacije, druženja pa je lahko vzrok kopičenja napetosti med družinskimi člani. Pogosto se zgodi, da se v družini, ki je videti skoraj idealna, naenkrat vse poruši, ko izbruhnejo zavrte potrebe odrasle osebe z intelektualnimi ovirami, ki so bile samo delno ali sploh niso bile zadovoljene. Starši in skrbniki se potem sprašujejo, zakaj pride do takšnega vedenja, in iščejo pri tem svojo krivdo.

Prav tako je treba izpostaviti problematiko preobremenjenosti družinskih članov, ki skrbijo za osebe z intelektualnimi ovirami. Po eni strani mnogi družinski člani poudarjajo, kako so zaradi otroka s posebnimi potrebami postali močnejši, se skozi življenje z njim bolj povezali in postali čustveno bogatejši. Številni člani in članice družin poudarjajo, da hendikep ni imel velikega vpliva na družinsko življenje (Zaviršek, 2000, str. 244). Na drugi strani pa se srečujemo s preobremenjenostjo skrbstvenega dela, ki ga opravljajo starši, sorojenci – skrbniki oseb z intelektualnimi ovirami.

Skrbstveno vlogo navadno starši prepoznajo kot vlogo, ki bo trajala toliko časa, dokler jo bosta zmogla. Povezana pa je z zdravjem in fizično zmožnostjo skrbstvenega dela in ne s psihosocialnimi dejavniki. V družbeni konstrukciji se izraženo psihosocialno breme skrbi sicer pojavlja, vendar ne pomeni družbeno sprejemljivega razloga za diskurz o skrbstvenem delu kot napornem. Starši kot razloga za obremenitve, ki jih občutijo ob skrbi za otroka z oviro, ne morejo in ne smejo navajati psihosocialnih komponent skrbi, temveč le fizične. Ni dovoljeno govoriti o čustveni preobremenjenosti, saj jih zavezuje nenapisano družbeno

pravilo brezmejne starševske ljubezni do svojega otroka, ki mora biti večja in bolj požrtvovalna od vseh čustvenih naporov, ki jih takšno skrbstveno delo prinese. Uskun in Gundigar (v Krstulović, 2012, str. 408) v svoji raziskavi o psihosocialnih problemih staršev otrok z ovirami v Turčiji kot tri najpogostejše povzročitelje stresa navajata: odnos družbe do ljudi z ovirami (izključevanje), manj prostega časa in finančne težave. Izraz fizične obremenitve in potrebe po počitku je dovoljen tudi »običajnim« staršem, pripovedim o čustvenih obremenitvah pa se starši večinoma izogibajo. V družbeni konstrukciji velja, da mora imeti vsak starš svojega otroka rad, hkrati pa mu mora kljub fizično naporni skrbi prinašati globljo izpolnitev (Krstulović, 2012, str. 408–410).

Pri skrbi in podpori za ljudi z intelektualno oviro velja, da skrbstveno delo sloni predvsem na ženskah (materah, sestrah, rejnicah, skrbnicah). Ženske so nosilke tega dela. Dodatna obremenitev mater otrok s posebnimi potrebami je tudi večja odvisnost otroka, kar pa je hkrati večja odgovornost mater za otroka. Jogan (Jogan v Ceglar, 2005, str. 60) ugotavlja, da je kljub osamosvajanju žensk in njihovi večji udeležbi v sferah javnega delovanja v svetu in pri nas še vedno delitev obveznosti in odgovornosti pretežno asimetrična, in sicer v škodo žensk. Ženske se v družini preobremenjujejo, moški pa razbremenjujejo. Obremenjenost mater ljudi z intelektualno oviro še povečujejo zdravstvene težave in potrebe otrok, večja časovna obremenjenost, ki izhaja iz obiskovanja različnih strokovnih in specialističnih obravnav, večja je tudi finančna obremenitev, kadar otroci potrebujejo prilagojene materialne pogoje, zaradi usklajevanja vseh obveznosti pa naraščajo obremenitve na delovnem mestu, ki pogosto vodijo v skrajšanje delovnika ali pa celo opustitev delovnega trga (Ceglar, 2005, str. 60).

Zaviršek (2000, str. 250) meni, da je konstruirana ideja o ženski moralnosti še vedno eden glavnih razlogov, da najdemo med skrbnicami prizadetih predvsem ženske. Moški so od otrok bolj oddaljeni. Biografije žensk govorijo o tem, da za otrokovo prizadetost moški pogosto krivijo ženske in se pogosto tudi kmalu ločijo. Podatki v slovenski študiji kažejo, da si od petih družin s prizadetim otrokom le v eni družini zakonca delita skrb za prizadetega otroka, v dveh družinah materi nikoli nista delili skrbi z očetoma, v drugih dveh družinah pa je iz intervjuja razvidno, da moška veliko delata na področju plačane zaposlitve, zato nimata časa za otroka. Prav tako je zanimivo, kako javnost zakrije/zamegli resnično stanje. Ženske kot skrbnice, ki ostajajo doma in brezpogojno skrbijo za svoje otroke z intelektualnimi ovirami in zato ne zahtevajo plačila, so mogoče le enkrat v življenju nagrajene, in sicer s tem, ko so izpostavljene javnim medijem, mogoče je o njih napisan članek. Prav tu bi se morala država zamisliti in ostali bi morali biti kritični, da si matere poleg brezpogojne ljubezni in pomoči ter

podpore, ki jo nudijo svojemu otroku, zaslužijo podporo države (vsaj v finančnem smislu, da se lahko brez strahu, da bo padla v finančno zagato, povsem posveti skrbstvenemu delu). Večina staršev si poleg skrbi za otroka želi početi še kaj drugega, hkrati pa bi radi, da otrok ostane doma ali v lokalni skupnosti. Veliko staršev se noče povsem ločiti od otroka in ga namestiti v zavod, temveč si želijo pomoči pri skrbi za otroka doma. Ker ni izbir oziroma lahko rečemo, da se ustvarjajo pogoji za to, jim ostane edina možnost, da sami prevzamejo celotno skrbstveno delo (Zaviršek, 2000, str. 297).

Lačen (2001, str. 21–24) je izpostavil t. i. starše, ki so trdno odločeni, da bodo njihovi otroci živeli z njimi, potem so starši, ki sicer vidijo prednosti osamosvojitve, a se kljub temu raje ne odločijo za ta korak (navadno je to posledica očitajočega okolja in drugih zunanjih vzrokov), ter seveda starši, ki so se odločili za osamosvojitve svojega otroka (lahko je to celodnevna ali dnevna oskrba v zavodu, preselitev v bivalno skupnost za odrasle ali pa vsaj vključitev v varstveno-delovni center).

1.3. Bratje in sestre oseb z intelektualnimi ovirami

Odnos z brati in sestrami je običajno najdlje trajajoč intimni odnos v življenju in ima pomembno vlogo v razvoju posameznikov, še posebej v družinah otrok z intelektualnimi ovirami. Bratje in sestre skupaj preživijo več časa kot v družinah z obema ali več normativnimi sorojenci (Colnerič in Zupančič v Skerlep, 2016, str. 9).

Don Meyer (v Sagadin, 2013, str. 15), ki je posvetil večino svoje kariere poslušanju sorojencev in oblikovanju delavnic zanje, je v svoji raziskavi povzel sklepe, da sorojenci življenje z bratom ali sestro s posebnimi potrebami vidijo tako pozitivno kakor tudi stresno. Mnoge spremenljivke, povezane z drugačnostjo brata ali sestre s posebnimi potrebami, edinstveno vplivajo na vsakega sorojenca posebej. Ti dejavniki so: starost, spol, tip in resnost okvare, odzivi družinskih članov, dostopnost storitev in podpore, finančni viri, osebna in kulturna prepričanja (Meyer in Vadasy v Sagadin, 2013, str. 15). Sorojenci doživljajo drugačnost ali kronično bolezen svojega brata ali sestre na različne načine, vsak ne doživi vseh, prav tako pa različne situacije in čustva na vsakega sorojenca vplivajo drugače. Odrasli sorojenci pogosto poročajo, da so se redko pogovarjali o drugačnosti brata ali sestre. Izpostavljena je ironija, kajti v mnogih pogledih poznajo svojega sorojenca bolje kakor kdorkoli in vendarle so izvedeli tako malo o njegovem stanju in težavah. Prav tako pa starši in strokovnjaki pogosto podcenjujejo zmožnosti sorojencev glede njihovih sposobnosti razumevanja (Meyer in Vadasy v Sagadin, 2013, str. 15). Bratje in sestre imajo podobne

potrebe po informacijah kakor starši in tudi čutijo potrebo po zbiranju različnih informacij, ki jim pomagajo, da se prilagodijo. Pomanjkanje informacij ali napačne informacije lahko vodijo v zmote ter nezaželene skrbi in strahove (Gallagher, Powell in Rhodes v Sagadin, 2013, str. 31). Že kmalu po letu 1980 je postalo znano, da so izkušnje sorojencev vzporedne z izkušnjami staršev (Meyer in Vadasy v Sagadin, 2013, str. 31).

Dosegljive institucionalne, društvene podpore za sorojence najdemo v obliki skupin za samopomoč, na raznih spletnih straneh za samopomoč, v priročnikih ali t. i. sibshopih (sibling workshops). Ustanovljene so bile na podlagi lastnih izkušenj in z namenom širiti informacije, podporo in pomoč sorojencem, kajti sorojenci imajo manj podpornih možnosti kot starši. Tudi pozneje, ko so že napol odrasli in na svoji življenjski poti, jih lahko spremljajo še nerazrešeni čustveni konflikti, problemi in dvomi. Sorojenci potrebujejo podporo strokovnjakov, ki jih učijo predvsem prednosti življenja z osebo z intelektualnimi ovirami, hkrati pa jih informirajo o omejitvah, ki jih tak način življenja prinese. Največkrat se strokovnjaki ukvarjajo predvsem z otroki s posebnimi potrebami, sorojenci pa so zapostavljeni (Sagadin, 2013, str. 31–33).

S strani Zveze Sožitja je bil večkrat organiziran vikend seminar, namenjen sorojencem (nad 18 let) oseb z motnjami v duševnem razvoju in njihovim partnerjem. Delo je potekalo v obliki izkustvenih delavnic. Glede na želje in potrebe skupine pa so organizirali razne dejavnosti, namenjene sprostitvi, rekreaciji in druženju udeležencev (Zveza Sožitje, 2016). Prav tako so bile organizirane delavnice za otroke in najstnike, ki so v okviru različnih delavnic združevale otroke z intelektualnimi ovirami in njihove sorojence (Zveza Sožitje, 2017).

Programi, ki nudijo pomoč sorojencem v tujini (ZDA in Velika Britanija), pa so malo bolj strokovno usmerjeni in bolj razširjeni. Delo poteka v različnih skupinah, kjer gre za zmes rekreacijskih aktivnosti, socializacije, diskusij in iger. Zastavljeni so tako, da sorojencem nudijo tako zabavo kakor tudi podporo s strani strokovnjakov in drugih sorojencev (Sagadin, 2013, str. 35).

Zanimiva je tudi spletna stran, kjer lahko sorojenci najdejo informacije in se prek spleta povežejo z drugimi sorojenci. To je tako imenovana britanska spletna stran Sibs (<http://www.sibs.org.uk/>), ki predstavlja potrebe sorojencev oseb s posebnimi potrebami. Odrasli sorojenci si lahko tukaj poiščejo pomoč prek svetovanja po telefonu, elektronski pošti, foruma in delavnic. Lahko pa direktno navežejo stik s strokovnjakom. Projekt Siblings support (<http://www.siblingsupport.org/>) je namenjen vseživljenjski skrbi za brate in sestre oseb s posebnimi zdravstvenimi, razvojnimi in duševnimi težavami. Direktor projekta, ki deluje v Združenih državah Amerike, je Don Meyer, ki je ustvaril skupini SibNet in Sibkids.

Omenjeni skupini sta prvi in največji spletni skupini za mlajše in odrasle sorojence, ki imajo brata ali sestro s posebnimi zdravstvenimi, razvojnimi in čustvenimi potrebami, in omogočata vsem sorojencem, da si prek spletne skupine izmenjujejo svoje izkušnje, čustva in izzive, ki jih prinaša življenje z bratom ali sestro s posebnimi potrebami.

1.4. Prehod iz institucionalnega varstva v deinstitucionalizacijo

Institucionalno varstvo

Kot pri vsaki družbeno-socialni zadevi imamo tudi tukaj na eni strani zagovornike institucionalnega varstva in na drugi strani kritike. Tako je bilo že v samem začetku pri vzpostavitvi institucij in tako je tudi danes.

Institucije so bile prostor, v katerega so nameščali ljudi, ki so imeli skupne lastnosti oz. izkušnje (ubožni, sirote, blazni, najdenčki ipd.). Pregled razvoja institucionalnega varstva pokaže, da so bile institucije prostor izključevanja, kljub temu da so nekateri avtorji (Bleiweis, 1878, Göstl, 1934, Morris, 1969 v Videmšek in Leskošek, 2015, str. 259–261) institucijo videli kot prostor vključevanja ljudi. Smisel nameščanja v institucije je bil predvsem zato, ker naj bi jim le institucija lahko zagotovila varen prostor za nemoten razvoj. Ramon (v Videmšek in Leskošek, 2015, str. 259–261) navaja, da so sprva verjeli, da bo institucija revnim in obubožanim ponudila zavetje, oskrbo in zatočišče pred težavnim življenjem, hkrati pa jih bo naučila družbeno sprejemljivega vedenja. Kritiki so bili drugačnega mnenja. Dejstvo je, da se je z vključitvijo posameznika v institucijo njegovo življenje občutno spremenilo (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 259–261).

Ervin Goffman, eden izmed kritikov koncepta institucionalizacije, je pojem totalne ustanove impliciral na popolno oskrbo, družbeno segregacijo, zaprtost in izolacijo. Goffmanovo opredelitev totalne institucije lahko strnemo v več značilnosti. Prva je zaprtost pred zunanjim svetom. Z zapiranjem prostora ustanove zajamejo ljudi popolnoma – totalno, življenje zajamejo v celoti, za vse poskrbijo drugi. Zdi se, kot da je prostor, ki ga ustvarimo na podlagi ene same ideje in s kolektivnim življenjem, homogen – s tem ustvarimo množico uniformiranih posameznikov, označenih z eno prevladujočo značilnostjo (intelektualne ovire, motnje, duševne bolezni, kazniva dejanja) (Flaker idr., 2019, str. 31–32). Zaradi formalnih pravil in osrednjega načrta postane prostor popolnoma protigospodinjski – ni domačnosti, gospodinjstvo je naloga posebnih služb (npr. kuhinje). Odnosi so umetni in neizogibni – ljudje niso tam zaradi prijateljstva, sorodstva, skupnih interesov. Čeprav je ideologija pomemben del totalnih ustanov, pa življenje v njih urejajo ideologije, nebesedna znamenja in

pravila (prostor, postopki, pogledi, sedežni red, oddelki, zdravila itd.). Gre za kontrolo oblasti nad življenjem posameznika – disciplino, ki vključuje hišna pravila, sistem nagrad in kazni, privilegijev, zato jih doživljamo kot kaznovalne. Vsakdanje življenje je racionalizirano, sistematizirano, monotono – brez nenadnih sprememb. Izkušnja totalne ustanove pa je izrazita, intenzivna in zelo pomembna z vidika varovancev (Flaker idr., 2019, str. 31–32).

Omenjene značilnosti naj bi zmanjševale socialno in osebno identiteto uporabnikov institucije, ki je že brez tega močno okrnjena. Zlasti problematično naj bi bilo začetno obdobje prilagajanja na nov način življenja, saj poteka prek različnih procedur, ki so dejansko rituali, usmerjeni v poniževanje (degradacijo) uporabnika (Mali, 2012, str. 89; Flaker idr., 2019, str. 31–32).

Na podlagi Evropskih smernic (European network on Independent Living, b.d.) se totalna ustanova definira z vidika človekovih pravic in dostojanstva uporabnikov, njihove kakovosti življenja in zdravja, samostojnosti in socialne vključenosti. Definirajo jo kot namestitveno oskrbo, v kateri (Flaker idr., 2019, str. 32):

- so stanovalci izolirani od širše skupnosti oziroma prisiljeni živeti skupaj;
- stanovalci nimajo zadostnega nadzora nad svojim življenjem in nad odločitvami, ki vplivajo nanje;
- zahteve in interesi organizacije imajo navadno prednost pred posameznimi potrebami stanovalcev.

Iz tega izhajajo etični kot tudi praktični razlogi za ukinitvev totalnih ustanov. Totalne ustanove tako kršijo številne temeljne človekove pravice – predvsem pravico do svobode, osebnega dostojanstva, zasebnosti in svobode gibanja. Prav tako posamezniki nimajo toliko možnosti za majhne vsakdanje odločitve, kaj si želijo delati ali s kom si želijo biti. Ustanove vzpostavljajo prevlado enih ljudi nad drugimi in krepijo odvisnost uporabnikov od osebja, z velikim številom stanovalcev povečajo stigmo, zaradi ločevanja (segregacija) in izključevanja pa so za tiste zunaj videti tuji in deviantni. Vse to je del univerzalne politike mednarodnih agencij (Svetovna zdravstvena organizacija, Združeni narodi in Evropska unija) in del številnih pomembnih mednarodnih programov in deklaracij. (Flaker idr., 2019, str. 32)

Na splošno gledano, je izpostavljeno, da se mora uporabnik bolj prilagajati »domu«, kot pa se »dom« prilagaja njemu. Ali dom – ustanova predstavlja totalno institucijo ali ne, je odvisno od usmeritve institucije, odvisno je, koliko in v kakšni meri vsebuje določena ustanova elemente totalne institucije. Če recimo zaposleni v domu bolj poudarjajo elemente medicinske obravnave uporabnikov, deluje dom bolj kakor totalna institucija. Če pa so v

ospredju elementi socialne usmeritve, ki poudarjajo uporabnika, njegove zahteve, potrebe in aktivno vključevanje v življenje znotraj institucije, je elementov totalne institucije manj. Življenje v slednjem primeru še vedno poteka v instituciji, z vsemi lastnostmi institucionalne ureditve, le več stičnih točk je z življenjem v domačem okolju, ki je za večino ljudi z intelektualnimi ovirami, ki živijo v domu, primarno, prvotno življenjsko okolje (Mali, 2012, str. 90).

Za družine, ki imajo osebo z intelektualno oviro, je zelo težka odločitev, ali vključiti svojega otroka, sorojenca ali varovanca v dom. Gre za življenjske odločitve, ki so včasih premišljene, pretehtane, včasih pa so nujno potrebne. V raziskavi Videmšek in Leskošek (2015, str. 259–261) navajata nekaj razlogov za namestitev v institucijo. Med njimi so prevelik obseg potreb (domači niso zmogli več skrbeti za posameznika), izguba sorodnika, finančne težave, neurejeni odnosi, potreba po prepuščanju prostora drugim (po smrti staršev sorojenec ne zmore skrbeti za svojega sorojenca z intelektualnimi ovirami) in še vrsto drugih bi lahko našteali. Hkrati pa iz odgovorov lahko razberemo, da če bi imeli svojci večjo podporo v skupnosti, bi lahko bila oseba z ovirami samostojnejša in ostala doma v skupnosti.

1.5. Deinstitutionalizacija

Zaradi vse bolj močne kritike institucij so se na sredini 20. stoletja v zahodnem svetu začele razvijati skupnostne službe. Skupnostno službo definiramo kot službo, ki izvaja storitve za posameznika v skupnosti – v nasprotju s storitvami za posameznika v instituciji (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 265) in ko temu dodamo še ukinjanje velikih in zaprtih institucij, dobimo definicijo deinstitutionalizacije.

Gre za proces, ki ima v Sloveniji že dolgo zgodovino in različne poskuse udejanjanja. Slovenija je svojevrsten primer preseljevanja ljudi iz institucij, saj se je proces začel že v času socializma, ko je prevladovalo institucionalno varstvo (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 259–260).

Evropske smernice (European network on Independent Living, b.d.) definirajo deinstitutionalizacijo kot »ukinjanje (totalnih) institucij in razvijanje večjega obsega skupnostnih služb, tudi preventivnih, da izničimo potrebo po institucionalnem varstvu«.

Deinstitutionalizacije tako ne razumemo zgolj kot ukinjanja in zapiranja institucij (psihiatričnih bolnišnic, zavodov), ampak kot proces ustanavljanja služb, ki nadomestijo institucije. Pri procesu ne gre samo za premestitev ljudi v drugo okolje, temveč predvsem za to, da so ljudje z osebnimi izkušnjami bivanja v instituciji kar najbolj vključeni v običajno

življenje in imajo pri tem zagotovljeno potrebno podporo. Lamovec (v Videmšek in Leskošek, 2015, str. 259) navaja, da je deinstitutionalizacija prvi korak k emancipaciji uporabnikov. Proces temelji na konceptu samostojnega življenja in na vrednotah spoštovanja človeškega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in spoštovanja človekovih pravic. Vsi ljudje imajo pravico do samostojnega življenja in vključenosti v skupnost, pravico, da si izberejo, kje in s kom bodo bivali, ne glede na njihovo oviro, in pravico do dostojnega življenja. Vse te pravice so določene v mednarodnih in evropskih pogodbah o človekovih pravicah, tudi v Konvenciji o pravicah invalidov (Republika Slovenija, 2008) (zlasti členi 12, 14, 16, 17, 19, 23, 25, 26, 28). Ključni je 19. člen, ki se nanaša na proces deinstitutionalizacije in spodbudo za samostojno življenje (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 259–260). Tukaj so zajete predvsem za tiste ljudi z intelektualnimi ovirami, ki se v določeni meri znajo postaviti zase, za svoje pravice. Ali pa imajo svojce, ki skrbijo za njihovo blagostanje. Prevečkrat pa pozabimo na tiste posameznike, ki zaradi svojih ovir ne morejo zagovarjati svojih pravic, ker so v večji meri prepuščeni oskrbi drugih. Tukaj je pomembno, da zagotovimo pozitivno diskriminacijo tistim uporabnikom, ki so navadno bolj prikrajšani, ki potrebujejo največ oskrbe, ali pa takim, ki imajo najbolj kompleksne potrebe (Flaker idr., 2019, str. 191).

Deinstitutionalizacija lahko zares zagotovi dostojanstvo vsem uporabnikom, če temelji na preprečevanju nečloveškega ravnanja in mučenja, zato je nujno, da ukinja razne oblike prisile in zapiranja (Rafaelič, Ficko in Flaker, 2017, str. 192), ki predstavljajo elemente totalne institucije. Zato je potrebno, da sledimo načelom deinstitutionalizacije, ki spodbujajo zmanjševanje kapacitet zavodov, zapiranje oziroma odpiranje ustanov in s tem posledično razvoj skupnostne oskrbe. Vse to predstavlja nujne cilje deinstitutionalizacije. Da se lahko realizira proces deinstitutionalizacije, jo moramo konkretizirati, kar pomeni, da izpostavimo določene procese, ki so neizbežni in vzporedni procesu deinstitutionalizacije. To so:

- *dolgotrajna oskrba* – vzpostavitev sistema za ljudi, ki doživljajo dolgotrajne stiske, tako da jim omogoči, da živijo v svojem okolju (pojem dolgotrajne oskrbe bom opredelila v nadaljevanju);
- *normalizacija oziroma prevrednotenje družbenih vlog* – merilo, koliko je kakšna storitev ali služba podobna vsakdanjemu, navadnemu življenju, do katerega imamo vsi pravico, in koliko od njega odstopa oz. je podobna življenju v ustanovi oziroma v razvrednotenem okolju in družbeni vlogi. Cilj normalizacije ni normalizirati ljudi, temveč izključno pogoje njihovega življenja. V primeru ljudi z intelektualnimi ovirami je pomembno, da se zavedamo, da bo ovira, motnja vedno ostala drugačnost, postala

pa naj bi vsakdanjost, kar pomeni, da moramo ljudem z intelektualnimi ovirami omogočiti, da bodo na svojstven način premagovali vsakdanje izzive (s takšno ali drugačno pomočjo) (Lačen, 2001, str. 25–29);

- *samostojno življenje* – pomeni živeti življenje tako, da lahko sami odločamo o njem – seveda potrebujemo pri tem podporo drugih – eni več eni manj;
- *neposredno financiranje* – namesto izvajalcev storitev prejme sredstva za oskrbo uporabnik in jih potem uporabi za naročanje in plačevanje storitev;
- *vmesne strukture* – so službe, ki so med institucionalnim načinom organizacije oskrbe in samostojnim življenjem (stanovanjske skupine, dnevni centri, skupine za samopomoč ipd.). Procesi deinstitutionalizacije so spodbudili vzpostavljanje novih programov v skupnosti. Eden izmed ključnih programov je bil vzpostavitev stanovanjskih skupin, ki jih danes izvajajo tako nevladne organizacije kot tudi zavodi. Temeljijo na dejstvu, da je preseljevanje ljudi iz institucij v skupnost mogoče, ko so zagotovljeni pogoji za preselitev (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 266). V literaturi in tudi v praksi lahko opazimo, da zavodi odpirajo nove stanovanjske skupine, kjer manjšim skupinam ljudi omogočijo življenje v skupnosti. Poudarek je na samostojnosti, samooskrbi in sožitju z ožjim lokalnim okoljem (Flaker idr., 2019, str. 22).

1.6. Dolgotrajna oskrba

Dolgotrajna oskrba je eno izmed področij, ki v okviru socialnih politik gospodarsko razvitih držav v zadnjih letih zavzema vse vidnejše mesto. Razlog je v naraščajočem deležu populacije, ki potrebuje pomoč v vsakdanjem življenju, zato je treba oblikovati sistem oskrbe za tiste, ki potrebujejo organizirano, kontinuirano in stalno podporo ter pomoč. Sistem naj bi izhajal iz potreb ljudi, jim bil prilagojen in naj bi omogočal, da ostanejo v svojem okolju (Flaker idr., 2019, str. 23).

V posameznih državah članicah so se uveljavili različni pristopi k zagotavljanju sistema dolgotrajne oskrbe. Skupno izhodišče vseh sistemov pa je zagotavljanje različnih oblik podpore osebam, ki zaradi izgube ali odsotnosti telesne, psihične ali intelektualne samostojnosti potrebujejo pomoč pri opravljanju osnovnih in podpornih življenjskih opravil, ki temeljijo na splošni dostopnosti, visoki kakovosti in dolgoročni vzdržnosti financiranja iz javnih sredstev.

Mednarodne institucije – Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD), Eurostat, Svetovna zdravstvena organizacija (World Health Organization – WHO) – dolgotrajno oskrbo v enotni definiciji opredeljujejo kot niz storitev, ki jih potrebujejo osebe z zmanjšano stopnjo funkcionalne zmožnosti (fizične ali kognitivne) in ki so posledično v daljšem časovnem obdobju odvisne od pomoči pri izvajanju osnovnih oziroma podpornih dnevnih opravil (Drole idr., 2015, str. 2).

Lahko rečemo, da je dolgotrajna oskrba poleg systemskega – organizacijskega procesa postala kar vrednota. Flaker (v Flaker idr., 2019, str. 23) v Hitri oceni potreb in storitev celo pravi, da je dolgotrajna oskrba nov steber socialne varnosti. V ospredju so nuja in pravica ljudi, ki doživljajo dolgotrajno stisko in živijo med nami v skupnosti, ostanejo doma. Naše vodilo morajo biti metode in pristopi, ki nas vse skupaj bogatijo, nam dajo več moči, da se izrazimo, ne pa da se bomo bali, da bomo predmet obravnave drugega, osamljeni in oslavljeni. Dolgotrajna oskrba nam govori o tem, da tudi, ko smo v stiski, zmoremo in moramo ohraniti vpliv na svoje življenje (Flaker v Flaker, Nagode, Rafaelič in Udovič, 2011, str. 11).

V zdajšnjem zakonu o dolgotrajni oskrbi lahko oseba, za katero se ugotovi, da potrebuje tujo pomoč, izbira med storitvami v domačem okolju ali v institucionalnih oblikah oziroma lahko iz tega naslova dobi tudi denarne prejemke, kot sta dodatek za pomoč in postrežbo ter dodatek za tujo nego in pomoč. Obseg in vsebina storitve dolgotrajne oskrbe sta glede na posamezno obliko zelo različna, podobno velja tudi za višino denarnih prejemkov, povezanih z dolgotrajno oskrbo. Zaenkrat veljavni sistem zagotavlja največji obseg pomoči osebam, ki so vključene v institucionalne oblike storitev. Osebe, ki ostanejo v domačem okolju, pa so v slabšem položaju, zlasti zato, ker nimajo dostopa do integriranih storitev zdravstvene nege, socialne oskrbe in rehabilitacije. Zakon tako omogoča izvajanje storitve dolgotrajne oskrbe s strani izvajalcev formalne dolgotrajne oskrbe v javni mreži (javni zavodi, pravne in fizične osebe s koncesijo) ter izvajalcev neformalne dolgotrajne oskrbe – to so osebni pomočnik in druge osebe, ki uporabniku nepoklicno in nepridobitno pomagajo pri opravljanju podpornih in osnovnih dnevnih opravil (Drole idr., 2015).

Skrb za osebo, ki potrebuje pomoč, predstavlja veliko odgovornost. Izvajalci neformalne oskrbe so tako pogosto izpostavljeni velikemu psihičnemu pritisku in fizičnim obremenitvam, pri katerih pogosto nimajo možnosti strokovne podpore in razbremenitve. To lahko predstavlja večje tveganje za preutrujenost in izgorelost izvajalcev neformalne oskrbe in

posledično povečuje tveganje za trpinčenje, zanemarjanje in celo izvajanje nasilja nad oskrbovanimi ljudmi. Zato morajo hkrati biti vključene tudi podporne službe, ki nudijo razbremenilno pomoč, spremljanje in svetovanje izvajalcem neformalne oskrbe, ki so lahko najučinkovitejši načini za preprečevanje izgorelosti oskrbovalcev in zagotavljanje kakovostne in varne oskrbe (Drole idr., 2015).

Deinstitucionalizacija ni proces, odtujen ljudem in skupnosti, ni last strokovnjakov, ampak je skupno prizadevanje uporabnikov, njihovih sorodnikov in strokovnjakov za premik v skupnost, kjer vsakdo prispeva svoj delež. Deinstitucionalizacija je tako proces, ki mora biti vpleten v skupnost, biti z njo tesno povezan in jo okrepiti (Rafaelič, Ficko in Flaker, 2017, str. 192).

1.7. Skupnostna oskrba

Ko govorimo o samostojnem bivanju in potrebni podpori za samostojno življenje, se pojavlja vprašanje, kako zagotoviti posameznemu akterju njemu primerno obliko bivanja (ne zgolj stanovanjske skupine) in kako omogočiti, da bodo ljudje lahko, če bodo želeli oziroma če bo potreba po tem, prehajali iz ene v drugo obliko bivanja. To so dileme, s katerimi se srečujejo strokovni delavci, svojci in posamezniki. Za izpolnitev tega je potrebno usklajeno delovanje različnih akterjev, od tistih, ki krojijo politike, izvajalcev, nevladnih organizacij do interdisciplinarnega sodelovanja. Ta vprašanja so zagotovo ključna v prihodnjem procesu deinstitucionalizacije. Odgovori morajo temeljiti na spoznanju, da se procesi prehodnosti lahko zgodijo. Za to obstajajo različni zgledi v svetu, nekaj dobrih praks (osebna asistenca) pa je mogoče najti tudi že v Sloveniji (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 267).

Naša država socialno varnost zagotavlja s številnimi ukrepi na različnih področjih, ki vključujejo zdravstvene, delovnopravne, stanovanjske, izobraževalne in druge vidike. Mene je zanimal del, ki zagotavlja socialno varstvo skupinam in posameznikom brez zadostnih sredstev za preživljanje in tako prejemajo vrsto storitev in denarnih prejemkov. Ukrepi temeljijo na socialni pravičnosti, solidarnosti in enakih možnostih, z njimi pa želi država omogočiti socialno varnost in socialno vključenost vseh prebivalcev Slovenije (Državna uprava Republike Slovenije, b.d.a).

Posameznik glede na nivo pomoči in podpore, ki jo potrebuje, lahko zaprosi za koriščenje določene pravice. 1. januarja 2019 je stopil v veljavo Zakon o socialnem vključevanju invalidov, s tem pa prenehal veljati Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. Status invalida torej po novem zakonu pridobijo polnoletne osebe z zmernimi, težjimi

ali težkimi motnjami v duševnem razvoju, s težjimi avtističnimi motnjami, gluhoslepi z najmanj 50-odstotno izgubo sluha in prvo do vključno peto kategorijo slepote in slabovidnosti, osebe z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro ter najtežje gibalno ovirane osebe (Državna uprava Republike Slovenije, b.d.b).

Seveda se te pravice lahko nanašajo na pomoč in podporo osebi, ki je v institucionalni oskrbi, vendar mene zanima, kakšne pravice lahko koristijo ljudje z intelektualnimi ovirami, ki so v domači oskrbi. S področja varstva oseb s posebnimi potrebami bom izpostavila družinskega pomočnika, t. i. pomoč v domačem okolju (Državna uprava Republike Slovenije, b.d.b).

Na področju invalidskega varstva je Republika Slovenija z željo po izboljšanju življenja in socialne vključenosti invalidov sprejela veliko novih predpisov, ki se nanašajo na različna področja življenja in dela invalidov. Slovenija je med prvimi državami na svetu ratificirala Konvencijo združenih narodov o pravicah invalidov in sprejela akcijski program za njeno izvajanje (Državna uprava Republike Slovenije, b.d.c). S tega področja bom predstavila Zakon o izenačevanju možnosti invalidov in osebno asistenco.

Družinski pomočnik

Institut družinskega pomočnika je pravica, po kateri lahko upravičenec namesto celodnevne institucionalnega varstva izbere družinskega pomočnika, ki mu nudi pomoč v domačem okolju. Plačilo storitve poteka pod enakimi pogoji kot v primeru namestitve v institucionalnem varstvu. Ta institut ima izjemno vrednost pri ohranjanju kakovostne starosti invalidnih oseb in kot pomoč tistim invalidnim osebam, ki menijo, da jim institucije ne nudijo zadostne intimnosti, individualnosti, solidarnosti, osebne komunikacije, domačnosti in topline.

To pravico lahko izkoristi invalidna oseba:

- za katero je pred uveljavljanjem pravice do družinskega pomočnika skrbel eden od staršev, ki je po predpisih o starševskem varstvu prejemal delno plačilo za izgubljeni dohodek;
- ki je invalid po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (2018) in potrebuje pomoč za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb;
- za katero komisija za priznanje pravice do izbire družinskega pomočnika ugotovi, da gre za osebo s težko motnjo v duševnem razvoju, ki potrebuje pomoč pri opravljanju

vseh osnovnih življenjskih potreb, ali težko gibalno ovirano osebo, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb.

Družinski pomočnik je lahko oseba, ki invalidni osebi nudi pomoč, ki jo potrebuje. To je lahko oseba, ki ima isto stalno prebivališče kot invalidna oseba, oziroma eden od družinskih članov invalidne osebe (oče ali mati, sin ali hči, brat ali sestra, stric ali teta, stari oče ali stara mama itn.). Družinski pomočnik je lahko le oseba, ki se je z namenom, da bi postala družinski pomočnik, odjavila iz evidence brezposelnih oseb ali je zapustila trg dela. Družinski pomočnik je lahko tudi oseba, ki je v delovnem razmerju s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa pri delodajalcu. Družinski pomočnik s primernim odnosom in usposobljenostjo komuniciranja in dela z invalidno osebo izvaja dela in naloge, ki obsegajo osebno, zdravstveno, socialno oskrbo ter organiziranje prostočasnih aktivnosti in gospodinjsko pomoč.

Invalidna oseba, ki ji vso potrebno pomoč nudi družinski pomočnik, in njeni zavezanci za preživljanje lahko uveljavljajo določitev oprostitev in prispevka k plačilu pravice družinskega pomočnika.

V Sloveniji je očitno potreba po družinskih pomočnikih prisotna, kar lahko vidimo iz statističnih podatkov, ki kažejo, da je v petih letih število družinskih pomočnikov naraslo s 775 na kar 1040 (od leta 2012 do 2017). Vse podatke sem pridobila na spletni strani REPUBLIKA SLOVENIJA, Portal GOV.SI Spletišče državne uprave s celovitimi informacijami o njenem delovanju in preprostih dostopom do storitev.

Osebni asistent

Namen osebne asistence je v prvi vrsti razbremeniti svojce, da ne bi bili edini v skrbi za svoje najbližje (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 267). Ustrezna asistenca omogoča visoko stopnjo samostojnosti in neodvisnosti ter predstavlja »pripomoček« neodvisnega življenja. Posamezniku omogoči svobodo in izhod iz položaja oskrbovanca (Urek, 2019, str. 109).

Mogoče bi za začetek izpostavila zgodnjo obravnavo osebne asistence v Kaliforniji, kjer so že v letu 1973 omogočili osebno asistenco trem hendikepiranim študentom, da so lahko študirali. Med študijem so prepričali lokalne oblasti, da so začele financirati model osebne asistence, ki jim je omogočil neodvisno življenje v skupnosti in ki je temeljil na petih načelih: zagotovitev stanovanja, zagotovitev osebne asistence, zagotovljen transport, dostop do javnih stavb in pomen vrstniškega svetovanja. Očitno so bili to prvi uspešni poskusi, da hendikepirana oseba izbere in zaposli osebnega asistenta ter uporablja njej oz. njemu potrebne

servise, kar ji ali mu omogoča nadzor nad kakovostjo podpore in socialnih uslug. Hendikepirane osebe, ki po svetu uporabljajo to obliko podpore, poudarjajo njene dobre strani, ker: poveča fleksibilnost podpore (asistent je človeku na voljo takrat, ko ga potrebuje glede na osebni ritem in življenjski slog), poveča izbiro in nadzor v življenju hendikepirane osebe, saj zajema asistenca vsa opravila, ki so z vidika hendikepirane osebe nujni del vsakdanjih opravil, zagotovljena je večja zaupnost kot pri pomoči na domu, ki jo daje socialna služba, omogoča, da je število osebnih asistentov manjše in da so stalnejši (Zaviršek, 2000, str. 317).

Kdo je upravičenec do osebne asistencije in kdo je tisti, ki je lahko osebni asistent invalidni osebi, določata Zakon o osebni asistenci (2018) in Pravilnik o osebni asistenci (2018). Osebna asistenca je tako zbir storitev, ki ljudem, ki v vsakdanjem življenju potrebujejo pomoč drugega, omogoča neodvisno in bolj kakovostno življenje. Storitve so prilagojene konkretnim potrebam posameznega uporabnika oz. uporabnice, njegovim oz. njenim sposobnostim, željam, pričakovanjem in življenjskim razmeram. Do osebne asistencije je ne glede na njegov oz. njen dohodek in premoženje upravičen vlagatelj, ki je državljan Republike Slovenije in zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev. Mora biti polnoleten in pravico lahko uveljavlja vse do 65. leta. Najbolj poglobitno pa je, da živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe in potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko. Strokovnjaki opozarjajo, da je prav zadnji pogoj past, zaradi katere bo verjetno precej ljudi, ki potrebujejo storitev manj kot 30 ur tedensko, ostalo brez osebnega asistenta. Ministrstvo je tako že dalo pobudo na Fiho – Fundacijo za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, da še naprej del svojih (javnih) sredstev namenjajo za programe osebne asistencije, tako bi imeli društva in zveze možnost pridobiti sredstva za izvajanje osebne asistencije tudi za tiste, ki ne dosežejo vstopnega praga 30 ur na teden ali ne želijo koristiti polnih 30 ur na mesec (Urek, 2019, str. 110-111).

Ta zakon predvideva tudi posebno pravico, t. i. komunikacijski dodatek, ki se lahko dodeli gluhi, slepi ali gluhoslepi osebi, ki izmed storitev osebne asistencije potrebuje zgolj pomoč pri komunikaciji in spremstvu (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019b).

Storitve osebne asistencije so podrobno opisane v Zakonu o osebni asistenci (2018) in zajemajo več področij:

- storitve, namenjene pomoči v gospodinjstvu in drugih dnevnih opravilih,

- spremstvo,
- pomoč na delovnem mestu in v izobraževalnem procesu,
- pomoč pri komunikaciji.

Osebnostno asistenco kot nepridobitno dejavnost lahko izvajajo nevladne organizacije, zavodi in samostojni podjetniki na podlagi odločbe ministrstva. Uporabnik ali njegov zakoniti zastopnik za izvajanje pravice do osebne asistencije pa izbere izvajalca osebne asistencije po lastni želji in presoji izmed izvajalcev osebne asistencije, ki so vpisani v register izvajalcev osebne asistencije (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019b). Zelo pomembno vlogo pri izvajanju osebne asistencije imajo tako imenovane podpirne službe, ki omogočajo kakovostno uresničevanje idej o neodvisnem življenju. Podpirne službe za ljudi, ki hočejo samoupravljalati osebnostno asistenco, vključujejo ozaveščanje in krepitev moči posameznika, informacije, vrstniško podporo, zagovorništvo in administrativno pomoč. Podpirne službe, kot so centri za socialno delo, svetovalne službe, zdravstvene službe, društva in podobno, imajo velik pomen tudi takrat, ko mora oseba narediti samooceno potreb, pri čemer se pogosto zgodi, da ljudje podcenijo svoje potrebe (Videmšek in Leskošek, 2015, str. 267).

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov

Na področju invalidskega varstva je Republika Slovenija z željo po izboljšanju življenja in socialne vključenosti invalidov sprejela veliko novih predpisov, ki se nanašajo na različna področja življenja in dela invalidov. Slovenija je med prvimi državami na svetu ratificirala Konvencijo združenih narodov o pravicah invalidov in sprejela akcijski program za njeno izvajanje. Eden izmed ukrepov je osebna asistencija, ki sem jo pravkar predstavila. V nadaljevanju pa se mi je zdelo zanimivo, da predstavim tudi Zakon o izenačevanju možnosti invalidov.

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) (2017) ureja področje izenačevanja možnosti invalidov. Namen zakona je preprečevati in odpravljati diskriminacijo invalidov, ki temelji na invalidnosti in je življenjskega pomena za tiste invalide, ki potrebujejo več podpore za samostojno življenje in so zaradi tega pogosto diskriminirani na različnih področjih življenja, kot npr. v postopkih pred različnimi organi in institucijami, pri dostopnosti do dobrin in storitev, objektov v javni rabi ipd. S prepovedjo diskriminacije invalidov na različnih področjih in z uveljavljanjem različnih ukrepov se z zakonom želi za invalide

ustvarjati enake možnosti na vseh področjih življenja. Zakon za izenačevanje možnosti invalidov tako predpisuje:

- sofinanciranje tehničnih pripomočkov za invalide s senzornimi okvarami (gluhi, naglušni, slepi, slabovidni in gluhoslepi);
- sofinanciranje prilagoditve vozila gibalno oviranim invalidom, ki lahko vozilo upravljajo sami, ter invalidom, ki sami ne upravljajo vozila, prilagoditev pa je nujno potrebna za vstop invalida v vozilo in varno vožnjo. V teh delih je bil zakon v kratkem dopolnjen (Pravilnik o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila, 2018);
- v maju 2018 pa se je v celoti začel uporabljati tudi Pravilnik o psih pomočnikih (2018), ki je bil sprejet na podlagi tega zakona. Psi pomočniki so strokovno izšolani psi, ki za gibalno ovirano osebo pobirajo in prinašajo razne predmete (npr. telefon, daljinec za TV, časopis itd.), pomagajo pri odpiranju in zapiranju vrat. Pes lahko nudi pomoč pri oblačenju, gibanju z invalidskim vozičkom in drugih malenkostih, ki so pomembne v vsakdanjem življenju.

Vsa zakonodaja s področja invalidskega varstva se zaradi zagotavljanja transparentnosti in možnosti vplivanja na pripravo predpisov pripravlja v sodelovanju z invalidskimi organizacijami in društvi, s ciljem zagotavljanja enakih možnosti za vse, predvsem za invalide kot eno najranljivejših skupin prebivalstva.

2. Raziskovalni problem

2.1. Raziskovalni problem

Socialno-delovna tematika magistrskega dela se nanaša na odrasle ljudi z intelektualnimi ovirami, ki živijo doma skupaj s svojci. Osredotočila sem se predvsem na njihove brate in sestre, ki so dejansko njihovi skrbniki ali pa so močno vpeti v podporo in pomoč svojemu sorojencu, ki ima intelektualne ovire. Posameznike z intelektualnimi ovirami sem kontaktirala v Varstveno-delovnem centru Jesenice, kjer sem zaposlena kot varuhinja in tako sem jih osebno prosila za sodelovanje v raziskovalni nalogi. Delno prek njih, delno pa prek društva Sožitja Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica, kjer prav tako delujem, sem prišla do kontaktnih podatkov njihovih sorojencev.

Na podlagi pridobljenih informacij o socialnem kontekstu bom ugotavljala, kakšne so potrebe in želje tako odraslih ljudi z intelektualnimi ovirami kot njihovih bratov in sester. Relevantnost podatkov, ki jih bom pridobila od intervjuvancev, mi bo omogočila vpogled v njihovo kakovost življenja glede na to, da imajo sorojenca, ki ima intelektualne ovire in s tem potrebuje več nege in skrbi. Na podlagi tega se bo videlo, ali se posamezniki poslužujejo pomoči in podpore, ki jim ju nudi družba, skupnost ali v končni fazi država. Prav tako bo jasnejša slika, ali so posamezniki seznanjeni z novostmi, ki jih prinaša nov zakon, s katerim država želi podpreti domačo oskrbo in olajšati življenje tistim, ki skrbijo za svoje otroke, svojce z intelektualnimi ovirami, ter seveda omogočiti starejšim osebam, da ostanejo v domačem okolju tudi v starosti, ko potrebujejo še več nege in skrbi.

2.2. Raziskovalna vprašanja

RV1: Kakšna je kakovost življenja ljudi z intelektualnimi ovirami, ki so v domači oskrbi svojega brata ali sestre, in kakšna je kakovost življenja njihovih sorojencev, ki zanje skrbijo?

RV2: Kakšna je socialna mreža, socialni status ljudi z intelektualnimi ovirami?

RV3: Kako sorojenci in osebe z intelektualnimi ovirami usklajujejo delo in družino?

RV4: Ali imajo ljudje z intelektualnimi ovirami zunanjo podporo in pomoč oziroma ali se ju poslužujejo?

RV5: Kakšne so želje, predstave o oskrbi sorojencev ljudi z intelektualnimi ovirami v kasnejši starosti?

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava v magistrskem delu bo kvalitativna in poizvedovalna, saj sem zbirala besedne opise, ki se nanašajo na raziskovalni pojav. Pri kvalitativnem raziskovanju je pomembno, da raziskovalec ljudi proučuje v njihovem življenjskem kontekstu, jim prisluhne in svoja prizadevanja usmeri na stvarne življenjske probleme ljudi, s tem da je sprejemljiv in odprt za različne podatke, ne samo za tiste, ki so pomembni z vidika njegove teorije (Mesec, 1998, str. 28). Moja raziskava je glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva empirična, saj sem s spraševanjem neposredno zbirala izkustveno gradivo. Osnovno empirično gradivo raziskave sem pridobila z opisi kakovosti življenja ljudi z intelektualnimi ovirami, ki živijo doma, in njihovimi svojci (vsi so sorojenci oseb z intelektualnimi ovirami), ki sem jih sestavila na podlagi intervjujev s posamezniki, ki imajo intelektualne ovire, in njihovimi sestrami.

3.2. Merski instrument ali viri podatkov

Merski instrumenti nam pomagajo pridobiti množico podatkov, zato jih lahko imenujemo tudi pripomočki za merjenje (Mesec, 2009, str. 119). Kot merski instrument sem uporabila metodo raziskovalnega spraševanja, in sicer delno standardiziran vprašalnik. To obliko spraševanja sem izbrala, ker je tematika socialne varnosti ljudi z intelektualnimi ovirami tako kočljiva, da je potreben osebni pristop, kjer se lahko posamezniku posvetimo in mu prisluhnemo. Vprašanja sem vnaprej pripravila. Pripravila sem dva vprašalnika, in sicer enega za osebe z intelektualnimi ovirami, kjer so vprašaja bolj poenostavljena za lažje razumevanje, drugi vprašalnik pa je bil namenjen svojcem oseb z intelektualnimi ovirami, ki je obsegal številčno malo več vprašanj kot prvi. Seveda sem dopustila možnost, da se sproti med pogovorom razvije še kakšno novo vprašanje.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacija moje raziskave so odrasli ljudje z intelektualnimi ovirami, ki so starejši od 40 let in živijo doma skupaj s svojci (v vseh primerih gre za sorojenca – sestro), ki so zadolženi za njihovo oskrbo. Intervjuvanci, ki imajo intelektualne ovire, se dnevno vključujejo v institucionalno varstvo (varstveno-delovni center – VDC) na Jesenicah. Glede na to, da sem zaposlena v VDC-ju, sem brez težav dobila posameznike, ki so bili pripravljeni sodelovati.

Uporabila sem neslučajnostni priložnostni vzorec. Osnovno empirično gradivo je intervju. Intervjuje sem opravila s petimi osebami z intelektualnimi ovirami (posamezniki imajo od lažje do težje motnje v duševnem razvoju). Poleg njih sem intervjuje opravila še s petimi sestrami, ki skrbijo za njih in živijo skupaj v istem gospodinjstvu. Podatke bom obdelala kvalitativno.

3.4. Zbiranje podatkov

Podatke sem zbiralala z neposrednim ustnim spraševanjem in uporabila metodo delno strukturiranega intervjuja. Pri pogovoru sem imela za spraševanje oseb z intelektualno oviro in njihovih svojcev vnaprej pripravljen delno strukturiran vprašalnik. Vabilo k intervjuju sem najprej posredovala osebam z intelektualno oviro v VDC-ju, kjer skupaj delamo, nato pa sem še prek telefonskega pogovora k sodelovanju povabila njihove svojce. Z vsakim sem se posebej dogovorila o terminu mojega obiska, z vsemi sem se srečala pri njih doma (strinjali so se, da jih obiščem doma, da niso imeli nepotrebnih težav s prevozi). Že takoj, ko sem jih vabila k sodelovanju, sem jim razložila namen intervjuja in raziskave in so se s tem strinjali. Povedala sem jim, da jim lahko zaključno nalogo tudi posredujem, nekaj jih je izrazilo to željo. Ko smo se srečali, sem pred začetkom pogovora prosila, če lahko pogovor snemam zaradi lažje obdelave podatkov. Vsi so se strinjali. Prav tako sem jih seznaniła s tem, da gre za intervju/pogovor, ki je zaupen, anonimen, v katerem ne bom izdala pomembnih imen in podatkov.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Analizo empiričnega gradiva sem opravila s kvalitativno metodo. Osnovno empirično gradivo je intervju. Vse intervjuje sem zaradi lažje obdelave podatkov snemala. Obdelava gradiva se je tako začela s tem, da sem osnovne zapise intervjujev najprej pretipkala. Intervjuje z osebami z intelektualno oviro sem označila s črkami a, b, c, d, e, intervjuje s svojci pa sem označila z velikimi tiskanimi črkami A, B, C, D in E. Najprej sem v intervjujih podčrtala tiste dele stavkov, ki so relevantni za mojo raziskavo. Označila sem jih s številkami. Nato sem določila enote kodiranja, kar pomeni, da sem zapise razčlenila na sestavne dele (to so fraze, stavki, odstavki ...). V naslednjem koraku sem uporabila odprto kodiranje oziroma prosto pripisovanje pojmov. Posameznim enotam kodiranja sem pripisala ustrezne pojme. Sorodne pojme, torej tiste, ki se nanašajo na isti vsebinski vidik, sem nato združila v

kategorije. Obdržala sem le tiste kategorije, ki so bile relevantne za mojo raziskavo, in jim nato določila pomen. Sledilo je osno kodiranje.

4. Primeri obdelave podatkov

Iz zapisov intervjujev sem podčrtala tiste dele stavkov, ki so relevantni za mojo raziskavo, in jih po vrsti označila s številkami.

4.1. Relevantni deli besedil

1 Ocena življenja

Življenjski slog

Kako bi ocenili vaše življenje skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

»Čisto v redu, smo se kar ujeli. On se je nam prilagodil, mi smo se njemu prilagodili.

(A1) Vsi sodelujemo, tudi sedaj, ko prenavljamo hišo, ima svoje obveznosti.«

Živite skupaj v enem gospodinjstvu?

»Ja, skupaj živimo, ampak ima J. svojo sobo, zaenkrat v svojem nadstropju živi skupaj z mojim sinom, ampak imata vsak svojo sobo. (A2) Delamo pa zadaj za hišo prizidek in ko bo končan, bo lahko J. šel tja, kjer mu bo lažje zaradi higiene, ker sedaj imamo kopalnico samo tukaj spodaj in mora ponoči hoditi po stopnicah. (A3) Upamo, da nam bo do drugega leta uspelo to dokončati.«

Koliko članov skupaj šteje vaše gospodinjstvo?

»Ja, mi štirje: mož, jaz, sin in hčerka ter brat J.« (A4).

Vrednote

Kaj vam je najbolj pomembno v življenju?

»Razumevanje, ljubezen pa zdravje. Družina in da mam službe (A5), da mam svoje prihodke, da ti ni treba za vse prosit državo, da dobiš tisto, kar rabiš, res s svojim delom.«

Kaj vas razveseli?

»Da so otroci zdravi, da nimam z otroci kakšnih problemov« (A6).

Kaj menite, da je pomembno vašemu otroku/sorojencu/sorodniku?

»Jaz mislim, da to, da se je uštimal. (A7) Pri očetu je imel velike probleme zaradi higiene, zaradi pijače. Da, odkar je oče umrl, in da je prišel sem, da je prišel na normalna pota, tako kot je treba. In da uživa življenje sebi primerno« (A8).

4.2. Primer odprtega kodiranja

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
A1	Čisto v redu, smo se kar ujeli. On se je nam prilagodil, mi smo se njemu prilagodili. (A1) Vsi sodelujemo, tudi sedaj, ko prenavljamo hišo, ima svoje obveznosti.	Dobro so se ujeli v skupnem življenju, vsi sodelujejo pri dnevnih obveznostih, tudi J.	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A2	Ja, skupaj živimo, ampak ima J. svojo sobo, zaenkrat v svojem nadstropju živi skupaj z mojim sinom, ampak imata vsak svojo sobo. (A2) Delamo pa zadaj za hišo prizidek in ko bo končan, bo lahko J. šel tja, kjer mu bo lažje, zaradi higiene, ker sedaj imamo kopalnico samo tukaj spodaj in mora ponoči hoditi po stopnicah. (A3) Upamo, da nam bo do drugega leta uspelo to dokončati.	Obnavljajo hišo, da bo J. odšel v prizidek, s svojo kopalnico	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A3	Gospodinjska opravila	Gospa je gospodinja	Življenjski slog	
A4	Ja, mi štirje: mož, jaz, sin in hčerka ter brat J. (A4)	V skupnem gospodinjstvu jih je 5	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A5	Razumevanje, ljubezen pa zdravje. Družina in da mam službe (A5), da mam svoje prihodke, da ti ni treba za vse prosit državo, da dobiš tisto, kar rabiš, res s svojim delom.	Vrednote družine so ljubezen, zdravje, dovolj denarja za preživetje	Vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A6	Da so otroci zdravi, da nimam z otroci kakšnih problemov. (A6)	Da so otroci na pravi poti, ne povzročajo težav	Vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A7	Jaz mislim, da to, da se je uštimal. (A7)	J. je na pravi poti	Vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A8	Pri očetu je imel velike probleme zaradi higiene, zaradi pijače. Da, odkar je oče umrl in da je prišel sem, da je prišel na normalna	Odkar je pri nas, ni alkohola in higiena je na nivoju	Vrednote	OCENA ŽIVLJENJA

	pota, tako kot je treba. In da uživa življenje sebi primerno. (A8)			
A9	Sorodniki so takoj v sosednji hiši. (A9) Brat živi tam z družino. Drugače imamo pa ostale sorodnike v Beli krajini, daleč stran, tako da se slišimo enkrat na sto let.	S sorodniki v sosednji hiši, sorodniki v Beli krajini so oddaljeni	Zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A10	Z bratom smo kar skoz skupi, en drugemu si pomagamo. (A10) Tudi pozimi, ko je treba drva nasekat, si pomagamo. On meni pa možu pomaga, mož pa njemu pomaga.	Z bratom v sosednji hiši si pomagamo	Zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A11	Ne, to pa ne, razen kar mamto to z J., ker je društvo za cerebralno paralizo Sonček in Sožitje. (A11)	Vključevanje v lokalno skupnost	Zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A12	Jaz mislim, da čisto normalno. (A12)	Sprejemanje ljudi z IO	Zaznavanje stališča	OCENA ŽIVLJENJA
A13	Tudi on nikoli nič ne reče. Tudi ko hodi na hokejske tekme, k je zelo družaben, nikoli nič ne reče, da bi ga kdo užalil ali kaj podobnega. (A13)	Tudi ko gre J. sam v širše socialno okolje, se počuti dobro	Zaznavanje stališča	OCENA ŽIVLJENJA
A14	Ne, ponavadi, k se kdaj tako pogovarjamo, vsi pravijo, da smo prav naredil, da je pri nama. Da se mu vidi, da je vse bolj mirno, kakor je bilo prej, ko je bil pri očetu in so bili skoz eni problemi. (A14)	Večina odobrava, da smo ga vzeli k sebi	Zaznavanje stališča	OCENA ŽIVLJENJA

4.3. Primer osnega kodiranja

Skrbniki

Ocena življenja

Življenjski slog

Dobro razumevanje sorojencev (D1, C1, B1, B2, B3, B4, A1)

Dobro razumevanje sorojencev, vendar včasih tudi stresno (E1)

Sobivanje v isti hiši (D2, C2, E2, A2)

Sestra živi drugje s sinom (B6)

Več članov družine (D3, C3, A3)

Živi skupaj s starši (B5)

Skupaj živita le onidve (E3)

Vrednote in interesi

Pomembna sta zdravje in družina (D4)

Pomembna ji je svoboda (C4)

Pomembni so zdravje, družina in šola (B7)

Sestra je ponosna na svojega brata (B8)

Njenega sina veselijo glasba, petje in igrice (B9)

Njo veselijo branje knjig, vrtnarjenje in ustvarjanje (B10)

Pomembno je zdravje (E4)

Rada ima knjige (E5)

Vrednote družine so ljubezen, zdravje, dovolj denarja za preživetje (A4)

Da so otroci na pravi poti, ne povzročajo težav (A5)

J. je na pravi poti (A6)

Odkar je pri nas, ni alkohola in higiena je na nivoju (A7)

Rada ima glasbo (D5, B12)

Rada ima vožnjo z motorjem in gledanje filmov (C5)

Pomemben mu je računalnik in tablica (B11)

Ne prenese neiskrenosti (B13)

Rada hodi v delavnico (D6)

Rada je v družbi in da se nekaj dogaja (C6)

Rada hodi v delavnico, prav tako pa ima rada kavo, meso in sladkarije (E6)

Zemljepisna umestitev in socialna mreža

Pomanjkanje časa za druženje (D7)

Druži se svojim fantom (C7)

Druženje v okviru ožje družine (B14)

Nima želje po druženju (E7)

Udeležba na družabnih srečanjih (D8, B15, B16, B17, E8, A10)

Videvajo se z očetom, teto (C8)

Obiskujejo se (C9)

Ko je bila še živa mami, sta hodili na srečanja društva Sožitje (C10)

Celotna obdelava empiričnega gradiva je prikazana v prilogi.

4.4. Načrt diseminacije rezultatov

Na podlagi obdelanega gradiva sem se dogovorila s predsednico društva Sožitje Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica, da bom svojo nalogo, predvsem pa rezultate predstavila članom društva. Namen tega bo, da širšemu krogu družin z osebo z intelektualno oviranostjo predstavim možnosti, ki jih lahko izkoristijo s strani države, da imajo tudi drugi enake težave, misli in poglede in da niso sami. Mogoče jih s tem spodbudim tudi k združevanju, kot je to že poskusila ena od intervjuvank, ko je ustanovila Facebook skupino za sorojence.

5. Rezultati

Rezultati so prikazani na podlagi desetih intervjujev; pet sem jih naredila s posamezniki z intelektualnimi ovirami, ki so vključeni v VDC. Med njimi so dva moška in tri ženske. Pet intervjujev pa sem naredila z njihovimi sorojenci – v vseh primerih so to sestre. Večina jih živi skupaj in so dejansko tudi njihove skrbnice. V dveh primerih pa gre za intenzivno skrb, podporo in pomoč sorojenca, kljub temu da ima še živeče starše skrbnike.

5.1. Sestre, ki so prevzele vlogo skrbnic

Ocena življenja

Življenjski slog

Sobivanje s svojimi sorojenci, ki imajo intelektualne ovire, so intervjuvanke ocenile kot dobro, razumevajoče, vendar včasih tudi stresno.

Trije posamezniki z intelektualnimi ovirami živijo skupaj z njihovimi sestrami in njihovo družino, v enem primeru sta sami, ena sestra pa ne živi z bratom, vendar je skoraj vsakodnevno vključena v oskrbo brata. Štirje živijo v isti hiši, razen ena sestra, ki živi v neposredni bližini stanovanja, kjer so brat in starši.

Vrednote in interesi

Po mnenju sorojenk je njim v življenju najbolj pomembna družina, takoj zatem je zdravje. Omenile so še ljubezen, šolo in denar za preživetje. Ena sorojenka je še pretežno mlada, 37 let, in je izpostavila, da ji je pomembna svoboda, a se kljub temu zaveda odgovornosti, ki jo je sedaj doletela – skrb za njeno sestro, ki je intelektualno ovirana.

Veselje posameznikom omogočajo različni interesi, eni so izpostavili glasbo (poslušanje, petje), večkrat je bilo omenjeno branje knjig ter vožnja z motorjem in gledanje filmov, vrtnarjenje in ustvarjanje.

Sorojenci so lahko izpostavili, kaj menijo, da je njihovim bratom oz. sestram najbolj pomembno v življenju. Dva sta izpostavila veselje do dela v delavnici, kar je tudi povezano z druženjem, in »da se nekaj dogaja«. Pri eni osebi pa je sestra izpostavila, da so ji pomembne igrice in računalnik.

Vključevanje v družbo, okolico

Pri druženju v njihovi okolici so izpostavili predvsem ožjo družino in bližnje sosede. Glede časovnega okvira, ki ga namenjajo druženju, je večina rekla, da jim ga primanjkuje in da niti ne čutijo potrebe po tem.

Prav vsi se udeležujejo na nek način družabnih srečanj, ki jih organizirajo društva, ki so namenjena ljudem z intelektualnimi ovirami. Pri intervjuvancih gre za društvo Sožitje, ki organizira piknik srečanja in novoletne zabave oziroma večerje. Na srečanja gredo skupaj s sorojenci, eden pa se udeležuje tudi izletov v okviru društva Sonček, kamor gre sam, brez spremstva družinskega člana. V enem primeru je pred kratkim umrla mama, ki je bila tista, ki je posameznico spremljala na te dogodke, vendar sta se s sestro o tem že pogovarjali in bosta verjetno to peljali naprej (*»Ja, V. je bila vključena v Sožitje, samo to je hodila z mami, tako da letos ne želi. Bova videli, kako naprej«* (C10)).

Ena sestra je aktivna članica v društvu Sožitje in je celo ustanovila zaprto skupino na Facebooku, ki je bila sprva namenjena vsem članom društva, kasneje pa jo je preoblikovala v skupino za sorojence. Njen namen je, da imajo posamezniki, ki se soočajo z njej podobnimi situacijami, možnost karkoli povprašati v tej skupini. Ideja se mi zdi odlična in sem jo pohvalila ter zaželela, da skupina zaživi in pomaga čim večjemu številu uporabnikov (*»/.../ Gre za zaprto skupino in tukaj naj bi si izmenjavali take praktične nasvete /.../ na primer, koliko plenice porabiš za njega, na vozičku mi nekaj ne dela, kaj naj storim. Da ljudje rešujejo probleme, ki jih imajo. Ampak ljudje ne morejo iz svojih škatel in niso preveč aktivni. Rada delim svoje izkušnje in samo nekdo, ki ima enake oziroma podobne izkušnje, me razume in mogoče lahko komu pomagam s tem«* (B17)).

Zaznavanje, stališča s strani okolice

Zanimalo me je, kako doživljajo sprejemanje ljudi z intelektualnimi ovirami s strani okolice. V večini primerov so rekli, da jih sprejemajo, predvsem domača okolica (sosedje). Ena intervjuvanka se tudi strinja s tem, vendar je omenila, da je bilo hudo, ko sta bili mlajši (spominja se, kako so se drugi otroci norčevali iz njene sestre: *»/.../ se drugače spomnim, kako so V. tako čudno gledali, k sem bila še manjša, k sem v šolo hodila. Pa zafrkaval so jo ali pa je samo tako kakšen komentar padel. Ja, otroci niso glih bli najbolj prijazni do nje«* (C11)). Eden od uporabnikov je zelo aktiven in se vključuje v širše okolje. Njegova sestra meni, da se tudi on počuti sprejetega (*»/.../ hodi na hokejske tekme, k je zelo družaben, nikoli nič ne reče, da bi ga kdo užalil ali kaj podobnega«* (A13)).

Izpostavila sem stališče, da ljudje z intelektualnimi ovirami ostanejo v domači oskrbi in ne živijo v zavodu. Vsi so povedali, da nikoli niso razmišljali o tem, da bi svojega brata oz. sestro dali v dom. Še tako težka obdobja, ki so jih doživljali, jih niso pripeljala do tega, ne njih ne njihovih staršev. V dveh primerih je ob izgubi očeta prišlo do hudih zapletov, a so ob podpori sorojencev zmogli in so se odločili, da ostanejo doma (ena je imela hude psihične težave, drugi pa se je moral odpovedati alkoholu in se prilagoditi novemu načinu življenja).

Ena intervjuvanka, kljub temu da ob izgubi svojih staršev namerava brata vzeti v svojo skrb, pravi, da je tudi bivanje v zavodu v redu. Pozna posameznika iz njene okolice, ki je šele v zavodu prišel do dostojnega življenja (lepo napravljen, čist, sit in vidno zadovoljen).

Ocena socialnega konteksta

Socialna mreža, druženje

Socialna mreža ljudi z intelektualnimi ovirami, ki so bili zajeti v intervjuju, je omejena predvsem na ožje družinske člane (starše, sestre, sestrične, tete) in se ne obiskujejo med seboj, razen ob posebnih priložnostih, kot so praznovanje različnih praznikov, rojstnih dni ipd. Za dva so izpostavili, da omenjajo prijatelje v delavnici, dva pa imata prijatelja, s katerim se videvata, obiskujeta med seboj in skupaj hodita na različne dejavnosti. Dva sicer nimata prijateljev, s katerimi se družijo izven delavnice, vendar ohranjajo stike z drugimi (sorodniki) prek telefona in Facebooka.

Intervjuvanke, ki imajo svojo družino, imajo s tem tudi nekoga poleg sebe, da jim pomaga pri oskrbi (moža, sina), tiste, ki nimajo svoje lastne družine ob sebi, pa se znajdejo same.

Neformalni viri pomoči, samopomoč

Le ena oseba potrebuje več podpore in pomoči, in sicer pri negi (tuširanju), hoji in pri skoraj vseh vsakdanjih opravilih. Vse to mu nudijo starši do neke mere, ker pa so tudi starši že potrebni podpore, se v oskrbo intenzivno vključuje njegova sestra. Vsi ostali intervjuvanci pa so zelo samostojni, tri ženske potrebujejo pomoč le pri umivanju, en moški pa potrebuje podporo pri upravljanju z denarjem.

Zanimalo me je, ali posamezniki, ki imajo intelektualne ovire, kljub temu lahko doprinesejo k urejenemu gospodinjstvu. Odgovori so me presenetili, kajti vsi so v določeni meri vključeni v to. Ženski del je zadolžen za pospravljanje, zlaganje perila, pomivanje posode, pometanje in podobna gospodinjstva opravila. En moški pa je bolj fizično sposoben in zadolžen za pomoč pri urejanju okolice in sprehajanju psa. En moški zaradi fizičnih omejitev ne more pomagati v tolikšni meri, vendar sestra pravi, da ga vseeno vključi v kakšna manjša opravila, kot je prebiranje fižola ipd., njegova glavna naloga doma pa je, da ji vsakodnevno sporoča, kako sta starša in če je vse v redu.

Vsi intervjuvanci, ki imajo intelektualne ovire, so vključeni v dnevni program Varstveno-delovnega centra Jesenice. Dva sta popolnoma samostojna in sama hodita na avtobus, dva

potrebujeta spremstvo in je tako s strani VDC-ja organiziran prevoz, ena pa se vozi skupaj s sestro, tako da jo pripelje in odpelje iz delavnice.

Zanimalo me je, v kolikšni meri so samostojni glede obiska zdravnika, psihiatra ali centra za socialno delo. Izkazalo se je, da v večini te zadeve urejajo skupaj s svojimi skrbniki. Le eden je tako govorno sposoben, da se je zmožen vse sam dogovoriti.

V dveh primerih gre za prevzem skrbništva s strani sestre. V primeru, kjer je intervjuvanec kljub zmerni motnji v razvoju zelo samostojen, je njegova sestra prevzela le skrbništvo nad njegovimi finančnimi zadevami, vse ostalo pa lahko opravlja sam. Po očetovi smrti je po besedah sestre ostal brez skrbnika – center za socialno delo ga je »razglasil« za popolnoma samostojnega, a se je sestra vseeno odločila, da ga bo vzela k sebi domov. Ker je sčasoma videla, da ima težave z denarjem, se je posvetovala s svetovalno službo in predlagali so ji, da vloži postopek za delno skrbništvo (*»/.../ tukaj mu moram pomagati in sem jaz tista, ki skrbim za njegove finance. Imel je težave in je zapravljaj in sploh nismo vedli, kje je ves denar. Tako da od takrat naprej mam jaz to na čez«* (A40)).

Prav tako je zanimiv primer, pri katerem sta sestri ne dolgo nazaj izgubili mamo. Sestri živita skupaj in mlajša sestra skrbi za starejšo, ki ima intelektualne ovire. Ni pa dobila uradnega skrbništva, to je dobil oče, ki ne živi z njima (zakon ne podeljuje skrbništva v primeru, da so starši še živeči). V zadnjem primeru pa se sestra že zelo dolgo intenzivno vključuje v skrb brata s težjo motnjo v razvoju. Načeloma imata skrbništvo starša, vendar pravi, da kadar se odločajo o pomembnih zadevah, ko gre oče recimo na CSD, gre vedno zraven.

Intervjuvanke, ki imajo sorojenca z intelektualnimi ovirami, se v težavnih situacijah ali ko imajo stisko, najprej obrnejo na svoje bližnje (moža, fanta, očeta). Sorojenci pa se prav tako obrnejo na svoje bližnje (sestro, njihove može, nečaka). Le ena je izpostavila tudi svojega psihiatra.

Delo, zaposlitev, prosti čas

Večina intervjuvank pravi, da težko usklajujejo družinske in službene obveznosti. Tako ju je tudi ena intervjuvanka težko usklajevala, dokler ni šla v pokoj. Druga intervjuvanka in njen mož delata le po štiri ure, ker imata oba zdravstvene težave. Najmlajša, ki še nima svojih otrok, pa s tem nima težav.

Kot že omenjeno, so vsi intervjuvanci z intelektualnimi ovirami vključeni v VDC. Njihove sestre opažajo, da zelo radi hodijo v delavnico. Eden ima trenutno zdravstvene težave, tako da je rajši doma.

Dve intervjuvanki nimata časa in sta trenutno v zelo težki situaciji, saj poleg skrbi za sorojenca z intelektualnimi ovirami skrbita še za starše, ki prav tako potrebujejo intenzivno skrb. Ostali pravijo, da imajo prosti čas in ga izkoristijo za vožnjo z motorjem, za ogled kakšnega filma, za počitek ali enostavno uživajo v miru in preberejo kakšno knjigo (izkoristi čas, ko njene sestre ni doma: *»Ja, seveda, ko je U. v delavnici, si jaz privoščim kakšno dobro knjigo v miru. Druge stvari pa ne«* (E27)).

Kako pa prosti čas preživljajo njihovi sorojenci? Dva od intervjuvancev nimata posebnih hobijev, ostali trije pa so kar precej aktivni. Dva sta športno aktivna (judo, sprehod, telovadba), ena pa je bolj ročno spretna in rada riše, piše in ustvarja.

Glede počitnic oziroma dopustovanja pa je odvisno od posameznika. Starejši gospe se ne odpravljata več na daljša potovanja, le še na kratke izlete. Eni hodijo na krajše počitnice, dve zaradi smrti matere letos nista šli nikamor. Eni pa gredo na dopust v Bosno, kjer imajo svojo hišo.

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Večina se je opredelila, da je dobro poskrbljeno za varnost odraslih ljudi z intelektualnimi ovirami. Ena je še dodala, da take osebe potrebujejo predvsem družino, ki jih podpira.

Dohodkovno so tri osebe preskrbljene s pokojnino po pokojnem staršu, eden prejema invalidnino, ena pa še čaka na odločbo, ali bo prejemala invalidnino ali pokojnino po materi. V vseh primerih pa skrb za razpolaganje z denarjem prevzemajo sorojenci. Eden prejema t. i. žepnino (30 evrov na teden), ki jo porabi za cigarete in kakšno drugo malenkost. Ostali tudi niso zahtevni in so zadovoljni, če jim kupijo kakšno sladkarijo, malenkost, v smislu spominka. Na vprašanje, ali bi potrebovali več denarja, da bi lažje živeli, so skoraj vsi odgovorili, da ga ne potrebujejo več, da imajo dovolj. Le v enem primeru je povedala, da trenutno vse prihranke vlagajo v nov prizidek (ki je namenjen tudi sorojencu, da bo imel dostopnejšo sobo) in da jim je denarja letos že zmanjkalo, tako da bodo morali z gradnjo malce počakati.

Stanovanje

Večina intervjuvancev živi v hiši skupaj s sestro. V dveh primerih sestra z družino (ali s fantom) živi v drugem nadstropju, sorojenec pa v prvem nadstropju. Razlog je verjetno v tem, da so prej živeli skupaj s starši in da je bolj dostopno. V enem primeru sta s sestro sami in živita skupaj v enem gospodinjstvu, prav tako pa eden živi skupaj s sestro in njeno družino v enem gospodinjstvu. Slednji ima trenutno svojo sobo v prvem nadstropju, vendar zaradi vedno bolj otežene hoje delajo za hišo prizidek, ki mu bo namenjen (*»/.../ zaenkrat je v prvem nadstropju. (A45) Kot sem že rekla, da pa delamo na tem, da bo prišel dol v prizidek, da mu*

bo lažje. Da mu ne bo treba hoditi po stopnicah» (A46)). En intervjuvanec živi skupaj s starši v stanovanju v tretjem nadstropju, kar je zanj vedno večja ovira. Sestra, ki skrbi zanj, pa s svojim sinom živi v bližnjem bloku.

Socialne posledice, povezane s starostjo

Nihče ni izpostavil, da bi se skrb za sorojenca s starostjo povečala. Omenili so, da je treba bolj paziti na prehrano in gibanje. Prav tako je poskrbljeno, da sorojenci niso nikoli sami doma. Vedno je nekdo na dosegu, lahko je to sestra ali njen mož, fant, sin. V nekaterih primerih pa se lahko posameznik prek telefona obrne na sestro ali očeta (ki ne živi z njimi).

Vsi so se že morali soočati z določenimi situacijami, kot je prevzem skrbništva nad bratom oz. sestro zaradi smrti staršev, ali pa so trenutno v situaciji, da se ukvarjajo s tem, kako pomagati svojim staršem, ker so onemogli ali dementni. Prav iz tega razloga večina ni znala odgovoriti na vprašanje, kaj bo v prihodnosti, oziroma si želijo le malce miru. Dobila sem vtis, da je že vse dogovorjeno glede tega, kdo bo skrbel za brata oz. sestro, ki ima intelektualne ovire.

Ocena zdravja

Dve intervjuvanki pravita, da nimata nikakršnih zdravstvenih težav. To lahko povezujemo s tem, da skrbita za zdravo prehrano in dovolj gibanja. Pomemben podatek je tudi, da je ena od teh stara 37, druga pa 70 let. Ostale tri se soočajo s sladkorno boleznijo. Ena je potožila, da ima velike težave s tem in da trenutno ne obvladuje svojega zdravja, druga pa meni, da je bolezen obvladljiva. Pravi, da je v življenju doživela veliko stvari, zato se ne čudi, da je zbolela. Prav tako je poudarila, da si kljub vsem obveznostim s sinom vsake toliko časa vzameta trenutek za dobro hrano ali kakšen zanimiv izlet. Ena pa ni želela omenjati svojih zdravstvenih težav, povedala je le, da oba z možem delata zaradi tega skrajšan delovni čas.

Intervjuvanke ocenjujejo, da je zdravje njihovih sorojencev na splošno v redu. Dva sta epileptika, vendar je bolezen obvladljiva, le stalno morata imeti nekoga ob sebi. Prav tako omenjajo zdravo prehrano in več gibanja (*»/.../ odvisno od tega, koliko se giblje, potem, če je aktiven, je v redu, v kolikor se pa zazdi, pa se tudi na hoji pozna. Mora hodit.«*).

Vsi imajo osnovno in dodatno zdravstveno zavarovanje, zato jim ni treba plačevati nobenih dodatnih storitev. Vsi sorojenci imajo svojega osebnega zdravnika, s katerim je večina zadovoljna. Le en primer navaja, da ji zdravnica ne verjame oziroma ima občutek, da je ne jemlje resno.

V primeru, da sorojenec zboli, ga »pocrklja« sestra v domači oskrbi in pri tem nobena ni navedla, da bi potrebovala dodatno pomoč.

Dodatne bolezni, poškodbe

Glede fizičnih ovir pri posameznikih, ki imajo intelektualne ovire, so navedle oteženo rabo roke, oteženo hojo in na sploh težave pri osebni negi (umivanju, oblačenju). Le pri enem je potrebna pomoč pri hoji in vsem ostalem, pri ostalih pa je potrebna pomoč le pri negi. Drugih kroničnih bolezni ne navajajo. Povprašala sem, ali s starostjo opažajo kakšne vidne spremembe. Dve sta izpostavili bolj oteženo hojo (in da se večkrat spotakneta) in pri enem je že prisotna inkontinenca.

Sprejemanje odločitev, ocena tveganj

Sprejemanje odločitev

Vsi so povedali, da se o pomembnih odločitvah vedno pogovorijo.

Vrste tveganj

Po mnenju intervjuvank starost pri ljudeh z intelektualnimi ovirami prinaša kar nekaj tveganj:

- *demenco,*
- *osebe z IO se z izgubo staršev znajdejo v zelo težki situaciji in bi tako potrebovali nekoga, da bi jim pri tem pomagal;*
- *že prej mora biti oseba aktivna, če ne, ima težave v starosti;*
- *če ni gibanja, se težave povečujejo (otežena hoja).*

Zaznavanje tveganj

Nihče ni izpostavil sprememb v življenjskih navadah sorojencev.

Ravnanje s tveganji

Zanimalo me je, kako ravnaajo v tveganih situacijah, in dobila sem raznolike odgovore: od tega, da se pogovorijo z bližnjimi, da se znajdejo sami in pokličejo ter si pridobijo potrebne informacije, do tega, da ne dopuščajo, da bi do tveganih situacij sploh prišlo.

Ocena služb

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Intervjuvanci so izpostavili društvo Sožitje, društvo Sonček in varstveno-delovni center kot društva, organizacije, ki so v njihovi okolici na voljo ljudem z intelektualnimi ovirami. Prav vsi sodelujoči so vključeni v VDC in društvo Sožitje. Samo en pa se udeležuje tudi

izletov, ki jih organizira društvo Sonček. Ena intervjuvanka je rekla, da se ji zdi, da je danes veliko večja izbira organizacij kot nekoč.

Ocena učinkovitosti

V intervjuju sem izpostavila delo centra za socialno delo. Velika večina ima izkušnje z delom na centru, vendar še zdaj, ko urejajo zadeve glede onemoglih staršev ali prenosa skrbništva zaradi smrti starša. Dva uporabnika pa redno hodita na pogovor na CSD, celo deležni so bili obiska socialne delavke na domu. Ena intervjuvanka je izpostavila, da čaka, da se bo socialno delo spet preselilo na teren, tako kot obljubljajo (*»Ja, samo se sprašujem, zakaj ne pridejo na dom /.../ mislim, ne da bi mogle k nama, ampak tako na splošno /.../ tako kot ste vi prišla mal na klepet /.../ saj so to obljubljali, pa ni videti, da bi se kaj spremenilo«* (E67)).

Prav tako sem povprašala po mnenju o patronažni službi, s katero večina nima opravka, eden pa jo trenutno potrebuje zaradi prevezovanja noge.

Vsi skupaj so rekli, da imajo dober vtis o slednjih službah.

Presenetilo me je dejstvo, da je le ena oseba od vseh desetih intervjuvancev poznala pojem družinskega pomočnika in osebne asistenta. Slednja je rekla, da si zaradi finančnega razloga ne more privoščiti, da bi bila družinska pomočnica (v gospodinjstvu sta le ona in njen sin, starša in brat z IO pa imajo tudi zelo nizke prihodke). Povedala je, da se ravno dogovarja, da bi njen brat dobil osebne asistenta za šest ur od ponedeljka do petka, kar je po njenem mnenju premalo.

Želje, potrebe

Potrebe po službah, storitvah

Le ena intervjuvanka je podala predlog, kako izboljšati kakovost življenja ljudi z intelektualnimi ovirami v njihovi okolici, in sicer: *»/.../ da bi bili ljudje, kot so recimo njeni starši in njen brat, zelo veseli, da bi se nekdo oglasil pri njih doma in z njimi poklepetal in na tak način videl situacijo in jim potem pomagal.«* Ostale intervjuvanke se niso opredelile oziroma menijo, da imajo vse, kar potrebujejo.

Zanimalo me je, ali vidijo mlade pri vključitvi v delo z ljudmi z intelektualnimi ovirami, vendar si večina ne predstavlja, da bi to mladi zmogli. Ena je izpostavila, da je slišala, da se mladi srednješolci norčujejo iz njih in da glede na to, da bodo enkrat bodoči medicinski tehniki, si tega ne bi smeli privoščiti. Druga pa je rekla, da se mladi ne obremenjujejo s tem. Menim, da to izhaja iz dejstva, da je njen srednješolski sin pripravljen pomagati pri skrbi za svojega strica.

Izpostavili so, da se lahko v svoji okolici obrnejo na varstveno-delovni center in zavod ter društvo Sožitje.

Želje, potrebe

Na vprašanje, kaj bi potreboval vsak odrasel človek z intelektualnimi ovirami, so intervjuvanci odgovorili naslednje:

- vsak odrasel človek z IO bi potreboval družino, ki ga sprejema takšnega, kot je;
- vsak odrasel človek z IO bi potreboval družino, ki ga podpira;
- vsak odrasel človek z IO bi potreboval ljubezen;
- vsak odrasel človek z IO bi potreboval nekoga, ki mu lahko zaupaš;
- vsak odrasel človek z IO bi potreboval družino;
- vsak odrasel človek z IO bi potreboval nekoga, ki bi ga razumel in poslušal;
- človek z IO za kvalitetno življenje preživljanja v starosti v domačem okolju potrebuje predvsem družino, ki ga podpira.

Intervjuvanke menijo, da so kot skrbnice (uradno ali samo v praksi) prek intervjuja dobile kar nekaj novih informacij, ki bi jih sicer pridobile na CSD-ju ali v delavnici.

5.2. Ljudje z intelektualno oviro

Ocena življenja

Življenjski slog

Vsi intervjuvanci se dobro počutijo. Njihov običajen dan je videti tako, da se odpravijo v delavnico, popoldan pa se posvetijo različnim dejavnostim. Eni so bolj aktivni (gredo na sprehod, trening ipd.), drugi pa počivajo, ustvarjajo, šivajo ali gledajo televizijo.

Vrednote in interesi

Večini je najbolj pomembna zaposlitev v varstveno-delovnem centru. Najstarejša gospa je izpostavila še zdravje in sprehode. Enemu intervjuvancu, ki trenutno ne obiskuje delavnice, pa sta najbolj pomembni glasba in njegova mama.

Vsi razen enega intervjuvanca živijo skupaj s sestro, slednji pa živi s starši, vendar je njegova sestra stalno prisotna v njegovem vsakdanjem življenju.

Stiki

Stike imajo predvsem s sorodniki (sestro, nečakom, sestrično, teto ipd.), s katerimi se občasno videvajo, omenjajo prijazne sosede, dva pa imata prijatelje, s katerimi se redno videvajo.

Vključevanje v družbo, okolico

Vsi izpostavljajo delavnico kot mesto, kjer se srečujejo z drugimi. Takoj zatem je društvo Sožitje. Intervjuvanca, ki sta bolj družabna, pa se z drugimi srečujeta tudi na treningih, na kolesarjenju, na izletih in na vaški veselici.

Ocena socialnega konteksta

Socialna mreža, druženje

Nihče od intervjuvancev nima partnerja, imajo pa osebe, ki so jim pomembne in jih imajo radi. V vseh primerih je bila ta oseba njihova sestra (in njena družina), le pri enem sta na prvem mestu seveda še živeča oče in mama. Ena intervjuvanka je izpostavila tudi svojega psihiatra.

Pri vsakdanjih opravilih v celoti pomoč potrebuje le en intervjuvanec, dva potrebujeta delno pomoč, dva pa sta popolnoma samostojna, razen pri finančnih zadevah, kjer potrebujeta podporo.

Ko so v stiski ali se počutijo žalostne in ko nekoga res potrebujejo, se najprej obrnejo na sestro, razen tistega, ki ima še živečo mamo, zanj je ona na prvem mestu.

Vsi intervjuvanci imajo prijatelje, vendar sta le dva izmed njih, ki se s svojimi prijatelji obiskujeta. Ostali se ne družijo doma (le v delavnici), nekateri se slišijo po telefonu. Le ena nima svojega telefona niti ne uporablja računalnika, e-pošte in Facebooka. Prav tako še dve ne uporabljata spletnih omrežij. Zanimivo je, da sta najbolj »mobilna« dva nasprotujoča si posameznika, eden je skoraj v celoti samostojen in ima e-pošto in Facebook, drugi pa je zelo izoliran in ima največ fizičnih ovir. Tudi on ima tablico in sestra mu je ustvarila Facebook profil.

Štirje intervjuvanci so povedali, da pogrešajo svoje starše. Ena ima svojo mamo v domu za starejše in jo občasno obišče ali pa sestra pripelje mamico domov za eno popoldne. En intervjuvanec ne pogreša nikogar.

Neformalni viri pomoči, samopomoč

V primeru, da potrebujejo pomoč, se v večini obrnejo na sestro (ali njenega moža), v primeru, da imajo možnost, se seveda obrnejo na mamo in očeta. Eni posamezniki veliko pomeni njen psihiater.

V tem predelu je urejen javni prevoz, ki se ga ne poslužuje prav veliko mojih intervjuvancev. V bistvu avtobus uporabljata le dva. Eno vozi sestra v delavnico in nazaj,

druga dva pa imata urejen prevoz s strani VDC-ja. Po opravkih vedno hodijo skupaj v spremstvu, le en posameznik je glede tega popolnoma samostojen.

Prosti čas

Večina se v prostem času posveča gledanju televizije, računalnika, poslušanju glasbe, nekateri ustvarjajo. Tista dva bolj aktivna se ukvarjata s športom, hodita na sprehode in celo kdaj pa kdaj en posameznik obišče gledališče (v primeru, da ga sodelavec povabi, ker nastopa v predstavi). Ena intervjuvanka se ukvarja z zbirateljstvom, in sicer zbira lepe prtičke.

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Trije prejema pokojnino, eden prejema invalidnino, zadnja pa še čaka na odločbo, ker ji je pred kratkim umrla mama in bodo še preračunali, ali bo dobila invalidnino ali pokojnino po materi. Poleg tega dohodka v delavnici prejema tako imenovano nagrado za uspešno delo. Višina nagrade se izračuna na podlagi kalkulacij vloženega dela, prisotnosti in vrste dela (podrobnosti ne poznam).

Vsi intervjuvanci menijo, da imajo dovolj denarja in da si še vedno lahko privoščijo kakšno malenkost. Ne čutijo nobenega pomanjkanja. Skoraj vsi hodijo na počitnice oziroma dopust. Nekateri gredo v Bosno, kjer imajo sorodnike ali celo svojo hišo. Pri enem posamezniku gredo vsako leto za en teden skupaj z družino na morje, ostali pa se udeležujejo programa pri društvu Sožitje, ki omogoča vsako drugo leto osebam z intelektualnimi ovirami in njenim bližnjim (ali v spremstvu drugega) počitnikovanje na morju.

Stanovanje

Štirje od petih intervjuvancev živijo v hiši skupaj s sestro (in njeno družino). Vsi razen enega, ki živi v stanovanju v tretjem nadstropju, nimajo težav z dostopnostjo. Vsi imajo dovolj prostora, dovolj zasebnosti in prostor, kamor se lahko umaknejo (vsak si je drugače predstavljal prostor, kamor se lahko umakne: soba, dnevna soba, kotiček z računalnikom ipd.).

Ocena življenja

Organizacija dneva

Vsi zjutraj sami vstanejo, prav tako sami odidejo k spanju. Frizerja, zdravnika, sorodnike, prireditve večina obiskuje skupaj s sestro, le en je sposoben sam hoditi po teh opravkih. Sestre največkrat kuhajo, nakupujejo, čistijo, izbirajo čas dopusta, ženski del intervjuvank se tudi vključuje v pomoč doma (pomivanje posode, zlaganje perila ipd.).

Ocena služb

Vključitev v društva

Vsi intervjuvanci so vključeni v društvo Sožitje in en posameznik je vključen tudi v društvo Sonček.

Delo, zaposlitev

Vsi intervjuvanci so vključeni v varstveno-delovni center, kjer se dobro počutijo. Razlogi, zakaj radi hodijo:

- *rad hodi v VDC, rad dela in se pošali z dekleti;*
- *rad pride v VDC, vendar ga nekateri zafrkavajo;*
- *rada hodi v VDC, ker se tam malo pohecajo;*
- *rada hodi v VDC, ker ima tam prijatelje in lahko šiva;*
- *v VDC-ju se dobro počuti, veliko se hecajo, sodelavci so mlajši.*

Ocena in učinkovitost

Vsi intervjuvanci so vključeni v društvo Sožitje in v okviru tega društva hodijo na piknik, na novoletno večerjo, vikend seminarje, toplice, na morje ipd. En posameznik se udeležuje tudi skupine za samozagovorništvo v okviru društva Sožitje (*»Tam se družimo pa pogovarjamo«* (A104)). Prav tako je vključen tudi v društvo Sonček, s katerim hodijo na različne izlete. Povprašala sem za mnenje o centru za socialno delo in o samem delu socialnih delavcev. Večina nima mnenja, ki bi ga izpostavili. Posameznica, ki je pred kratim izgubila mamo, je imela zadnje čase veliko stikov z njimi in je njihovo delo pohvalila, prav tako je pohvalila socialno delavko, ki dela v VDC-ju. Le en intervjuvanec je dogovorjen, da se enkrat na mesec oglasi na CSD-ju na pogovoru, in s tem je zadovoljen.

En intervjuvanec pozna patronažno službo, ki jo trenutno tudi potrebuje.

Pojma družinskega pomočnika in osebnega asistenta ne poznajo.

Sprejemanje odločitev, ocena tveganj

Varnost

Vsi se počutijo varno v svojem kraju. Nihče ni doživel nasilja in nikakor se ne počutijo ogrožene.

Odločitve, perspektiva v prihodnost

Dva intervjuvanca sta izpostavila večje težave z nogo, kolenom, drugi niso opazili nič posebnega. Večina se je pogovarjala o prihodnosti, kaj bo z njimi in kdo bo zanje skrbel. Vsi si želijo ostati doma pri svojih sorojencih.

Ocena zdravja

Skrb za zdravje

Vsi razen enega se počutijo zdravo. Zdravila jemljejo sami, pomoč potrebujejo le pri pripravi za cel teden.

V primeru, da zbolijo, so navedli, da jim mama skuha čaj, da počijejo in ne gredo v delavnico ter da jih sestra pelje k zdravniku. Razen ene so vsi zadovoljni s svojim osebnim zdravnikom in ničesar ne pogrešajo. V lekarno gredo skupaj s sestro oziroma gre sama iskat zdravila. Le en je tako samostojen, da vse to opravi sam.

Želje, potrebe

Potrebe po službah, storitvah

Nihče od njih ni izrazil želje po dodatni pomoči.

Ko sem jih vprašala, kaj menijo, da bi potrebovali, oziroma kaj si želijo, da bi jim bilo lepše, so izrazili različne želje:

- *želi si več hokejskih tekem, pa kakšen koncert bi rad obiskal;*
- *želi, da pride bivša prijateljica v VDC;*
- *pogreša J., ki ne pride velikokrat;*
- *rad se vozi s kombijem, tam poslušajo glasbo;*
- *želi si več koncertov in glasbe;*
- *včasih ji postane dolgčas;*
- *veseli se novega dela v delavnici;*
- *pogreša svojo mamico;*
- *kar potrebuje, ima.*

Želje, da bi jih obiskali prostovoljci, niso izrazili, le en je bil navdušen nad idejo, da bi ga obiskala ena lepa prostovoljka.

6. Razprava

Temo kakovosti življenja ljudi z intelektualnimi ovirami v domači oskrbi sem izbrala, ker sem do sedaj spoznala le potek vsakdanjega življenja ljudi z intelektualnimi ovirami v ustanovi, kako bivajo in živijo v zavodu, v bivalni enoti. Ker pa se določeni vključujejo le dnevno v varstveno-delovni center, živijo pa doma, me je zanimalo, kako shajajo z vsakdanjimi izzivi. Tudi njim morajo biti omogočeni ustrezni strukturirani življenjski pogoji, ki bi zagotavljali optimalne pogoje za kakovost njihovega življenja (v dnevnem življenjskem in delovnem procesu), kar je v osnovi njihova pravica (Lačen, 2001, str. 21–24).

K intervjuju mi je uspelo pritegniti deset oseb. Pet oseb je z intelektualno oviro. Vsi so vključeni v varstveno-delovni center in so kategorizirani kot osebe z motnjo v razvoju, štirje imajo zmerno motnjo, eden pa težjo motnjo v razvoju. Poleg njih sem intervjuvala še njihove sorojence, ki so vse sestre.

Moj cilj je bil, da v raziskavo vključim sorojence, brata ali sestro posameznika z intelektualnimi ovirami, in po naključju se mi je »posrečilo«, da so bile vse intervjuvanke sestre. Že v literaturi sem zaznala, da je skrbstveno delo bolj v domeni žensk, predvsem pri skrbi in podpori za ljudi z intelektualno oviro (Ceglar, 2005, str. 60). Zaviršek (2000, str. 297) meni, da je to še vedno eden glavnih razlogov o konstruirani ideji o ženski moralnosti.

Tako kot Don Meyer (v Sagadin, 2013, str. 15) sem tudi jaz prišla do dejstva, da sorojenci življenje z bratom ali sestro s posebnimi potrebami vidijo tako pozitivno kakor tudi stresno. Prav vsi se dobro razumejo med seboj. Življenje z bratom oz. sestro, ki ima intelektualne ovire, jim predstavlja nekaj povsem običajnega, že od rane mladosti. Sprejeli so jih takšne, kot so. Prevzem skrbništva nad svojim bratom oz. sestro jim ni predstavljal nikakršnega problema oziroma se jim je to zdelo povsem normalno. Iz pogovorov sem razbrala, da so se o tem pogovarjali že s starši, in njihovi sorojenci, ki potrebujejo oskrbo, so mi dali vtis, da je bil ta korak »logičen« in da sploh ni bilo druge možnosti. Temu sledi pomembnost družine kot vrednote skoraj vseh intervjuvank. Prav tako pa so družino izpostavile kot enega glavnih dejavnikov, ki naj bi zagotavljala kakovost življenja v življenju človeka z intelektualnimi ovirami. Življenje v družini, kjer se med seboj podpirajo, spodbujajo in si pomagajo, je najboljša možna varianta za osebo z intelektualnimi ovirami.

Socialna mreža tako ljudi z intelektualnimi ovirami kakor tudi njihovih skrbnikov – sorojenk se razširi le še na širši krog družine, sorodnike, kot so tete, sestrične in podobno. Nekateri omenjajo še bližnje sosede. Širše socialne mreže, ki vključuje prijatelje, znance ipd., pa ni zaznati. Le dva intervjuvanca, ki sta osebi z intelektualnimi ovirami, sta kljub temu

precej mobilna in imata prijatelja izven varstveno-delovnega centra, s katerima se tudi obiskujeta. Vsi ostali navajajo, da sicer imajo prijatelje, vendar le v delavnici.

Poleg vključitve v VDC se le omenjena dva samostojno gibljeta in hodita po različnih opravkih, vsem ostalim delavnica predstavlja edini odmik od doma. V primeru, da morajo obiskati zdravnika, psihiatra, to naredijo skupaj v spremstvu sestre. Večina potrebuje spremstvo, pomoč in podporo pri pogovoru, nekateri pa le prevoz.

Literatura navaja preobremenjenost družinskih članov, ki so prevzeli skrbstveno vlogo nad osebo z intelektualnimi ovirami. V moji raziskavi nihče konkretno ni navedel, da je preobremenjen s tem. Izpostavljeno je le, da je težko usklajevati vse delovne in družinske obveznosti (gre predvsem za tiste, ki so še delovno aktivne in ki imajo svojo družino). S tem jim primanjkuje časa za prosti čas. Ko pa ga najdejo, ga namenijo bolj umirjenim aktivnostim, kot so branje knjig, ogled filma ali počitek. Njihovi sorojenci, katerim je namenjena skrb, pa svoj prosti čas namenjajo različnim aktivnostim, odvisno od posameznika, kako je aktiven. Dva se ukvarjata s športom (judo, telovadba, sprehodi), ostali pa svoj čas namenjajo gledanju televizije, računalniku ali ustvarjanju. Ena intervjuvanka je rekla, da ima sladkorno bolezen in da je to posledica vsega stresa, ki ga doživlja, in mogoče bi lahko tukaj potegnila vzporednico, da se posameznikom ta preobremenjenost pozna na njihovem zdravju. Še eni intervjuvanki, ki se bori s hudo sladkorno boleznijo, in prav zdaj, ko je morala hkrati prevzeti skrb nad sestro, ki ima intelektualne ovire, in dati svojo dementno mati v dom, se je stanje poslabšalo. Tretja ni želela podati informacij o svojem zdravju, ampak je le omenila, da zaradi slabega zdravja dela polovični delovni čas. Ostali dve pa sta s svojim zdravjem zadovoljni.

Posamezniki z intelektualnimi ovirami se poleg motnje v razvoju soočajo še z zdravstvenimi težavami, kot so: otežena raba roke, otežena hoja, dihalne stiske in epilepsija. Slednje težave zahtevajo od skrbnic, da jim priskočijo na pomoč pri negi (umivanju), oblačenju in nameščanju aparatur. V dveh primerih, ko gre za epileptika, je potrebna stalna prisotnost druge osebe.

Kot že omenjeno v literaturi, obstajajo različne podporne skupine in lahko zaključim, da se intervjuvanci kar v veliki meri poslužujejo teh uslug. Predvsem je v ospredju društvo Sožitje, kamor so vključeni vsi sogovorniki. Hodijo na srečanja, piknike in zaključne večerje. Prav tako se udeležujejo vikend seminarjev, ki so namenjeni družinam in prav posebej sorojencem in njihovim družinskim članom. Društvo ima aktivno skupino za samozagovorništvo, kamor je vključen eden od sogovornikov. Najbolj zanimivo pa je, da je ena od mojih sogovornic ustanovila zaprto skupino na Facebooku, ki je bila sprva namenjena vsem članom društva Sožitje, kasneje pa jo je preuredila in je sedaj namenjena sorojencem.

Njen namen je, da si izmenjujejo informacije, da si lahko postavljajo različna vprašanja, izpostavijo dileme ipd.

Štirje intervjuvanci živijo skupaj s svojo sestro. Vsi ti živijo v hiši, ki je dostopna in urejena tako, da lahko primerno njim bivajo in se gibljejo. V treh primerih ima sestra še svojo lastno družino, ki prav tako živi v tej hiši. Sobivanje opisujejo kot zadovoljivo, vsak ima dovolj zasebnosti in dovolj prostora zase. Sestre se trudijo po najboljših močeh, da jim je udobno. Večino gospodinjskih opravil opravijo sestre, vendar poskrbijo za vključitev svojih sorojencev v manjša opravila, predvsem ženske. Dobila sem vtis, da od moških sorojencev sestre ne zahtevajo vključitve v gospodinjska dela, zaželeno je, vendar so poudarili, da se ne vključujejo ali pa da se držijo bolj zunanjih del. Eden intervjuvanec pa še vedno živi skupaj s starši v stanovanju, vendar se sestra že vrsto let intenzivno vključuje v skrb zanj. Glede na njegovo oteženo hojo je zanj stanovanje precej nedostopno, ker je v tretjem nadstropju. Sestra je svojemu bratu naložila nalogo, da »nadzira« situacijo doma in ji poroča v primeru težav, saj se trenutno soočajo s hudimi zdravstvenimi težavami njunih staršev.

Kljub temu da avtorja Uskun in Gundigar (v Krstulović, 2012, str. 408) v svoji raziskavi o psihosocialnih problemih staršev otrok z ovirami v Turčiji navajata tri najpogostejše povzročitelje stresa: odnos družbe do ljudi z ovirami (izključevanje), manj prostega časa in finančne težave, lahko v svoji nalogi potrdim, da imajo sorojenci res manj prostega časa, da se soočajo s kritikami okolja do ljudi z intelektualnimi ovirami, ne navajajo pa nobenih težav s finančnega vidika. Če se najprej dotaknem izključevanja družbe, lahko povem, da so skoraj vsi navedli vsaj en primer, kako okolje še vedno ne sprejema povsem drugačnosti, ki jo predstavljajo njihovi bratje oz. sestre, ki imajo intelektualne ovire. Glede finančnih zadev pa sorojenci navajajo, da je za ljudi z intelektualnimi ovirami dovolj dobro poskrbljeno. Vsi prejemajo ali invalidnino ali pokojnino po svojih starših, tako da imajo reden denarni priliv, poleg tega pa vsak mesec prejemajo »nagrado« v VDC-ju (denarni znesek je odvisen od sposobnosti posameznika).

Pojem družinskega pomočnika in osebnega asistenta je poznala le ena sestra, ki je trenutno v zelo nelagodnem položaju. Sooča se z onemoglimi starši in bratom, ki ima težjo motnjo v razvoju. Tako starši kot brat potrebujejo pomoč in podporo in zaenkrat jim to nudi ona z njenim sinom ter patronažna sestra, ki hodi na dom. Vlogo družinskega pomočnika je zavrnila, ker je mnenja, da ne bo mogla preživeti s takšnimi dohodki. Na centru za socialno delo pa se ravnokar dogovarja, da bi brat dobil osebnega asistenta. Nad to storitvijo je navdušena, vendar jo je zmotilo le to, da se je ne izvaja med vikendom.

Deinstitucionalizacija je proces, kjer vsakdo prispeva svoj delež in mora biti vpleten v skupnost, biti z njo tesno povezan in jo okrepiti (Rafaelič, Ficko in Flaker, 2017, str. 192). Menim, da se s storitvami, kot so osebna asistenca in družinski pomočnik, zelo veliko pripomore k temu, da se sliši posameznika, ki podporo in pomoč potrebuje, hkrati pa se z novimi zaposlitvami v okviru osebne asistencije ljudi vključuje v ta proces podpore in pomoči. S tem se ponovno vzpostavlja skupnostna skrb za posameznika.

Lačen (2001, str. 9–11) je omenil, da se je odnos družbe do ljudi z intelektualnimi ovirami spremenil, postal je bolj spodbuden in tako je poudarila tudi ena od sogovornic. Meni, da ljudje vedno bolj sprejemajo drugačnost in da tudi mladi niso več obremenjeni s tem. Tega ne morem potrditi, saj se ostali niso opredelili glede tega, vendar pa je lepo, da lahko ta posameznica izhaja iz svojega srednješolskega sina, ki ji stalno pomaga pri oskrbi tako brata, ki ima intelektualne ovire, kot onemoglih staršev.

7. Sklepi

- Kakovost življenja ljudi z intelektualnimi ovirami, ki so v domači oskrbi sorojencev, je zadovoljiva. Posamezniki imajo urejen in načeloma topel dom. S strani sester imajo ljubeč in podporen odnos, za katerega, pa menim, da je zaznati določeno mero posesivnosti. Postavlja se vprašanje, ali nezavedno sploh še vidijo svojega brata oz. sestro ali jih obravnavajo na napačen način. Sami izražajo zadovoljstvo in ne omenjajo nikakršnih primanjkljajev (finančnih, čustvenih, socialnih).
- Kakovost življenja njihovih sester – v večini gre tudi za njihove skrbnice – je po njihovih besedah tudi zadovoljiva. Skrbstveno delo so po materi prevzele one, kar jim je bilo samoumevno, ker so starši celo življenje opredeljevali rojstvo otroka z intelektualnimi ovirami kot obvezo nadaljevati skrbništvo. Posledično nikoli niso pomislile, da bi brata oz. sestro dale v institucionalno varstvo. Tudi ožje družine sester so prevzele odgovornost v primeru, da se njim kaj zgodi. Najbolj pomembna vrednota jim je družina, na drugem mestu pa je zdravje.
- Socialna mreža tako posameznikov z intelektualnimi ovirami kot tudi njihovih sester je bolj okrnjena in omejena na družinski krog (ožji in širši). Prijatelje imajo v VDC-ju, tako da je delo in druženje v enem. Pri dveh posameznikih, ki imata tudi izven delavnice prijatelje, je drugače. Vključitev v delavnico – VDC je izrednega pomena ne le z vidika koristi, da za svoje delo dobijo plačo, ampak tudi z vidika socialnega druženja, razvijanja odnosnih relacij med posamezniki in s tem krepitev moči posameznika.
- Posamezniki z intelektualnimi ovirami zelo radi hodijo v VDC in za nekatere je to edini odmik od doma. Popoldanski čas večina preživi le še doma in se posvečajo različnim aktivnostim. Njihove sestre, ki morajo usklajevati delo in skrb za družino, pa navajajo pomanjkanje časa. V večini primerov gre za precejšnjo izolacijo pred zunanjim okoljem. Vsekakor je predvidevati, da gre še vedno za prisotno stigmatizacijo, občutek sramu; pri skrbnicah pa gre za preobremenjenost zaradi oskrbe in s tem posledično pomanjkanja časa.
- Vsi sogovorniki so vključeni v društvo Sožitje, ki dobro deluje v tem okolju. S strani društva se nudita podpora in pomoč tako ljudem z intelektualnimi ovirami kot tudi družinskim članom. Organizirana so različna druženja prek celega leta, organizirajo pa tudi strokovna predavanja in delavnice. V manjši meri se vključujejo v društvo Sonček, ki organizira predvsem izlete. Center za socialno delo je še vedno točka, na

katero se skrbniki obrnejo v trenutku, ko so že v težki situaciji, ko se ne znajdejo več sami ali pa jih morajo zaradi določenih problemov, javljenih na center, obravnavati.

- Skrbnice nikakor ne razmišljajo o tem, da bi kdaj svojega sorojenca dale v institucionalno varstvo ali bivalne enote. Na vprašanje, kako bo, ko bodo starejši in mogoče potrebni več podpore in pomoči, pa so bili odgovori enaki, da se bodo znašli sami ali pa da še ne razmišljajo o tem. Očitno je še vedno močno prisotna miselnost o »totalnih« institucijah.

8. Predlogi

- Dolgotrajna oskrba in s tem povezani akterji se morajo še naprej razvijati in spodbujati tako posameznike kot tudi državo, da se ljudem res omogoči, da kljub oviram lahko ostanejo doma. Kot pravi Vito Flaker, naj bi sistem izhajal iz potreb ljudi, jim bil prilagojen in naj bi omogočal, da ostanejo v svojem okolju (Flaker idr., 2019, str. 23). S tem, ko je bil sprejet nov Zakon o socialnem vključevanju invalidov, menim, da smo šele na začetku. Ljudi je treba informirati, da se lahko poslužujejo določenih storitev, kajti mnogi imajo še vedno miselnost, da se morajo sami znajti oziroma da si tega ne zaslužijo ali da obstajajo še hujši primeri.
- Potreben je individualen pristop k družinam, kajti ponekod se tudi želja po življenju doma do smrti ne izide najbolje. Velikokrat je treba več strokovnih institucij in timov, da se rešujejo ali optimalno rešujejo posamezne situacije.
- V nalogi sem prejela pozitiven feedback, da sem se oglasila na domu, da sem si vzela čas za njih in jih poslušala. Izrazili so željo, da bi si tega želeli še več, da bi si želeli, da bi bilo s strani socialnih pomoči več neformalnih obiskov na domu in da jim na tak način svetujejo ali pomagajo. Neformalne obiske je mogoče izkoristiti za določene prijazne informacije, primere dobrih praks in morda telefonsko številko, kjer lahko dobijo kontakt za pomoč s strani nevladnih organizacij in centra za socialno delo.
- Ljudje z intelektualnimi ovirami in njihovi družinski člani imajo zelo okrnjeno socialno mrežo. Spodbuditi je treba posameznike in njihove družinske člane, da se še več vključujejo v dejavnosti, ki jih nudijo tako prostovoljna društva kot tudi centri za socialno delo, zdravstvene službe in podobne organizacije. V mislih imam srečanja, predavanja, delavnice, ki so organizirani v okolišu, vendar se jih ljudje ne udeležujejo.
- V okviru prostovoljnih društev okrepiti skupine za samopomoč in samozagovornišvo. S tem se ljudi z intelektualnimi ovirami spodbuja k učenju novih znanj, veščin. Pridobijo si večjo samozavest in samostojnost ter vključitev v širše socialno okolje, poleg tega imajo možnost spoznavanja dobrih praks in zakonsko opredeljenih aktov.
- Ažurno ozaveščanje ljudi z intelektualnimi ovirami in njihovih svojcev o pravicah in spremembah zakonodaje. Prav tako bi bilo smiselno predstaviti pojme deinstitucionalizacije, dolgotrajne oskrbe, skupnostne oskrbe in oskrbe na domu na ustrezen, ljudem razumljiv način.

- Udejanjati dobre prakse iz tujine in tako vzpostaviti spletno stran ali širšo skupino za svoje osebe z intelektualnimi ovirami, predvidoma je tako lažje komuniciranje, ker ni osebnega stika.
- Izpopolniti je treba postopek samoocene potreb pri osebni asistenci. Ljudje ocenijo, da potrebujejo manj ali več podpore in pomoči, kot pa jo sicer potrebujejo, največkrat zaradi ostalih mnenj iz širšega okolja in neprijetnih pripomb.
- Razširjanje širše socialne mreže tako posameznikov z intelektualnimi ovirami kot tudi njihovih svojcev v smislu podpore nevladnih organizacij in CSD-ja.
- Postopno usmerjanje v možnosti institucionalnega varstva v smislu vključevanja v manjše bivalne enote. Predvidevam, da je to pogojeno z usmeritvami zavoda in finančno podporo države. Treba pa je spodbuditi družine, da razmišljajo o takšni vključitvi posameznika v skupinsko oskrbo, ki hkrati omogoča posamezniku, da se osamosvoji od lastne družine in hkrati razbremeni družinske člane.

9. Seznam virov

1. Ceglar, I. (2005). Odnos med odraslim z intelektualno oviro in njegovo materjo. *Socialno delo*, 44(1-2), 57–64.
2. Čačinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2019). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
3. Drole, J., Črnak Meglič, A., Nagode, M., Peternej, A., Šonc, A., & Toth, M. (2015). *Podpora samostojnemu bivanju v domačem okolju in dolgotrajna oskrba*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s http://www.staranje.si/sites/www.staranje.si/files/upload/images/m20_aha_si_dolgotrajna_oskrba.pdf
4. Državna uprava Republike Slovenije. (b.d.a). *Socialna varnost*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s <https://www.gov.si/podrocja/socialna-varnost/>
5. Državna uprava Republike Slovenije. (b.d.b). *Varstvo oseb s posebnimi potrebami*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s <https://www.gov.si/podrocja/socialna-varnost/varstvo-oseb-s-posebnimi-potrebami/>
6. Državna uprava Republike Slovenije. (b.d.c). *Invalidi, vojni veterani in žrtve vojnega nasilja*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s <https://www.gov.si/podrocja/socialna-varnost/invalidi-vojni-veterani-in-zrtve-vojnega-nasilja/>
7. European network on independent living. (b.d.). *Definitions*. Pridobljeno 14. 9. 2019 s <https://enil.eu/independent-living/definitions/>
8. Flaker, V., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Nagode, M., Rafaelič, A., Filipovič Hrast, M., & Razpotnik, Š. (2019). *Hitra ocena potreb in storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
9. Flaker, V., Nagode, M., Rafaelič, A., & Udovič, N. (2011). *Nastajanje dolgotrajne oskrbe: ljudje in procesi – eksperiment in sistem*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
10. Jenko, J. (2017). *Življenje odraslih oseb z intelektualno oviro, ki živijo doma s starši* (Diplomsko delo). Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
11. Krstulović, G. (2012). Družbena konstrukcija starševstva in skrb za otroke z ovirami. *Socialno delo*, 51(6), 405–414.
12. Lačen, M. (2001). *Odraslost: osebe z motnjo v duševnem razvoju*. Ljubljana: Zveza Sožitje, zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije.
13. Mali, J. (2012). Uvajanje dezinstitutucionalizacije na področju oskrbe starih ljudi. *Časopis za kritiko znanosti*, 40(250), 86–94.

14. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
15. Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
16. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (b.d.). *Konvencija o pravicah invalidov*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/konvencija_o_pravicah_invalidov/
17. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2019a). *Družinski pomočnik*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s http://mddsz.arhiv-spletisc.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/druzinski_pomocnik/
18. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2019b). *Osebna asistenca*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s http://mddsz.arhiv-spletisc.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/osebna_asistenca/
19. *Pravilnik o osebni asistenci* (2018). Ur. l. RS 57/2018.
20. *Pravilnik o psih pomočnikih* (2018). Ur. l. RS 5/2018.
21. *Pravilnik o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila* (2018). Ur. l. RS 71/2014, 37/2017 in 57/2018.
22. Rafaelič, A., Ficko, K., & Flaker, V. (2017). Prehod k skupnostnim oblikam oskrbe v Sloveniji. *Socialna pedagogika*, 21(3/4), 183–210.
23. Republika Slovenija. (2008). *Uvodno poročilo o izvajanju določil Konvencije o pravicah invalidov*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/clovekove-pravice/porocila-SLO-po-instrumentih-o-clovekovih-pravicah/bc31dc603c/Uvodno-porocilo-Slovenije-o-izvajanju-Konvencije-o-pravicah-invalidov.pdf>
24. Sagadin, N. (2013). *Sorojenci v družini z otrokom s posebnimi potrebami* (Diplomsko delo). Pedagoška fakulteta, Ljubljana.
25. Skerlep, T. (2016). *Položaj sorojencev v družini z otrokom s posebnimi potrebami* (Diplomsko delo). Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
26. Škerjanc, J. (1995). Proces samoorganiziranja ljudi s posebnimi potrebami. *Socialno delo*, 34(6), 401–408.
27. Urek, M. (2019). Pravica do samostojnega življenja v skupnosti: implementacija 19. člena Konvencije OZN o pravicah invalidov v Sloveniji. V A. Šelih & B. Novak (ur.), *Pravni in družbeni položaj oseb z motnjo v duševnem razvoju*, Ljubljana: Slovenska

- akademija znanosti in umetnosti* (str. 89–117). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
28. Videmšek, P., & Leskošek, V. (2015). Dez institucionalizacija. *Socialno delo*, 54(5), 259–268.
 29. *Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb (ZDVDTP)* (2018). Ur. l. RS 41/1983, 114/2006 – ZUTPG, 122/2007 – odl. US, 61/2010 – ZSVarPre in 30/2018.
 30. *Zakon o invalidskih organizacijah (ZInvO)* (2006). Ur. l. RS 108/2002 in 61/2006.
 31. *Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI)* (2017). Ur. l. RS 94/2010, 50/2014, 32/2017.
 32. *Zakon o osebni asistenci (ZOA)* (2018). Ur. l. RS 10/2017 in 31/2018.
 33. Zaviršek, D. (2000). *Hendikep kot kulturna travma: historizacija podob, teles in vsakdanjih praks prizadetih ljudi*. Ljubljana: Založba /*cf.
 34. Zaviršek, D. (2014). Nasilje nad hendikepiranimi ženskami. V Š. Veselič, D. Horvat, & M. Plaz (ur.), *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja : izdaja ob 25. obletnici delovanja Društva SOS telefon* (str. 106–121). Ljubljana: Društvo SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja.
 35. Zaviršek, D., Krstulović, G., Leskošek, V., Videmšek, P., Bohinec, M., Pečarič, E., Jeseničnik, N., & Poropat, K. (2015). *Analiza sistema institucionalnega varstva in možnosti nevladnih organizacij zagotavljati storitve v skupnosti za uresničevanje deinstitucionalizacije v Sloveniji*. Ljubljana: YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa.
 36. Zveza Sožitje. (2016). *Vikend seminar za sorojence*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s <http://www.zveza-sozitie.si/arhiv-2016/vikend-seminar-za-sorojence.html>
 37. Zveza Sožitje. (2017). *Program za otroke in najstnike – sorojence*. Pridobljeno 23. 9. 2019 s <http://www.zveza-sozitie.si/arhiv-2017/program-za-otroke-in-najstnike-sorojence.html>

10. Priloge

10.1. Priloga A: Intervjuji z enotami kodiranja

Priloga 1: Intervju A

INTERVJU S SOROJENCEM

Podatki o intervjuvancu ki

Spol: Ž

Starost: 44

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Jesenice

Datum: 05.09.2019

Čas trajanja pogovora: 40 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica; v njihovem domu

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kako bi ocenili vaše življenje skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Čisto v redu, smo se kar ujeli. On se je nam prilagodil, mi smo se njemu prilagodili. (A1) Vsi sodelujemo, tudi sedaj, ko prenavljamo hišo ima svoje obveznosti.

Živite skupaj v enem gospodinjstvu ali ne?

Ja skupaj živimo ampak ima J. svojo sobo, zaenkrat v svojem nadstropju živi skupaj z mojim sinom ampak imata vsak svojo sobo. (A2) Delamo pa zadaj za hišo prizidek in ko bo končan bo lahko J. šel tja, kjer mu bo lažje, zaradi higiene, ker sedaj imamo kopalnico samo tukaj spodaj in mora ponoči hoditi po stopnicah. (A3) Upamo, da nam bo do drugega leta uspelo to dokončati.

Koliko članov skupaj šteje vaše gospodinjstvo?

Ja mi štirje: mož, jaz, sin in hčerka ter brat J.. (A4)

Vrednote

Kaj vam je najbolj pomembno v življenju?

Razumevanje, ljubezen pa zdravje. Družina in da mam službe (A5), da mam svoje prihodke, da ti ni treba za vse prosit državo, da dobiš tisto kar rabiš res s svojim delom.

Kaj vas razveseli?

Da so otroci zdravi, da nimam z otroci kakšnih problemov. (A6)

Kaj menite, da je pomembno vašemu otroku/sorojencu/sorodniku?

Jaz mislim, da to da se je uštimal. (A7) Pri očetu je imel velike probleme zaradi higiene, zaradi pijače. Da odkar je oče umrl in da je prišel sem, da je prišel na normalna pota, tako kot je treba. In da uživa življenje sebi primerno. (A8)

Zemljepisna umestitev

S kom se družite v vaši okolici? Prijatelji, sorodniki?

Sorodniki so takoj v sosednji hiši. (A9) Brat živi tam z družino. Drugače imamo pa ostale sorodnike v Beli Krajini, daleč stran, tako da se slišimo enkrat na sto let.

Se druženja udeležujete sami ali skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Kje se srečujete?

Z bratom smo kar skoz skupi, en drugemu si pomagamo. (A10) Tudi pozimi ko je treba drva nasekat si pomagamo. On meni pa možu pomaga, mož pa njemu pomaga.

Se udeležujete srečanj, druženj, ki jih organizira lokalna skupnost, občina, društva?

Ne to pa ne, razen kar mam to z J., ker je društvo za cerebralno paralizo Sonček in Sožitje. (A11)

Zaznavanje, stališča

Kako menite, da okolica sprejema starejše osebe z intelektualno oviranostjo? Jih podpira?

Jaz mislim, da čisto normalno. (A12) Tudi on nikoli nič ne reče. Tudi ko hodi na hokejske tekme k je zelo družaben, nikoli nič ne reče, da bi ga kdo užalil ali kaj podobnega. (A13)

Kako mislite, da gledajo na to, da ostanejo v domačem okolju in da ne živijo v institucijah?

Ne, ponavadi k se kdaj tako pogovarjamo, vsii pravijo, da smo prav naredil, da je pri nama. Da se mu vidi, da je vse bolj mirno, kakor je bilo prej ko je bil pri očetu in so bili skoz eni problemi. (A14)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Se pogosto družite s sorodniki, prijatelji?

Ja z bratom in njegovo družino smo prijatelji. (A15)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik prijatelje, sorodnike s katerimi se srečuje? Kdo so pomembni ljudje v njegovi_njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ima, veliko se družijo s prijateljem N., ker skupaj trenirata judo pa z A. ki je tudi iz VDCja. Pa tudi s temi k hodijo skupaj na izlete. (A16)

Ima prijatelje s katerimi se obiskujejo?

Ja z enim N. sta velikokrat skupaj. Tudi k njemu pride in J. k njemu. (A17)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik partnerja/ko? Kakšen je njun odnos? Je zadovoljen? Kaj pogreša?

Ne, odkar sta šla z bivšo punco narazen nima nič več. (A18) No vsaj omeni nič ne, jaz pa tudi ne sprašujem prav preveč.

Vam kdo pomaga pri oskrbi? Kako in na kakšen način vam pomagajo?

Ja mož mi tudi pomaga. (A19) Jah pri vsem, J. je treba mal nagnati, da hodi tako da ga ponavadi mož...ga bolj posluša. Jaz ga pa k je treba sobo pospraviti. (A20)

Na kakšen način pa otrok/sorojenec/sorodnik vzdržuje stike s prijatelji, sorodniki? Potrebuje pri tem vašo pomoč? Obiski? Telefon? Srečanja zunaj doma?

Ja v delavnici pa z N. se tudi popoldan slišita pa skupaj gresta na kakšen izlet s kolesom pa skupaj trenirata judo, to trikrat na teden. (A21)

Ne rabi pomoči. (A22)

Neformalni viri pomoči, samopomoč

V kakšni obliki vaš otrok/sorojenec/sorodnik potrebuje pomoč in podporo? Je tega veliko, malo skoraj nič? Je to pomoč in podpora pri negi, oblačenju, hranjenju ali gre le za spodbude in usmerjanje?

Sej drugače je zelo samostojen. No vsake toliko časa ga je treba mal opomniti pa od takrat k je imel probleme s financam k je preveč zapravljjal smo se zmenil, da imam jaz finance načez tako da mam tudi odločbo s centra za socialne zadeve, da jaz vodim njegove finance. Ne sam sam se obleče, sam vstane in gre v službo. Zelo je samostojen. (A23)

Kdo je tisti, ki mu pomaga oziroma ga spodbuja?

Midva z možem, dobro tudi hčerjo zelo obrajta in upošteva njeno mnenje. (A24) S sinom sta pa tudi v svojem nadstropju in se kar razumeta.

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik določene naloge, ki jih opravlja doma? Prispeva svoj delež k gospodinjstvu, mogoče pospravljanje, urejanje vrta, skrb za mlajše ipd.?

Ima svoje obveznosti, ki se jih drži. Včasih malo s težavo ampak se da z njim čisto normalno delati tako da ni nobenih problemov. Njegova naloga je, da svojo sobo pospravi tako da ga jz samo vsake toliko časa mal prekontroliram, da če je kaj narobe potem jaz popravim. Drugače je pa kar tako po možko zrihtano. No potem k je treba drva zlagati tudi pomaga pa travo kosi, če je treba. Več ali manj je on zadolžen za kuža, da ga pelje na sprehod. (A25) To je že zaradi tega dobro, da gre na sprehod, da se giblje, ker drugače ne bi hotel in bi sedel pred televizorjem.

Vaš otrok/sorojenec/sorodnik je vključen v VDC. Ali pri tem, da se odpravi v delavnico potrebuje kakšno pomoč, usmeritve?

Ne vse sam, sam se zbudi, zrihta se. (A26) Poleti je hodil s kolesom v delavnico, drugače gre pa na avtobus. No nazaj iz delavnice pa tudi peš pride.

Kako pa je z obiski pri zdravniku, psihologu, na CSDju? Greste skupaj ali gre svojec sam?

Več ali manj gre on to sam. (A27) Sam pokliče in se zmeni kdaj pride, mislim, da sem edin enkrat šla z njim k je šel k enim specilaistu.

Ste vključeni v kakšno od društev: Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ali ste aktivni član? Kako sodelujete v društvu? Se srečanj udeležujete skupaj ali gre vaš otrok/sorojenec/sorodnik sam?

Ja vključeni smo v Sožitje pa ponavadi hodi J. sam, edino enkrat na leto gremo na piknik k je za vse, na izlete gre J. tudi ponavadi sam s Sončkom. (A28) Drugače pa nikamor več.

Kdo pa vam pomaga v primeru stiske, nerešljivih težav? Imate koga na katerega se lahko obrnete na pomoč?

Ja jaz sem takoj, ko so se začele težave še z očetom sva začela z bratom J. enkrat na mesec hodit k svetovalni delavki na CSD. (A29) No J. še zdaj hodi k njej. No in takrat sem jaz mal omenila, da so težave in je potem ona orgirala. Nekak smo se zmenil, da bo J. pri meni, ker drugače po zakonu je bil J. po smrti očeta, ki je imel podaljšane roditeljske pravice, samostojen za državo. In bi se lahko drugače odločil samo se je potem strinjal s tem, da pride k meni živeti. Tako da sem jaz potem samo skrbnica njegovih financ in nič drugega. Vse to k prinese domov kakšna obvestila in to meni ne bi blo treba podpisat, samo k že J. želi, da podpišem potem to naredim. Drugače je pa tretiran kot samostojna oseba.

Na koga pa se obrne vaš sorojenec? Na vas ali na koga drugega?

Na oba ponavadi z možem. (A30)

Delo, zaposlitev, prosti čas

Ste zaposleni? Za polni delovni čas? Tudi vaš partner?

Oba sva zaposlena za štiri ure. (A31) Mož je srčni bolnik zato je za štiri ure invalidsko upokojen.

Vam uspe uskladiti vse obveznosti službe in družinskega življenja?

Ja. Se kar da, mal se znajdemo. (A32)

Imate kaj prostega časa za sprostitev, hobije, se ukvarjate s športom?

Ja takrat si rada pogledam kakšen film ali pa se malce uležem. (A33) Drugače pa pred službo mal pospravim, skuham potem moram pa že v službo.

Kako pa vaš otrok/sorojenec/sorodnik gleda na vključitev v VDC? Je zadovoljen?

Odvisno od dneva ampak načeloma pa kar rad dela. (A34) Pomojem, da če bi mu kdo rekel, da mora doma ostati pa ne bi glih rad.

Ima on/ona kakšne hobije, šport s katerim se ukvarja v prostem času?

Judo in že to je kar dovolj. (A35) Spet grejo na turnir na Dunaj. Spomladi so tri dni na Nizozemskem in jaz mu pravim, koliko sveta boš ti videl. Pa potem k kakšno kolajno prinese je ves zadovoljen.

Ali greste na počitnice skupaj?

Ja vsi skupaj gremo poleti za en teden na morje. (A36)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ja takrat ko je oče umrl so ga hoteli dati v bivalno sam J. se ni strinjal. Oni so samo to ponudil sam je J. rekel, da gre raj pod most umret kakor, da gre v bivalno (A37) in sem tud jaz potem rekla, da tja pa ne. Tako da je bil potem skoz pri nas, prej smo bili še v stanovanju zdaj pa smo tukaj v hiši.

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje? Lahko prispeva k družinskemu proračunu ali bolj težko?

Ja prispeva in sicer daje mesečno za hrano plus ene dve položnice ima na sebe in jih mora plačati. (A38) Tako da zraven nagrade, ki jo dobi v delavnici prejema še družinsko pokojnino. (A39) Še prej ko je bil z očetom je dobival pokojnino po pokojni mami no potem smo pa uredil, ko je oče umrl, da je pa dobil po očetu. Tako da mislim da dobi 30% po mami, 70% pa po očetu.

Ali razpolaga s svojim denarjem ali potrebuje pri tem pomoč?

Ne tukaj mu moram pomagati in sem jaz tista, ki skrbim za njegove finance. (A40) Imel je težave in je zapravljala in sploh nismo vedli kje je ves denar. Tako da od takrat naprej mam jaz to načez.

Si lahko kaj privošči?

Drugače ni tako zahteven, dobi 30 evrov na teden in pol s tem razpolaga. Kupi si cigarete, (A41) obleke mu grem jaz kupit.

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Mislim letos nam je mal zmanjkalo denarja, da bi dokončali ta prizidek samo bomo pač mal počakali.

Drugače mam pa vse. (A42)

Stanovanje

S kom živi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca?

Z nami vsemi. (A43) Skupaj smo v tej hiši.

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Hiša. (A44)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_ca?

Ja zaenkrat je v prvem nadstropju. (A45) Kot sem že rekla, da pa delamo na tem, da bo prišel dol v prizidek, da mu bo lažje. (A46) Da mu ne bo treba hoditi po stopnicah.

Ali imate oziroma ima dovolj zasebnosti?

Ja ima, zgoraj sta sicer skupaj s sinom ampak imata vsak svojo sobo pa še majhno dnevno imata pa kuhinjo, sam si ne kuhata. (A47) Samo kopalnice nimata. Sedaj sta se celo s sinom spomnila, da hočeta svoj internet tako da plačujeta svoj internet, mi ga mam spodaj. Morata ga pa sama plačati.

Socialne posledice povezane s starostjo

Se s starostjo skrb za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_ca povečuje ali je ostalo enako?

Že sedem let J. z nami živi. Ne drugače je zdrav samo skrbeti mora za gibanje, če ne se mu pozna pri hoji. (A48)

Imate kakšne skrbi, odprta vprašanja v zvezi s tem, da se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca stara?

Ne. (A49) Na začetku me je bilo malo strah, kako bo to k bo pri nas živel. Ker je J. imel težave s higieno in pijačo in z vsem, ko je bil z očetom ampak se je potem vse uštimal k je začel pri nas živeti, je takoj prekinil s pijačo.

Se pogovarjate o tem? Kako bo v prihodnosti?

Zaenkrat še ne. Jah no tale prizidek smo naredil, da bo on lažje hodil na wc pa če bo slučajno kdaj moral rešilec po njega, da bo imel lažji dostop do postelje. (A50) Nikol ne veš tako da smo tud te vrata mal bolj široka naredil.

Kdo skrbi za vašega otroka/sorojenec_ko/sorodnik_co, ko ste vi odsotni (na počitnicah, v bolnici)? Je zmožen_a sam_a zase poskrbeti?

Ponavadi je zmeri en doma,(A51) če ni mene je mož, če ne je pa starejši sin k je pa tud že 22 let star. Drugače se pa znajde, ni še bilo problemov, da se ne bi.

3 OCENA ZDRAVJA

Kakšno je vaše zdravje?

Zaenkrat dobro.(A52)

Kakšno je zdravje vašega otroka/sorojenec_ko/sorodnik_co ? Ima kakšna zdravila? Kdo mu_ji jih daje?

Zdrav je samo skrbeti mora, da se giblje, ker če se ne potem ima težave s hojo. (A53) Nima nobenih zdravil. (A54)Ja odvisno od tega koliko se giblje potem, če je aktiven je v redu, v kolikor se pa zazdi pa se tudi na hoji pozna. Mora hodit.

Kako skrbite zase in za vašo družino (prehrana, aktivnosti, sprostitve)?

Nič posebnega. (A55)

Kako obvladujete težave z zdravjem?/

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Ja vse.(A55)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki, pregledi)? Ne. (A57)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za vas pomembno?

Ponavadi sam pokliče, če kaj rabi pokliče in se najavi in gre in se vse zmeni. Z zdravnico se vse da dogovorit. Ni nedostopna. (A58)

Kdo ga_jo neguje, pomaga ko zboli?

Mislim, če zboli, zboli za kakšno virozo ali prehlad. Ja jaz ga mal pocrklijam (A59) takrat sam se ni nič kaj takega imel do sedaj. Ne spomnim se.

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Ne ponavadi se sami znajdemo.(A60)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima kakšne fizične oviranosti?

Otežena hoja,(A61) J. ima neofibromatoza se reče temu. Vse je povezano z živčevjem tale bolezni. (A62)

Kako s tem shaja?

Ja sej sem že rekla, da mora gibat, če ne rata tak trd in mu je težko se premikat, če se pa giblje mu je pa lažje. (A63)

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo_njeno motnjo v duševnem razvoju?

Ne. (A64)

Ga bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Ne, sam hodi na avtobus, s kolesom se vozi.(A65) Ja smo mu hotel olajšati in smo mu kupil žensko kolo, da se bo lažje vozil pa ga noče vozit.

Se je v zadnjem času kaj poškodoval? Se vam zdi, da se na starost pogosteje poškoduje? Je pogosteje bolan?

Ja recimo kdaj se mal spotakne ob kakšno oviro al ga pa pes potegne in pade,(A66) drugače pa ne.

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam_a sprejema odločitve? Kako ga_jo pri tem podprete?

Ponavadi se usedemo in se pogovorimo. (A67)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost oseb z intelektualno oviranostjo?

Ne vem. Mogoče pri J. to, da bo na starost težko hodil oz da ne bo sploh mogel hodit. (To pa ne vem kako bomo. Zato ga pa priganjamo, da mora veliko hodit.(A68)

Kako se vi soočate z njimi? Kako pa se vaš otrok/sorojenec_ko/sorodnik_ca sooča z njimi?

Jah midva mu poveva ta svoje potem pa J. itak po svoje nardi.(A69) Pa mu poveva, da mora paziti, ko pelje psa vem pa kdaj pride ves pobuškan domov. Pa ga nič ne izuči.

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je vaš otrok/sorojenec_ko/sorodnik_ca zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Ja ko se je preselil k nam je nehal piti pa začel je skrbeti za higieno k prej tega ni k je bil pri očetu.(A70)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite?

Ne razmišljam o tem. (A71)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Ja midva mu poveva potem se pa sam odloči, sej niti noče poslušat. J. je kar precej trmast.(A72)

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Ja k je takrat imel probleme z denarjem sem potem to jaz prevzela, ker nas je bilo strah, da bo še do tega prišlo.(A73) Za kaj drugega pa ne vem, se pa pogovorimo, na koncu se pa sam odloči.(A74)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Jah mi mam samo izkušnje s Sožitjem pa Sončkom.(A75) S Sončkom jih peljejo na izlete, lahko gremo tud mi zraven sam gre ponavadi sam.(A76) Pri Sožitju mam pa ta piknik, da se mal podružimo pa na vikend seminarje hodimo (A77) pa na eno skupino hodi J. neki za samozagovorništvo.(A78)

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Jah sej ima tisto, kar rabi. (A79)

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Le to, da enkrat na mesec hodi J. k svetovalni delavki na pogovore (A80), drugače pa nič drugega. Ja zato, ker mam tole odločbo za finance moram enkrat na leto poslati poročilo o njegovih financah, zakaj je zapravil denar.(A81) Drugače pa nič drugega.

Ali ste mogoče prevzeli vlogo družinskega pomočnika vašemu otroku/sorojencu_ki/sorodniku_ci?

Ne.(A82)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca socialnega asistenta?

Ne pa tud ga ne rabi.(A83)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne.(A84)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

Jah hvalabogu, da obstajajo pa da pomagajo tistim, ki rabijo pomoč.(A85)

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju ?

Ne poznam.(A86)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Ne vem. Sej ima vse kar rabi.(A87)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ne vem.(88)

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Odvisno kako mladina dojema in sprejema osebe s posebnimi potrebami. (A89) Sicer J. tega men še ni omenil ampak so ostali v delavnici omenili, da jih tele medicinske delavke k se srečajo na postaji, da se iz njih norca delajo. Jaz mislim, da bi kot bodoče medicinske sestre mogle to sprejemati. Ja J. gre itak peš domov tko da on nima teh problemov, drugi varovanci pa so mel.

No recimo moj otroc al so sami ker je pač invalidna oseba v družini so prijazni. Hčerka je imela izkušnjo z novo sošolko, ki ni ravno znala slovensko no in kaj hočem reči, da jo je moja hči prva sprejela in ji je pomagala in sta še danes najboljši prijateljici.

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Mogoče Sožitje ali pa delavnica. (A91)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo , da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Družino, ki ga podpira.(A92)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Tko daleč res še ne razmišljam. Pa zaenkrat se kar dobro znajdemo. (A93)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Ne saj ponavad dobim kar me zanima ali pa J. pove.(A94)

Priloga 2: Intervju B

INTERVJU S SOROJENCEM

Podatki o intervjuvancu ki

Spol: Ž

Starost: 47

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Jesenice

Datum: 15.09.2019

Čas trajanja pogovora: 2 uri in 5 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: v jedilnici pri njiu doma

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kako bi ocenili vaše življenje skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Zelo dobro funkcioniramo.(B1) kregam se z mamo. Vsem je v interesu naš S.(B2). Letos sva šla z njim skupaj na dve poroki. Potem smo šli vsi skupaj tako starši, S. in moj sin na dopust v Bosno in smo se mel fino. V bistvu so vse njegove fizične manifestacije psihičnih težav izginile, od praskanja na glavi do grizenja nohtov, od tišine, da ne upa nič povedati. Vse povsod sva hodila in ni imel časa razmišljati, kako je z mamo, preveč je obremenjen s tem, kaj bo z njo.

Ja naš ritem je drugače tako, da jaz kopam S. ob sredah, moj sin pa ob sobotah in ob sobotah še skupaj spijemo kavico pa kosilo pojemo pa večerjo. Takrat mu tudi zmerim sladkor in ga nevrološko pretipam, če ima kje kakšno bulo na nogi.(B3) Deset let nazaj jo je imel in je bilo hudo, tudi zdaj ima zatečeno nogo in me že skrbi..

Včasih smo hodili tudi na kofe nekam ven, če se je le dalo, ko je lahko hodil, zdaj ne more in ima antibiotike tako da ne hodimo.

S. res vključim v vse možne fore kar se le da.(B4) sicer sem potem že mal nefer do svojega sina ampak sej mu tudi pustil da ima svoj prostor.

Živite skupaj v enem gospodinjstvu ali ne?

S. živi s starši (B5) v stanovanju, ki je malo stran od tu. Peš grem lahko do njih in če me pokličejo, če je kaj nujnega lahko takoj priletim. Vsi pa vemo, da bosta kmalu odšla in potem je logično, da bom jaz za njega skrbela.

Koliko članov skupaj šteje vaše gospodinjstvo?

Ja tukaj živiva midva s sinom. (B6) Mož je deset let nazaj umrl zaradi posledic multiple skleroze. Slavko pa živi skupaj z starši.

Vrednote

Kaj vam je najbolj pomembno v življenju?

Družina, zdravje in šola.(B7) Jaz sem res ponosna na mojega brata (B8) in on to čuti. In skozi to si je vzpostavil to svojo samozavest.

Kaj vas razveseli?

No sine povej...njega glasba, petje in igrice.(B9) No mene pa branje znanstvene fantastike. Rada imam rože, zdaj vzgajam paradižnik. Drugače pa rada ustvarjam in sicer ideje pobiram iz Youtuba. (B10)

Kaj menite, da je pomembno vašemu otroku/sorojencu/sorodniku?

Računalnik oziroma zdaj tablica, ker vzdržuje stike s celim svetom. (B11) Naredila sem mu Facebook profil, Messenger in zdaj lahko pokliče celo sorodstvo po celem svetu. Drugače pa obožuje glasbo in žurke. (B12) Zelo velikokrat smo ga peljali na kakšen žur, sploh za rojstni dan. Evo letos sva bila na dveh porokah in na enem krstu. Zdaj mal težje k ne more hodit tako da zdaj ga ne žura več toliko.

Zelo je občutljiv na fakeanje – res ne prenese, če nisi iskren do njega.(B13) Marsikdo osebe s posebnimi potrebami podcenjuje sploh njihove možgane in njihove sposobnosti.

Zemljepisna umestitev

S kom se družite v vaši okolici? Prijatelji, sorodniki? Se druženja udeležujete sami ali skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Zdaj tukaj v okolici nimamo glih prijateljev, se bolj mi družimo.(B14) Nas pa daljni sorodniki povabijo na kakšno poroko, krst (B15) in to skupaj s S., res ga imajo radi in so ga sprejeli.

Kje se srečujete? /

Se udeležujete srečanj, druženj, ki jih organizira lokalna skupnost, občina, društva?

To skušamo biti čim bolj aktivni v društvu Sožitje tako da se udeležujemo skupaj s S. piknikov, vikend seminarjev, predavanj vse možno. (B16) Včasih smo bili tudi člani Sončka vendar se je koncept društva spremenil, preveč vidijo samo denar in sem jaz odstopila in tako tudi S. ni več član.

Imamo tudi zaprto skupino Sožitja za svojce, ustvarili smo jo in smo bili kar nekaj časa aktivni zdaj pa bolj slabo. Gre za zaprto skupino in tukaj naj bi si izmenjavali take praktične nasvete...na primer koliko plenice porabiš za njega, na vozičku mi nekaj ne dela, kaj naj storim. Da ljudje rešujejo probleme, ki jih imajo. Ampak ljudje ne morejo iz svojih škatel in niso preveč aktivni. Rada delim svoje izkušnje in samo nekdo, ki ima enake oziroma podobne izkušnje me razume in mogoče lahko komu pomagam s tem.

Letos sem tudi dodala skupino za sorojence.(B17) ki naj bi se srečevala enkrat mesečno ampak nimajo časa. Skupaj z M. sva se enkrat, dvakrat dobili na kavici potem pa nič več, ji ne znese. Zdaj, ko se mi stvari malce umirijo jih bom spet mal poklicala.

Zaznavanje, stališča

Kako menite, da okolica sprejema starejše osebe z intelektualno oviranostjo? Jih podpira?

Vedno bolj.(B18) moram reči, da imam cel nabor izkušenj. Skoraj vse matere, ki so dale svoje otroke v dom in so se jim odrekale so na tabletah. So psihično sesute. Zavod je bil izredno slabo cenjen, sedaj pa je odvisno od vzgoje staršev. Zavod na splošno, vem oziroma vidim, da se matrate, da jim je v redu. Bivalne skupnosti pa mi niso všeč, ker se mi zdi, da delajo ljudje, ki nimajo izkušnje. Se mi zdi, da nimajo občutka za človeka. Meni je pomembna čast in tudi ne bom dovolila, da se jo vzame mojemu bratu, mora biti spoštovanje. So karkšni so in osebe s posebnimi potrebami si niso izbrale da bodo takšne kakršne so. No in tega ni v bivalnih, spoštovanja, te male stvari so pomembne.

Kako mislite, da gledajo na to, da ostanejo v domačem okolju in da ne živijo v institucijah?

Nimam namena dati S. v zavod.(B19) ker bo lahko z nama živel. Edino, ko je 15 let nazaj mati imela možgansko kap, Slavko se je odvajal od enih močnih tablet, moj sin se je pa ravno učil hoditi...oče pa enostavno ni zmožal vseh teh stvari, preveč je bilo za njega in ni znal drugače odgovoriti kot z nasiljem. Takrat je bilo nevzdržno in smo resno razmišljali, da bi ga dali v zavod. Vendar so se na srečo umirile stvari s tem, da sva se midva najprej odselila.

Drugače pa ni nič slabega v zavodu, vem za par primerov, ki so šli urgentno v zavod, ker je bilo doma grozno. In zdaj ko vidim, kako je A. zadovoljen in urejen lahko samo rečem kapo dol zaposlenim v zavodu. (B20) Lepo poskrbijo zanje vendar bi si želela še malo več takih zaposlenih, ki imajo občutek za te naše...ni treba veliko.

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Se pogosto družite s sorodniki, prijatelji?

Ja za rojstni dan za S. ga vedno nekam peljemo, (B21) drugi daljni sorodniki pa nas povabijo na poroko, krst.(B22) In kadarkoli se je dalo smo šli na kakšno žurko, koncert.

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik prijatelje, sorodnike s katerimi se srečuje? Kdo so pomembni ljudje v njegovi_ njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ja v bistvu sva mu midva z sinom najbolj v oporo in tudi najbolj se razumemo. (B23) Z mamom imata neko tako močno navezo, da bi že lahko rekla, da ni več zdrava. (B24) Zdaj, ko se tako slabo počuti ga sploh ne pusti v delavnico – išče izgovore v tem, da bo umrla in njega ne bo doma.

Ima prijatelje s katerimi se obiskujejo?

Ne. (B25)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik partnerja/ko? Kakšen je njun odnos? Je zadovoljen? Kaj pogreša?

Nima partnerja.(B26)

Vam kdo pomaga pri oskrbi? Kako in na kakšen način vam pomagajo?

Starši ga že res težko urejajo tako da imamo v bistvu to midva načez, jaz in moj sin.(B27) No zdaj, ko je mama tako boga in S. ima nogo za previjati hodi patronažna sestra (B28) vsako jutro, ker jaz ne morem...jaz sem v službi.

Na kakšen način pa otrok/sorojenec/sorodnik vzdržuje stike s prijatelji, sorodniki? Potrebuje pri tem vašo pomoč? Obiski? Telefon? Srečanja zunaj doma?

On ima že svoj telefon u f zelo dolgo, no sedaj uporablja celo tablico. Facebook uporablja in je v kontaktu z znanci po vsem svetu (B29), sicer ne zna brati in pisati....zdaj mu je fino, da me pokliče po Messengerju. Jaz sem ga izkustveno naučila uporabljati tablico. Zelo je spreten.

Neformalni viri pomoči, samopomoč

V kakšni obliki vaš otrok/sorojenec/sorodnik potrebuje pomoč in podporo? Je tega veliko, malo skoraj nič? Je to pomoč in podpora pri negi, oblačenju, hranjenju ali gre le za spodbude in usmerjanje?

Potrebuje nego, ne more sam. Drugače ga mama uredi, kar ga še lahko, midva ga pa stuširava in mu samo malo pomagava pri oblačenju, če se mu kaj zatakne. Skušamo, da čim več sam ampak ja potrebuje pomoč pri hoji, zdaj sam lahko naredi stvari, ki so mu dosegljive na roko. Tudi on pri kakšni stvari pomaga mami in očetu ampak to so malenkosti, da naju recimo pokliče in pove kaj se dogaja doma. (B30)

Z najine strani ima tudi čustveno podporo. (B31)

Kdo je tisti, ki mu pomaga oziroma ga spodbuja?

Ja starša v kolikor lahko, drugače pa jaz in moj sin. (B32)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca določene naloge, ki jih opravlja doma? Prispeva svoj delež k gospodinjstvu, mogoče pospravljanje, urejanje vrta, skrb za mlajše ipd.?

Ima, updata kaj se doma dogaja...on me pokliče in mi pove kako sta oče in mama. To je zadolžitev, namesto mene je opazovalec domačih razmer. (B33) Potem, ko je kdo od staršev bolan skuša pomagati po svojih močeh. Midva ga skušava čim več aktivirati, recimo da prebere fižol ali kaj podobnega. (B34)

Vaš otrok/sorojenec/sorodnik je vključen v VDC. Ali pri tem, da se odpravi v delavnico potrebuje kakšno pomoč, usmeritve?

S strani VDCja ima organiziran prevoz in ga pridejo iskat in ga tudi pripeljejo domov. (B35) Ja ko ga pripeljejo ga pospremijo še do stanovanja (B36) zdaj, ko je oče v tako slabem stanju. Uredi se pa sam oziroma ga mama, kolikor ga lahko.

Kako pa je z obiski pri zdravniku, psihologu, na CSDju? Greste skupaj ali gre svojec sam?

To ga jaz vedno spremljam že od nekdaj. (B37)

Ste vključeni v kakšno od društev: Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ali ste aktivni član? Kako sodelujete v društvu? Se srečanj udeležujete skupaj ali gre vaš otrok/sorojenec/sorodnik sam?

...glej prejšnje odgovore....

Kdo pa vam pomaga v primeru stiske, nerešljivih težav? Imate koga na katerega se lahko obrnete na pomoč?

Ja trenutno sem zelo veliko na vezi s svetovalno službo, da bomo uredili osebno asistenco za S. in starše, hodim k psihologu (B38) in moram reči, da mi pomagajo. Jaz se kar znajdem in vsi me že poznajo, da sem sestra od S..

Na koga pa se obrne vaš sorojenec? Na vas ali na koga drugega?

Prva je mama, ko pa Slavko vidi, da mu ona ne more pomagati pa se seveda obrne name oziroma na mojega sina. (B39)

Delo, zaposlitev, prosti čas

Ste zaposleni? Za polni delovni čas? Tudi vaš partner?

Ja za polni delovni čas, sin pa hodi v srednjo šolo. (B40)

Vam uspe uskladiti vse obveznosti službe in družinskega življenja?

Do pred dveh let je bilo kar ugodno, S. če se je le dalo sem ga kam peljala. Vedno sem gledala, da je njim lepo. Starša sta pa sedaj začela zelo obolevati, res nista v redu in...tako je kakor pač je. Sploh ne vem kaj naj rečem. Že marsikaj sem v življenju dala skozi tako da usklajujem stvari in zaenkrat mi gre. Tudi zdravniki so mi rekli, da sem kar uravnotežena oseba. Znam se ustavit in razmisliti. (B41)

Imate kaj prostega časa za sprostitve, hobije, se ukvarjate s športom?

Niti ne. (B42)

Kako pa vaš otrok/sorojenec/sorodnik gleda na vključitev v VDC? Je zadovoljen?

No zdaj noče, ker je fizično bolan. (B43) Mama ga ne pusti od doma, ker ne želi, da bi umrla ko njega ne bo doma. Midva ga sicer nagovarjava, da morava midva tudi v službo in naj gre tudi on.

Ima on/ona kakšne hobije, šport s katerim se ukvarja v prostem času?

Ne. (B44)

Ali greste na počitnice skupaj?

Ja skupaj gremo v Bosno. (B45)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ja mislim, da je dovolj v redu poskrbljeno, v primerjavi z nekoč. (B46) Jaz pa pogrešam sodelovanje med službami, timsko delo med centrom za socialno delo, zdravniki, delavnico. (B47) Več ljudi več opazi in to je bilo nekoč, danes se pa vsak zase drži, vsi skrbijo za varnost podatkov.

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje? Lahko prispeva k družinskemu proračunu ali bolj težko?

On ima dohodek, tako imenovano nadomestilo za izgubljeni dohodek. (B48) On dobi 750 evrov, 500 pokojnine, 250 za nego in postrežbo in če dobi nagrado se mu od tega odšteje. Itak vse to država plača.

Ali razpolaga s svojim denarjem ali potrebuje pri tem pomoč?

Ne, s tem razpolaga oče. (B49) Jaz tega denarja ne vidim, Slavko pa tudi ne. On ne bere, ne piše in tudi ne pozna številke tako da ne zmore tega.

Si lahko kaj privoščiti?

Ah jaz ga kdaj pa kdaj presenetim za rojstni dan.(B50) drugače da bi pa razpolagal s svojim denarjem...to pa ne zna.

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Ah ni vse v denarju.(B51) mogoče bi mi sedaj prišel prav denar, ko bi bila rada doma in poskrbela za starše in brata. Tako pa ne upam na bolniško, ker potem midva s sinom ne bova imela za preživetje.

Stanovanje

S kom živi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca?

S starši. (B52)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

V stanovanju v bloku.(B53)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co?

V drugem nadstropju in ja vedno bolj je težko za njega. (B54) Dokler ni imel sarkoma na nogi in od takrat naprej je slabše.

Ali imate oziroma ima dovolj zasebnosti?

Ima, lahko se odklopi, da gre v dnevno sobo na računalnik ali pa gre v svojo sobo.(B55) Drugače ima pa zaradi epilepsije strah biti sam v sobi tako da niti ne spi sam v sobi.

Socialne posledice povezane s starostjo

Se s starostjo skrb za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co povečuje ali je ostalo enako?

Vedno težje se giblje, težji je postal tako da je tudi nega mal težja... drugače pa ne.(B56)

Imate kakšne skrbi, odprta vprašanja v zvezi s tem, da se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca stara?

Sej se že tri mesece s tem ubadam kaj bom naredila s svojimi starši.(B57)

Se pogovarjate o tem? Kako bo v prihodnosti?

Ne drugače sta moja dva starša obupna.(B58) kar se tega tiče. Onadva ne bosta nikoli umrla, vsaj tako mislita. S. pa ve, da bom jaz za njega poskrbela, če bom le jaz v redu.(B59)

Kdo skrbi za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co, ko ste vi odsotni (na počitnicah, v bolnici)? Je zmožen a sam a zase poskrbeti?

Saj sta starša vedno doma.(B60) nikamor ne hodita. Jaz pa tudi ne grem nikamor za dalj časa.

3 OCENA ZDRAVJA

Kakšno je vaše zdravje?

Stres je naredil svoje ampak glede na okoliščine je moje zdravje enkratno. Imam sladkorno in vsak dan si moram dati injekcije ampak nekje je moralo ven udariti. Ampak je obvladljiva sladkorna.(B61)

Kakšno je zdravje vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co ? Ima kakšna zdravila? Kdo mu jih daje?

Ja ima tablete za epilepsijo pa zdaj jemlje antibiotike zaradi noge.(B62)

Ja pripravi mu jih oče, vzame pa jih sam. Včasih mu jih tudi jaz dam.(B63)

Kako skrbite zase in za vašo družino (prehrana, aktivnosti, sprostitev)?

Jaz sem zaveznik zdrave prehrane, za duševno zdravje sem še sina naterala k psihologu.(B64) ko je bilo preveč čustvenega stresa. Če se da narediva escape...izgineva za kakšno urco dve ali za cel dan in greva na kakšen lep izlet, kaj dobrega pojesti.(B65) Dovoliva si, da ima vsak svoj čas zase. (B66) včasih tudi ne govoriva cel dan in sva vsak v svoji sobi ampak tudi to je v redu.

Kako obvladujete težave z zdravjem?/

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Za S. je pod obvezno zavarovanje kar precejšen del, dodatno ga pa zavaruje država.(B67)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki, pregledi)?

Ne, vse krije zavarovalnica oziroma država.(B68)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za vas pomembno?

V redu je (B69), imela sem en spor s sestro, ki tam dela vendar sva se odkrito pogovorili in zdaj se lahko vse z njo zmenim. Res pokličem, poslušajo me, me zvežejo z zdravnikom tako da sem čisto zadovoljna.

Kdo ga jo neguje, pomaga ko zboli?/

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?/

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima kakšne fizične oviranosti?

Zelo težko hodi oziroma potrebuje pomoč pri hoji. Sam si recimo težko sleče majico, ker ima zategnjeno roko. (B70)

Kako s tem shaja?

Jah vseeno mu pustimo da čim več sam proba in naredi. Drugače mu pa pomagamo.(B71)

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo_njeno motnjo v duševnem razvoju?

Epilepsijo.(B72)

Ga bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Ja seveda. (B73)

Se je v zadnjem času kaj poškodoval? Se vam zdi, da se na starost pogosteje poškoduje? Je pogosteje bolan?

Ja kar velikokrat se spotakne, sploh če ne pogleda dobro, kako ima obute čevlje. Polula se zelo hitro, ker ko ga enkrat prime moramo leteti. Ko gremo na daljšo pot mora dati plenico, čeprav mama ne dovoli. (B74)

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam_a sprejema odločitve? Kako ga_jo pri tem podprete?

Uradno so starši tisti, ki odločajo vendar sem jaz vedno nekje v ozadju, ki skrbim in iščem rešitve, vedno grem zraven (B75)...recimo sedaj, ko je bilo treba oddati prošnjo za osebnega asistenta jo je moral oddati oče vendar sem šla z njim.

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost oseb z intelektualno oviranostjo?

Fino bi bilo, če bi imeli kakšnega psihologa za osebe s posebnimi potrebami. Sploh si ne zavedamo, kako težka situacija je za osebo s posebnimi potrebami, ko se sooča s situacijo izgube staršem...to je grozno. In potrebovali bi nekoga, ki bi jih na to pripravil, da bi jih bolj poznal in jim znal pomagati. (B76) Ali pa recimo, da se ga pošlje na fizioterapijo ali pa v toplice. Splošni zdravniki nimajo izkušenj oziroma nimajo interesa, volje, da bi pomagal.

Starejši se soočajo z velikimi pritiski v svojem življenju.

Kako se vi soočate z njimi? Kako pa se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca sooča z njimi?

Ja kot sem že rekla, da se midva kar znajdeva.(B77) S. ima pa kar krizo, noče v delavnico, ker ne upa pustiti mame same doma. In ne vem kako bo, ko je ne bo več.(B78)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?/

Česa se v prihodnosti najbolj bojite?/

Ravnanje s tveganji

Kako ravirate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Jaz se vedno najdem, koga vprašam, pokličem, se pozanimam kako najti rešitev. (B79)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Velika izbira v primerjavi z nekoč. (B80) Tudi v primeru, da bi živel pri meni in da bi jaz zbolela vem, da imam izhod, da bi mi pomagali, da bi ga lahko dala recimo v dom za dva tedna. Opcije so. Jaz sem taka, da sem se o vsem pozanimala še predno bom potrebovala takšno pomoč.

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca? /

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Zelo veliko sodelujem z njimi, sploh sedaj ko urejam zadeve zaradi staršev in S.. (B81)Potem enkrat na dva meseca grem k psihologinji, da se mal pogovoriva o S., drugače pa potem tudi pride na dom pogledati kako je moj brat in starši. (B82) V redu so in tudi vem, da nimajo časa, da bi jim jaz tam na veliko nekaj razlagala.

Ali ste mogoče prevzeli vlogo družinskega pomočnika vašemu otroku/sorojencu_ki/sorodniku_ci?

Za družinskega pomočnika sem se ravno junija zanimala ampak če jaz to vzamem ne moreva midva preživeti. (B83) To je 570 evrov in jaz tako ne morem preživet skupaj s šoloobveznim otrokom.

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca socialnega asistenta?

Ja tud sem se zanimala in brat bi lahko dobil asistenta za 6 ur na teden, to je na teden 30 ur in ne moremo ga za vikend zapreti in da ga noben ne povoha.(B84) Ja zdaj junija smo se pogovarjali o tem, čakam zdaj kaj bo. Kar meša se mi že.

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ja pride zaradi staršev in tudi zaradi S. sedaj, ker ima takšno nogo.(B85) Zadovoljna sem, ker S. poznajo že od prej in tudi niso komplicirali, ko je nalog potekel... so vseeno prišle in potem so ga naknadno pridobili. Zelo v redu ženske so.(B86)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

V redu je, korekten odnos imajo.(B87)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Recimo kakšna punca kot ste vi, da bi se oglasila na domu. Da vidiš stvari, da pogledaš, da vprašaš kaj je rekel zdravnik, da jih poslušáš. Da bi enostavno prišla na eno kavico, da se tudi takšni starši ne počutijo same, preobremenjeni so, znucani, znoreli...noben ga ne razume iz okolice, da bi se lahko z nekom pogovoril o čisto običajnih stvareh. Potem pa vidiš, kaj je za spremeniti, predlagaš rešitve...da imajo v glavnem taki ljudje občutek, da niso zapuščeni, pozabljeni. Saj polovica bo skeptičnih ampak nekje zadaj pa jim bo fino, da bi nekdo prišel. (B 88)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Mladi niso obremenjeni s tem,(B 89) sploh nimajo nikakršnega mnenja o takih osebah kot je S., ne slabega ne dobrega. Recimo moj sin, ko gremo na piknik se je enostavno šel igrat s punco, ki je na vozičku in mama in jaz sva bili kar v šoku, ker si nobeden ni upal, mama pa je tudi zelo zaščitniška ampak sta se igrala.

Seveda je prva vzgoja, druga stvar je pa vzor staršev.

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ja mi imamo dobre izkušnje s sosedi,(B90) recimo oče se že tudi malo izgubi in ga sosed vedno čaka pred trgovino in ga pospremi domov pa se nikoli tega nismo dogovoril, enostavno to sam od sebe naredi. Tako da so ljudje, ki še pomagajo.

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Ljubezen, to je ultimativna stvar, če se razumejo se vse da. (B91) In če imajo to, bo vse ostalo tudi prišlo. Ljudje so preveč materialistični ampak od tega nimaš sreče.

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Fino je imeti nekoga, ki mu absolutno zaupaš, ti pomaga. (B92) Nekateri ljudje recimo nočejo rešitve in bi samo radi malo pojarmali. Eni pa iščemo rešitve. To kar sem že omenila, da bi nekdo enkrat na leto prišel na obisk in da potem lahko poveš kaj rabiš.

V Avstraliji s S. pred opero delava selfija, zato ker bo moj sin nastopal.(B93)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Jaz si informacije pridobim in ne čakam, da mi voda teče v grlo.(B94) Je pa res, da če se sam ne pobrigaš za to, ti noben ne bo pomagal.

Ja no kot sem že omenila sem ustvarila zaprto skupino na Facebooku, ki je namenjena svojcem in predvsem sorojencem.

***** mi kot sorojenci pridemo enkrat do te točke, ko vemo da bomo morali prevzeti to odgovornost za brata. Moj sin je moj pomočnik, že od malega mi pomaga, izvaja nego nad bratom. Zdaj pa lahko rečem, da je samostojen in ga sam zrihta.

**** mi smo tista linija sorojenci, ki se od njih ogromno zahteva pa nič ne vlaga. V starše se vlaga, poveš jim pravice in to in uno, od sorojencem pa zelo malo dobimo. Jaz dobim, ker veliko sprašujem, večina je utrujena ali misli, da se bo že uredilo. Da bi recimo naredili predavanje za nas, kaj nas čaka, kakšne so opcije, razmisliti kaj je vse možno.

****skupina na FB za sorojence

***najbolj skrajšano se mi zdi izraz prizadet, prizadet od možgasne kapi, prizadet sploh ni žaljiv...meni ni...ampak z eno besedo vse poveš. Je pa vsak individuum, ne moreš dati enega vsakega od nas v kalup, zato je najbolj klicati po imenu...mi se recimo poznamo med seboj, jaz kot S. sestra potem A. mami, A. ati...mi se gremo od te osebe in potem se širimo...mislim, da za starše in za nas sorojence nekaj najdeš nekaj stičnih točk in na temu gradimo. In mislim, da kar deluje.

***daj človeku duševno hrano in bo bolj zadovoljen s kruhom in maslom

Priloga 3: Intervju C

INTERVJU S SOROJENCEM

Podatki o intervjuvancu ki

Spol:Ž

Starost:37

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Brezje na Gorenjskem

Datum: 11.09.2019

Čas trajanja pogovora: 1ura in 15 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: v kuhinji pri njiu doma

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kako bi ocenili vaše življenje skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

V redu. Mal se še loviva, ker je ne dolgo nazaj mami umrla ampak bo. Mal več časa mava za sestrške stvari.(C1)

Živite skupaj v enem gospodinjstvu ali ne?

Ja vsi smo v eni hiši s tem, da ima V. ta spodnji del zase, midva sva pa zgoraj.(C2)

Koliko članov skupaj šteje vaše gospodinjstvo?

Ja midva s partnerjem pa V.(C3)

Vrednote

Kaj vam je najbolj pomembno v življenju?

Svoboda. Da se lahko svobodno odločam kaj si želim, kaj bom delala. Da mi nihče ne govori kaj moram. (C4) Sej se zavedam, da pri vseh stvareh ne gre tako...recimo zdaj z Vesno to je pač tko prišlo ampak mi ni nič v breme. Zaenkrat je čist v redu.

Kaj vas razveseli?

Ful greva rada z motorjem pa da kakšen dober film pogledava.(C5)

Kaj menite, da je pomembno vašemu otroku/sorojencu/sorodniku?

Jah V. je rada v družbi sam da se neki dogaja pa rada govori.(C6) Čist kontra meni.

Zemljepisna umestitev

S kom se družite v vaši okolici? Prijatelji, sorodniki?

Ja zdaj se bolj ali manj z mojim fantom.(C7)

Se druženja udeležujete sami ali skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Ja drugače mava tukaj v bližini teto k kdaj vidimo, ja oče pride k nama tko da naju mal vidi ali pa na kavico. Ali pa če jaz kam grem pa potem pride prespati, da ni V. sama.(C8)

Kje se srečujete?

Pri nas doma ali pa greva na obisk.(C9)

Se udeležujete srečanj, druženj, ki jih organizira lokalna skupnost, občina, društva?

Ja V. je bila vključena v Sožitje samoto je hodila z mami tako da letos ne želi. Bova videli kako naprej.(C10)

Zaznavanje, stališča

Kako menite, da okolica sprejema starejše osebe z intelektualno oviranostjo? Jih podpira?

Ja jaz se drugače spomnim, kako so V. tako čudno gledali k sem bila še manjša k sem v šolo hodila. Pa zafirkaval so jo ali pa je samo tako kakšen komentar padel. Ja otroci niso glih bli najbolj prijazni do nje. Zdaj pa v redu, no V. sicer pravi da jo tudi kakšni sovaščani mal čudno gledajo sam je pa tudi V. zelo občutljiva tako da vse resno vzame.(C11)

Kako mislite, da gledajo na to, da ostanejo v domačem okolju in da ne živijo v institucijah?

Ja nikol sploh nismo razmišljali, da bi jo dali v zavod, ker je bila itak mami doma pa tud jaz zdle k sva ostali sami nisem pomislila na to, ker skoraj vse sama naredi.(C12)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Se pogosto družite s sorodniki, prijatelji?

Ne. Občasno tako za praznike.(C13)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik prijatelje, sorodnike s katerimi se srečuje? Kdo so pomembni ljudje v njegovi_njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ja z atijem ima stike, zdaj malo več, ko ni več mami. Potem s to teto, to je pa to.(C14)

Ima prijatelje s katerimi se obiskujejo?

Ne.(C15)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik partnerja/ko? Kakšen je njun odnos? Je zadovoljen? Kaj pogreša?

Ne da bi jaz vedla. Ima prijatelje v delavnici.(C16)

Vam kdo pomaga pri oskrbi? Kako in na kakšen način vam pomagajo?

Ni potrebe.(C17)

Na kakšen način pa otrok/sorojenec/sorodnik vzdržuje stike s prijatelji, sorodniki? Potrebuje pri tem vašo pomoč? Obiski? Telefon? Srečanja zunaj doma?

Ima telefon samo ga skoraj nič ne uporablja. Za nujne primere.(C18)

Neformalni viri pomoči, samopomoč

V kakšni obliki vaš otrok/sorojenec/sorodnik potrebuje pomoč in podporo? Je tega veliko, malo skoraj nič? Je to pomoč in podpora pri negi, oblačenju, hranjenju ali gre le za spodbude in usmerjanje?

Kje ji pomagam...ja no pri umivanju las pa recimo, da skupaj pripraviva oblačila, da ne izbere kakšne čudne kombinacije. Drugače je pa samostojna.(C19)

Kdo je tisti, ki mu pomaga oziroma ga spodbuja?

Jaz.(C20)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca določene naloge, ki jih opravlja doma? Prispeva svoj delež k gospodinjstvu, mogoče pospravljanje, urejanje vrta, skrb za mlajše ipd.?

Seveda. Pospravi posodo, posesa, pomije. Jaz dam perilo prati in potem ga ona obesi in zloži, ko je suho. Tudi včasih zunaj pomaga ko je treba jabolka ubrati. Pri tem je pa zelo pridna.(C21)

Vaš otrok/sorojenec/sorodnik je vključen v VDC. Ali pri tem, da se odpravi v delavnico potrebuje kakšno pomoč, usmeritve?

Jaz jo spotoma peljem, ko grem tudi jaz v službo.(C22) Saj nekaj časa je še hodila na avtobus potem je mami predlagala, da bi jo kar jaz vozila in tudi pridem jo iskat.

Kako pa je z obiski pri zdravniku, psihologu, na CSDju? Greste skupaj ali gre svojec sam?

Greva kar skupaj.(C23)

Ste vključeni v kakšno od društev: Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ali ste aktivni član? Kako sodelujete v društvu? Se srečanj udeležujete skupaj ali gre vaš otrok/sorojenec/sorodnik sam?

Ja v Sožitju je bila in sta skupaj z mami hodili. Zdaj se morava pa še dogovoriti kako in kaj bova.(C24)

Kdo pa vam pomaga v primeru stiske, nerešljivih težav? Imate koga na katerega se lahko obrnete na pomoč?

Ja moj fant potem pa tudi na očeta se lahko obrnem.(C25)

Na koga pa se obrne vaš sorojenec? Na vas ali na koga drugega?

Name, očeta.(C26)

Delo, zaposlitev, prosti čas

Ste zaposleni? Za polni delovni čas? Tudi vaš partner?

Ja za polni delovni čas. Tudi moj fant, on pa še mal več kot samo polni delovnik.(C27)

Vam uspe uskladiti vse obveznosti službe in družinskega življenja?

Zaenkrat ja, saj nimava še otrok. (C28)

Imate kaj prostega časa za sprostitev, hobije, se ukvarjate s športom?

Ja saj si ga kar vzamem. Z motorjem greva rada pa kakšen film rada pogledava. (C29) Ne šport pa ni gluh naša vrlina.

Kako pa vaš otrok/sorojenec/sorodnik gleda na vključitev v VDC? Je zadovoljen?

Ja zelo rada hodi.(C30)

Ima on/ona kakšne hobije, šport s katerim se ukvarja v prostem času?

Ja šiva, plete, riše pa razstave dela v svoji sobi. Vsak letni čas naredi novo razstavo. Ni ji dolgčas. (C31)

Ali greste na počitnice skupaj?

Bomo videli. Drugače sta z mami šli preko Sožitja, zdaj bova pa videli. (C32)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ja mislim, da. Kar se tiče finančne pomoči je kar v redu glede na to, da pač ne more delati in si tako prislužiti plače, ja je v redu.(C33)

Kakšne virov dohodkov ima vaš svojec za preživljanje? Lahko prispeva k družinskemu proračunu ali bolj težko?

Invalidnino prejema, zdaj bomo videli ali je bolj primerno, da dobi od mame pokojnino ali ostane na tem. Plus pač ta nagrada, ki jo dobi v delavnici.(C34)

Ali razpolaga s svojim denarjem ali potrebuje pri tem pomoč?

Ne to mam kar jaz zdaj načez.(C35)

Si lahko kaj privoščiti?

Kdaj si privoščiva pa tud kakšno neumnost kupiva, da se mal razvajava.(C36)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Zaenkrat je v redu.(C37)

Stanovanje

S kom živi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca?

Z mano in mojim fantom.(C38)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

V hiši.(C39)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega otroka/sorojenec_ko/sorodnik_co?

Ni problema, ker je v spodnjem nadstropju pa tudi zaenkrat nima težav.(C40)

Ali imate oziroma ima dovolj zasebnosti?

Saj ima celo nastropje zase tako da ima dovolj zasebnosti.(C41)

Socialne posledice povezane s starostjo

Se s starostjo skrb za vašega otroka/sorojenec_ko/sorodnik_co povečuje ali je ostalo enako?

Mal mora paziti kaj poje, da se ne redi preveč pa zdaj mora mal želela jesti, ker ji je zdravnica rekla, da ima slabo kri.(C42)

Imate kakšne skrbi, odprta vprašanja v zvezi s tem, da se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca stara?

Ah ne razmišljam tako daleč. Zdaj je ok in tako naj ostane. (C43)

Se pogovarjate o tem? Kako bo v prihodnosti?

Ja mal smo se mogli zdaj k je mami umrla tako da je uradno oče skrbnik, ker drugače ne gre. Neuradno sem pa jaz tisa, ki skrbim za V.. Dokler so starši živi so oni skrbniki.(C44)

Kdo skrbi za vašega otroka/sorojenec_ko/sorodnik_co, ko ste vi odsotni (na počitnicah, v bolnici)? Je zmožen_a sam_a zase poskrbeti?

Ja do sedaj je bilo enkrat, da je bila sama V. tako da je oče prišel sem spat tako da ni bila sama. Pa drugače bi lahko bila samo noče biti sama.(C45)

3 OCENA ZDRAVJA

Kakšno je vaše zdravje?

V redu. Lahko bi se sicer mal več gibala k vsi vemo, da je to treba, da ne bomo v starosti preveč zategnjeni samo se ne spravim.(C46)

Kakšno je zdravje vašega otroka/sorojenec_ko/sorodnik_co ? Ima kakšna zdravila? Kdo mu_ji jih daje?

To vse sama pripravi, jaz kdaj mal preverim ampak je vedno vse u nulo. Samo povedati mi mora, ko ji kaj zmanjka pa naročiva.(C47)

Kako skrbite zase in za vašo družino (prehrana, aktivnosti, sprostitve)?

Ja mal pazim na to kaj jemo pa več bi se morali gibat.(C48)

Kako obvladujete težave z zdravjem?/

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Vse ima.(C49)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki, pregledi)? Ne.(C50)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za vas pomembno?

Jah tko no, kakšne stvari sploh ne verjame V. tako da moram potem biti mal tišasta...zadnjič je imela ene izpuščaje pa je sam rekla, da je od hrane, da bo minilo. Hvalabogu je ne rabiva velikrat.(C51)

Kdo ga_jo neguje, pomaga ko zbolí?

Jaz.(C52)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Ne.(C53)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima kakšne fizične oviranosti?

Ne.(C54)

Kako s tem shaja?/

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo_njeno motnjo v duševnem razvoju?

Ne.(C55)

Ga bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?/

Se je v zadnjem času kaj poškodoval? Se vam zdi, da se na starost pogosteje poškoduje? Je pogosteje bolan?

Ne.(C56)

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam_a sprejema odločitve? Kako ga_jo pri tem podprete?

Ja skupaj se odločiva. Zdaj recimo k je mami umrla se sploh ni bilo treba kaj pogovarjati, obema je bilo jasno, da ostaneva skupaj in da bom jaz skrbela za V. čeprav ima očeta. Oče se je strinjal in to je bilo to. Drugače se pa pomeniva, tudi očeta bom verjetno kdaj kaj vprašala k ne bom vedla kako in kaj.(C57)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost oseb z intelektualno oviranostjo?

To je čisto odvisno. Za V. recimo ne skrbi, ker je res samostojna. Tist, ki pa potrebujejo res veliko pomoči pa da morajo umivati pa tako pa ja verjetno z leti postane to težava.(C58)

Kako se vi soočate z njimi? Kako pa se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca sooča z njimi?

Zaenkrat nič posebnega.(C59)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Niti ne.(C60)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite?

Ne razmišljam o tem.(C61)

Ravnanje s tveganji

Kako ravname v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Ja recimo zadnjič je imela V. neke spore v delavnici in se nikakor ni mogla umirit tako da sem pač prosila, če se lahko oglasim in so mi potem povedali za kaj se je šlo. In sem jim tudi za naprej povedala, da naj me kar pokličejo, če bo kaj res hudo narobe.(C62)

Ali dopuščate, da svoje sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Ja V. drugače res rada pretirava tako da ni vse tako grozno kot ona pove. Mal premislim pa potem vidim a je treba kaj narediti ali ne.(C63)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Ja Sožitje poznam, drugih pa ne. V redu, z mami sta kar hodile na te večerje pa to.(C64)

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?/

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ja prav zdaj, ko je mami umra sem bila, kar veliko tam.(C65)

Ali ste mogoče prevzeli vlogo družinskega pomočnika vašemu otroku/sorojencu_ki/sorodniku_ci?

Sploh ne poznam tega.(C66)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca socialnega asistenta?

Ne poznam.(67)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne.(C68)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

Zdaj, ko sem jih rabila so bile prijazne. Dobila sem tudi kar nekaj nasvetov kaj narediti...tako da sem zadovoljna z njimi.(C69)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Ne vem, saj nič ne rabi.(C70)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ne vem.(C71)

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Ne vem, ker vem če znajo mladi sprejeti take kot so V.. zelo veliko je odvisno od tega kakšno vzgojo imajo, kako jih starši podučijo.(C72)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Saj se obrnem lahko na VDC pa tudi na zavod, recimo klicala sem v zavod in se pozanimala, če bi recimo V. lahko dala za nekaj tednov v zavod k mene ne bi bilo doma in so rekli, da lahko in da pač plačam določeno ceno in to je to. (C73)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Družino, ki ga podpira. (C74)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Zaenkrat nama gre kar dobro. Naprej bova pa videli. (C75)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Zaenkrat ja. Ti si mi še par stvari povedala ... sploh ne vem, mogoče bi to prej rabila, zdaj pa ne čutim nobene potrebe po tem, da bi se dobivali. (C76)

Priloga 4: Intervju D

VPRAŠALNIK ZA SVOJCE

Podatki o intervjuvancu ki

Spol: Ž

Starost: 51

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Jesenice

Datum: 16.09.2019

Čas trajanja pogovora: 1 ura in 15 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: dnevna soba pri njih doma

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kako bi ocenili vaše življenje skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Ja jaz sem že od malega navajena na M., skupi sva gor rasli tako da zdaj se pa tudi razumeva. (D1)

Živite skupaj v enem gospodinjstvu ali ne?

Ja v isti hiši samo, da je M. tukaj spodaj, mi imamo pa zgoraj stanovanje. (D2)

Koliko članov skupaj šteje vaše gospodinjstvo?

Štirje smo. (D3)

Vrednote

Kaj vam je najbolj pomembno v življenju?

Zdravje pa družina. (D4)

Kaj vas razveseli?

Glasba, rada poslušam glasbo. (D5)

Kaj menite, da je pomembno vašemu otroku/sorojencu/sorodniku?

Mislim, da to da hodi v delavnico. Res gre z veseljem. (D6)

Zemljepisna umestitev

S kom se družite v vaši okolici? Prijatelji, sorodniki?

Ah nimamo časa, da bi se kaj družili. (D7)

Se druženja udeležujete sami ali skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?/

Kje se srečujete? /

Se udeležujete srečanj, druženj, ki jih organizira lokalna skupnost, občina, društva?

Ja M. me nagovarja, da bi šle na piknik od Sožitja tako da bova to šle drugače pa ne. (D8)

Zaznavanje, stališča

Kako menite, da okolica sprejema starejše osebe z intelektualno oviranostjo? Jih podpira?

Mislim da v redu. Mi imamo eno sosedo kle zraven, ki čaka M., da gre v službo in ji prav veselo maha. (D9)

Včasih jo tud kaj nagovori tako da v redu.

Kako mislite, da gledajo na to, da ostanejo v domačem okolju in da ne živijo v institucijah?

Ne vem. Mi smo zdaj o tem morali razmišljati, er smo pač mogli dati mamo v dom ampak jaz sem takoj rekla, da bo pač M. ostala z nami, tudi mož se je strinjal tako da evo nismo niti razmišljali o tem, da bi jo dali v dom. Tudi, če se meni kaj zgodi je mož rekel, da bosta že sinom za njo poskrbela. (D10)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Se pogosto družite s sorodniki, prijatelji?

Ne. (D11)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik prijatelje, sorodnike s katerimi se srečuje? Kdo so pomembni ljudje v njegovi/njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Mislim da ima prijatelje v delavnici. (D12)

Ima prijatelje s katerimi se obiskujejo?

Ne. (D13)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik partnerja/ko? Kakšen je njun odnos? Je zadovoljen? Kaj pogreša?

Nima. (D14)

Vam kdo pomaga pri oskrbi? Kako in na kakšen način vam pomagajo?

Če je treba mi pomagata moj mož in moj sin. (D15)

Na kakšen način pa otrok/sorojenec/sorodnik vzdržuje stike s prijatelji, sorodniki? Potrebuje pri tem vašo pomoč? Obiski? Telefon? Srečanja zunaj doma?/

Neformalni viri pomoči, samopomoč

V kakšni obliki vaš otrok/sorojenec/sorodnik potrebuje pomoč in podporo? Je tega veliko, malo skoraj nič? Je to pomoč in podpora pri negi, oblačenju, hranjenju ali gre le za spodbude in usmerjanje?

Ja v bistvu je zelo samostojna, edino pomagam ji pri tuširanju pa predvsem pri umivanju las. (D16)

Kdo je tisti, ki mu pomaga oziroma ga spodbuja?

Jaz sem tista. (D17)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik določene naloge, ki jih opravlja doma? Prispeva svoj delež k gospodinjstvu, mogoče pospravljanje, urejanje vrta, skrb za mlajše ipd.?

Posodo pomije za sabo pa obleke mi pomaga zravhati pa mal prah pobriše. Tko da mal pomaga. (D18)

Vaš otrok/sorojenec/sorodnik je vključen v VDC. Ali pri tem, da se odpravi v delavnico potrebuje kakšno pomoč, usmeritve?

Jo hodijo s kombijem iskat in jo tudi pripeljejo. (D19)

Kako pa je z obiski pri zdravniku, psihologu, na CSDju? Greste skupaj ali gre svojec sam?

Greva skupaj. (D20)

Ste vključeni v kakšno od društev: Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ali ste aktivni član? Kako sodelujete v društvu? Se srečanj udeležujete skupaj ali gre vaš otrok/sorojenec/sorodnik sam?

Ja drugače sta z mami kar redno hodile, tud na morje sta šle. Zdaj bova pa midve vidle ali bom jaz imela časa pa to. (D21)

Kdo pa vam pomaga v primeru stiske, nerešljivih težav? Imate koga na katerega se lahko obrnete na pomoč?

Ponavadi na moža. (D22)

Na koga pa se obrne vaš sorojenec? Na vas ali na koga drugega?

Name. (D23)

Delo, zaposlitev, prosti čas

Ste zaposleni? Za polni delovni čas? Tudi vaš partner?

Ja normalno delava oba. (D24)

Vam uspe uskladiti vse obveznosti službe in družinskega življenja?

Zadnje čase zelo težko ampak saj nimam veliko izbire. (D25)

Imate kaj prostega časa za sprostitev, hobije, se ukvarjate s športom?

Uff nič. (D26)

Kako pa vaš otrok/sorojenec/sorodnik gleda na vključitev v VDC? Je zadovoljen?

Zelo rada hodi. (D27)

Ima on/ona kakšne hobije, šport s katerim se ukvarja v prostem času?

Ne. (D28)

Ali greste na počitnice skupaj?

Ja letos smo bli samo mal v Bosni. (D29)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

Jaz mislim da ja. Saj dobijo tole podporo in je kar v redu znesek. (D30)

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje? Lahko prispeva k družinskemu proračunu ali bolj težko?

Dobi to pokojnino tako da ja seveda se pozna, da tud ona lahko mal prispeva. (D31)

Ali razpolaga s svojim denarjem ali potrebuje pri tem pomoč?

To kar jaz urejam. (D32)

Si lahko kaj privošči?

Mah ona je že zadovoljna, da kakšne sladkarije prinesem. Res je skromna. Ne rabi oziroma sploh nič ne zahteva. (D33)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Ne. (D34)

Stanovanje

S kom živi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca?

Zdaj z menoj in moj družino, prej sta pa tukaj z mami živeli. (D35)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Hiša. (D36)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co?

Pritličje tako da ima samo par stopnic do vhoda. (D37)

Ali imate oziroma ima dovolj zasebnosti?

Mislím da saj ima cel štuk zase. (D38)

Socialne posledice povezane s starostjo

Se s starostjo skrb za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co povečuje ali je ostalo enako?

Enaka, mislim saj šele zdaj ko mami ne zmore več jaz za M. skrbim. Prej je vse to mami delala. (D39)

Imate kakšne skrbi, odprta vprašanja v zvezi s tem, da se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca stara?

Niti ne. (D40)

Se pogovarjate o tem? Kako bo v prihodnosti?

Smo se že zdaj veliko, ko je bilo treba mamo dati v dom. (D41)

Kdo skrbi za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co, ko ste vi odsotni (na počitnicah, v bolnici)? Je zmožen_a sam_a zase poskrbeti?

Do zdaj nismo imeli take situacije... bomo videli, če bo kdaj treba. (D42)

3 OCENA ZDRAVJA

Kakšno je vaše zdravje?

Zadnje čase ne preveč dobro, sladkorna me daje in so rekli zdravniki, da je verjetno kriv stres, da se mi je vse skupaj poslabšalo. Upam, da bo kmalu boljše. (D43)

Kakšno je zdravje vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co ? Ima kakšna zdravila? Kdo mu_ji jih daje?

Ja razen teh napadov, ki jih ima je v redu. Saj tudi teh ni tako veliko. (D44)

Kako skrbite zase in za vašo družino (prehrana, aktivnosti, sprostitve)?

Ja probam zdravo kuhat, aktivne bi pa mogle bit mal več z M.. (D45)

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Trenutno mi to ne ratuje najboljše. (D46)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Vse ima. (D47)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki, pregledi)?

Ne. (D48)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za vas pomembno?

Ja v redu, vse se da zmenit. (D49)

Kdo ga_jo neguje, pomaga ko zbolí?

Jaz. (D50)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Ne. (D51)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima kakšne fizične oviranosti?

Ja to eno roko mal teži uporablja drugače pa ne. (D52)

Kako s tem shaja?

Saj se kar znajde. (D53)

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo_njeno motnjo v duševnem razvoju?

Epilepsijo. (D54)

Ga bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Ja v bistvu rabi skoz nekoga ob sebi, če ima napad jo kar vrže. (D55)

Se je v zadnjem času kaj poškodoval? Se vam zdi, da se na starost pogosteje poškoduje? Je pogosteje bolan?

Ja glih nazadnje k je imela napad je očitno stala in jo je na nos vrglo tako da si je mal nos popraskala pa mal se je v roko udarila. (D56)

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam_a sprejema odločitve? Kako ga_jo pri tem podprete?

Ja do zdaj je to mama počela, zdaj bova pa midve skupaj. (D57)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost oseb z intelektualno oviranostjo?

Jah tale demenca je huda stvar. Naša mama jo ima in smo imel kar veliko težav z njo tako da smo jo mogli na koncu dati v dom, ker je nisi mogel več pustiti same. (D58)

Kako se vi soočate z njimi? Kako pa se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca sooča z njimi?

Jah zdaj je mama eno leto v domu, prej je bila pa doma ampak je same probleme delala. Ni smela biti več sama, kler ni vedal več kaj dela. Grozno je bilo. Tudi M. je bilo hudo k ni vedla kaj naj naredi. (D59)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Niti ne. (D60)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite?

Upam da smo najhujše dali zdaj skoz z mamo, da se bodo stvari umirile. (D61)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Pogovorim se z možem. (D62)

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Rajš prej reagiram, da sploh ne pride do česarkoli. (D63)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Ja to da je M. vključena v delavnico se mi zdi super, da ni cel dan doma. Pa tudi prek Sožitja so super dejavnosti, ta morje pa piknik. (D64)

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Ja sej sem povedala, delavnica pa preko Sožitja. (D65)

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ja sem bila pa lansko leto konstantno tam, da sem urejala stvari za mamo. (D66)

Ali ste mogoče prevzeli vlogo družinskega pomočnika vašemu otroku/sorojencu_ki/sorodniku_ci?

Ne poznam. (D67)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca socialnega asistenta?

Isto ne poznam. (D68)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne. (D69)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?

Načeloma v redu. (D70)

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju?

Ja jaz sem tukaj k je naša mami kar zadovoljna. Znajo delati z njo, prijazni so. (D71)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Ne vem. (D72)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ne vem. (D73)

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Ah ne vem če so mladi za take stvari. (D74)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ne vem. (D75)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Družino, ki ga sprejema takšnega kot je. (D76)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Zdaj trenutno malo miru, da se spočijem. (D77)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Ja zaenkrat nič, vesela sem da sem nekaj novega zvedla od vas, če bom slučajno kdaj rabila. (D78)

Priloga 5: Intervju E

INTERVJU S SOROJENCEM

Podatki o intervjuvancu ki

Spol:Ž

Starost:70

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Rateče na Gorenjskem

Datum: 16.09.2019

Čas trajanja pogovora: 1ura 36 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: kuhinja pri njiu doma

1 OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

Kako bi ocenili vaše življenje skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?

Včasih dobro včasih mal stresno. (E1)

Živite skupaj v enem gospodinjstvu ali ne?

Ja. (E2)

Koliko članov skupaj šteje vaše gospodinjstvo?

Samo midve sva. (E3)

Vrednote

Kaj vam je najbolj pomembno v življenju?

Zdravje, samo da sva zdrave potem je vse lažje. (E4)

Kaj vas razveseli?

Jaz mam pa tko rada knjige pa en miren kotiček pa sem zadovoljna. (E5)

Kaj menite, da je pomembno vašemu otroku/sorojencu/sorodniku?

Ja v delavnico zelo rada hodi. Drgač pa meso pa kofe ap sladkarije: (E6)

Zemljepisna umestitev

S kom se družite v vaši okolici? Prijatelji, sorodniki?

Ah zdaj na stara leta sem kar rada sama, uživam k U. ni doma, da imam mir. . (E7) No sej kdaj pa kdaj se vidmo s sosedi al pa z najino sestrično ampak to občasno

Se druženja udeležujete sami ali skupaj z vašim otrokom/sorojencem/sorodnikom?/

Kje se srečujete? /

Se udeležujete srečanj, druženj, ki jih organizira lokalna skupnost, občina, društva?

No ja to pa greva, z društvom upokojencev greva na kakšen kratek pohod ali pa na večerjo. Pa tudi v Sožitje sva vključeni tako da greva na novoletno kosilo.(E8)

Zaznavanje, stališča

Kako menite, da okolica sprejema starejše osebe z intelektualno oviranostjo? Jih podpira?

Ja tukaj na vasi so U. kar sprejeli, no še zmeri se najde kdo k je gleda kakor, da je ne vem kaj z njo ampak na splošno lahko rečem, da v red. (E9)

Kako mislite, da gledajo na to, da ostanejo v domačem okolju in da ne živijo v institucijah?

U. je bilo zelo hudo ko je še oče umrl ampak res nisem niti enkrat pomislila, da bi jo dala v dom. Znajdle sva se pa navadile žvet skupaj pa je. (E10)

2 OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

Se pogosto družite s sorodniki, prijatelji?

Ne. (E11)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik prijatelje, sorodnike s katerimi se srečuje? Kdo so pomembni ljudje v njegovi_ njeni bližini? Ali koga pogreša? Kakšni so ti stiki?

Ja drgač gre zelo rada k sestrični k je v vas doma pa s tole njeno prijateljico k je tudi v bližini doma se razumeta. (E12)

Ima prijatelje s katerimi se obiskujejo?

Ja to eno prijateljico ima in se obiskujeta ena drugo. (E13)

Ima vaš otrok/sorojenec/sorodnik partnerja/ko? Kakšen je njun odnos? Je zadovoljen? Kaj pogreša?

Kar jaz vem ne. (E14)

Vam kdo pomaga pri oskrbi? Kako in na kakšen način vam pomagajo?

Nobeden. (E15)

Na kakšen način pa otrok/sorojenec/sorodnik vzdržuje stike s prijatelji, sorodniki? Potrebuje pri tem vašo pomoč? Obiski? Telefon? Srečanja zunaj doma?

Ja pokliče po telefonu pa se zmeni pa gre peš tja. (E16)

Neformalni viri pomoči, samopomoč

V kakšni obliki vaš otrok/sorojenec/sorodnik potrebuje pomoč in podporo? Je tega veliko, malo skoraj nič? Je to pomoč in podpora pri negi, oblačenju, hranjenju ali gre le za spodbude in usmerjanje?

Ja jaz jo moram samo velikrat spomnit kaj mora narest al pa da neha kaj delat, drgač ji pa samo pri umivanju mal pomagam. Pa un aparat za dihanje tud ne more sama dati gor. (E17)

Kdo je tisti, ki mu pomaga oziroma ga spodbuja?

Jaz. (E18)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca določene naloge, ki jih opravlja doma? Prispeva svoj delež k gospodinjstvu, mogoče pospravljanje, urejanje vrta, skrb za mlajše ipd.?

Ja posodo pomije pa za vikend pol poriba tole košarco za odlaganje posode. Pol mora svojo sobo pospraviti pa še kaj se zmeniva. Pridna je. (E19)

Vaš otrok/sorojenec/sorodnik je vključen v VDC. Ali pri tem, da se odpravi v delavnico potrebuje kakšno pomoč, usmeritve?

Ne vse sama nardi zjutraj in gre na avtobus. (E20) Jaz rajš ne vstanem z njo, ker je tko počasna, da ja težko gledam.

Kako pa je z obiski pri zdravniku, psihologu, na CSDju? Greste skupaj ali gre svojec sam?

Načeloma gre k psihiatru sama pa jo jaz zunaj počakam razen, če me kdaj notri pokliče. Pri navadnemu zdravniku grem pa kar zraven, da povem kaj in kako. (E21)

Ste vključeni v kakšno od društev: Sožitje, Sonček in podobne organizacije in ali ste aktivni član? Kako sodelujete v društvu? Se srečanj udeležujete skupaj ali gre vaš otrok/sorojenec/sorodnik sam?

Mislim pri Sožitju sva sam prideva edino na kakšen piknik ali pa kakšno predavanje. Nisva glih najbolj aktivne. (E22)

Kdo pa vam pomaga v primeru stiske, nerešljivih težav? Imate koga na katerega se lahko obrnete na pomoč?

Jah saj se kar znajdeva sami. (E23)

Na koga pa se obrne vaš sorojenec? Na vas ali na koga drugega?

Ja name pa zelo rada se s psihiatrom pogovarja. (E24)

Delo, zaposlitev, prosti čas

Ste zaposleni? Za polni delovni čas? Tudi vaš partner?

Uff jaz sem pa že nekaj časa v pokoju. (E25)

Vam uspe uskladiti vse obveznosti službe in družinskega življenja?

Zdaj, ko sem v pokoju seveda, prej je bilo pa mal težje ampak sva tud nekaj sfurale ane. (E26)

Imate kaj prostega časa za sprostitev, hobije, se ukvarjate s športom?

Ja seveda, ko je U. v delavnici si jaz privoščim kakšno dobro knjigo v miru. Druge stvari pa ne. (E27)

Kako pa vaš otrok/sorojenec/sorodnik gleda na vključitev v VDC? Je zadovoljen?

Zelo rada hodi v delavnico. Kdaj me tako zjeza, da ji rečem, da ne bo šla pa je potem takoj dobra. (E28)

Ima on/ona kakšne hobije, šport s katerim se ukvarja v prostem času?

Pridno telovadi na blazini, vsak dan pa na sprehod gre. (E29)

Ali greste na počitnice skupaj?

Zdaj pa že dolg nisva nikamor tko šle. Že nekaj let nazaj sva šle s Sožitjem na morje. Kar doma sva pa greva rajši na te kratke izlete za en dan. (E30)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

Ali je po vašem mnenju, dobro poskrbljeno za varnost odraslih ljudi z intelektualno oviranostjo?

Ja tako bom rekla, če ima oseba družino, da jo podpira potem je v redu, če pa ne potem pa mora v dom in je verjetno težko. (E31)

Kakšne vire dohodkov ima vaš svojec za preživljanje? Lahko prispeva k družinskemu proračunu ali bolj težko?

Pokojnino po očetu ima pa nagrado v delavnici k je bolj simbolna ampak vseeno nekaj je. (E32)

Ali razpolaga s svojim denarjem ali potrebuje pri tem pomoč?

Jaz ji dam denar. ko gre na Jesenice pa če gre k frizerju ji dam mal več. (E33)

Si lahko kaj privošči?

Oh si privošči...sploh k gre k frizerju še zavije v trgovino pa si kakšne sladkarije kupi k jih ne bi smela.

(E34)

Ali bi potrebovali več sredstev, da bi dostojno živeli?

Dovolj mava. (E35)

Stanovanje

S kom živi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca?

Samo midve sva. (E36)

V kakšnem stanovanju živi ali je to hiša, blok, lastno stanovanje?

Hiša. (E37)

V katerem nadstropju živi? Je kak problem glede fizičnega dostopa za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co?

Zgoraj mava sobe za spat ampak zaenkrat nima problemov s tem. (E38)

Ali imate oziroma ima dovolj zasebnosti?

Ja saj ima svojo sobo pa tudi, če si zaželi se lahko umakne ali v dnevno sobo ali v kuhinjo. (E39)

Socialne posledice povezane s starostjo

Se s starostjo skrb za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co povečuje ali je ostalo enako?

Mislim, da bi bile zdaj kakšne drastične spremembe ne samo mal se je zredila pa mogoče mal bolj počasi hodi. (E40)

Imate kakšne skrbi, odprta vprašanja v zvezi s tem, da se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca stara?

Niti ne, saj se skupaj starava. (E41)

Se pogovarjate o tem? Kako bo v prihodnosti?

Mislim sem tudi že kdaj pomislila, če bi se meni kaj zgodil, kaj bo potem U. pa nisva nič dorekli. Ne vem kaj bo v tem primeru. (E42)

Kdo skrbi za vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co, ko ste vi odsotni (na počitnicah, v bolnici)? Je zmožen_a sam_a zase poskrbeti?

Nikoli ni sama, sem jaz skoz doma. (E43)

3 OCENA ZDRAVJA

Kakšno je vaše zdravje?

Jaz sem zdrava. (E44)

Kakšno je zdravje vašega otroka/sorojenec_ka/sorodnik_co ? Ima kakšna zdravila? Kdo mu_ji jih daje?

V redu, mislim novo koleno ima, mal mora pazit kaj poje pa tale aparat k ga ima čez noč. (E45) Ima nekaj malega zdravil k jih sama vzame. (E46)

Kako skrbite zase in za vašo družino (prehrana, aktivnosti, sprostitve)?

Ja gledam kaj jeva, da je zdravo pa da se gibljeva, da hodi na sprehode. (E47)

Kako obvladujete težave z zdravjem?

Trudim se kar se da. (E48)

Ali ima zdravstveno zavarovanje (obvezno, dodatno)?

Ima. (E49)

Ali morate za kakšne zdravstvene storitve posebej plačevati (zdravila, pripomočki, pregledi)?

Ne. (E50)

Kakšen se vam zdi njegov_njen osebni zdravnik? Je dostopen, prijazen, vas seznani z vsem, kar je za vas pomembno?

V redu je, vse se da zgovort. (E51)

Kdo ga_jo neguje, pomaga ko zboli?

Jaz jo mal popedenam. (E52)

Ali pogrešate kakšno pomoč na tem področju?

Zaenkrat se same znajdeva k je U. tolk samostojna. (E53)

Dodatne bolezni, poškodbe

Ima kakšne fizične oviranosti?

Ja mal ima težave s hojo samo gre mal bolj počasi pa je, drugače pa ne. (E54)

Kako s tem shaja?/

Ima kakšne kronične bolezni ali bolezni povezane z njegovo_njeno motnjo v duševnem razvoju?

Ne. (E55)

Ga bolezen ovira pri vsakdanjem življenju?

Pa niti ne, U. se kar znajde. (E56)

Se je v zadnjem času kaj poškodoval? Se vam zdi, da se na starost pogosteje poškoduje? Je pogosteje bolan?

Niti ne. (E57)

4 SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

Kdo sprejema pomembne odločitve v življenju vašega svojca? Ali ga podprete, da sam_a sprejema odločitve? Kako ga_jo pri tem podprete?

Jah mislim skupaj se odločiva, če je kaj pomembnega. Mislim U. moram mal nazaj držat za kakšno stvar tako da je potem bolj po moje bolj racionalno. (E58)

Vrste tveganj

Kakšna tveganja po vašem mnenju prinaša starost oseb z intelektualno oviranostjo?

Ja če nisi aktiven že prej v mladosti imaš potem na starost velike probleme. Že prej je treba na to misliti. (E59)

Kako se vi soočate z njimi? Kako pa se vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca sooča z njimi?

S prehrano pa da se umirim in da si vzamem čas zase..to je pomembno. (E60)

Zaznavanje tveganj

Ali se vam zdi, da se je vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca zdaj na starost spremenil/a kakšne življenjske navade?

Niti ne samo mogoče stvari mal bolj počasi počne. (E61)

Česa se v prihodnosti najbolj bojite?

Saj sploh ne razmišljam, hvaležna sem, da je tako kot je. (E62)

Ravnanje s tveganji

Kako ravnate v situacijah, ki jih ocenjujete kot tvegane?

Ne vem. (E63)

Ali dopuščate, da svojec sam razreši neko tvegano situacijo ali raje ne tvegate, da bi šlo kaj narobe? V katerih primerih dopuščate in v katerih raje ne tvegate?

Ja probam preprečit, da do česar koli takega pride. (E64)

5 OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

Ali kaj veste, katere storitve oziroma katere organizacije so na voljo odraslim ljudem z intelektualno oviranostjo v vaši okolici? Običajne, posebne službe. Ali so vam dostopne (prevoz, spremstvo za svojca)? Vaše izkušnje z njimi? Kaj pogrešate?

Ne vem. (E65)

Kaj vam ponujajo v kraju, kakšne možnosti imate v vašem kraju, da zadovoljite vsakdanje potrebe, želje vašega svojca?

Za upokojence se skoz nekaj dogaja pa s tem turističnim društvom greva na kakšen izlet. Nekaj je. (E66)

Ocena učinkovitosti

Ali veste kaj dela center za socialno delo?

Ja samo se sprašujem zakaj ne pridejo na dom...mislim ne da bi mogle k nama ampak tako na splošno...tako kot ste vi prišla mal na klepet....saj so to obljubljali pa ni videti, da bi se kaj spremenilo. (E67)

Ali ste mogoče prevzeli vlogo družinskega pomočnika vašemu otroku/sorojencu_ki/sorodniku_ci?

Ne poznam. (E68)

Ima vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca socialnega asistenta?

Tudi ne poznam. (E69)

Obiskuje vaš dom patronažna sestra? Kakšen je njen odnos, ali dobite, kar potrebujete?

Ne. (E70)

Kakšen je vaš vtis o teh službah?/

Kako ocenjujete druge organizacije, ki se ukvarjajo s starimi ljudmi (denimo dom za stare ljudi, center za oskrbo na domu), če takšne so v vašem kraju?

Ja pa res poznam eno žensko, ki ji je na dom prišla ena kuhar in mal pospraviti pa je bila zadovoljna...ampak je morala vse plačati. Mislim, da je tudi dobra stvar sam midve zaenkrat čist same zmoreva. (E71)

6 ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

Kaj mislite, kaj bi vaš otrok/sorojenec_ka/sorodnik_ca in njegovi vrstniki v vašem kraju še potrebovali, da bi lahko kvalitetno živeli in morda ostali doma (da jim ne bi bilo treba v dom)? Imate kakšne druge predloge, kaj bi se lahko v vašem kraju organiziralo zanje?

Ne vem. (E72)

Kdo bi se po vašem mnenju moral angažirati v kraju, da bi se položaj in življenje izboljšalo ljudi z intelektualno oviranostjo?

Jah to je pa čist od posameznika odvisno, al si človek ali pa nisi in potem sprejemaš tudi drugačne. (E73)

Na kakšen način mislite, da bi lahko vključili mlade (šolarje, študente) v pomoč ljudem?

Pojma nimam. (E74)

Ali je že kdo v kraju, na kogar se lahko obrnete po pomoč ali predlagate kakšno zamisel? Kako vam lahko pomaga?

Ne vem. (E75)

Želje, potrebe

Kaj in koga bi po vašem mnenju potreboval vsak odrasel človek z intelektualno oviranostjo, da bi lahko kvalitetno preživel starost v svojem domačem okolju?

Družino. (E76)

Kaj bi vi osebno kot skrbniki potrebovali zase? Kaj pogrešate, da bi vas učinkovito razbremenilo? Kaj zdaj? Kaj v prihodnosti? Kako vidite vašo družino čez 10 in več let? Katere potrebe po storitvah bodo v ospredju?

Ja takrat, ko je najhuje bi mogoče potreboval nekoga, ki bi te razumel in te mogoče samo poslušal...ampak tudi če nimaš se pač znajdeš potem se pa stvari same postavijo tako kot morajo biti. (E77)

Ali imate načeloma dovolj informacij kot skrbniki? Katerih informacij vam manjka? Bi bile dobrodošle skupine svojcev?

Ja zdaj ste mi vi kar nekaj novih stvari povedala drugače bi se pa verjetno pozanimala k bi kaj rabila. (E78)

Priloga 6: Intervju a

INTERVJU – OSEBA Z INTELEKTUALNO OVIRANOSTJO

Podatki o intervjuvancu ki

Spol: M

Starost: 47

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Jesenice

Datum: 05.09.2019

Čas trajanja pogovora: 40 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica; v njegovem domu

KAKO SE POČUTITE:

Ja zaenkrat se dobro počutim. Ampak sem bolj len, nočem nič pomagat, najraje spim. (A1)

A. OCENA ŽIVLJENJA

A.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

A.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Kolesarim, z N. se večkrat dobiva, dolgočasim se. No najprej grem zjutraj v službo med tednom. (A2)

A.2. VREDNOTE

A.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Ja jz bi mogel največ hodit, če se zazdim potem težko vstanem. Gibat moram. Ja služba je najbolj pomembna, da se družimo in da smo s sodelavci skupaj. (A3)

A.2.2. ZAKAJ?

Ja fajn mi je k smo skupaj, da se pohecamo. (A4)

A.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

C - S STARŠI

D – DRUGO: s sestro in njeno družino (A5)

A.4. ŠTEVILO, TRENDI

A.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

Edin z prijateljem N. in pa z bratom L. k je sosed. (A6)

A.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

Tko se dobimo na kavici pa ko ima brat zunaj piknik pa mal poklepetamo. (A7)

A.5. ZEMLJEPISNA UMEŠTITEV

A.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

Ja z N. greva kolesarit pa na judo hodiva skupi. (A8) Jaz največkrat ven peljem mojega Pikija – psa. Ja potem hodim na skupino samozagovorništva (A9) enkrat na mesec ja pa tko kadar gremo v toplice skupaj., to je s Sožitjem (A10) k gremo vsi skupaj za cel vikend v Laško. To nas gre res velik.

B. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

B.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Najbolj zaupam N. moji nečakinji, tudi ona me včasih mal ušteje. Ja pa nečak pa tud sestra in Sašotu zaupam. (A11)

B.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Zaenkrat ne, sem samostojen. (A12) Ja v trgovino hodi moja sestra, no jaz si grem sam po cigarete, drugače se pa sam znajdem. Pogledam koliko denarja mi vrnejo, da me ne prinesejo okoli. Položnice pa Sašo plača preko računalnika. (A13) Drgač ima pa sestra finance načez, da mi denar da, dobim žepnino. Mal da vidi koliko zapravim. (A14)

B.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Ja najbolj se obrnem na Sašota (njegov svak) in mojo sestro Marijo. (A15)

B.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Ja N. pride k meni na kavico al pa jz k njim pa skupaj greva na trening. (A16)

B.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

Ja obiskujeva se. Ja tud preko telefona se slišva popoldan. (A17)

B.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON (A18)

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

D-DRUGO: _____

B.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

Ja z Nikom, Matejo M. pa Marijo. (A19)

B.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA NE ampak ga ne uporabljam (A20)

FACEBOOK: DA NE (A21)

B.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

Ja s prijatelji k jih imam gor. Z Amirjem. (A22)

B.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

DA NE Novo leto pa veliko noč pa vse to mam. (A23)

B.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Družina in prijatelji. Ponavadi brat pride k nam z družino ali pa mi k njemu. (A24)

B.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Ne. (A25)

B.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Sorodnike imam pa v Beli Krajini pa seveda mojega soseda brata. Ja z bratom se vsak dan vidim, ja une sorodnike pa bolj malo. (A26)

C. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ – OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

C.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Ja pokličem N. al pa Sašotu rečem. (A27)

C.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA NE (A28)

C.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA NE (A29)

C.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA NE (A30)

C.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

Ne vse sam. (A31)

C.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE (A32)

C.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Ne niti ne, jaz sem samostojen. Tudi po stopnicah grem lahko sam bi mogel uporabljati palice pa jih nočem. Jz pol hodim kakor, da smučam in pol mi govorijo, da bom koga udaril s palicam. Ne sej smo že šli na

izlet al pa kam daleč pa se najdem. Sej je vedno kdo zraven mene pa mi pomaga k angleško pa glih ne znam.
(A33)

D. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO – OCENA SLUŽB

D.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Pri Sožitju hodim na srečanja, pri Sončku smo pa vsi štirje vključeni (Marija, Sašo, Nina in jaz). (A34)

E. DELO, ZAPOSLOITEV – OCENA SLUŽB

E.1. HODITE V SLUŽBO?

DA NE (A35)

E.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI V SPREMSTVU (A36)

E.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Nobeden, sam grem. (A37)

E.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja seveda, da lahko mal Nedi nagajam. Ja fajm mi je družba pa rad delam nogavice al pa v drugi delavnici rinke natikam. (A38)

E.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOITVE? /

E.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?

Že 15 let hodim v VDC. (A39) Prej smo bili v drugi delavnici, zdaj smo pa tukaj v novi.

F. PROSTI ČAS – OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

F.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Kolesarim, družim se s prijatelji. (A40)

F.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI

(OBKROŽI): (A41)

DRUŽENJE S PRIJATELJI

GLEĐANJE TELEVIZIJE

POSŁUŠANJE GLASBE

ŠPORT

OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA, bolj uporabljam pametni telefon

POMOČ DOMA

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

OPOMBE:

F.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Ja na sprehod s Plkijem pa na Jesenice grem po cigarete pa na Blejsko Dobravo grem z avotbusom na judo ali pa od N. (A42) mami pelje.

F.4. IMATE HOBIJE?

DA NE (A43)

F.4.1. KATERE?

Ja rad hodim na hokej. Sem zvesti navijač hokeja skupaj z mojo nečakinjo. (A44)

F.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

DA NE (A45)

F.6. KATERIM?

Judo. (A46)

F.6.1. KAKO POGOSTO?

Trikrat na teden po eno uro. (A47) Pa od Nika mami naju pelje al pa greva na avotbus.

F.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

DA NE (A48)

F.7.1. KATERE?

Grem, če nas povabi Dominik k igra v gledališki skupini. On je moj sodelavec v VDCju. (A48)

F.7.2. KAKO POGOSTO?

Samo če nas povabi. (A49)

F.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ja letos sem bil z judom na Nizozemskem, pa zdajle bomo kmalu šli na tekmovanje na Dunaj. Pa komi čakam, da gremo z delavnico na tridnevni izlet na Hrvaško. (A50)

G. MATERIALNI POLOŽAJ – OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

G.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Ja v delavnici dobim nagrado pa po očetu dobim pokojnino. (A51)

G.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Ja zaenkrat imam za sebe dovolj. Jaz prispevam za hrano, zmenjeni smo kolk jaz rabim pa mi dvigneta z bankomata. (A52)

G.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Ja sestra pa Sašo mi mal pomagata. (A53)

G.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJ, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Sej nič ne rabim. (A54) Edino čike grem kupit, to mam pa dovolj denarja.

G.5. HODITE NA POČITNICE?

DA NE (55)

G.5.1. KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

Mi hodimo na počitnice skupaj z družino. Tkole poleti gremo za en teden. (A56)

G.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

Ja dost mam, sej mi sestra da žepnino. A da bi varčeval, ah to pa ne. (A57)

G.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Ne vse mam. (A58)

H. STANOVANJE – OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

H.1. S KOM ŽIVITE

S sestro in njeno družino. (A59)

H.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

V zgornjem nadstropju naše hiše. (A60)

H.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Ja zaenkrat sem še zgoraj sam k bo soba narejena zadaj v prizidku bom pa tam mel sobo, da če se mi bo kaj zgodil, da bo lahko rešilec prišel do mene. Če se bo slučajno kaj nardilo z mano, zdj mava pa skupi z nečakom sobo. (A61)

H.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Ja mam ja. (A62) Tudi če sem sam doma, mi sestra naprej skuha pa pove kje mam tko da nisem lačen.

H.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Ja (A63) mam sam jo moram bolj pospravljat.

H.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Ja mam svojo sobo. (A64)

I. VARNOST – OCENA TVEGANJ

I.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Jaz sem varen, nobeden me še ni napadel al pa kaj. (A65)

I.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Ne. (A66)

I.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

Ne. (A67)

J. SKRB ZA ZDRAVJE – OCENA ZDRAVJA

J.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA NE

Samo hoja mi mal peša. To moram bit mal bolj priden, da ne bo enkrat prišlo, da ne bom mogel več hodit. (A68)

J.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Nimam zdravil. (A69)

J.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

Tuširanje, da se preoblečem, da mi ne bi v delavnici rekli, da smrdim. Vse jem in nisem zbirčem. (A70)
Vse jem.

J.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Sej nisem nič bolan. (A71)

J.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Ja pokličem in se naročim. Ja prijazna je in dostopna ja. Vse razumem kar mi naroči. (A72) Tudi v lekarno grem sam in se zmenim, kaj moram vzeti.

J.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Nobeden (A73), nisem sploh imel kakšne viroze.

J.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Sam grem. (A74)

J.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Ne. (A75)

J.9. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

Ne sam povem kar rabim. (A76)

J.10. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE? Jih nimam. (A77)

J.11. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE? /

K. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST – ŽELJE, POTREBE

K.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Zaenkrat nisem opazil, da bi bilo kaj drugače. (A78)

K.2. STE SE Z DOMAČIMI POGOVARJALI O PRIHODNOSTI?

Niti ne. No ta prizidek smo se letos lotili, da če bom kdaj obležal in me bo moral rešilec odpeljati. (A79)

K.3. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

V penzijo bom šel in ne bom več hodil v delavnico. (A80)

K.4. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Zaenkrat nič takega. (A81)

L. ORGANIZACIJA DNEVA – OCENA ŽIVLJENJA

L.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - SAM (A82) SKRBNIKI
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - SAM (A83) SKRBNIKI
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM (A84) SKRBNIKI
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - SAM SKRBNIKI (A85)
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM SKRBNIKI (A86)
- OBISK FRIZERJA - SAM (A87) SKRBNIKI
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM (A88) SKRBNIKI
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM SKRBNIKI
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM (A89) SKRBNIKI
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - SAM (A90) SKRBNIKI
- OBISKI SORODNIKOV - SAM (A91) SKRBNIKI
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM SKRBNIKI (A92)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - SAM (A93) SKRBNIKI
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM SKRBNIKI (A94)
- NAKUPOVANJE - SAM SKRBNIKI (A95)
- ČIŠČENJE - SAM SKRBNIKI (A96)
- SPREHODI - SAM SKRBNIKI (A97)
- PRANJE PERILA - SAM SKRBNIKI (A98)
- SUŠENJE PERILA - SAM SKRBNIKI (A99)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - SAM SKRBNIKI (A100)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM SKRBNIKI (A101)
- UPORABA RAČUNALNIKA - SAM (A102) SKRBNIKI
- TELEFONIRANJE - SAM (A103) SKRBNIKI

M. OCENA SLUŽB

OCENA IN UČINKOVITOST

M.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Ja zdaj hodimo na skupino samozagovorništva. Tam se družimo pa pogovarjamo. (A104)

M.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

DA NE (A105)

M.3. KOLIKOKRAT?

Enkrat na mesec, vsak prvi ponedeljek v mesecu. (A106)

M.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA NE (A107)

M.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA (A108) NE

M.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

Hodim enkrat na mesec k svetovalni delavki in se pogovarjava. Ona je, če rabiš pomoč. Prijazna je, zna se pogovarjat. Mal me vpraša kako je doma, kaj doma počnemo, kako se razumemo doma pa tko. (A109)

M.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne rabim je. (A110)

M.8. POZNATE POJEM DRUŽINSKEGA POMOČNIKAIN SOCIALNEGA ASISTENTA?

Ne. (A111)

N. ŽELJE, POTREBE

POTREBA PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Nič ne pogrešam. (A112)

N.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Niti ne. (A113)

N.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Ne saj imam prijatelje v delavnici. (A114)

N.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)

Ja s šoferji se razumem. V službo grem z avtobusom, nazaj grem pa peš. (A115) Ja rajši grem peš nazaj, ker so uni šolarji in so drugi mel probleme in so jih neki hecal zato grem pa rajši peš, ker bi se jaz kar stepel, če bi mi kdo kaj rekel. Jaz hitro živce zgubim, če bi me kdo zafirkaval.

N.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Ne saj sestra vse naredi. (A116)

N.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA NE (A117)

N.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?/

N.1.7. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ne vem. (A118)

N.1.8. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Jaz bi mal več hokejskih tekem pa na kakšen dober koncert bi še šel. (A118)

Priloga 7: Intervju b

INTERVJU – ČLOVEK Z INTELEKTUALNIMI OVIRAMI

Podatki o intervjuvancu ki

Spol:Ž

Starost:52

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Brezje na Gorenjskem

Datum: 11.09.2019

Čas trajanja pogovora: 1 ura in 15 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: : v kuhinji pri njiju doma

KAKO SE POČUTITE:

V redu, mal sem žalostna na čase k ni več mamice ampak hvalabogu imam A. (B1)

A. OCENA ŽIVLJENJA

A.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

A.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Ja zjutraj pojem zajtrk pa se grem oblečt pa počakam A., da pride dol in potem grem v delavnico delat. Potem me pride A. iskat in greva domov.potem mal počijem pa mal televizijo pogledam. Mam pa tuki zdaj zvezek k pišem noter moje nagrade pa šivam raco. Pa jesensko razstavo sem nardila.(B2)

A.2. VREDNOTE

A.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Da hodim v delavnico...(B3)

A.2.2. ZAKAJ?

Tam velik nardim. Pa da vidim prijatelje.(B4)

A.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

C - S STARŠI

D – DRUGO: s sestro in njenim fantom(B5)

A.4. ŠTEVILO, TRENDI

A.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

Ja teta (B6) mi je ful pomagala zdaj k je mami umrla. K je bil pogreb sem bila kar pri njej pa včasih nama kaj prinese za jest.

A.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

Kdaj grem jaz k njej, kdaj ona pride pa za veliko noč nama je spekla potico.(B7)

A.5. ZEMLJEPISNA UMESTITEV

A.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

Ja v delavnici(B8) nas je veliko.

B. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

B.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Ja A. pa njej fant...no pa ati tud.(B9)

B.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Ja A. skuha potem si pa jaz samo pogrejem, posodo sama pomijem. Ne to greva pa skupaj po trgovinah. Striže me kar sama.(B10)

B.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Ja zdaj se na mami ne morem več tako da sem kar mal žalostna. Ja sej A. doma sam tud ne smem za vsako stvar leteti k njej gor.(B11)

B.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Niti ne.(12)

B.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

Ati me pokliče po telefonu pa ta teta me včasih pokliče.(B13)

B.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON(B14)

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

D-DRUGO: _____

B.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

Z A. sva zmenjeni, da jo lahko pokličem ampak ne skoz ampak samo če jo res rabim.(B15)

B.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA NE(B16)

FACEBOOK: DA NE(B17)

B.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE? /

B.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

DA (B18) NE

B.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Ja zdaj smo mi praznoval z mami pa A. pa njen fant, letos bomo pa sami.(B19)

B.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Mamico pogrešam.(B20) Sej se vsak dan spomnim nanjo pa svečko ji grem prižgat.

B.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Ja ati pride vsak vikend mal naju pogledat pa med tednom se slišimo po telefonu.(B21)

C. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

C.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Mojo sestro pa njenega fanta. Lahko pa tud atija pokličem.(B22)

C.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA NE(B23)

C.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA (B24) NE

C.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA NE(B25)

C.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

Včasih sem hodila na avtobus, zdaj se pa z A. vozim.(B26)

C.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE(B27)

C.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Nočem več hodit na izlete z delavnico, ker me potem skozi na wc.(B28) Samo tukaj v bližini bom šla.

D. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

D.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Z mami sva hodili na večerje s Sožitjem, letos pa ne vem, če bo A. šla z mano.(B29) Nisva se še pogovarjali o tem, upam da bo hotla iti z menoj. Zmeri je bilo fajn.

E. DELO, ZAPOSLOITEV

E.1. HODITE V SLUŽBO?

DA(B30) NE

E.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI V SPREMSTVU(B31)

E.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Sestra me pelje in pride iskat.(B32)

E.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja tam imam prijatelje pa šivam lahko.(B33) No pa tudi sveče znam sestavljat. Veliko imamo dela.

E.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOITVE? /

E.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI? /

F. PROSTI ČAS

F.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Ja evo šivam pa zdaj prepisujem in pišem kakšne nagrade sem dobila. Pa jesensko razstavo sem naredila, no zdaj bom pa kmalu mogla že zimsko narediti.(B34)

F.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI

(OBKROŽI) (B35)

DRUŽENJE S PRIJATELJI

GLEĐANJE TELEVIZIJE

POSŁUŠANJE GLASBE

ŠPORT

OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA

POMOČ DOMA

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

OPOMBE:

F.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Ne.(B36)

F.4. IMATE HOBIJE?

DA(B37) NE

F.4.1. KATERE?

Šivam, slikam na platno pa rada slikam s fotoaparatom.(B38)

F.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

DA NE(39)

F.6. KATERIM? /

F.6.1. KAKO POGOSTO? /

F.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

DA NE(B40)

F.7.1. KATERE? /

F.7.2. KAKO POGOSTO?/

F.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ne.(B41)

F.8.1. KAM?/

F.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI/

G. MATERIALNI POLOŽAJ

G.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Ja dobivam to pomoč pa kar dobim nagrade v delavnici.(B42)

G.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Ja saj to mi A. pomaga in greva skupaj v trgovino. Pa tudi ta teta mi je zelo veliko oblek prinesla.(B43)

G.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Mislim, da mava dovolj.(B44)

G.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Ja mami ni pustila, da kdaj kakšne male spominke kupujem samo zdaj mi pa A. tudi kdaj to pusti, da kupim.(B45)

G.5. HODITE NA POČITNICE?

DA NE(B46)

G.5.1. KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?/

G.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

S tem se pa A. ukvarja. (B47)

G.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Mislim, da imava vsega dovolj.(B48)

H. STANOVANJE

H.1. S KOM ŽIVITE

Z A. (sestro) in njenim fantom.(B49)

H.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

V hiši.(B50)

H.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Ja nič takega ne potrebujem.(B51)

H.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Nisem rada sama tako da rada vidim, da je kdo z mano.(B52) Če A. ni doma kakšno noč potem rečem atiju, da pride.

H.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Ja zdaj smo pa še mamino sobo mal preuredil in imam jaz zdaj tam moje razstave.(B53)

H.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Ja sej tole (celotno nadstropje) je zdaj vse moje, prej je bila še mami pa A. ima zgoraj svojo sobo tako da imam ful velik prostora.(B54)

I. VARNOST

I.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Ja.(B55)

I.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Ne.(B56)

I.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA? /

J. ZDRAVJE

J.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA(B57) NE

J.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Vse sama naredim. A. povem, ko mi kakšnih tablet zmanjka in jih greva iskat. Lepo si jih za vikend pripravim za cel teden in potem jih jemljem zjutraj in zvečer.(B58)

J.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

A. mi je zdaj kupila eno mleko k je bolj zdravo. Ne smem toliko sladkarij, da se ne bom redila.(B59)

J.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Ja A. me k zdravniku pelje sam saj nisem velikokrat bolna. Pa včasih ostanem doma, če me preveč boli k imam menstruacijo.(B60)

J.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Zadnjič mi sploh ni hotela verjeti, da imam izpuščaje pa tud nobene kreme mi ni hotela dati. Potem je pa A. rekla, da naj nekaj da pa je. Ni mi preveč všeč, da mi ne verjame.(B61)

J.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Sestra.(B62)

J.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Ja skupaj s sestro greva.(63)

J.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Ja saj sem že omenila, da mi ne verjame.(B64)

J.9. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

A. gre po zdravila in mi jih prinese.(65)

J.10. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

Sama.(B66)

J.11. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

Ne. Saj včasih me A. mal preveri pa je vidla, da sama zmorem.(B67)

K. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

K.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Nič posebnega.(B68)

K.2. STE SE Z DOMAČIMI POGOVARJALI O PRIHODNOSTI?

Z mami sva se včasih pogovarjale kaj bo ko je ne bo več samo je zmeraj rekla, da bo že A. poskrbela zame.

No evo zdaj je pa res tako.(B69)

K.3. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

Ne vem.(B70)

K.4. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Ne vem.(B71)

L. ORGANIZACIJA DNEVA

L.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE – SAM(B72) SKRBNIKI
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - SAM (B73)SKRBNIKI
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM SKRBNIKI (B74)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE – SAM(B75) SKRBNIKI
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM SKRBNIKI(B76)
- OBISK FRIZERJA - SAM SKRBNIKI(B77)
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM SKRBNIKI(B78)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM SKRBNIKI
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM SKRBNIKI
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - SAM SKRBNIKI
- OBISKI SORODNIKOV - SAM SKRBNIKI(B79)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM SKRBNIKI(B80)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - SAM SKRBNIKI(B81)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM SKRBNIKI(B82)
- NAKUPOVANJE - SAM SKRBNIKI(B83)
- ČIŠČENJE – SAM(B84) SKRBNIKI
- SPREHODI - SAM SKRBNIKI
- PRANJE PERILA - SAM SKRBNIKI(B85)

- SUŠENJE PERILA – SAM(B86) SKRBNIKI
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA – SAM(B87) SKRBNIKI
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM SKRBNIKI(B88)
- UPORABA RAČUNALNIKA - SAM SKRBNIKI
- TELEFONIRANJE – SAM(B89) SKRBNIKI

M. OCENA SLUŽB

M.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Ja v delavnici se družimo in pogovarjamo. Pa na večerji s Sožitjem tudi.(B90)

M.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

DA(B91) NE

M.3. KOLIKOKRAT?

Z mami sva šle dvakrat na leto na večerjo.(B92)

M.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA NE(B93)

M.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA(B94) NE

M.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

Ja zdaj sva bile z A. na CSDju k je mami umrla pa je bila una socialna delavka kar prijazna do mene. No pa naša socialna delavka v delavnici je tud ful prijazna in grem lahko kadarkoli do nje.(B95)

M.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne.(B96)

M.8. POZNATE POJEM DRUŽINSKEGA POMOČNIKAIN SOCIALNEGA ASISTENTA?

Ne poznam.(B97)

N. ŽELJE, POTREBE

N.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Včasih mi je dolgčas sam sej potem A. pride mal k meni dol in se mal pogovarjava.(B98)

N.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ja v delavnici smo spet dobili eno novo delo in je rekla inštruktorica, da se bom lahko naučila, če bom hotela.(B99) Samo me skrbi, da mi ne bo šlo.

N.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Ja mami pogrešam.(B100)

N.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)? /

N.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Ne.(B101)

N.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA(B102) NE

N.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

Mogoče bi se lahko malo pogovarjali, če bi bil kakšen prijazen pa lahko bi mojo razstavo pokazala.(B103)

N.1.7. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI
PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ne vem.(B104)

N.1.8. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Saj imava vse.(B105)

Priloga 8: Intervju c

INTERVJU – ČLOVEK Z INTELEKTUALNIMI OVIRAMI

Podatki o intervjuvancu ki

Spol:Ž

Starost:64

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Rateče na Gorenjskem

Datum: 09.09.2019

Čas trajanja pogovora: 1 ura 36 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: kuhinja pri njiju doma

KAKO SE POČUTITE:

Dobro. Sem vesela, da sem se s tabo peljala pa da si prišla k nama na kavico.(C1)

A. OCENA ŽIVLJENJA

A.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

A.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Ja zjutraj grem na avtobus pa v službo. Že zelo zgodaj moram vstati, da neki pojem pa da se oblečem. V službi delam elektrode, kar velik jih nardim. Ja potem grem pa ob dveh na avtobus nazaj domov. Mal grem počit za kakšno urco potem grem pa mal na sprehod pa na blazini telovadim. Aja še prej kavico spijsa z N. pa posodo pomijem. Zvečer se grem pa stuširat pa spat.(C2)

A.2. VREDNOTE

A.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Da sem zdrava.(C3)

A.2.2. ZAKAJ?

Zato da lahko hodim v delavnico pa na sprehode.(C4)

A.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

C - S STARŠI

D – DRUGO: s sestro N.(C5)

A.4. ŠTEVILO, TRENDI

A.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

Ja v vasi imam sestrično k grem kdaj k njen na obisk pa s sosedo rada poklepetam.(C6)

A.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

Ja večkrat se dobimo, sosedo pa vsak dan vidim. (C7) Včasih kakšno pecivo prinese.

A.5. ZEMLJEPISNA UMESTITEV

A.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

Ja v delavnici pa hodim na izlete pa v vasi je vaška veselica – tudi tja greva zmeri pogledat. Drugače grem pa k sestrični na kavico ali pa k sosedi. (C8) No ali pa ona pride k nam.

B. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

B.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Moj psihiater pa seveda moja sestra. Najraje imam mojo sestro, drgač grem pa vsak mesec k mojmu psihiatru pa mu tud vse povem. Pa moja najboljša prijateljica – z njo tudi rade poklepetava. (C9)

B.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Vse sama naredim.(C10)

B.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Na mojega psihiatra aja no pa na sestro.(C11)

B.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Ja z mojo prijateljico se skoraj vsak dan vidiva, ali jaz pridem k njej ali pa ona k meni.(C12)

B.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

Tako se večkrat vidiva al pa pokličeva po telefonu, če je slabo vreme.(C13)

B.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON(C14)

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

D-DRUGO: _____

B.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

Ja z mojo prijateljico pa tudi sestrično k živi v Italiji kdaj pokličem.(C15)

B.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA NE(C16)

FACEBOOK: DA NE(C17)

B.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?/

B.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

DA(C18) NE

B.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Ne prinesejo nama pirhe pa kakšno pecivo. Pa tudi midve neseva kakšen kofetk. Prav na praznik sva same ampak naslednji dan se pa mal obiščemo.(C19)

B.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Mojega očeta. Zelo sem ga mela rada. Še zdaj se spomnim na njega kdaj, tudi na mamo.(C20)

B.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Ja z eno sestrično se veliko vidimo in slišimo, druge dve pa bolj malo. (C21) Sta predaleč doma.

C. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

C.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Na mojo sestro pa psihiatra.(C22)

C.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA(C23) NE

C.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA(C24) NE

C.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA(C25) NE

C.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

Sama grem na avtobus.(C26)

C.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE(C27)

C.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Ah včasih sem veliko hodila pa na izlete sva hodili zdaj pa ne več toliko. Mal sem že stara ratala.(C28)

D. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

D.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Ja v Sožitju sem pa Turističnem društvu sva pa v društvu upokojencev. Preko Sožitja greva skupaj s sestro na morje za en teden. No letos nisem na vrsti tako da upam da grem drugo leto. Drgač pa hodimo na izlete, nazadnje smo bili na Tromeji in smo šli k maši. (C29)

E. DELO, ZAPOSLOSTEV

E.1. HODITE V SLUŽBO?

DA(C30) NE

E.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI(C31) V SPREMSTVU

E.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Sama grem.(C32) Včasih me sestra pride v delavnico iskat, če imava kakšne opravke naprej.

E.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja rada delam pa družbo mam tam. Sicer so vsi mlajši od mene sam jih rada mal pohecam.(C33)

E.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOSTITVE?/

E.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?/

F. PROSTI ČAS

F.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Rada hodim na sprehode pa za vikend rada mal televizijo pogledam, no tud zvečer moram dnevnik pogledat. Pa posodo vsak dan pomijem, za vikend pa še tole za odlagat posodo poribam.(C34)

F.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI

(OBKROŽI) (C35)

DRUŽENJE S PRIJATELJI

GLEDANJE TELEVIZIJE

POSLUŠANJE GLASBE

ŠPORT

OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA

POMOČ DOMA

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

OPOMBE:

F.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Na sprehod grem sama, če N. nima časa. Na Jesenice grem k frizerju sama, grem takoj po službi pa potem še na eno kavico potem pa ob štirih na postajo pa domov.(C36)

F.4. IMATE HOBIJE?

DA NE(C37)

F.4.1. KATERE?/

F.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?/

F.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

DA(C38) NE

F.6. KATERIM?

Telovadba in sprehajanje.(C39)

F.6.1. KAKO POGOSTO?

Telovadim vsak dan. Imam blazino in naredim vaje, ki mi jih je zdravnik napisal. Na sprehod grem pa tudi vsak dan, če je lepo vreme.(C40)

F.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

DA NE(C41)

F.7.1. KATERE?/

F.7.2. KAKO POGOSTO?

F.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ne sem že prestara. No sej greva v Italijo k je takoj tukaj blizu na kakšen izlet.(C42)

F.8.1. KAM?

V Italijo na Belopeška jezera gremo na tortico.(C43)

F.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

Ne. Saj grem s sestro ali pa gre kakšna prijateljica.(C44)

G. MATERIALNI POLOŽAJ

G.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Ja pokojnino pa nagrado v delavnici.(C45)

G.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Ja, mislim da mava vse kar rabiva.(C46)

G.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?/

G.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČICARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Ja.(C47)

G.5. HODITE NA POČITNICE?

DA(C48) NE

G.5.1. KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

Ja s Sožitjem greva s sestro na morje. Mislim letos nisva šle, nisva na vrsti.(C49)

G.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

To ima sestra načez.(C50)

G.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Ne.(C51)

H. STANOVANJE

H.1. S KOM ŽIVITE

Skupaj z mojo sestro.(C52)

H.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

V hiši.(C53)

H.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Ja sobo imam zgoraj. Nimam nobenih težav. No v banjo dva dali stol, da se lažji lase umijem pa mi mal sestra pomaga. (C54)

H.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Ja imam svojo sobo. Najraje za vikend vstanem in spijsva kavo skupaj potem grem pa še malo v sobo poležat in poslušam radio.(C55)

H.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Skupaj sva jo s sestro.(C56)

H.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Imam svojo sobo.(C57)

I. VARNOST

I.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Ja.(58)

I.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Ne.(C59)

I.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?/

J. ZDRAVJE

J.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA(C60) NE

J.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Vse sama vzamem. Skupaj pripraviva za cel teden potem pa sama vzamem.(C61)

J.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

Veliko hodim, bolj počasi ampak grem vsak dan zelo rada. Pa vsak dan telovadim. Pa ne smem toliko sladkega pravi sestra. (C62)

J.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Malo počijem in tisti dan ne grem v delavnico.(C63)

J.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Ja nimam problemov.(C64) Pokličeva, če mi zmanjka zdravil pa jih pripravijo. Drugače hodim pa v Lesce k psihiatru in je tudi v redu. Enkrat na mesec grem in se potem pogovarjava, da mi ni treba več v Begunje. Tam mi niso pomagali.

J.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Ja sestra.(C65)

J.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Ja z mano gre sestra, k psihiatru grem pa kar sama(C66), ona me zunaj počaka razen, če se on hoče kaj z njo pogovoriti.

J.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Ne.(C67)

J.9. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

Ponavadi greva to skupi.(C68)

J.10. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

Sama.(C69)

J.11. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

Ne.(C70)

K. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

K.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Ja mal mam težav s koleno pa mal sem se zredila. Pa tale aparat za dihanje mam čez noč.(C71)

K.2. STE SE Z DOMAČIMI POGOVARJALI O PRIHODNOSTI?

Ja saj bo sestra poskrbela zame dokler bo živa.(C72)

K.3. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

Uff stara bom samo upam, da bom lahko še hodila.(C73)

K.4. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Ne.(C74)

L. ORGANIZACIJA DNEVA

L.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE – SAM(C75) SKRBNIKI
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU – SAM(C76) SKRBNIKI
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM SKRBNIKI (C77)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE – SAM(C78) SKRBNIKI
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM SKRBNIKI(C79)
- OBISK FRIZERJA – SAM(C80) SKRBNIKI
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM SKRBNIKI(C81)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM SKRBNIKI
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM SKRBNIKI(C82)
- DRUŽENJE S PRIJATELJI – SAM(C83) SKRBNIKI
- OBISKI SORODNIKOV - SAM SKRBNIKI(C84)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM SKRBNIKI(C85)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE – SAM(C86) SKRBNIKI
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM SKRBNIKI(C87)
- NAKUPOVANJE - SAM SKRBNIKI(C88)
- ČIŠČENJE – SAM(C89) SKRBNIKI
- SPREHODI – SAM(C90) SKRBNIKI
- PRANJE PERILA - SAM SKRBNIKI(C91)
- SUŠENJE PERILA - SAM SKRBNIKI(C92)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - SAM SKRBNIKI(C93)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM SKRBNIKI(C94)
- UPORABA RAČUNALNIKA - SAM SKRBNIKI
- TELEFONIRANJE – SAM(C95) SKRBNIKI

M. OCENA SLUŽB

M.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Saj je ne rabim.(C96)

M.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

DA NE(C97)

M.3. KOLIKOKRAT?/

M.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA NE(C98)

M.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA NE(C99)

M.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

Ja nič jih ne rabim.(C100)

M.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne.(C101)

M.8. POZNATE POJEM DRUŽINSKEGA POMOČNIKAIN SOCIALNEGA ASISTENTA?

Ne.(102)

N. ŽELJE, POTREBE

N.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Jaz mam vse, kar hočem.(C103)

N.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ne.(C104)

N.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Ne, mam svojo prijateljico.(C105)

N.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)?

Ja.(C106)

N.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Ne.(C107)

N.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA NE(C108)

N.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?/

N.1.7. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ja saj imam to sestrčno tukaj v vasi pa mojo prijateljico. Ne rabim nobenega drugega.(C109)

N.1.8. ČESA SI ŽELITE VEČ?/

Priloga 9: Intervju d

INTERVJU – ČLOVEK Z INTELEKTUALNIMI OVIRAMI

Podatki o intervjuvancu ki

Spol: Ž

Starost: 52

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Jesenice

Datum: 16.09.2019

Čas trajanja pogovora: 1 ura 10 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: dnevna soba pri njih doma

KAKO SE POČUTITE:

V redu.(D1)

A. OCENA ŽIVLJENJA

A.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

A.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Nič posebnega. V delavnico grem, popoldan sem pa doma.(D2)

A.2. VREDNOTE

A.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

To da grem lahko v delavnico, da se mal pohecamo.(D3)

A.2.2. ZAKAJ?/

A.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

C - S STARŠI

D – DRUGO: s sestro (D4)

A.4. ŠTEVILO, TRENDI

A.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

Ena sosedja je k me vsak dan zjutraj počaka in mi zaželi dober dan. (D5)

A.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

Ne družimo se, samo ko se zunaj srečamo malo poklepetamo.(D6)

A.5. ZEMLJEPISNA UMEŠTITEV

A.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

V delavnici.(D7)

B. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

B.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Moja sestra in njen sin. (D8)

B.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

To jaz ne delam, to vse moja sestra naredi.(D9)

B.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Ja sestra me pride mal pogledat pa kavico skupaj spijsva.(D10)

B.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Ne.(D11)

B.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

V delavnici se vidimo. (D12)

B.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON

C – NE UPORABLJAM TELEFONA(D13)

D-DRUGO: _____

B.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?/

B.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA NE(D14)

FACEBOOK: DA NE(D15)

B.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?/

B.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

DA NE (D16)

B.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Ja mamico grem obiskat k je v domu. Ali pa jo sestra pripelje domov.(D17)

B.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Mamico.(D18)

B.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Ja mamico enkrat na mesec pripeljemo domov za cel dan.(D19)

C. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

C.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Ja na sestro.(D20)

C.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA NE(D21)

C.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA (D22) NE

C.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA NE (D23)

C.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI?/

C.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE (D24)

C.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Sej ne hodim sama.(D25)

D. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

D.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Ja v društvo Sožitje sem vključena. Z mami sva hodile na morje pa na piknik sva hodili. Letos bova pa midve šle s sestro. (D26)

E. DELO, ZAPOSLOITEV

E.1. HODITE V SLUŽBO?

DA(D27) NE

E.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI V SPREMSTVU(D28)

E.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Pridejo me iskat s kombijem.(D29)

E.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Ja rada grem, ker se tam mal pohecamo.(D30)

E.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOTITVE?/

E.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?/

F. PROSTI ČAS

F.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Gledam televizijo pa mal počivam.(31)

F.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI

(OBKROŽI) (D32)

DRUŽENJE S PRIJATELJI

GLEDANJE TELEVIZIJE

POSLUŠANJE GLASBE

ŠPORT

OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA

POMOČ DOMA

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

OPOMBE:

F.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Ne.(D33)

F.4. IMATE HOBIJE?

DA NE(34)

F.4.1. KATERE?/

F.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?

Ja zbiram lepa pisma pa prtičke.(D35)

F.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

DA NE(D36)

F.6. KATERIM?/

F.6.1. KAKO POGOSTO?/

F.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

DA NE(D37)

F.7.1. KATERE?/

F.7.2. KAKO POGOSTO?/

F.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ne.(D38)

F.8.1. KAM?/

F.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI?/

G. MATERIALNI POLOŽAJ

G.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Ja pokojnino po očetu dobivam pa nagrado v delavnici. (D39)

G.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Ja vse imam. (D40)

G.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Ni treba.(D41)

G.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Saj nikamor ne hodim.(D42)

G.5. HODITE NA POČITNICE?

DA(D43) NE

G.5.1. KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

Ja upam da bova šli s sestro na morje preko Sožitja. Drugače gremo pa v Bosno za kakšne teden.(D44)

G.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

Ne vem.(D45)

G.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Mam vse.(D46)

H. STANOVANJE

H.1. S KOM ŽIVITE

Jaz pa sestra pa njen mož pa njen sin so zgoraj.(D47)

H.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

V hiši.(D48)

H.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Ja vse imam.(D49)

H.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Ja saj sem jaz sama tukaj spodaj, A. pa s svojo družino zgoraj živi.(D50)

H.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

To sva jo še z mami skupaj.(D51)

H.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Imam svojo sobo.(D52)

I. VARNOST

I.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Ja.(D53)

I.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE?

Ne.(D54)

I.3. KAKO RAVNATE KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?/

J. ZDRAVJE

J.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA(D55) NE

J.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Vse sama vzamem. V nedeljo skupaj pripraviva za cel teden naprej.(D56)

J.3. KAKO SKRBITE ZA SVOJE ZDRAVJE?

Nič posebnega.(D57)

J.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Ja sestra me mal pogleda pa k zdravniku me pelje. Sam sej že dolg nisem bila bolna.(D58)

J.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Ja v redu je.(D59)

J.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Sestra.(D60)

J.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Ja seveda. A. me pelje.(D61)

J.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Ne.(D62)

J.9. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

Saj to gre kar A. iskat, jaz počakam v avtu al pa me pelje domov pa doma počakam. (D63)

J.10. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

Sama.(D64)

J.11. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

Ne saj znam sama.(D65)

K. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

K.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Nič posebnega.(D66)

K.2. STE SE Z DOMAČIMI POGOVARJALI O PRIHODNOSTI?

Ja samo pogovarjali smo se zdaj ko je mami šla v dom, da jaz ostanem doma. Sestra je rekla, da bo zame skrbela, da me ne bo dala v dom. (D67)

K.3. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

Ne vem.(68)

K.4. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Niti ne.(69)

L. ORGANIZACIJA DNEVA

L.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE – SAM(D70) SKRBNIKI
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU – SAM(71) SKRBNIKI
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM SKRBNIKI
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE – SAM(D72) SKRBNIKI
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM SKRBNIKI(D73)
- OBISK FRIZERJA - SAM SKRBNIKI(D74)
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM SKRBNIKI(D75)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM SKRBNIKI
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM SKRBNIKI
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - SAM SKRBNIKI
- OBISKI SORODNIKOV - SAM SKRBNIKI
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM SKRBNIKI(D76)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - SAM SKRBNIKI(D77)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM SKRBNIKI(D78)
- NAKUPOVANJE - SAM SKRBNIKI(D79)
- ČIŠČENJE – SAM(D80) SKRBNIKI
- SPREHODI - SAM SKRBNIKI(D81)
- PRANJE PERILA - SAM SKRBNIKI(D82)
- SUŠENJE PERILA – SAM(D83) SKRBNIKI
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA – SAM(D84) SKRBNIKI
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM SKRBNIKI(D85)
- UPORABA RAČUNALNIKA - SAM SKRBNIKI
- TELEFONIRANJE - SAM SKRBNIKI

M. OCENA SLUŽB

M.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Ja na piknik gremo k ga Sožitje organizira. Tam nas je kar veliko pa se lahko mal pogovarjamo pa zmeraj je dobro zajesti.(D86)

M.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

DA(87) NE

M.3. KOLIKOKRAT?

Ja poleti je piknik pa za novo leto je večerja.(D88)

M.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA NE(D89)

M.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA NE(D90)

M.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

Ne vem.(D91)

M.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Ne.(D92)

M.8. POZNATE POJEM DRUŽINSKEGA POMOČNIKAIN SOCIALNEGA ASISTENTA?

Ne.(D93)

N. ŽELJE, POTREBE

N.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Nič ne rabim.(D94)

N.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ne.(95)

N.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Saj jo imam v delavnici.(D96)

N.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)?

Ja saj me pridejo iskat zjutraj in tudi pripeljejo domov.(D97)

N.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Ne, to vse sama naredim.(D98)

N.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA NE(D99)

N.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?/

N.1.7. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Prijazne sosede imamo.(D100)

N.1.8. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Nič ne rabim.(D101)

Priloga 10: Intervju e

INTERVJU – ČLOVEK Z INTELEKTUALNIMI OVIRAMI

Podatki o intervjuvancu ki

Spol: M

Starost: 44

Okoliščine poteka pogovora:

Kraj: Jesenice

Datum: 20.09.2019

Čas trajanja pogovora: 50 minut

Prostor, kjer je bil pogovor opravljen: jedilnica pri njih doma

KAKO SE POČUTITE:

Dobro. (E1)

A. OCENA ŽIVLJENJA

A.1. ŽIVLJENJSKI SLOG

A.1.1. KAKO PREŽIVITE DAN, KAJ OBIČAJNO POČNETE ČEZ DAN?

Na računalniku gledam igrice, grem v VDC. (E2)

A.2. VREDNOTE

A.2.1. KAJ VAM JE NAJBOLJ POMEMBNO V ŽIVLJENJU?

Muzika, da smo skupaj z mamo. (E3)

A.2.2. ZAKAJ?

Ne vem. (E4)

A.3. ŽIVITE:

A – SAMI

B – S PARTNERJEM

C – S STARŠI (E5)

D – DRUGO: _____

A.4. ŠTEVILO, TRENDI

A.4.1. S KOM V SVOJI OKOLICI, KRAJU IMATE STIKE?

Sosedi, sestra, nečak. (E6)

A.4.2. KOLIKOKRAT IN OB KAKŠNIH PRILOŽNOSTIH

Skoz. (E7)

A.5. ZEMLJEPISNA UMESTITEV

A.5.1. KJE SE SREČUJETE Z DRUGIMI LJUDMI, POSEBNA MESTA, OBIČAJNA MESTA?

Žurke od Sožitja, u Bosni. (E8)

B. OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B.1. SOCIALNA MREŽA, DRUŽENJE

B.1.1. KDO SO POMEMBNI LJUDJE V VAŠI BLIŽINI, KOGA IMATE RADI, KOMU SE ZAUPATE?

Mama in ata. (E9)

B.1.2. ALI VAM KDO POMAGA PRI VSAKDANJIH OPRAVILIH (NAKUPI V TRGOVINI, OBISK PRI FRIZERJU, PLAČILO POLOŽNIC) IN KAKO?

Ne hodim sam. (E10)

B.1.3. SE LAHKO NA KOGA OBRNETE KO STE V STISKI, ŽALOSTNI, KO SI ZAŽELITE DRUŽBO, POGOVOR ALI NASVET? NA KOGA?

Ja, na mamo. (E11)

B.1.4. ALI IMATE PRIJATELJE, SOSEDE, ZNANCE, SODELAVCE, KI VAS OBISKUJEJO ALI VI NJIH?

Imam.(E12)

B.1.5. KAKO VZDRŽUJETE STIKE?

Pridejo na kavo.(E13)

B.1.6. UPORABLJATE TELEFON?

A – DA IMAM SVOJ TELEFON

B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON(E14)

C – NE UPORABLJAM TELEFONA

D-DRUGO: _____

B.1.7. S KOM SE NAJPOGOSTEJE POGOVARJATE PO TELEFONU?

S sestro in nečakom. (E15)

B.1.8. UPORABLJATE (OBKROŽI):

E-MAIL: DA NE(E16)

FACEBOOK: DA(E17) NE

B.1.8.1. ČE DA - SE S KOM DOPISUJETE, VZDRŽUJETE STIKE?

Sestra mi je nardila facebook, drugače pane znam pisat.(E18)

B.1.9. PRAZNUJETE ROJSTNE DNEVE, PRAZNIKE – NOVO LETO, VELIKA NOČ, PUST

DA(E19) NE

B.1.9.1. S KOM? VAS KDO OBIŠČE ALI VI OBIŠČETE KOGA?

Gremo v Bosno.(E20)

B.1.10. ALI KOGA POGREŠATE?

Ja, mamu ko gre v bolnico.(E21)

B.1.11. IMATE STIKE S SORODNIKI? KAKO POGOSTO?

Ko gremo v Bosno. (E22)

C. NEFORMALNI VIRI POMOČI, SAMOPOMOČ

C.1. NA KOGA SE OBRNETE KO POTREBUJETE POMOČ?

Na ata in mamu pa na sestro.(E23)

C.1.1. GRESTE PO OPRAVKIH SAMI?

DA NE(E24)

C.1.2. JE V VAŠEM KRAJU UREJEN JAVNI PREVOZ?

DA(E25) NE

C.1.3. ALI REDNO UPORABLJATE JAVNI PREVOZ AVTOBUS, VLAK, TAKSI

DA NE(E26)

C.1.4. UPORABLJATE JAVNI PREVOZ SAMI ALI OB POMOČI

Ne hodim na avtobus.(E27)

C.1.5. POGREŠATE PRI UPORABI JAVNEGA PREVOZA POMOČ?

DA NE(E28)

C.1.6. PREDSTAVLJAJO KRAJI, KI JIH NE POZNATE OVIRO ZA SAMOSTOJEN OBISK?

Ne grem nikamor. (E29)

D. STE VKLJUČENI V KAKŠNO DRUŠTVO

D.1. ČE STE - KAKO SODELUJETE V TEM DRUŠTVU

Pri Sožitju sem zmeri zraven.(E30)

E. DELO, ZAPOSLOITEV

E.1. HODITE V SLUŽBO?

DA(E31) NE

E.2. V SLUŽBO HODITE:

SAMI V SPREMSTVU(E32)

E.3. KDO VAS SPREMLJA V SLUŽBO?

Kombi. (E33)

E.4. RADI HODITE V SLUŽBO? ZAKAJ?

Me J. zafrkava. (E34)

E.5. ČE NISTE ZAPOSLENI – BI SI ŽELELI ZAPOSLOITVE?/

E.6. ALI STE BILI KDAJ V ŽIVLJENJU ZAPOSLENI?/

F. PROSTI ČAS

F.1. KAJ POČNETE V PROSTEM ČASU?

Gledam igrice, televizijo. (E35)

F.2. ALI SE V PROSTEM ČASU OBIČAJNO UKVARJATE S KATERO OD NAŠTETIH DEJAVNOSTI

(OBKROŽI): (E36)

DRUŽENJE S PRIJATELJI

GLEĐANJE TELEVIĐIJE

POSŁUŠANJE GLASBE

ŠPORT

OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV

SPREHOD

KOLESARJENJE

VOŽNJA Z AVTOMOBILOM

UPORABA RAČUNALNIKA

POMOČ DOMA

BRANJE

NAKUPOVANJE

PLES

POMOČ SOSEDOM

IGRANJE INŠTRUMENTA

SLIKANJE

DRUGO: _____

OPOMBE:

Včasih rišem

F.3. GRESTE KDAJ KAM SAMI (NPR. V KNJIŽNICO, NA SPREHOD, V MESTO, PO NAKUPIH)?

Ne. (E37)

F.4. IMATE HOBIJE?

DA NE(E38)

F.4.1. KATERE?/

F.4.2. SE UKVARJATE Z ZBIRATELJSTVOM (ZBIRANJE ZNAMK...), KATERIM?/

F.5. SE UKVARJATE S ŠPORTOM?

DA NE(E39)

F.6. KATERIM?

Včasih sem balinal.(E40)

F.6.1. KAKO POGOSTO?

Včasih. (E41)

F.7. OBISKUJETE KULTURNE PRIREDITVE?

DA(E42) NE

F.7.1. KATERE

Narodna muzika, koncerti. (E43)

F.7.2. KAKO POGOSTO?

Že dolg nisem bil. (E44)

F.8. SI ŽELITE POTOVATI PO TUJIH DRŽAVAH?

Ja, v Bosno. (E45)

F.8.1. KAM?

V Bosno.(E46)

F.8.2. POGREŠATE POMOČ NA POTOVANJIH V TUJINI

Ne. (E47)

G. MATERIALNI POLOŽAJ

G.1. PREJEMATE PLAČO IN/ALI DENARNO POMOČ

Samo nagrado. (E48)

G.2. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA NAKUP HRANE, OBLEKE, ZDRAVIL, ZA PLAČILO POLOŽNIC?

Ata plačuje. (E49)

G.3. ČE NE - VAM KDO PRISKOČI NA POMOČ PRI DENARNIH STISKAH, KAKO SI POMAGATE?

Ne rabim denarja. (E50)

G.4. IMATE DOVOLJ DENARJA ZA PROSTOČASOVNE AKTIVNOSTI - OBISK KINA, SLAŠČIČARNE, NAKUP KNJIGE ALI REVIJE, KAKŠNE STVARI, KI VAM JE VŠEČ?

Ata vse kupi v trgovini. (E51)

G.5. HODITE NA POČITNICE?

DA(E52) NE

G.5.1. KAM, KAKO POGOSTO IN KAKO DOLGO?

S Sožitjem na tabor, v Bosno. (E53)

G.6. ALI LAHKO KAJ DENARJA PRIHRANITE?

Mam za častit. (E54)

G.7. ALI BI POTREBOVALI VEČ DENARJA, DA BI DOSTOJNO ŽIVELI?

Dej nehej, hahahaha, dost mamo. (E55)

H. STANOVANJE

H.1. S KOM ŽIVITE

Z mamo in atom. (E56)

H.2. V KAKŠNEM STANOVANJU ŽIVITE (HIŠA, BLOK, LASTNO STANOVANJE)?

Tukaj v bloku. (E57)

H.3. ALI JE STANOVANJE DOSTOPNO, OMOGOČA BIVANJE BREZ OVIR IN OMEJITEV (DVIGALO, DOVOLJ ŠIROKI VHODI ZA ELEKTRIČNE VOZIČKE, PARKIRNO MESTO ZA PRILAGOJEN AVTOMOBIL IPD.)?

Imamo štenge, težko grem. (E58)

H.4. ALI STE LAHKO V STANOVANJU SAMI KADAR ŽELITE, IMATE SVOJO SOBO?

Mam sobo in računalnik. (E59)

H.5. ALI STE SI SOBO OPREMILI SAMI?

Haha, ne mama. (E60)

H.6. IMATE LASTEN KOTIČEK V STANOVANJU?

Ja tukaj pri računalniku. (E61)

I. VARNOST

I.1. SE POČUTITE VARNO V DOMAČEM KRAJU/V DOMAČI HIŠI?

Ja. (E62)

I.2. STE KDAJ DOŽIVELI NASILJE

Noben nč noče. (E63)

I.3. KAKO RAVNATE, KADAR SE POČUTITE OGROŽENO, VAS JE STRAH LJUDI OKOLI VAS ALI OKOLJA?

Nikol me ni strah. (E64)

J. ZDRAVJE

J.1. SE POČUTITE ZDRAVO?

DA NE

Boli me noga. (E65)

J.2. VAM KDO POMAGA ČE MORETE VZETI TABLETE? KDO VAS SPOMNI ČE MORATE VZETI TABLETE?

Ja tablete da ata. (E66)

J.3. KAKO SKRBITI ZA SVOJE ZDRAVJE?

Zdrav sem. (E67)

J.4. KAJ NAREDITE KO ZBOLITE?

Mama skuha čaj. (E68)

J.5. SE RAZUMETE S SVOJIM ZDRAVNIKOM? JE DOSTOPEN, PRIJAZEN, VAS SEZNANI Z VSEM, KAR JE ZA VAS POMEMBNO, ALI RAZUMETE NJEGOVE RAZLAGE IN NAVODILA?

Ne razumem dobro, ampak je prijazen, ati me pelje k doktorju. (E69)

J.6. KDO VAM POMAGA KO ZBOLITE?

Mam in ata, M. in sestra. (E70)

J.7. VAS KDO SPREMLJA KO GRESTE K ZDRAVNIKU?

Sestra ali ata. (E71)

J.8. ALI PRI OBISKU ZDRAVNIKA KARKOLI POGREŠATE?

Nič. (E72)

J.9. POTREBUJETE POMOČ PRI OBISKU LEKARNE?

Vse ata prinese tablete. (E73)

J.10. JEMLJETE ZDRAVILA SAMI ALI S POMOČJO DRUGE OSEBE?

Ata da. (E74)

J.11. POGREŠATE KAKŠNO POMOČ OB JEMANJU ZDRAVIL ALI IZVAJANJU ZDRAVSTVENE NEGE?

Ne. (E75)

K. ODLOČITVE, PERSPEKTIVA V PRIHODNOST

K.1. KAJ SE VAM JE SPREMENILO V ŽIVLJENJU KO STE POSTALI STAREJŠI?

Noga me boli, težko hodim. (E76)

K.2. STE SE Z DOMAČIMI POGOVARJALI O PRIHODNOSTI?

Jst bom kar doma ostal. (E77)

K.3. KAKO SE VIDITE ČEZ 10 LET?

Doma bom. (E78)

K.4. KAJ BI RADI POČELI V PRIHODNOSTI? IMATE KAKŠNE ŽELJE?

Da gremo v Bosno. (E79)

L. ORGANIZACIJA DNEVA

L.1. O KATERIH STVAREH SE SAMI ODLOČATE IN GLEDE KATERIH VAM POMAGAJO STARŠI ALI SKRBNIKI (USTREZNO OBKROŽI):

- JUTRANJE VSTAJANJE - SAM SKRBNIKI(E80)
- ODHOD K NOČNEMU POČITKU - SAM SKRBNIKI(E81)
- OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM SKRBNIKI (82)
- PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - SAM SKRBNIKI(E83)
- KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM SKRBNIKI(E84)
- OBISK FRIZERJA - SAM SKRBNIKI(E85)
- OBISK ZDRAVNIKA - SAM SKRBNIKI(E86)
- ISKANJE ZAPOSLOTITVE - SAM SKRBNIKI(E87)
- OBISKI PRIJATELJEV - SAM SKRBNIKI(E88)
- DRUŽENJE S PRIJATELJI - SAM SKRBNIKI(E89)
- OBISKI SORODNIKOV - SAM SKRBNIKI(E90)
- PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM SKRBNIKI(E91)
- IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - SAM SKRBNIKI(E92)
- PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM SKRBNIKI(E93)
- NAKUPOVANJE - SAM SKRBNIKI(E94)

- ČIŠČENJE - SAM SKRBNIKI(E95)
- SPREHODI - SAM SKRBNIKI(E96)
- PRANJE PERILA - SAM SKRBNIK(E97)
- SUŠENJE PERILA - SAM SKRBNIKI(E98)
- POSPRAVLJANJE STANOVANJA - SAM SKRBNIKI(E99)
- IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM SKRBNIKI(E100)
- UPORABA RAČUNALNIKA – SAM(E101) SKRBNIKI
- TELEFONIRANJE – SAM(E102) SKRBNIKI

M. OCENA SLUŽB

M.1. LAHKO V VAŠEM KRAJU OBIŠČETE KAKŠNO ORGANIZACIJO, SKUPINO, DRUŠTVO, KJER SE LAHKO DRUŽITE, POGOVARJATE ALI POIŠČETE POMOČ?

Sožitje gremo v toplice. (E103)

M.2. ALI KDAJ OBIŠČETE TAKŠNO ORGANIZACIJO?

DA NE(E104)

M.3. KOLIKOKRAT?

Včasih. (E105)

M.4. ALI PRIDE KDAJ K VAM SOCIALNA DELAVKA?

DA(E106) NE

M.5. ALI STE ŽE BILI NA CENTRU ZA SOCIALNO DELO?

DA(E107) NE

M.6. KAKŠEN JE ODNOS DELAVCEV CENTRA ZA SOCIALNO DELO DO VAS? KAJ MISLITE, DA BI POTREBOVALI OD CENTRA ZA SOCIALNO DELO?

Težijo. (E108)

M.7. OBISKUJE VAŠ DOM PATRONAŽNA SESTRA? KAKŠEN JE NJEN ODNOS DO VAS?

Pride in pomaga povit rane. (E109)

M.8. POZNATE POJEM DRUŽINSKEGA POMOČNIKAIN SOCIALNEGA ASISTENTA?

Ne vem(E110)

N. ŽELJE, POTREBE

N.1. POTREBE PO SLUŽBAH, STORITVAH

N.1.1. KAJ BI VI OSEBNO POTREBOVALI ALI SI ŽELITE, DA BI LEPŠE PREŽIVLJALI DNEVE?

Da bi Jasna prišla večkrat. (E111)

N.1.2. SE ŽELITE KAJ NAUČITI, PRIDOBITI NOVA ZNANJA ALI VEŠČINE?

Ni treba. (E112)

N.1.3. POGREŠATE DRUŽBO?

Jasno.(E113)

N.1.4. STE ZADOVOLJNI Z DOSEGLJIVOSTJO IN MOŽNOSTMI PREVOZOV (V SLUŽBO, PROSTI ČAS, OBISKI, POČITNICE)

Rad grem s kombijem, poslušamo muziko. (E114)

N.1.5. POGREŠATE POMOČ PRI GOSPODINJSKIH OPRAVILIH?

Ne morem delat. (E115)

N.1.6. BI BILI VESELI, ČE BI VAS OBISKALI PROSTOVOLJCI?

DA(E116) NE

N.1.6.1. ČE DA, ZAKAJ?

Ena lepa prostovoljka. (E117)

N.1.7. ALI JE ŽE KDO V KRAJU NA KOGAR SE LAHKO OBRNETE PO POMOČ? ALI
PREDLAGATE KAKŠNO ZAMISEL KAKO VAM LAHKO POMAGA?

Ni treba. (E118)

N.1.8. ČESA SI ŽELITE VEČ?

Da bi šli na koncert. (E119)

10.2. Priloga B: Kodirani intervjuji

Preglednica 1

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
A1	Čisto v redu, smo se kar ujeli. On se je nam prilagodil, mi smo se njemu prilagodili.(A1) Vsi sodelujemo, tudi sedaj, ko prenavljamo hišo ima svoje obveznosti	Dobro so se ujeli v skupnem življenju, vsi sodelujejo pri dnevnih obveznostih, tudi J.	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A2	Ja skupaj živimo ampak ima J. svojo sobo, zaenkrat v svojem nadstropju živi skupaj z mojim sinom ampak imata vsak svojo sobo.(A2) Delamo pa zadaj za hišo prizidek in ko bo končan bo lahko J. šel tja, kjer mu bo lažje, zaradi higiene, ker sedaj imamo kopalnico samo tukaj spodaj in mora ponoči hoditi po stopnicah.(A3) Upamo, da nam bo do drugega leta uspelo to dokončati.	Obnavljajo hišo, da bo J. odšel v prizidek, s svojo kopalnico	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A3	gospodinjska opravila	gospa je gospodinja	Življenjski slog	
A4	Ja mi štirje: mož, jaz, sin in hčerka ter brat J.. (A4)	V skupnem gospodinjstvu jih je 5	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A5	Razumevanje, ljubezen pa zdravje. Družina in da mam službe (A5), da mam svoje prihodke, da ti ni treba za vse prosit državo, da dobiš tisto kar rabiš res s svojim delom.	Vrednote družine so ljubezen, zdravje, dovolj denarja za preživetje	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A6	Da so otroci zdravi, da nimam z otroci kakšnih problemov.(A6)	Da so otroci na pravi poti, ne povzročajo težav	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A7	Jaz mislim, da to da se je uštimal. (A7)	J. je na pravi poti	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A8	Pri očetu je imel velike probleme zaradi higiene, zaradi pijače. Da odkar je oče umrl in da je prišel sem, da je prišel na normalna pota, tako kot je treba. In da uživa življenje sebi primerno. (A8)	Odkar je pri nas ni alkohola in higiena je na nivoju	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A9	Sorodniki so takoj v sosednji hiši.(A9) Brat živi tam z družino. Drugače imamo pa ostale sorodnike v Beli Krajini, daleč stran, tako da se slišimo enkrat na sto let.	S sorodniki v sosednji hiši, sorodniki v Beli krajini so oddaljeni	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A10	Z bratom smo kar skoz skupi, en drugemu si pomagamo. (A10)Tudi pozimi ko je treba drva nasekat si pomagamo. On meni pa možu pomaga, mož pa njemu pomaga.	Z bratom v sosednji hiši si pomagamo	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A11	Ne to pa ne, razen kar mam to z J., ker je društvo za cerebralno	Vključevanje v lokalno skupnost	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA

	paralizo Sonček in Sožitje.(A11)			
A12	Jaz mislim, da čisto normalno.(A12)	Sprejemanje ljudi z IO	zaznavanje stališča	OCENA ŽIVLJENJA
A13	Tudi on nikoli nič ne reče. Tudi ko hodi na hokejske tekme k je zelo družaben, nikoli nič ne reče, da bi ga kdo užalil ali kaj podobnega. (A13)	Tudi, ko gre J. sam v širše socialno okolje se počuti dobro	zaznavanje stališča	OCENA ŽIVLJENJA
A14	Ne, ponavadi k se kdaj tako pogovarjamo, vsi pravijo, da smo prav naredil, da je pri nama. Da se mu vidi, da je vse bolj mirno, kakor je bilo prej ko je bil pri očetu in so bili skoz eni problemi. (A14)	Večina odobrava, da smo ga vzeli k sebi	zaznavanje stališča	OCENA ŽIVLJENJA
A15	Ja z bratom in njegovo družino smo prijatelji. (A15)	Z bratovo družino so prijatelji	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A16	Ima, veliko se druži s prijateljem N., ker skupaj trenirata judo pa z A. ki je tudi iz VDCja. Pa tud s temi k hodijo skupaj na izlete. (A16)	S prijateljem N. hodita na treninge juda in hodijo na izlete	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A17	Ja z enim N. sta velikokrat skupaj. Tudi k njemu pride in J. k njemu. (A17)	Druži se največ z N.	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A18	Ne, odkar sta šla z bivšo punco narazen nima nič več. (A18)No vsaj omeni nič ne, jaz pa tud ne sprašujem prav preveč.	Ne omeni, da bi imel odnos z dekletom	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A19	Ja mož mi tud pomaga.(A19) Jah pri vsem,	Mož mi veliko pomaga	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A20	„J. je treba mal nagnati, da hodi tako da ga ponavadi mož...ga bolj posluša. Jaz ga pa k je treba sobo pospraviti. (A20)	Za vsako delo je J. treba malo priganjati	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A21	Ja v delavnici pa z N. se tud popoldan slišita pa skupaj gresta na kakšen izlet s kolesom pa skupaj trenirata judo, to trikrat na teden. (A21)	Druži se s sodelavcem in prijateljem N.	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A22	Ne rabi pomoči. (A22)	Ne rabi pomoči	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A23	Sej drugače je zelo samostojen. No vsake toliko časa ga je treba mal opomnit pa od takrat k je imel probleme s financam k je preveč zapravljal smo se zmenil, da imam jaz finance načez tako da mam tudi odločbo s centra za socialne zadeve, da jaz vodim njegove finance. Ne sam sam se obleče, sam vstane in gre v službo. Zelo je samostojen. (A23)	Sestra vodi njegove finance	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A24	Midva z možem, dobro tudi hčerjo zelo obraja in upošteva njeno mnenje.(A24) S sinom sta pa tudi v svojem nadstropju in se kar razumeta.	Upošteva mnenja družine	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A25	Ima svoje obveznosti, ki se jih drži. Včasih malo s težavo ampak	Pri hiši pomaga, treba pa ga je opozoriti	neformalni viri pomoči,	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

	se da z njim čisto normalno delati tako da ni nobenih problemov. Njegova naloga je, da svojo sobo pospravi tako da ga jz samo vsake toliko časa mal prekontroliram, da če je kaj narobe potem jaz popravim. Drugače je pa kar tako po moško zrihtano. No potem k je treba drva zlagati tudi pomaga pa travo kosi, če je treba. Več ali manj je on zadolžen za kuža, da ga pelje na sprehod.(A25) To je že zaradi tega dobro, da gre na sprehod, da se giblje, ker drugače ne bi hotel in bi sedel pred televizorjem.		samopomoč	
A26	Ne vse sam, sam se zbudi, zrihta se. (A26)Poleti je hodil s kolesom v delavnico, drugače gre pa na avtobus. No nazaj iz delavnice pa tud peš pride.	Sam se uredi in sam hodi v VDC	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A27	Več ali manj gre on to sam. (A27) Sam pokliče in se zmeni kdaj pride, mislim, da sem edin enkrat šla z njim k je šel k enim specialistu.	sam se zmeni za odhod k zdravniku in tudi sam gre	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A28	Ja vključeni smo v Sožitje pa ponavadi hodi J. sam, edino enkrat na leto gremo na piknik k je za vse, na izlete gre J. tud ponavadi sam s Sončkom. (A28) Drugače pa nikamor več.	Večinoma hodi sam na Sožitje, s Sončkom hodimo skupaj	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A29	Ja jaz sem takoj, ko so se začele težave še z očetom sva začela z bratom J. enkrat na mesec hodit k svetovalni delavki na CSD. (A29) No J. še zdaj hodi k njej. No in takrat sem jaz mal omenila, da so težave in je potem ona orgirala. Nekak smo se zmenil, da bo J. pri meni, ker drugače po zakonu je bil J. po smrti očeta, ki je imel podaljšane roditeljske pravice, samostojen za državo. In bi se lahko drugače odločil samo se je potem strinjal s tem, da pride k meni živeti. Tako da sem jaz potem samo skrbnica njegovih financ in nič drugega. Vse to k prinese domov kakšna obvestila in to meni ne bi blo treba podpisat, samo k že J. želi, da podpišem potem to naredim. Drugače je pa tretiran kot samostojna oseba.	Po očetovi smrti je v sodelovanju s CSD prevzela odgovornosti za J.	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A30	Na oba ponavadi z možem. (A30)	oba z možem sodelujeta	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A31	Oba sva zaposlena za štiri ure.(A31) Mož je srčni bolnik	zaradi zdravstvenih težav sta oba z	Delo, zaposlitev,	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

	zato je za štiri ure invalidsko upokojen.	možem zaposlena po 4 ure	prosti čas	
A32	Ja. Se kar da, mal se znajdemo. (A32)	se znajdejo, da imajo dostojno življenje	Delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A33	Ja takrat si rada pogledam kakšen film ali pa se malce uležem. (A33) Drugače pa pred službo mal pospravim, skuham potem moram pa že v službo.	v prostem času pogleda kakšen film	Delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A34	Odvisno od dneva ampak načeloma pa kar rad dela. (A34)Pomojem, da če bi mu kdo rekel, da mora doma ostati pa ne bi glih rad.	načeloma rad dela, včasih se malo izmika	Delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SLUŽB
A35	Judo in že to je kar dovolj. (A35) Spet grejo na turnir na Dunaj. Spomladi so tri dni na Nizozemskem in jz mu pravim, koliko sveta boš ti videl. Pa potem k kakšno kolajno prinese je ves zadovoljen.	Judo ima rad, tudi potujejo v tujino na tekmovanja	Delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A36	Ja vsi skupaj gremo poleti za en teden na morje. (A36)	vsako leto grejo skupaj na dopust	Delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A37	Ja takrat ko je oče umrl so ga hoteli dati v bivalno sam J. se ni strinjal. Oni so samo to ponudil sam je J. rekel, da gre raj pod most umret kakor, da gre v bivalno (A37) in sem tud jaz potem rekla, da tja pa ne. Tako da je bil potem skoz pri nas, prej smo bili še v stanovanju zdaj pa smo tukaj v hiši.	J. ni nikoli hotel v bivalno enoto, zato smo ga sprejeli v svojo družino	Materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A38	Ja prispeva in sicer daje mesečno za hrano plus ene dve položnice ima na sebe in jih mora plačati. (A38)	za skupne stroške prispeva	Materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A39	Tako da zraven nagrade, ki jo dobi v delavnici prejema še družinsko pokojnino. (A39) Še prej ko je bil z očetom je dobival pokojnino po pokojni mami no potem smo pa uredil, ko je oče umrl, da je pa dobil po očetu. Tako da mislim da dobi 30% po mami, 70% pa po očetu.	poleg nagrade dobi pokojnino po očetu	Materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A40	Ne tukaj mu moram pomagati in sem jaz tista, ki skrbim za njegove finance. (A40) Imel je težave in je zapravlja in sploh nismo vedli kje je ves denar. Tako da od takrat naprej mam jaz to načez.	pri denarju ga moram usmerjati	Materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A41	Drugače ni tako zahteven, dobi 30 evrov na teden in pol s tem razpolaga. Kupi si cigarete,(A41) obleke mu grem jaz kupit.	30€ tedensko dobi žepnine za cigarete in malenkosti	Materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A42	Mislim letos nam je mal	letos nam ne bo	Materialni	OCENA SOCIALNEGA

	zmanjkalo denarja, da bi dokončali ta prizidek samo bomo pač mal počakali. Drugače mamopa vse. (A42)	uspelo dokončati prizidka, je zmanjkalo denarja	položaj	KONTEKSTA
A43	Mislim letos nam je mal zmanjkalo denarja, da bi dokončali ta prizidek samo bomo pač mal počakali. Drugače mamopa vse. (A42)		Stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A44	Hiša. (A44)	imajo hišo	Stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A45	Ja zaenkrat je v prvem nadstropju. (A45)	živi v prvem nadstropju	Stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A46	Kot sem že rekla, da pa delamo na tem, da bo prišel dol v prizidek, da mu bo lažje. (A46) Da mu ne bo treba hoditi po stopnicah.	ko bo prizidek končan bo po svoje	Stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A47	Ja ima, zgoraj sta sicer skupaj s sinom ampak imata vsak svojo sobo pa še majhno dnevno imata pa kuhinjo, sama si ne kuhata. (A47) Samo kopalnice nimata. Sedaj sta se celo s sinom spomnila, da hočeta svoj internet tako da plačujeta svoj internet, mi ga mamopa spodaj. Morata ga pa sama plačati.	s sestrinim sinom imata vsak svojo sobo, imata svoj internet, ki ga plačujeta sama	Stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A48	Že sedem let J. z nami živi. Ne drugače je zdrav samo skrbeti mora za gibanje, če ne se mu pozna pri hoji. (A48)	J. mora hoditi, da vzdržuje kondicijo	socialne posledice s satrostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A49	Ne. (A49) Na začetku me je bilo malo strah, kako bo to k bo pri nas živel. Ker je J. imel težave s higieno in pijačo in z vsem, ko je bil z očetom ampak se je potem vse uštimal k je začel pri nas živeti, je takoj prekinil s pijačo.	na začetku smo se bali, če bi J. nadaljeval z alkoholom, vendar se je odvadil	socialne posledice s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A50	Zaenkrat še ne. Jah no tale prizidek smo naredil, da bo on lažje hodil na wc pa če bo slučajno kdaj moral rešilec po njega, da bo imel lažji dostop do postelje. (A50) Nikol ne veš tako da smo tud te vrata mal bolj široka naredil.	prizidek je zaradi lažje mobilnosti in Wcja	socialne posledice s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A51	Ponavad je zmeri en doma, (A51) če ni mene je mož, če ne je pa starejši sin k je pa tud že 22 let star. Drugače se pa znajde, ni še bilo problemov, da se ne bi.	po navadi je nekdo od nas doma, se pa zaenkrat tudi sam znajde	socialne posledice s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A52	Zaenkrat dobro. (A52)	zdravje je zadovoljivo	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A53	Zdrav je samo skrbeti mora, da se giblje, ker če se ne potem ima težave s hojo. (A53)	mora se gibati	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A54	) Nima nobenih zdravil. (A54) Ja odvisno od tega koliko se giblje potem, če je aktiven je v redu, v kolikor se pa zazdi pa se tudi na hoji pozna. Mora hoditi.	zdravil nima	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA

A55	Nič posebnega. (A55)	ni posebnosti pri skrbi za družino	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A56	Ja vse.(A56)	zdravstveno zavarovanje ima	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A57	Ne. (A57)	posebnih zdravstvenih storitev ne uporabljajo	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A58	Ponavadi sam pokliče, če kaj rabi pokliče in se najavi in gre in se vse spremeni. Z zdravnico se vse da dogovoriti. Ni nedostopna. (A58)	V VDC se spremeni zaradi odsotnosti, nimamo problemov	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A59	Mislim, če zboli, zboli za kakšno viruso ali prehlad. Ja jaz ga malo pocrkljam (A59) takrat sam se ni nič kaj takega imel do sedaj. Ne spomnim se.	če zboli ga sestra pocrklja	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A60	Ne ponavadi se sami najdemo.(A60)	sami se znajdejo	Skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
A61	Otežena hoja.(A61)	težko hodi	dodatne bolezni , poškodbe	OCENA ZDRAVJA
A62	) J. ima neofibromatozo se reče temu. Vse je povezano z živčevjem tale bolezen. (A62)	neofibromatoza	dodatne bolezni , poškodbe	OCENA ZDRAVJA
A63	Ja sej sem že rekla, da mora gibat, če ne rata tak trd in mu je težko se premikati, če se pa giblje mu je pa lažje. (A63)	Če se giblje, mu je lažje	dodatne bolezni , poškodbe	OCENA ZDRAVJA
A64	Ne. (A64)	J. nima bolezni povezanih z motnjo v duševnem razvoju	dodatne bolezni , poškodbe	OCENA ZDRAVJA
A65	Ne, sam hodi na avtobus, s kolesom se vozi.(A65) Ja smo mu hotel olajšati in smo mu kupil žensko kolo, da se bo lažje vozil pa ga noče voziti.	Vozi se s kolesom in gre na avtobus	dodatne bolezni , poškodbe	OCENA ZDRAVJA
A66	Ja recimo kdaj se malo spotakne ob kakšno oviro al ga pa pes potegne in pade,(A66) drugače pa ne.	včasih se J. spotakne ob oviro in pade	dodatne bolezni , poškodbe	OCENA ZDRAVJA
A67	Ponavadi se usedemo in se pogovorimo. (A67)	Vedno se o vsem pogovorimo	Sprejemanje odločitev	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A68	Ne vem. Mogoče pri J. to, da bo na starost težko hodil oz da ne bo sploh mogel hoditi. (To pa ne vem kako bomo. Zato ga pa priganjamo, da mora veliko hoditi.(A68)	Največja skrb je njegova hoja	Vrste tveganj	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A69	Jah midva mu poveva ta svoje potem pa J. itak po svoje nardi.(A69) Pa mu poveva, da mora paziti, ko pelje psa vem pa kdaj pride ves pobuškan domov. Pa ga nič ne izuči.	Z mojim svetujem, kako mora paziti, vendar dela po svoje in se poškoduje	Vrste tveganj	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A70	Ja ko se je preselil k nam je nehal piti pa začel je skrbeti za higieno k prej tega ni k je bil pri očetu.(A70)	Tudi za higieno kar poskrbi	Zaznavanje tveganj	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A71	Ne razmišljam o tem. (A71)	ne razmišlja o prihodnosti	Zaznavanje tveganj	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

A72	Ja midva mu poveva potem se pa sam odloči, sej niti noče poslušat. J. je kar precej trmast.(A72)	J. je precej trmast	Ravnanje s tveganji	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A73	Ja k je takrat imel probleme z denarjem sem potem to jaz prevzela, ker nas je bilo strah, da bo še do tega prišlo.(A73)	Bali smo se, da bo tako kot prej, da bo zmanjkalo denarja	Ravnanje s tveganji	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A74	Za kaj drugega pa ne vem, se pa pogovorimo, na koncu se pa sam odloči.(A74)	Se dogovarjamo. Končno odločitev sprejme sam	Ravnanje s tveganji	SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ
A75	Jah mi mam samo izkušnje s Sožitjem pa Sončkom.(A75)	Sožitje in Sonček sta v redu	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
A76	Sončkom jih peljejo na izlete, lahko gremo tud mi zraven sam gre ponavadi sam.(A76)	Sonček ima veliko izletov	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
A77	Pri Sožitju mam pa ta piknik, da se mal podružimo pa na vikend seminarje hodimo (A77)	Sožitje nudi druženja in vikend seminarje	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
A78	pa na eno skupino hodi J. neki za samozagovorništvo.(A78)	j. hodi prek Sožitja na samozagovorništvo	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
A79	Jah sej ima tisto, kar rabi. (A79)	Ima, kar potrebuje	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
A80	Le to, da enkrat na mesec hodi J. k svetovalni delavki na pogovore (A80)	Enkrat mesečno hodi na CSD na pogovore	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A81	drugače pa nič drugega. Ja zato, ker mam tole odločbo za finance moram enkrat na leto poslati poročilo o njegovih financah, zakaj je zapravil denar.(A81) Drugače pa nič drugega.	Enkrat letno pošiljam poročila o njegovih financah	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A82	Ne.(A82)	Niso razmišljali o tuji pomoči	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A83	Ne pa tud ga ne rabi.(A83)	Ne rabi pomoči	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A84	Ne.(A84)	patronažna sestra ne hodi na dom	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A85	Jah hvalabogu, da obstajajo pa da pomagajo tistim, ki rabijo pomoč.(A85)	prav je da obstaja pomoč za tiste, ki jo potrebujejo	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A86	Ne poznam.(A86)	ne poznam organizacij, ki bi se ukvarjali z starejšimi	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
A87	Ne vem. Sej ima vse kar rabi.(A87)	Ima vse, kar potrebuje	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
A88	Ne vem.(88)	ne ve, kdo bi se moral potruditi za boljše življenje oseb z IO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
A89	Odvisno kako mladina dojema in sprejema osebe s posebnimi potrebami. (A89) Sicer J. tega men še ni omenil ampak so ostali v delavnici omenili, da jih tele medicinske delavke k se srečajo na postaji, da se iz njih norca delajo. Jaz mislim, da bi kot	J. nima problemov, nekateri tožijo o šikaniranjih na avtobusni postaji	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE

	bodoče medicinske sestre mogle to sprejemati. Ja J. gre itak peš domov tko da on nima teh problemov, drugi varovanci pa so mel.			
A90	No recimo moj otroc al so sami ker je pač invalidna oseba v družini so prijazni. Hčerka je imela izkušnjo z novo sošolko, ki ni ravno znala slovensko no in kaj hočem reči, da jo je moja hči prva sprejela in ji je pomagala in sta še danes najboljši prijateljici.	Moji otroci so prijazni z osebami z IO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
A91	Mogoče Sožitje ali pa delavnica. (A91)	Pomoč lahko pričakuje od društva Sožitje, ali VDC-ja	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
A92	Družino, ki ga podpira.(A92)	Človek z IO za kvalitetno življenje preživljanja v starosti v domačem okolju potrebuje predvsem družino, ki ga podpira	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
A93	Tko daleč res še ne razmišljam. Pa zaenkrat se kar dobro znajdemo. (A93)	ne razmišljajo daleč v prihodnost, zaupa da bo tako ostalo.	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
A94	Ne, sej ponavad dobim, kar me zanima, ali pa J. pove	zaenkrat ne potrebuje nikogar, ki bi dajal informacije, vse pove J. Dobi, kar jo zanima	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 2

	IZJAVA	POJMI	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
D1	Ja jaz sem že od malega navajena na M., skupi sva gor rasli tako da zdaj se pa tudi razumeva. (D1)	dobro razumevanje sorojencev	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
D2	Ja v isti hiši samo, da je M. tukaj spodaj, mi imamo pa zgoraj stanovanje.(D2)	sobivanje v isti hiši	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
D3	Štirje smo. (D3)	več članov družine	Življenjski slog	
D4	Zdravje pa družina. (D4)	pomembno je zdravje in družina	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
D5	Glasba, rada poslušam glasbo. (D5)	rada ima glasbo	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
D6	Mislim, da to da hodi v delavnico. Res gre z veseljem.(D6)	rada hodi v delavnico	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
D7	Ah nimamo časa, da bi se kaj družili. (D7)	pomanjkanje časa za druženje	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
D8	Ja M. me nagovarja, da bi šle na piknik od Sožitja tako da bova to šle drugače pa ne.(D8)	udeležba na družabnih srečanjih	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
D9	Mislim da v redu. Mi imamo eno sosedo kle zraven, ki čaka M., da gre v službo in ji prav veselo maha.(D9)	dobri sosedi	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA

D10	Ne vem. Mi smo zdaj o tem morali razmišljati, ker smo pač mogli dati mamo v dom ampak jaz sem takoj rekla, da bo pač M. ostala z nami, tudi mož se je strinjal tako da evo nismo niti razmišljali o tem, da bi jo dali v dom. Tudi, če se meni kaj zgodi je mož rekel, da bosta že sinom za njo poskrbela. (D10)	nikoli niso razmišljali, da bi M. dali v dom.		OCENA ŽIVLJENJA
D11	Ne. (D11)	se ne družijo s sorodniki, prijatelji	Socialna mreža, druženje	OCENA ŽIVLJENJA
D12	Mislim da ima prijatelje v delavnici. (D12)	prijatelje ima v delavnici	Socialna mreža, druženje	OCENA ŽIVLJENJA
D13	Ne.(D13)	s prijatelji se ne obiskujejo	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D14	Nima. (D14)	nima partnerja	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D15	Če je treba mi pomagata moj mož in moj sin. (D15)	pri oskrbi pomagata tudi mož in sin	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D16	Ja v bistvu je zelo samostojna, edino pomagam ji pri tuširanju pa predvsem pri umivanju las. (D16)	zelo samostojna je, pomoč potrebuje le pri umivanju	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D17	Jaz sem tista. (D17)	pomoč ji nudi sestra	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D18	Posodo pomije za sabo pa obleke mi pomaga zravhati pa mal prah pobriše. Tko da mal pomaga. (D18)	prispeva svoj delež k urejanju gospodinjstva	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D19	Jo hodijo s kombijem iskat in jo tudi pripeljejo. (D19)	potrebuje prevoz v delavnico	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D20	Greva skupaj. (D20)		neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D21	Ja drugače sta z mami kar redno hodile, tud na morje sta šle. Zdaj bova pa midve vidle ali bom jaz imela časa pa to. (D21)	po opravkih gresta skupaj	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D22	Ponavadi na moža. (D22)	pomoč v primeru stiske najde pri svojem možu	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D23	Name. (D23)	po pomoč se obrne na sestro	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D24	Ja normalno delava oba. (D24)	zaposlena sta za polni delovni čas	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D25	Zadnje čase zelo težko ampak saj nimam veliko izbire. (D25)	zelo težko uskladi obveznosti službe in družinskega življenja	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D26	Uff nič. (D26)	nima prostega časa	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

D27	Zelo rada hodi. (D27)	zelo rada hodi v delavnico	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D28	Ne. (D28)	nima hobijev	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D29	Ja letos smo bli samo mal v Bosni. (D29)	na počitnicah so bili le malo	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D30	Jaz mislim da ja. Saj dobijo tole podporo in je kar v redu znesek. (D30)	meni, da je dobro poskrbljeno za varnost	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D31	Dobi to pokojnino tako da ja seveda se pozna, da tud ona lahko mal prispeva. (D31)	njeni viri dohodkov sta pokojnina in nagrada v VDCju	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D32	To kar jaz urejam. (D32)	sestra razpolaga z denarjem	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D33	Mah ona je že zadovoljna, da kakšne sladkarije prinesem. Res je skromna. Ne rabi oziroma sploh nič ne zahteva. (D33)	je zelo skromna	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D34	Ne. (D34)	ne potrebujejo več denarnih sredstev	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D35	Zdaj z menoj in mojo družino, prej sta pa tukaj z mami živeli. (D35)	živi skupaj z sestrično družino	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D36	Hiša. (D36)	živijo v hiši	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D37	Pritličje tako da ima samo par stopnic do vhoda. (D37)	ni težav z dostopnostjo	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D38	Mislim da, saj ima cel štuk zase. (D38)	ima dovolj zasebnosti	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D39	Enaka, mislim saj šele zdaj ko mami ne zmore več jaz za M. skrbim. Prej je vse to mami delala. (D39)	skrb se je le prenesla z mame na sestro	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D40	Niti ne. (D40)	nima odprti vprašanj glede staranja	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D41	Smo se že zdaj veliko, ko je bilo treba mamo dati v dom. (D41)	pogovarjali so se o prihodnosti	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D42	Do zdaj nismo imeli take situacije...bomo videli, če bo kdaj treba. (D42)	nikoli ni sama	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D43	Zadnje čase ne preveč dobro, sladkorna me daje in so rekli zdravniki, da je verjetno kriv stres, da se mi je vse skupaj poslabšalo. Upam, da bo kmal bolj. (D43)	ima kar nekaj zdravstvenih težav	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D44	Ja razen teh napadov, ki jih ima je v redu. Saj tudi teh ni tako veliko. (D44)	na splošno v redu razen nekaj epi napadov	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA

D45	Ja probam zdravo kuhat, aktivne bi pa mogle bit mal več z M.. (D45)	skrbi za zdravo prehrano, gibanja pa je premalo	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D46	Trenutno mi to ne ratuje najbolj. (D46)	trenutno ne obvladuje zdravja	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D47	Vse ima. (D47)	ima zdravstveno zavarovanje	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D48	Ne. (D48)	ni potrebno dodatno plačevati za zdravstvene storitve	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D49	Ja v redu, vse se da zmenit. (D49)	osebni zdravnik je v redu	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D50	Jaz. (D50)	ko zboli zanjo skrbi sestra	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D51	Ne. (D51)	ne potrebujem pomoči	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
D52	Ja to eno roko mal teži uporablja drugače pa ne. (D52)	težje uporablja eno roko	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
D53	Saj se kar znajde. (D53)	s tem nima težav	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
D54	Epilepsijo. (D54)	ima epilepsijo	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
D55	Ja v bistvu rabi skoz nekoga ob sebi, če ima napad jo kar vrže. (D55)	stalno mora imeti nekoga ob sebi zaradi epi napadov	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
D56	Ja glih nazadnje k je imela napad je očitno stala in jo je na nos vrglo tako da si je mal nos popraskala pa mal se je v roko udarila. (D56)	zaradi napadov se poškoduje	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
D57	Ja do zdaj je to mama počela, zdaj bova pa midve skupaj. (D57)	skupaj odločata o pomembnih odločitvah	Sprejemanje odločitev	OCENA TVEGANJ
D58	Jah tale demenca je huda stvar. Naša mama jo ima in smo imel kar veliko težav z njo tako da smo jo mogli na koncu dati v dom, ker je nisi mogel več pustiti same. (D58)	demenca je hudo tveganje v starosti	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
D59	Jah zdaj je mama eno leto v domu, prej je bila pa doma ampak je same probleme delala. Ni smela biti več sama, ker ni vedla več kaj dela. Grozno je bilo. Tudi M. je bilo hudo k ni vedla kaj naj naredi. (D59)	imeli so probleme z mamo, ker je bila dementna	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
D60	Niti ne. (D60)	ni sprememb v življenjskih navadah	zaznavanje tveganj	OCENA TVEGANJ
D61	Upam da smo najhuje dali zdaj skoz z mamo, da se bodo stvari umirile. (D61)	imeli so probleme z mamo in zdaj upajo, da bo vse v redu	zaznavanje tveganj	OCENA TVEGANJ
D62	Pogovorim se z možem. (D62)	v tveganih situacijah se pogovori z možem	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
D63	Rajš prej reagiram, da sploh ne pride do česarkoli. (D63)	ne dopušča, da sploh pride do tveganj	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
D64	Ja to da je M. vključena v delavnico se mi zdi super, da ni cel dan doma. Pa tudi prek Sožitja so super dejavnosti, ta morje pa piknik. (D64)	vključena je v VDC in društvo Sožitje	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
D65	Ja sej sem povedala, delavnica pa preko Sožitja. (D65)	vključena je v VDC in društvo Sožitje	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB

D66	Ja sem bila pa lansko leto konstantno tam, da sem urejala stvari za mamó.(D66)	lansko leto je imela veliko opravkov na CSDju	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D67	Ne poznam. (D67)	ne pozna vloge družinskega pomočnika	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D68	Isto ne poznam. (D68)	ne pozna vloge osebnega asistenta	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D69	Ne. (D69)	ne potrebujejo patronažne sestre	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D70	Načeloma v redu. (D70)	ima dober vtis o teh službah	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D71	Ja jaz sem tukaj k je naša mami kar zadovoljna. Znajo delati z njo, prijazni so. (D71)	dom za ostarele, kjer je njena mami ocenjuje kot v redu	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D72	Ne vem. (D72)	nima predlogov o bolj kvalitetnem življenju OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D73	Ne vem. (D73)	nima predlogov o bolj kvalitetnem življenju OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D74	Ah ne vem če so mladi za take stvari. (D74)	ne vidi vloge mladih pri vključitvi v delo z OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D75	Ne vem. (D75)	nima nikogar na katerega bi se v okolici lahko obrnila na pomoč	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D76	Družino, ki ga sprejema takšnega kot je. (D76)	vsak odrasel človek IO bi potreboval družino, ki ga sprejema takšnega kot je	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
D77	Zdaj trenutno malo miru, da se spočijem. (D77)	trenutno bi kot skrbnica potrebovala počitek	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
D78	Ja zaenkrat nič, vesela sem da sem nekaj novega zvedla od vas, če bom slučajno kdaj rabila. (D78)	dobila je nekaj novih informacij	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 3

		POJMI	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
C1	V redu. Mal se še loviva, ker je ne dolgo nazaj mami umrla ampak bo. Mal več časa mava za sestrške stvari.(C1)	dobro razumevanje sorojencev	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
C2	Ja vsi smo v eni hiši s tem, da ima V. ta spodnji del zase, midva sva pa zgoraj.(C2)	sobivanje v isti hiši	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
C3	Ja midva s partnerjem pa V.(C3)	več članov družine	Življenjski slog	
C4	Svoboda. Da se lahko svobodno odločam kaj si želim, kaj bom delala. Da mi nihče ne govori kaj moram. (C4)	pomembno ji je svoboda	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
C5	Ful greva rada z motorjem pa da kakšen dober film pogledava.(C5)	rada ima vožnjo z motorjem in gledanje filmov	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA

C6	Jah V. je rada v družbi sam da se neki dogaja pa rada govori.(C6)	rada je v družbi in da se nekaj dogaja	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
C7	Ja zdaj se bolj ali manj z mojim fantom.(C7)	druži se svojim fantom	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
C8	Ja drugače mava tukaj v bližini teto k kdaj vidimo, ja oče pride k nama tko da naju mal vidi ali pa na kavico. Ali pa če jaz kam grem pa potem pride prespati, da ni V. sama.(C8)	videvajo se z očetom, teto	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
C9	Pri nas doma ali pa greva na obisk.(C9)	obiskujejo se	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
C10	Ja V. je bila vključena v Sožitje samo to je hodila z mami tako da letos ne želi. Bova videli kako naprej.(C10)	ko je bila še živa mami sta hodile na srečanja društva Sožitje	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
C11	Ja jaz se drugače spomnim, kako so V. tako čudno gledali k sem bila še manjša k sem v šolo hodila. Pa zafrkaval so jo ali pa je samo tako kakšen komentar padel. Ja otroci niso glih bli najbolj prijazni do nje. Zdaj pa v redu, no V. sicer pravi da jo tudi kakšni sovaščani mal čudno gledajo sam je pa tudi V. zelo občutljiva tako da vse resno vzame.(C11)	v mladosti je bila priča kako so se otroci norčevalo iz njene sestre, zdaj pa se ji zdi v redu	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
C12	Ja nikol sploh nismo razmišljali, da bi jo dali v zavod, ker je bila itak mami doma pa tud jaz zdle k sva ostali sami nisem pomislila na to, ker skoraj vse sama naredi.(C12)	nikoli niso razmišljali, da bi jo dali v zavod	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
C13	Ne. Občasno tako za praznike.(C13)	z drugimi se družijo le ob praznikih	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C14	Ja z atijem ima stike, zdaj malo več, ko ni več mami. Potem s to teto, to je pa to.(C14)	stike ima z očetom in teto	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C15	Ne.(C15)	ne obiskuje se z drugimi prijatelji	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C16	Ne da bi jaz vedla. Ima prijatelje v delavnici.(C16)	nima partnerja, ima prijatelje v delavnici	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C17	Ni potrebe.(C17)	pomoč ji nudi sestra	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C18	Ima telefon samo ga skoraj nič ne uporablja. Za nujne primere.(C18)	ima svoj telefon, ki ga uporablja za nujne klice	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C19	Kje ji pomagam...ja no pri umivanju las pa recimo, da skupaj pripraviva oblačila, da ne izbere kakšne čudne kombinacije. Drugače je pa samostojna.(C19)	zelo samostojna je, pomoč potrebuje le pri umivanju	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C20	Jaz.(C20)	pomoč ji nudi sestra	neformalni viri pomoči,	OCENA SOCIALNEGA

			samopomoč	KONTEKSTA
C21	Seveda. Pospravi posodo, posesa, pomije. Jaz dam perilo prati in potem ga ona obesi in zloži, ko je suho. Tudi včasih zunaj pomaga ko je treba jabolka ubrati. Pri tem je pa zelo pridna.(C21)	prispeva svoj delež k urejanju gospodinjstva	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C22	Jaz jo spotoma peljem, ko grem tudi jaz v službo.(C22)	sestra jo pelje in pride iskat v delavnico	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C23	Greva kar skupaj.(C23)	skupaj gresta po opravkih	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C24	Ja v Sožitju je bila in sta skupaj z mami hodili. Zdaj se morava pa še dogovoriti kako in kaj bova.(C24)	vključena je v društvo Sožitje	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C25	Ja moj fant potem pa tudi na očeta se lahko obrnem.(C25)	pomoč v primeru stiske najde pri svojem fantu in očetu	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C26	Name, očeta.(C26)	po pomoč se obrne na sestro ali očeta	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C27	Ja za polni delovni čas. Tudi moj fant, on pa še mal več kot samo polni delovnik.(C27)	oba sta polno zaposlena	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C28	Zaenkrat ja, saj nimava še otrok. (C28)	uspe ji uskladiti vse obveznosti	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C29	Ja saj si ga kar vzamem. Z motorjem greva rada pa kakšen film rada pogledava. (C29)	v prostem času gresta s fantom na izlet ali pa pogledata kakšen film	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C30	Ja zelo rada hodi.(C30)	zelo rada hodi v delavnico	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C31	Ja šiva, plete, riše pa razstave dela v svoji sobi. Vsak letni čas naredi novo razstavo. Ni ji dolgčas. (C31)	rada šiva, riše in dela razstave	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C32	Bomo videli. Drugače sta z mami šli preko Sožitja, zdaj bova pa videli. (C32)	to bodo še videli kako se bodo zdaj, ko ni mame organizirali	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C33	Ja mislim, da. Kar se tiče finančne pomoči je kar v redu glede na to, da pač ne more delati in si tako prislužiti plače, ja je v redu.(C33)	meni, da je dobro poskrbljeno za varnost	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C34	Invalidnino prejema, zdaj bomo videli ali je bolj primerno, da dobi od mame pokojnino ali ostane na tem. Plus pač ta nagrada, ki jo dobi v delavnici.(C34)	še čaka na odgovor ali je bolje, da ima invalidnino ali pokojnino po mami	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C35	Ne to mam kar jaz zdaj načez.(C35)	sestra razpolaga z denarjem	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C36	Kdaj si privoščiva pa tud kakšno neumnost kupiva, da se mal razvajava.(C36)	privoščita si kakšno neumnost	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C37	Zaenkrat je v redu.(C37)	ne potrebujejo več denarnih	materialni položaj	OCENA

		sredstev		SOCIALNEGA KONTEKSTA
C38	Z mano in mojim fantom.(C38)	živi skupaj z sestro in njenim fantom	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C39	V hiši.(C39)	živijo v hiši	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C40	Ni problema, ker je v spodnjem nadstropju pa tudi zaenkrat nima težav.(C40)	ni težav z dostopnostjo	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C41	Saj ima celo nastropje zase tako da ima dovolj zasebnosti.(C41)	ima dovolj zasebnosti	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C42	Mal mora paziti kaj poje, da se ne redi preveč pa zdaj mora mal želela jesti, ker ji je zdravnica rekla, da ima slabo kri.(C42)	skrbeti mora na prehrano, da se ne zredi in jemlje zdravilo zaboljšanje krvi	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C43	Ah ne razmišljam tako daleč. Zdaj je ok in tako naj ostane. (C43)	nima odprtih vprašanj glede staranja	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C44	Ja mal smo se mogli zdaj k je mami umrla tako da je uradno oče skrbnik, ker drugače ne gre. Neuradno sem pa jaz tisa, ki skrbim za V.. Dokler so starši živi so oni skrbniki.(C44)	pred kratkim je umrla mami tako da so dorekli, da je uradno oče skrbnik, dejansko pa skrbi zanjo sestra	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C45	Ja do sedaj je bilo enkrat, da je bila sama V. tako da je oče prišel sem spati tako da ni bila sama. Pa drugače bi lahko bila samo noče biti sama.(C45)	nikoli ni sama	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C46	V redu. Lahko bi se sicer mal več gibala k vsi vemo, da je to treba, da ne bomo v starosti preveč zategnjeni samo se ne spravim.(C46)	nima zdravstvenih težav	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C47	To vse sama pripravi, jaz kdaj mal preverim ampak je vedno vse u nulo. Samo povedati mi mora, ko ji kaj zmanjka pa naročiva.(C47)	na splošno v redu tudi zdravila si sama pripravi	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C48	Ja mal pazim na to kaj jemo pa več bi se morali gibat.(C48)	skrbi za zdravo prehrano, gibanja pa je premalo	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C49	Vse ima.(C49)	ima zdravstveno zavarovanje	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C50	Ne.(C50)	ni potrebno dodatno plačevati za zdravstvene storitve	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C51	Jah tko no, kakšne stvari sploh ne verjame V. tako da moram potem biti mal tišasta...zadnjič je imela ene izpuščaje pa je sam rekla, da je od hrane, da bo minilo. Hvalabogu je ne rabiva velikrat.(C51)	ni povsem zadovoljna z osebnim zdravnikom	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C52	Jaz.(C52)	ko zboli zanjo skrbi sestra	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C53	Ne.(C53)	ne potrebujem pomoči	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
C54	Ne.(C54)	težje uporablja eno roko	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA

C55	Ne.(C55)	s tem nima težav	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
C56	Ne.(C56)	nima drugih bolezni	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
C57	Ja skupaj se odločiva. Zdaj recimo k je mami umrla se sploh ni bilo treba kaj pogovarjati, obema je bilo jasno, da ostaneva skupaj in da bom jaz skrbela za V. čeprav ima očeta. Oče se je strinjal in to je bilo to. Drugače se pa pomeniva, tudi očeta bom verjetno kdaj kaj vprašala k ne bom vedla kako in kaj.(C57)	skupaj se pogovorita, za mnenje vprašata tudi očeta	Sprejemanje odločitev	OCENA TVEGANJ
C58	To je čisto odvisno. Za V. recimo ne skrbi, ker je res samostojna. Tist, ki pa potrebujejo res veliko pomoči pa da morajo umivati pa tako pa ja verjetno z leti postane to težava.(C58)	nima težav	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
C59	Zaenkrat nič posebnega.(C59)	nič posebnega	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
C60	Niti ne.(C60)	ni sprememb v življenjskih navadah	zaznavanje tveganj	OCENA TVEGANJ
C61	Ne razmišljam o tem.(C61)	ne razmišlja o prihodnosti	zaznavanje tveganj	OCENA TVEGANJ
C62	Ja recimo zadnjič je imela V. neke spore v delavnici in se nikakor ni mogla umirit tako da sem pač prosila, če se lahko oglasim in so mi potem povedali za kaj se je šlo. In sem jim tudi za naprej povedala, da naj me kar pokličejo, če bo kaj res hudo narobe.(C62)	v tveganjih situacijah se čim prej pogovori in jih skuša rešiti	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
C63	Ja V. drugače res rada pretirava tako da ni vse tako grozno kot ona pove. Mal premislim pa potem vidim a je treba kaj narediti ali ne.(C63)	pretehta ali gre za tvegano situacijo ali ne	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
C64	Ja Sožitje poznam, drugih pa ne. V redu, z mami sta kar hodile na te večerje pa to.(C64)	pozna društvo Sožitje	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
C65	Ja prav zdaj, ko je mami umrla sem bila, kar veliko tam.(C65)	lansko leto je imela veliko opravkov na CSDju	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
C66	Sploh ne poznam tega.(C66)	ne pozna vloge družinskega pomočnika	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
C67	Ne poznam.(67)	ne pozna vloge osebnega asistenta	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
C68	Ne.(C68)	ne potrebujejo patronažne sestre	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
C69	Zdaj, ko sem jih rabila so bile prijazne. Dobila sem tudi kar nekaj nasvetov kaj narediti... tako da sem zadovoljna z njimi.(C69)	ima dober vtis o teh službah	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
C70	Ne vem, saj nič ne rabi.(C70)	ne potrebuje teh storitev	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C71	Ne vem.(C71)	nima predlogov o bolj kvalitetnem življenju OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C72	Ne vem, ker vem če znajo mladi	ne vidi vloge mladih pri	Potreba po	ŽELJE, POTREBE

	sprejeti take kot so V.. zelo veliko je odvisno od tega kakšno vzgojo imajo, kako jih starši podučijo.(C72)	vključitvi v delo z OIO	službah, storitvah	
C73	Saj se obrnem lahko na VDC pa tudi na zavod, recimo klicala sem v zavod in se pozanimala, če bi recimo V. lahko dala za nekaj tednov v zavod k mene ne bi bilo doma in so rekli, da lahko in da pač plačam določeno ceno in to je to. (C73)	lahko se obrne na VDC ali pa zavod	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C74	Družino, ki ga podpira.(C74)	vsak odrasel človek IO bi potreboval družino, ki ga podpira	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
C75	Zaenkrat nama gre kar dobro. Naprej bova pa videli.(C75)	zaenkrat jima gre dobro	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
C76	Zaenkrat ja. Ti si mi še par stvari povedala ... sploh ne vem, mogoče bi to prej rabila, zdaj pa ne čutim nobene potrebe po tem, da bi se dobivali.(C76)	dobila je nekaj novih informacij	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 4

		POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
B1	Zelo dobro funkcioniramo.(B1)	dobro razumevanje sorojencev	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B2	Vsem je v interesu naš S.(B2).	dobro razumevanje sorojencev	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B3	Ja naš ritem je drugače tako, da jaz kopam S. ob sredah, moj sin pa ob sobotah in ob sobotah še skupaj spijemo kavico pa kosilo pojemo pa večerjo. Takrat mu tudi zmerim sladkor in ga nevrološko pretipam, če ima kje kakšno bulo na nogi.(B3)	dobro razumevanje sorojencev	Življenjski slog	
B4	S. res vključim v vse možne fore kar se le da.(B4)	dobro razumevanje sorojencev	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B5	S. živi s starši (B5)	živi skupaj s starši	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B6	Ja tukaj živiva midva s sinom.(B6)	sestra živi drugje s sinom	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B7	Družina, zdravje in šola.(B7)	pomembno je zdravje, družina in šola	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B8	Jaz sem res ponosna na mojega brata (B8)	sestra je ponosna na svojega brata	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B9	...njega glasba, petje in igrice.(B9)	njenega sina veseli glasba, petje in igrice	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B10	mene pa branje znanstvene fantastike. Rada imam rože, zdaj vzgajam paradižnik. Drugače pa	njo veseli branje knjig, vrtnarjenje in	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA

	rada ustvarjam in sicer ideje pobiram iz Youtuba. (B10)	ustvarjanje		
B11	Računalnik oziroma zdaj tablica, ker vzdržuje stike s celim svetom. (B11)	pomemben mu je računalnik in tablica	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B12	obožuje glasbo in žurke. (B12)	pomembna mu je glasba in žur	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B13	– res ne prenese, če nisi iskren do njega.(B13)	ne prenese neiskrenosti	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B14	se bolj mi družimo.(B14)	druženje v okviru ožje družine	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
B15	Nas pa daljni sorodniki povabijo na kakšno poroko, krst (B15)	druženje na raznih dogodkih (poroka,krst ipd.)	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
B16	To skušamo biti čim bolj aktivni v društvu Sožitje tako da se udeležujemo skupaj s S. piknikov, vikend seminarjev, predavanj vse možno. (B16)	aktivna udeležba na družabnih srečanjih (pikniki, vikend seminarji, predavanja)	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
B17	Imamo tudi zaprto skupino Sožitja za svojece...tudi dodala skupino za sorojence,(B17)	aktivna je zaprta skupina Sožitja na facebooku, obstaja tudi zaprta skupina za sorojence	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
B18	Vedno bolj,(B18)	družba vedno bolj sprejema OIO	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
B19	Nimam namena dati S. v zavod,(B19)	nikoli niso razmišljali, da bi S. dali v dom.	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
B20	Drugače pa ni nič slabega v zavodu, vem za par primerov, ki so šli urgentno v zavod, ker je bilo doma grozno. In zdaj ko vidim, kako je A. zadovoljen in urejen lahko samo rečem kapo dol zaposlenim v zavodu. (B20)	dobro mnenje tudi o bivanju v zavodu	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
B21	za rojstni dan za S. ga vedno nekam peljemo, (B21)	posebno druženje ob rojstnem dnevu	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B22	daljni sorodniki pa nas povabijo na poroko, krst.(B22)	druženje na raznih dogodkih (poroka,krst ipd.)	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B23	midva z sinom najbolj v oporo in tudi najbolj se razumemo. (B23)	najbolj se razume s sestro in njenim sinom	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B24	Z mamom imata neko tako močno	z mamom ima	Socialna mreža, druženje	OCENA

	navezo, da bi že lahko rekla, da ni več zdrava. (B24)	močno (na)vezo		SOCIALNEGA KONTEKSTA
B25	Ne. (B25)	s prijatelji se ne obiskujejo	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B26	Nima partnerja.(B26)	nima partnerja	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B27	Starši ga že res težko urejajo tako da imamo v bistvu to midva načez, jaz in moj sin.(B27)	starši ga zaradi starosti in omejitev težko urejajo tako da skrbita zanj njegova sestra in sin	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B28	No zdaj, ko je mama tako boga in S. ima nogu za previjati hodi patronažna sestra (B28)	trenutno pomoč nudi tudi patronažna sestra	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B29	On ima že svoj telefon u f zelo dolgo, no sedaj uporablja celo tablico. Facebook uporablja in je v kontaktu z znanci po vsem svetu (B29),	stike vzdržuje preko telefona	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B30	Potrebuje nego, ne more sam. Drugače ga mama uredi, kar ga še lahko, midva ga pa stuširava in mu samo malo pomagava pri oblačenju, če se mu kaj zatakne. Skušamo, da čim več sam ampak ja potrebuje pomoč pri hoji, zdaj sam lahko naredi stvari, ki so mu dosegljive na roko. Tudi on pri kakšni stvari pomaga mami in očetu ampak to so malenkosti, da naju recimo pokliče in pove kaj se dogaja doma. (B30)	potrebuje nego in pomoč tako pri hoji, vsakdanjih opravilih in opravljanju nege	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B31	Z najine strani ima tudi čustveno podporo.(B31)	sestra in njen sin mu dajeta čustveno podporo	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B32	Ja starša v kolikor lahko, drugače pa jaz in moj sin.(B32)	starša mu nudita podporo kolikor zmoreta	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B33	Ima, updata kaj se doma dogaja...on me pokliče in mi pove kako sta oče in mama. To je zadolžitev, namesto mene je opazovalec domačih razmer. (B33)	njegova naloga je, da sestri poroča kaj se doma dogaja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B34	Midva ga skušava čim več aktivirati, recimo da prebere fižol ali kaj podobnega.(B34)	sestra ga vključuje v mala gospodinjstva dela	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SLUŽB
B35	S strani VDCja ima organiziran prevoz in ga pridejo iskat in ga tudi pripeljejo domov. (B35)	potrebuje prevoz v delavnico	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B36	Ja ko ga pripeljejo ga pospremijo	potrebuje	neformalni viri pomoči,	OCENA

	še do stanovanja (B36)	spremljanje do stanovanja	samopomoč	SOCIALNEGA KONTEKSTA
B37	To ga jaz vedno spremljam že od nekdaj.(B37)	po opravih gredo skupaj z očetom in sestro	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B38	s svetovalno službo, da bomo uredili osebno asistenco za S. in starše, hodim k psihologu (B38)	po opravih gredo skupaj z očetom in sestro	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B39	Prva je mama, ko pa Slavko vidi, da mu ona ne more pomagati pa se seveda obrne name oziroma na mojega sina. (B39)	po pomoč se obrne najprej na mamo potem še na sestro in njenega sina	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B40	Ja za polni delovni čas, sin pa hodi v srednjo šolo. (B40)	zaposlena je za polni delovni čas, sin pa obiskuje srednjo šolo	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B41	Do pred dveh let je bilo kar ugodno... usklajujem stvari in zaenkrat mi gre. Tudi zdravniki so mi rekli, da sem kar uravnotežena oseba. Znam se ustavit in razmisliti. (B41)	trenutno zelo težko uskladi obveznosti službe in družinskega življenja	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B42	Niti ne.(B42)	nima prostega časa	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B43	zdaj noče, ker je fizično bolan.(B43)	zdaj noče obiskovati delavnice, ker ima zdravstvene težave	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B44	Ne. (B44)	nima hobijev	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B45	Ja skupaj gremo v Bosno. (B45)	na počitnice gredo vsi skupaj v Bosno	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B46	Ja mislim, da je dovolj v redu poskrbljeno, v primerjavi z nekoč.(B46)	meni, da je dobro poskrbljeno za varnost	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B47	pogrešam sodelovanje med službami, timsko delo med centrom za socialno delo, zdravniki, delavnico. (B47)	pogreša sodelovanje med službami, timsko delo med centrom za socialno delo, zdravniki, delavnico	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B48	On ima dohodek, tako imenovano nadomestilo za izgubljeni dohodek. (B48)	ima nadomestilo za izgubljeni dohodek	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

B49	Ne, s tem razpolaga oče. (B49)	z denarjem razpolaga oče	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B50	jaz ga kdaj pa kdaj presenetim za rojstni dan,(B50)	presenetijo ga ob rojstnih dnevih	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B51	ni vse v denarju,(B51)	ne potrebujejo več denarnih sredstev	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B52	S starši. (B52)	živi skupaj s starši, sestra pa živi v bližini	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B53	V stanovanju v bloku.(B53)	živijo v stanovanju	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B54	V drugem nadstropju in ja vedno bolj je težko za njega.(B54)	živijo v drugem nadstropju in vedno težje premaguje stopnišče	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B55	Ima, lahko se odklopi, da gre v dnevno sobo na računalnik ali pa gre v svojo sobo.(B55)	ima dovolj zasebnosti	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B56	Vedno težje se giblje, težji je postal tako da je tudi nega mal težja...drugače pa ne.(B56)	vedno težje se giblje in s tem je posledično nega težja	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B57	Sej se že tri mesece s tem ubadam kaj bom naredila s svojimi starši.(B57)	ima kar nekaj odprtih vprašanj glede onemoglih staršev	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B58	Ne drugače sta moja dva starša obupna,(B58)	starši se ne želijo pogovarjati o prihodnosti	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B59	S. pa ve, da bom jaz za njega poskrbela, če bom le jaz v redu.(B59)	brat ve, da bo zanj poskrbela	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B60	Saj sta starša vedno doma,(B60)	nikoli ni sam	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B61	glede na okoliščine je moje zdravje enkratno. Imam sladkorno in vsak dan si moram dati injekcije ampak nekje je moralo ven udariti. Ampak je obvladljiva sladkorna.(B61)	ima sladkorno bolezen	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B62	Ja ima tablete za epilepsijo pa zdaj jemlje antibiotike zaradi noge.(B62)	ima zdravila za epi napade in trenutno jemlje antibiotike	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B63	Ja pripravi mu jih oče, vzame pa jih sam. Včasih mu jih tudi jaz dam.(B63)	oče ali sestra mu pripravita zdravila	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B64	Jaz sem zaveznik zdrave prehrane, za duševno zdravje sem še sina naterala k psihologu,(B64)	strema k zdravi prehrani in duševnem ravnesju	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B65	in greva na kakšen lep izlet, kaj	s sinom si	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA

	dobrega pojesti.(B65)	privoščita izlet in dobro hrano		
B66	Dovoliva si, da ima vsak svoj čas zase, (B66)	vzameta si čas zase	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B67	Za S. je pod obvezno zavarovanje kar precejšen del, dodatno ga pa zavaruje država.(B67)	ima zdravstveno zavarovanje	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B68	Ne, vse krije zavarovalnica oziroma država.(B68)	ni potrebno dodatno plačevati za zdravstvene storitve	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B69	V redu je (B69),	osebni zdravnik je v redu	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
B70	Zelo težko hodi oziroma potrebuje pomoč pri hoji. Sam si recimo težko sleče majico, ker ima zategnjeno roko. (B70)	ima težave z oblačenjem	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
B71	Jah vseeno mu pustimo da čim več sam proba in naredi. Drugače mu pa pomagamo.(B71)	potrebujem pomoč	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
B72	Epilepsijo.(B72)	ima epilepsijo	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
B73	Ja seveda. (B73)	stalno mora imeti nekoga ob sebi zaradi epi napadov	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
B74	Ja kar velikokrat se spotakne, sploh če ne pogleda dobro, kako ima obute čevlje. Polula se zelo hitro (B74)	zaradi otežene hoje se velikokrat spotakne in že je inkontinenten	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
B75	Uradno so starši tisti, ki odločajo vendar sem jaz vedno nekje v ozadju, ki skrbim in iščem rešitve, vedno grem zraven (B75)...	Uradno so starši tisti, ki odločajo vendar sem je sestra vedno nekje v ozadju, ki skrbi in išče	Sprejemanje odločitev	OCENA TVEGANJ
B76	. Sploh si ne zavedamo, kako težka situacija je za osebo s posebnimi potrebami, ko se sooča s situacijo izgube staršem...to je grozno. In potrebovali bi nekoga, ki bi jih na to pripravil, da bi jih bolj poznal in jim znal pomagati. (B76)	OIO se z izgubo staršev znajdejo v zelo težki situaciji in potrebovali bi nekoga, da bi jim pri tem pomagal	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
B77	midva kar znajdeva.(B77)	znajdejo se s tveganji	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
B78	S. ima pa kar krizo, noče v delavnico, ker ne upa pustiti mame same doma. In ne vem kako bo, ko je ne bo več.(B78)	S. se trenutno sooča z umiranjem staršev in mu je zelo težko	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
B79	Jaz se vedno najdem, koga vprašam, pokličem, se pozanimam kako najti rešitev. (B79)	sestra se vedno znajde in koga vpraša, pokliče	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
B80	Velika izbira v primerjavi z nekoč. (B80)	zdaj je velika izbira	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB

		organizacij v primerjavi z nekoč		
B81	Zelo veliko sodelujem z njimi, sploh sedaj ko urejam zadeve zaradi staršev in S.. (B81)	zdaj, ko ureja zadeve glede staršev zelo veliko sodeluje s CSDjem	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B82	enkrat na dva meseca grem k psihologinji, da se mal pogovoriva o S., drugače pa potem tudi pride na dom pogledati kako je moj brat in starši. (B82)	obiskuje psihologinjo	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B83	če jaz to vzamem ne moreva midva preživeti. (B83)	pozna vendar si tega ne more privoščiti zaradi denarne stiske	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B84	brat bi lahko dobil asistenta za 6 ur na teden, to je na teden 30 ur in ne moremo ga za vikend zapreti in da ga noben ne povoha.(B84)	je v dogovarjanju, da bi ga dobil S.	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B85	Ja pride zaradi staršev in tudi zaradi S. sedaj, ker ima takšno nogo.(B85)	patronažna sestra pride zaradi staršev in trenutno previja S. nogo	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B86	Zadovoljna sem...Zelo v redu ženske so.(B86)	ima dober vtis o teh službah	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B87	V redu je, korekten odnos imajo.(B87)	ima dober vtis o teh službah	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B88	Recimo kakšna punca kot ste vi, da bi se oglasila na domu. Da vidiš stvari, da pogledaš, da vprašaš kaj je rekel zdravnik, da jih poslušáš. Da bi enostavno prišla na eno kavico, da se tudi takšni starši ne počutijo same, preobremenjeni so, znucani, znoreli...noben ga ne razume iz okolice, da bi se lahko z nekom pogovoril o čisto običajnih stvareh. Potem pa vidiš, kaj je za spremeniti, predlagaš rešitve...da imajo v glavnem taki ljudje občutek, da niso zapuščeni, pozabljeni. Saj polovica bo skeptičnih ampak nekje zadaj pa jim bo fino, da bi nekdo prišel. (B88)	ima predlog, da bi bili ljudje kot so recimo njeni starši in S. zelo veseli, da bi se nekdo oglasil pri njih doma in z njimi poklepetal in na tak način videl situacijo in jim potem pomagal	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B89	Mladi niso obremenjeni s tem,(B89)	meni, da mladi niso obremenjeni OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B90	Jaz mi imamo dobre izkušnje s sosedi,(B90)	ima dobre izkušnje s sosedi	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B91	Ljubezen, to je ultimativna stvar, če se razumejo se vse da. (B91)	vsak odrasel človek IO bi potreboval ljubezen	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

B92	Fino je imeti nekoga, ki mu absolutno zaupaš, ti pomaga. (B92)	vsak odrasel človek IO bi potreboval nekoga, ki mu lahko zaupaš	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
B93	V Avstraliji s S. pred opero delava selfija, zato ker bo moj sin nastopal.(B93)	v prihodnosti si želi, da bi stala skupaj z bratom pred opero in delala selfija, kjer bi njen sin pel	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
B94	Jaz si informacije pridobim in ne čakam, da mi voda teče v grlo.(B94)	informacije si pridobi pravočasno	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 5

	IZJAVA	POJMI	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
E1	Včasih dobro včasih mal stresno. (E1)	dobro razumevanje sorojencev ampak včasih tudi stresno	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
E2	Ja. (E2)	sobivanje v isti hiši	Življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
E3	Samo midve sva. (E3)	skupaj živita le onidve	Življenjski slog	
E4	Zdravje, samo da sva zdrave potem je vse lažje. (E4)	pomembno je zdravje	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
E5	Jaz mam pa tko rada knjige pa en miren kotiček pa sem zadovoljna. (E5)	rada ima knjige	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
E6	Ja v delavnico zelo rada hodi. Drgač pa meso pa kofe ap sladkarije: (E6)	rada hodi v delavnico, prav tako pa ima rada kavo, meso in sladkarije	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
E7	Ah zdaj na stara leta sem kar rada sama, uživam k U. ni doma, da imam mir. . (E7) No sej	nima želje po druženju	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
E8	No ja to pa greva, z društvom upokojencev greva na kakšen kratek pohod ali pa na večerjo. Pa tudi v Sožitje sva vključeni tako da greva na novoletno kosilo.(E8)	udeležba na družabnih srečanjih	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
E9	Ja tukaj na vasi so U. kar sprejeli, no še zmeri se najde kdo k je gleda kakor, da je ne vem kaj z njo ampak na splošno lahko rečem, da v red. (E9)	v večini jo v domačem okolju sprejemajo	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
E10	U. je bilo zelo hudo ko je še oče umrl ampak res nisem niti enkrat pomislila, da bi jo dala v dom. Znajdle sva se pa navadle žvet skupaj pa je. (E10)	ob izgubi staršev je bilo U. zelo hudo vendar kljub temu ni nikoli pomislila, da bi jo dala v zavod	zaznavanje, stališča	OCENA ŽIVLJENJA
E11	Ne. (E11)	se ne družijo s sorodniki, prijatelji	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA

				KONTEKSTA
E12	Ja drgač gre zelo rada k sestrični k je v vas doma pa s tole njeno prijateljico k je tudi v bližini doma se razumeta.(E12)	ima prijateljico in rada obišče sestrično	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E13	Ja to eno prijateljico ima in se obiskujeta ena drugo. (E13)	s prijateljico se obiskujeta	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E14	Kar jaz vem ne. (E14)	nima partnerja	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E15	Nobeden. (E15)	nihče drug ne pomaga	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E16	Ja pokliče po telefonu pa se zmeni pa gre peš tja. (E16)	stike vzdržuje tako, da hodi na obiske ali pa po telefonu	Socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E17	Ja jaz jo moram samo velikrat spomnit kaj mora narest al pa da neha kaj delat, drgač ji pa samo pri umivanju mal pomagam. Pa un aparat za dihanje tud ne more sama dati gor. (E17)	zelo samostojna je, pomoč potrebuje le pri umivanju in nameščanju dihalnega aparata	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E18	Jaz. (E18)	pomoč ji nudi sestra	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E19	Ja posodo pomije pa za vikend pol poriba tole košarco za odlaganje posode. Pol mora svojo sobo pospraviti pa še kaj se zmeniva. Pridna je. (E19)	prispeva svoj delež k urejanju gospodinjstva	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E20	Ne vse sama nardi zjutraj in gre na avtobus.(E20)	samostojno hodi na avtobus	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E21	Načeloma gre k psihiatru sama pa jo jaz zunaj počakam razen, če me kdaj notri pokliče. Pri navadnemu zdravniku grem pa kar zraven, da povem kaj in kako. (E21)	po opravih gresta skupaj	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E22	Mislim pri Sožitju sva sam prideva edino na kakšen piknik ali pa kakšno predavanje. Nisva glih najbolj aktivne. (E22)	vklučeni sta v društvo Sožitje (udeležujeta se piknikov in večerje)	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E23	Jah saj se kar znajdeva sami. (E23)	ker živita sami se znajdetata tudi v primeru stiske, težav	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E24	Ja name pa zelo rada se s psihiatrom pogovarja. (E24)	po pomoč se obrne na sestro ter zelo rada se obrne na svojega psihiatra	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E25	Uff jaz sem pa že nekaj časa v pokoju. (E25)	že nekaj časa je v pokoju	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E26	Zdaj, ko sem v pokoju	ko je bila še v službi	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA

	seveda, prej je bilo pa mal težje ampak sva tud nekaj sfurale ane. (E26)	je zelo težko usklajevala obveznosti službe in družinskega življenja, zdaj je pa v redu		SOCIALNEGA KONTEKSTA
E27	Ja seveda, ko je U. v delavnici si jaz privoščim kakšno dobro knjigo v miru. Druge stvari pa ne. (E27)	izkoristi časa zase, ko je U. v delavnici dopoldan	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E28	Zelo rada hodi v delavnico. Kdaj me tako zjeza, da ji rečem, da ne bo šla pa je potem takoj dobra. (E28)	zelo rada hodi v delavnico	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E29	Pridno telovadi na blazini, vsak dan pa na sprehod gre. (E29)	vsak dan hodi na sprehode in telovadi	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E30	Zdaj pa že dolg nisva nikamor tko šle. Že nakj let nazaj sva šle s Sožitjem na morje. Kar doma sva pa greva rajši na te kratke izlete za en dan. (E30)	zdaj hodita le še na krajše izlete	delo, zaposlitev, prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E31	Ja tako bom rekla, če ima oseba družino, da jo podpira potem je v redu, če pa ne potem pa mora v dom in je verjetno težko. (E31)	meni, da če ima oseba družino, da jo podpira potem je v redu, če pa ne potem pa mora v dom in je verjetno težko	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E32	Pokojnino po očetu ima pa nagrado v delavnici k je bolj simbolna ampak vseeno nekaj je. (E32)	njeni viri dohodkov sta pokojnina po očetu in nagrada v VDCju	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E33	Jaz ji dam denar, ko gre na Jesenice pa če gre k frizerju ji dam mal več. (E33)	sestra razpolaga z denarjem	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E34	Oh si privoščiš...sploh k gre k frizerju še zavije v trgovino pa si kakšne sladkarije kupi k jih ne bi smela. (E34)	privoščiš si kakšno sladkarije	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E35	Dovolj mava. (E35)	ne potrebuje več denarnih sredstev	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E36	Samo midve sva. (E36)	živita sami	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E37	Hiša. (E37)	živita v hiši	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E38	Zgoraj mava sobe za spat ampak zaenkrat nima problemov s tem. (E38)	ni težav z dostopnostjo	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E39	Ja saj ima svojo sobo pa tudi, če si zaželi se lahko umakne ali v dnevno sobo ali v kuhinjo. (E39)	ima dovolj zasebnosti	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E40	Mislim, da bi bile zdaj kakšne drastične spremembe ne samo mal se je zredila pa	malce se je zredila s starostjo	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

	mogoče mal bolj počasi hodi. (E40)			
E41	Niti ne, saj se skupaj starava. (E41)	nima odprti vprašanj glede staranja	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E42	Mislím sem tudi že kdaj pomislila, če bi se meni kaj zgodil, kaj bo potem U. pa nisva nič dorekli. Ne vem kaj bo v tem primeru. (E42)	pogovarjali so se o prihodnosti	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E43	Nikoli ni sama, sem jaz skoz doma. (E43)	nikoli ni sama	socialne posledice povezane s starostjo	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E44	Jaz sem zdrava. (E44)	nima zdravstvenih težav	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E45	V redu, mislim novo koleno ima, mal mora pazit kaj poje pa tale aparat k ga ima čez noč.(E45)	na splošno v redu razen dobila je novo koleno, da mora paziti na težo in da ima čez noč aparat za dihanje	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E46	Ima nekaj malega zdravil k jih sama vzame.(E46)	zdravila same vzame	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E47	Ja gledam kaj jeva, da je zdravo pa da se gibljeva, da hodi na sprehode. (E47)	skrbita za zdravo prehrano in zmerno gibanje	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E48	Trudim se kar se da. (E48)	zdrava je	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E49	Ima. (E49)	ima zdravstveno zavarovanje	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E50	Ne. (E50)	ni potrebno dodatno plačevati za zdravstvene storitve	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E51	V redu je, vse se da zgovort. (E51)	osebni zdravnik je v redu	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E52	Jaz jo mal popedenam. (E52)	ko zbolí zanjo skrbi sestra	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E53	Zaenkrat se same znajdeva k je U. tolk samostojna. (E53)	ne potrebujem pomoči	skrb za zdravje	OCENA ZDRAVJA
E54	Ja mal ima težave s hojo samo gre mal bolj počasi pa je, drugače pa ne. (E54)	težje hodi ampak počasi in previdno gre	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
E55	Ne.(E55)	s tem nima težav	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
E56	Pa niti ne, U. se kar znajde. (E56)	s tem nima težav	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
E57	Niti ne. (E57)	s tem nima težav	dodatne bolezni, poškodbe	OCENA ZDRAVJA
E58	Jah mislim skupaj se odločiva, če je kaj pomembnega. Mislim U. moram mal nazaj držat za kakšno stvar tako da je potem bolj po moje bolj racionalno. (E58)	skupaj odločata o pomembnih odločitvah	sprejemanje odločitev	OCENA TVEGANJ
E59	Ja če nisi aktiven že prej v mladosti imaš potem na starost velike probleme. Že prej je treba na to misliti. (E59)	že v mladosti moraš biti aktiven, da nimaš težav v starosti	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ
E60	S prehrano pa da se umirim in da si vzamem čas zase..to	da prepreči tveganj starosti pazi na	vrste tveganj	OCENA TVEGANJ

	je pomembno. (E60)	prehrano in skrbi, da se umiri in si vzame čas zase		
E61	Niti ne samo mogoče stvari mal bolj počasi počne. (E61)	ni sprememb v življenjskih navadah	zaznavanje tveganj	OCENA TVEGANJ
E62	Saj sploh ne razmišljam, hvaležna sem, da je tako kot je. (E62)	sploh ne razmišlja o tem	zaznavanje tveganj	OCENA TVEGANJ
E63	Ne vem. (E63)	se ni opredelila	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
E64	Ja probam preprečit, da do česar koli takega pride. (E64)	ne dopušča, da sploh pride do tveganj	ravnanje s tveganji	OCENA TVEGANJ
E65	Ne vem. (E65)	se ni opredelila	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
E66	Za upokojence se skozi nekaj dogaja pa s tem turističnim društvom greva na kakšen izlet. Nekaj je. (E66)	vključena je v društvo upokojencev in turistično društvo	vrste služb, zadovoljevanje potreb	OCENA SLUŽB
E67	Ja samo se sprašujem zakaj ne pridejo na dom...mislim ne da bi mogle k nama ampak tako na splošno...tako kot ste vi prišla mal na klepet....saj so to obljubljali pa ni videti, da bi se kaj spremenilo. (E67)	sprašuje se zakaj ne pridejo socialni delavci na dom tako kot so obljubljali na televiziji	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E68	Ne poznam.(E68)	ne pozna vloge družinskega pomočnika	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E69	Tudi ne poznam. (E69)	ne pozna vloge osebnega asistenta	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E70	Ne. (E70)	ne potrebujejo patronažne sestre	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E71	Ja pa res poznam eno žensko, ki ji je na dom prišla ena kuhar in mal pospraviti pa je bila zadovoljna...ampak je morala vse plačati. Mislim, da je tudi dobra stvar sam midve zaenkrat čisto same zmoreva. (E71)	spomni se, da je nekdo v bližini imel pomoč na domu (v smislu pospravljanja, kuhanja) in da je bila ta gospa res zadovoljna. Bilo pa je plačljivo	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E72	Ne vem. (E72)	se ni opredelila	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E73	Jah to je pa čisto od posameznika odvisno, al si človek ali pa nisi in potem sprejemaš tudi drugačne. (E73)	nima predlogov o bolj kvalitetnem življenju OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E74	Pojma nimam. (E74)	nima predlogov o bolj kvalitetnem življenju OIO	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E75	Ne vem. (E75)	se ni opredelila	Potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E76	Družino. (E76)	vsak odrasel človek IO bi potreboval družino	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE
E77	Ja takrat, ko je najhuje bi mogoče potreboval nekoga, ki bi te razumel in te mogoče samo poslušal...ampak tudi če nimaš se pač znajdeš potem se pa stvari same	vsak odrasel človek IO bi potreboval nekoga, ki bi ga razumel in poslušal	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

	postavijo tako kot morajo biti. (E77)			
E78	Ja zdaj ste mi vi kar nekaj novih stvari povedala drugače bi se pa verjetno pozanimala k bi kaj rabila. (E78)	dobila je nekaj novih informacij	želja, potrebe	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 6

OZN AKA	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
B1	V redu, mal sem žalostna na čase k ni več mamice ampak hvalabogu imam A. (B1)	v redu vendar je na čase žalostna, ker pogreša mamico	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B2	Ja zjutraj pojem zajtrk pa se grem oblečt pa počakam A., da pride dol in potem grem v delavnico delat. Potem me pride A. iskat in greva domov.potem mal počijem pa mal televizijo pogledam. Mam pa tuki zdaj zvezek k pišem noter moje nagrade pa šivam raco. Pa jesensko razstavo sem nardila.(B2)	zjutraj se odpravi v delavnico, popoldan pa gleda TV, piše, šiva, in riše	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
B3	Da hodim v delavnico...(B3)	hodi v VDC	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B4	Tam velik nardim. Pa da vidim prijatelje.(B4)	v službi se dobro počutim	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B5	D – DRUGO: s sestro in njenim fantom(B5)	živim s sestro in njenim fantom	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
B6	Ja teta (B6)	stike ima s sorodniki	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
B7	Kdaj grem jaz k njej, kdaj ona pride pa za veliko noč nama je spekla potico.(B7)	med seboj se obiskujejo	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
B8	Ja v delavnici(B8) nas je veliko.	z drugimi se srečuje v delavnici	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
B9	Ja A. pa njej fant...no pa ati tud.(B9)	pomembni ljudje so ji sestra, njen fant in oče	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B10	Ne to greva pa skupaj po trgovinah. Striže me kar sama.(B10)	sestra ji pomaga pri vsakdanjih opravilih	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B11	Ja zdaj se na mami ne morem več tako da sem kar mal žalostna. Ja sej A. doma sam tud ne smem za vsako stvar leteti k njej gor.(B11)	v stiski, težavi se obrne na sestro	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B12	Niti ne.(12)	s prijatelji se ne obiskujejo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B13	Ati me pokliče po telefonu pa ta teta me včasih pokliče.(B13)	stike vzdržuje preko telefona	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B14	A – DA IMAM SVOJ TELEFON(B14)	ima svoj telefon	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B15	Z A. sva zmenjeni, da jo lahko pokličem ampak ne skoz ampak samo če jo res rabim.(B15)	uporablja ga izključno za nujne klice	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B16	E-MAIL: NE(B16)	ne uporablja e-maila	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA

				KONTEKSTA
B17	FACEBOOK: NE(B17)	ne uporablja facebooka	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B18	DA (B18)	skupaj praznujejo praznike	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B19	Ja zdaj smo mi praznoval z mami pa A. pa njen fant, letos bomo pa sami.(B19)	skupaj praznujejo praznike	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B20	Mamico pogrešam.(B20)	pogreša svojo mamico	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B21	Ja ati pride vsak vikend mal naju pogledat pa med tednom se slišimo po telefonu.(B21)	tudi z očetom ima redne stike	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B22	Mojo sestro pa njenega fanta. Lahko pa tud atija pokličem.(B22)	ko potrebuje pomoč se obrne na sestro, njenega fanta in očeta	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B23	NE(B23)	ne hodi sama po opravkih	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B24	DA (B24)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B25	NE(B25)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B26	Včasih sem hodila na avtobus, zdaj se pa z A, vozim.(B26)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B27	NE(B27)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B28	Nočem več hodit na izlete z delavnico, ker me potem skozi na wc.(B28)	ne želi več hoditi na izlete, ker ima težave z mehurjem	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B29	Z mami sva hodili na večerje s Sožitjem, letos pa ne vem, če bo A. šla z mano.(B29)	z mami je hodila na srečanja s društvom, s sestro se pa še nista dogovorili	vključitev v društva	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B30	DA(B30)	hodi v VDC	vključitev v društva	OCENA SLUŽB
B31	V SPREMSTVU(B31)	v VDC hodi v spremstvu	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
B32	Sestra me pelje in pride iskat.(B32)	sestra jo vozi v delavnico	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
B33	Ja tam imam prijatelje pa šivam lahko.(B33)	Rada hodi v VDC, ker ima tam prijatelje in lahko šiva	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
B34	Ja evo šivam pa zdaj prepisujem in pišem kakšne nagrade sem dobila. Pa jesensko razstavo sem naredila, no zdaj bom pa kmalu mogla že zimsko narediti.(B34)	v prostem času šivam, pišem in delam male razstave	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
B35	GLEDANJE TELEVIZIJE,POMOČ DOMA, POSLUŠANJE GLASBE, SLIKANJE (B35)	v prostem času se ukvarjam z gledanjem TV,	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

		poslušanjem glasbe, slikam in pomagam doma		
B36	Ne.(B36)	ne hodi sama po neznanih krajih	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B37	DA(B37)	imam več hobijev	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B38	Šivam, slikam na platno pa rada slikam s fotoaparatom.(B38)	njeni hobiji so šivanje, slikanje na platno in fotografiranje	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B39	NE(39)	ne ukvarjam se s športom	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B40	NE(B40)	ne obiskujem kulturnih prireditev	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B41	Ne.(B41)	ne želim si potovati po tujini	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B42	Ja dobivam to pomoč pa kar dobim nagrade v delavnici.(B42)	Dobi nagrado in pomoč	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B43	Ja saj to mi A. pomaga in greva skupaj v trgovino. Pa tudi ta teta mi je zelo veliko oblek prinesla.(B43)	pomaga ji sestra, teta ji je podarila veliko oblek	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B44	Mislim, da mava dovolj.(B44)	imata dovolj denarja	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B45	Ja mami ni pustila, da kdaj kakšne male spominke kupujem samo zdaj mi pa A. tudi kdaj to pusti, da kupim.(B45)	lahko si privošči male spominke	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B46	NE(B46)	nikamor ne hodi	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B47	S tem se pa A. ukvarja. (B47)	se ne obremenjuje s tem	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B48	Mislim, da imava vsega dovolj.(B48)	vsega imata dovolj	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B49	Z A. (sestro) in njenim fantom.(B49)	z varčevanjem se ne ukvarja	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B50	V hiši.(B50)	s sestro in njenim fantom	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B51	Ja nič takega ne potrebujem.(B51)	živi v spodnjem nadstropju v hiši	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B52	Nisem rada sama tako da rada vidim, da je kdo z mano.(B52)	vse ima na dosegu	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B53	Ja zdaj smo pa še mamino sobo mal preuredil in imam jaz zdaj tam moje razstave.(B53)	ko je mami umrla si je uredila lastno sobo za razstave	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
B54	Ja sej tole (celotno nadstropje) je zdaj	ima celo nadstropje	stanovanje	OCENA

	vse moje, prej je bila še mami pa A. ima zgoraj svojo sobo tako da imam ful velik prostora.(B54)	zase		SOCIALNEGA KONTEKSTA
B55	Ja.(B55)	počuti se varnega	varnost	OCENA TVEGANJ
B56	Ne.(B56)	ni doživela nasilja	varnost	OCENA TVEGANJ
B57	DA(B57)	počuti se zdravo	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B58	Vse sama naredim. A. povem, ko mi kakšnih tablet zmanjka in jih greva iskat. Lepo si jih za vikend pripravim za cel teden in potem jih jemljem zjutraj in zvečer.(B58)	zdravila si v celoti pripravi sama	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B59	A. mi je zdaj kupila eno mleko k je bolj zdravo. Ne smem toliko sladkarij, da se ne bom redila.(B59)	skrbi za svoje zdravje z zdravo prehrano in ne je toliko sladkarij	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B60	Ja A. me k zdravniku pelje sam saj nisem velikokrat bolna. Pa včasih ostanem doma, če me preveč boli k imam menstruacijo.(B60)	ko zboli jo sestra pelje k zdravniku	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B61	Zadnjič mi sploh ni hotela verjeti, da imam izpuščaje pa tud nobene kreme mi ni hotela dati. Potem je pa A. rekla, da naj nekaj da pa je. Ni mi preveč všeč, da mi ne verjame.(B61)	osebni zdravnik ji ni všeč	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B62	Sestra.(B62)	sestra ji pomaga, ko zboli	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B63	Ja skupaj s sestro greva.(63)	ko mora k zdravniku jo pelje sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B64	Ja saj sem že omenila, da mi ne verjame.(B64)	ni zadovoljna z zdravnikom	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B65	A. gre po zdravila in mi jih prinese.(65)	v lekarno gre sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B66	Sama.(B66)	Sama jemlje zdravila	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B67	Ne. Saj včasih me A. mal preveri pa je vidla, da sama zmorem.(B67)	Sama jemlje zdravila	zdravje	OCENA ZDRAVJA
B68	Nič posebnega.(B68)	nič posebnega se ji ni zgodilo v teh letih	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
B69	Z mami sva se včasih pogovarjale kaj bo ko je ne bo več samo je zmeraj rekla, da bo že A. poskrbela zame. No evo zdaj je pa res tako.(B69)	že z mamico sta se pogovarjali, da če se ji kaj zgodi, da bo sestra za njo poskrbela	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
B70	Ne vem.(B70)	ni se opredelila	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
B71	Ne vem.(B71)	ni se opredelila	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
B72	SAM(B72)	Zjutraj vstaja sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B73	SAM (B73)	sama odide k nočnemu počitku	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B74	SKRBNIKI (B74)	prireditve obiskuje s sestro	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B75	SAM(B75)	zajtrk, večerjo pripravi sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B76	SKRBNIKI(B76)	kosilo skuha sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE

B77	SKRBNIKI(B77)	k frizerju me pelje sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B78	SKRBNIKI(B78)	k zdravniku me pelje sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B79	SKRBNIKI(B79)	s sestro greva skupaj na obisk	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B80	SKRBNIKI(B80)	s sestro praznujem rojstni dan	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B81	SKRBNIKI(B81)	skupaj izbereva oblačila	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B82	SKRBNIKI(B82)	na počitnice hodijo s skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B83	SKRBNIKI(B83)	nakupujejo skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B84	SAM(B84)	sama čistim stanovanje	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B85	SKRBNIKI(B85)	perilo pere sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B86	SAM(B86)	perilo sama obesim	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B87	SAM(B87)	stanovanje pospravim sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B88	SKRBNIKI(B88)	za dopust se dogovarjamo s skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B89	SAM(B89)	telefonira sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
B90	Ja v delavnici se družimo in pogovarjamo. Pa na večerji s Sožitjem tudi.(B90)	v delavnici se družim in pogovarjam, hodila je na večerje k društvu Sožitje	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B91	DA(B91)	obiskuje organizacije	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B92	Z mami sva šle dvakrat na leto na večerjo.(B92)	dvakrat letno gre na večerjo	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B93	NE(B93)	socialna delavka ne hodi domov	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B94	DA(B94)	bila je že na CSDju	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B95	Ja zdaj sva bile z A. na CSDju k je mami umrla pa je bila una socialna delavka kar prijazna do mene. No pa naša socialna delavka v delavnici je tudi ful prijazna in grem lahko kadarkoli do nje.(B95)	zadovoljna je z delom socialne delavke na CSDju in v delavnic	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B96	Ne.(B96)	Ne rabi patronažne sestre	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B97	Ne poznam.(B97)	Ne pozna pojma družinskega pomočnika, ali osebnega asistenta	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
B98	Včasih mi je dolgčas sam sej potem A. pride mal k meni dol in se mal pogovarjava.(B98)	včasih ji postane dolgčas	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B99	Ja v delavnici smo spet dobili eno novo delo in je rekla inštruktorica, da se bom lahko naučila, če bom hotela.(B99)	veseli se novega dela v delavnici	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B100	Ja mami pogrešam.(B100)	pogreša svojo	potreba po	ŽELJE, POTREBE

		mamico	službah, storitvah	
B101	Ne.(B101)	ne potrebuje pomoči v gospodinjstvu	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B102	DA(B102)	bila bi vesela obiska prostovoljcev	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B103	Mogoče bi se lahko malo pogovarjali, če bi bil kakšen prijazen pa lahko bi mojo razstavo pokazala.(B103)	lahko bi se pogovarjala in jim pokazala svojo razstavo	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B104	Ne vem.(B104)	ni se opredelila	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
B105	Saj imava vse.(B105)	ničesar si ne želi	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 7

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
C1	Dobro. Sem vesela, da sem se s tabo peljala pa da si prišla k nama na kavico.(C1)	Počuti se dobro in vesela je za moj obisk	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
C2	Ja zjutraj grem na avtobus pa v službo. Že zelo zgodaj moram vstati, da neki pojem pa da se oblečem. V službi delam elektrode, kar velik jih nardim. Ja potem grem pa ob dveh na avtobus nazaj domov. Mal grem počit za kakšno urco potem grem pa mal na sprehod pa na blazini telovadim. Aja še prej kavico spijsa z N. pa posodo pomijem. Zvečer se grem pa stuširat pa spat.(C2)	Med tednom zgodaj vstane in gre v VDC z avtobusom iz Rateč, popoldan ko se vrne, najprej počiva potem pa na sprehod	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
C3	Da sem zdrava.(C3)	Zdravje ji največ pomeni	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
C4	Zato da lahko hodim v delavnico pa na sprehode.(C4)	Da še vedno hodim v VDC in na sprehode	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
C5	D – DRUGO: s sestro N.(C5)	Živi s sestro	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
C6	Ja v vasi imam sestrično k grem kdaj k njen na obisk pa s sosedo rada poklepeta.(C6)	V vasi ima sestrično in klepeta s sosedi	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
C7	Ja večkrat se dobimo, sosedo pa vsak dan vidim. (C7)	Soseda vsak dan vidi, s sestrično se dobijo občasno	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
C8	Ja v delavnici pa hodim na izlete pa v vasi je vaška veselica – tudi tja greva zmeri pogledat. Drugače grem pa k sestrični na kavico ali pa k sosedi. (C8)	V VDC so kakšni izleti, s sestro greva na veselice, k sestrični grem na kavico	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
C9	Moj psihiater pa seveda moja sestra. Najraje imam mojo sestro, drugač grem pa vsak mesec k mojmu psihiatru pa mu tud vse povem. Pa moja najboljša prijateljica – z njo tudi rade poklepeta. (C9)	Zaupam psihiatru, svoji sestri in svoji najboljši prijateljici	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C10	Vse sama naredim.(C10)	Vse zna narediti sama	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C11	Na mojega psihiatra aja no pa na sestro.(C11)	Zanesem se na psihiatra in na sestro	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

C12	Ja z mojo prijateljico se skoraj vsak dan vidiva, ali jaz pridem k njej ali pa ona k meni.(C12)	S svojo prijateljico se vidi vsak dan in se izmenično obiskujeta	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C13	Tako se večkrat vidiva al pa pokličeva po telefonu, če je slabo vreme.(C13)	Če je slabo vreme se pokličeta po telefonu	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C14	B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON(C14)	Uporabljam skupen telefon	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C15	Ja z mojo prijateljico pa tudi sestrično k živi v Italiji kdaj pokličem.(C15)	Po telefonu pokličem prijateljico in sestrično, ki živi v Italiji	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C16	NE(C16)	Emaila nima	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C17	NE(C17)	facebooka nima	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C18	DA(C18)	praznujemo vse praznike	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C19	Prav na praznik sva same ampak naslednji dan se pa mal obiščemo.(C19)	Na praznični dan sta sami s sestro, naslednji dan se obiskujejo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C20	Mojega očeta. Zelo sem ga mela rada. Še zdaj se spomnim na njega kdaj, tudi na mamo.(C20)	Pogreša posebej očeta, pa tudi mamo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C21	Ja z eno sestrično se veliko vidimo in slišimo, druge dve pa bolj malo. (C21)	z eno sestrično imajo stika, drugi dve sta predaleč	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C22	Na mojo sestro pa psihiatra.(C22)	obrne se na sestro in psihiatra	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C23	DA(C23)	po opravkih gre sama	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C24	DA(C24)	V njenem kraju je javni prevoz urejen	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C25	DA(C25)	redno uporablja avtobus	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C26	Sama grem na avtobus.(C26)	na avtobus hodi sama	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C27	NE(C27)	Ne pogreša pomoči	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C28	Ah včasih sem veliko hodila pa na izlete sva hodili zdaj pa ne več toliko. Mal sem že stara ratala.(C28)	ne hodi več toliko okrog	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C29	Ja v Sožitju sem pa Turističnem društvu sva pa v društvu upokojencev. Preko Sožitja greva skupaj s sestro na morje za en teden. No letos nisem na vrsti tako da upam da grem drugo leto. Drgač pa hodimo na izlete, nazadnje	S sestro hodita preko Sožitja na morje, pa preko turističnega društva na izlete	vklučitev v društva	OCENA SLUŽB

	smo bili na Tromeji in smo šli k maši. (C29)			
C30	DA(C30)	hodi v VDC	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
C31	SAMI(C31)	sama hodi v VDC	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
C32	Sama grem.(C32)	sama hodi v VDC z avtobusom	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
C33	Ja rada delam pa družbo mam tam. Sicer so vsi mlajši od mene sam jih rada mal pohecama.(C33)	v VDC se dobro počuti, veliko se hecajo, sodelavci so mlajši	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
C34	Rada hodim na sprehode pa za vikend rada mal televizijo pogledam, no tud zvečer moram dnevnik pogledat. Pa posodo vsak dan pomijem, za vikend pa še tole za odlagat posodo poribam.(C34)	Sprehode ima rada, tudi televizijo pogleda	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C35	DRUŽENJE S PRIJATELJI GLEDANJE TELEVIZIJE POSLUŠANJE GLASBE ŠPORT SPREHOD POMOČ DOMA	Druži se s prijatelji in sorodniki, gleda TV, posluša glasbo, pomaga v gospodinjstvu	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C36	Na sprehod grem sama, če N. nima časa. Na Jesenice grem k frizerju sama, grem takoj po službi pa potem še na eno kavico potem pa ob štirih na postajo pa domov.(C36)	K frizerju gre sama, na Jesenice	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C37	NE(C37)	hobijev nima	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C38	DA(C38)	s športom se ukvarja	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C39	Telovadba in sprehajanje.(C39)	kot šport šteje telovadbo in sprehajanja	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C40	Telovadim vsak dan. Imam blazino in naredim vaje, ki mi jih je zdravnik napisal. Na sprehod grem pa tudi vsak dan, če je lepo vreme.(C40)	Telovadi in sprehaja se vsak dan	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C41	NE(C41)	kulturnih prireditev ne obiskuje	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C42	Ne sem že prestara. No sej greva v Italijo k je takoj tukaj blizu na kakšen izlet.(C42)	meni, da je prestara za izlete v tujino, blizu meje v Italijo pa hodita s sestro	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C43	V Italijo na Belopeška jezera gremo na tortico.(C43)	Na Belopeška jezera grejo na tortico	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C44	Ne. Saj grem s sestro ali pa gre kakšna prijateljica.(C44)	Vse sestra pomaga, ali kakšna prijateljica	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C45	Ja pokojnino pa nagrado v delavnici.(C45)	Dobi pokojnino in nagrado v VDC	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C46	Ja, mislim da mava vse kar rabiva.(C46)	S sestro imata vse, kar potrebujeta	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C47	Ja.(C47)	Dovolj ima denarja za kakšne priboljške	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA

		in kavo		KONTEKSTA
C48	DA(C48)	na počitnice hodim vsako drugo leto s Sožitjem	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C49	Ja s Sožitjem greva s sestro na morje. Mislim letos nisva šle, nisva na vrsti.(C49)	Gre na morje drugo leto	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C50	To ima sestra načez.(C50)	Sestra ureja finance	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C51	Ne.(C51)	za dostojno življenje ne potrebuje več	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C52	Skupaj z mojo sestro.(C52)	Živi s sestro	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C53	V hiši.(C53)	Živita v hiši	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C54	Ja sobo imam zgoraj. Nimam nobenih težav. No v banjo dva dali stol, da se lažji lase umijem pa mi mal sestra pomaga. (C54)	Ima svojo sobo in prirejeno kopalnico	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C55	Ja imam svojo sobo. Najraje za vikend vstanem in spijsava kavo skupaj potem grem pa še malo v sobo poležat in poslušam radio.(C55)	Ima sobo v kateri lahko posluša radio	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C56	Skupaj sva jo s sestro.(C56)	Sobo sta opremili skupaj s sestro	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C57	Imam svojo sobo.(C57)	Njen osebni kotiček je v sobi	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
C58	Ja.(58)	V domači hiši se počuti varno	varnost	OCENA TVEGANJ
C59	Ne.(C59)	nasilja ni doživela	varnost	OCENA TVEGANJ
C60	DA(C60)	Počuti se zdravo	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C61	Vse sama vzamem. Skupaj pripraviva za cel teden potem pa sama vzamem.(C61)	Sama vzame tablete	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C62	Veliko hodim, bolj počasi ampak grem vsak dan zelo rada. Pa vsak dan telovadim. Pa ne smem toliko sladkega pravi sestra. (C62)	Sestra ji daje napotke za zdravo življenje	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C63	Malo počijem in tisti dan ne grem v delavnico.(C63)	Če zboli počiva in ne gre v delavnico	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C64	Ja nimam problemov.(C64)	ko zboli ji pomaga sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C65	Ja sestra.(C65)	k zdravniku jo spremlja sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C66	Ja z mano gre sestra, k psihiatru grem pa kar sama(C66)	K psihiatru hodi sama	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C67	Ne.(C67)	Ne pogreša pomoči pri obiskih zdravnika	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C68	Ponavadi greva to skupi.(C68)	V lekarno gresta skupaj s sestro	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C69	Sama.(C69)	Tablete jemlje sama	zdravje	OCENA ZDRAVJA
C70	Ne.(C70)	Ne pogreša nobene pomoči	zdravje	OCENA ZDRAVJA

C71	Ja mal mam težav s koleno pa mal sem se zredila. Pa tale aparat za dihanje mam čez noč.(C71)	Sedaj, ko je starejša ima težave s koleno, pa dihalni aparat nosi ponoči	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
C72	Ja saj bo sestra poskrbela zame dokler bo živa.(C72)	Sestra bo skrbela zanjo, dokler bo živa	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
C73	Uff stara bom samo upam, da bom lahko še hodila.(C73)	Čez 10 let bo stara, upa da bo lahko hodila	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
C74	Ne.(C74)	Nima posebnih želja za prihodnost	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
C75	SAM(C75)	Zjutraj vstane sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C76	SAM(C76)	Spat hodi sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C77	SKRBNIKI (C77)	Na prireditve jo spremlja sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C78	SAM(C78)	zajtrk in večerjo pripravi sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C79	SKRBNIKI(C79)	kosilo kuha sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C80	SAM(C80)	frizerja obišče sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C81	SKRBNIKI(C81)	zdravnika obišče sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C82	SAM SKRBNIKI(C82)	obisk prijateljev opravi sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C83	SAM(C83)	Sama se druži s prijatelji	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C84	SAM SKRBNIKI(C84)	Sorodnike obiščeta skupaj, včasih sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C85	SKRBNIKI(C85)	za rojstnodnevno praznovanje poskrbi sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C86	SAM(C86)	obleko izbira sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C87	SKRBNIKI(C87)	počitnice preživlja s sestro	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C88	SKRBNIKI(C88)	nakupujeta skupaj s sestro	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C89	SAM(C89)	čisti sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C90	SAM(C90)	sprehaja se sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C91	SKRBNIKI(C91)	perilo pere sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C92	SKRBNIKI(C92)	perilo obeša sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C93	SKRBNIKI(C93)	stanovanje pospravlja sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C94	SKRBNIKI(C94)	za datum dopusta poskrbi sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C95	SAM(C95)	telefonira sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
C96	Saj je ne rabim.(C96)	ne rabi pomoči društev	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
C97	NE(C97)	ne obiskuje	ocena in	OCENA SLUŽB

		organizacij	učinkovitost	
C98	NE(C98)	socialna delavka ju ne obiskuje	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
C99	NE(C99)	na CSD še ni bila	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
C100	Ja nič jih ne rabim.(C100)	na rabim CSD	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
C101	Ne.(C101)	Patronažna sestra ne hodi na dom	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
C102	Ne.(102)	Ne pozna pojma družinskega asistenta in družinskega pomočnika	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
C103	Jaz mam vse, kar hočem.(C103)	Kar potrebuje ima	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C104	Ne.(C104)	Ne želi pridobivati novih znanj	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C105	Ne, mam svojo prijateljico.(C105)	Ne pogreša družbe	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C106	Ja.(C106)	Ne pogreša pomoči pri gospodinjstkih opravilih	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C107	Ne.(C107)	Ne potrebuje prostovoljcev	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C108	NE(C108)	Ne potrebuje pomoči	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
C109	Ja saj imam to sestrčno tukaj v vasi pa mojo prijateljico. Ne rabim nobenega drugega.(C109)	Ima dovolj pomočnikov in prijateljev	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 8

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
D1	V redu.(D1)	počuti se dobro	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
D2	V delavnico grem, popoldan sem pa doma.(D2)	hodi v VDC	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
D3	To da grem lahko v delavnico, da se mal pohecamo.(D3)	v službi se dobro počutim	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
D4	D – DRUGO: s sestro (D4)	živim s sestro in njeno družino	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
D5	Ena soseda je k me vsak dan zjutraj počaka in mi zaželi dober dan. (D5)	imam dobre sosede	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
D6	Ne družimo se, samo ko se zunaj srečamo malo poklepetamo.(D6)	ne družim se z drugimi	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
D7	V delavnici.(D7)	v delavnici se družimo	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
D8	Moja sestra in njen sin. (D8)	pomembni ljudje so ji sestra in njena družina	socialna mreža, druženje	OCENA ŽIVLJENJA
D9	To jaz ne delam, to vse moja sestra naredi.(D9)	sestra ji pomaga pri vsakdanjih opravilih	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D10	Ja sestra me pride mal pogledat pa kavico skupaj spijsa.(D10)	druži se s sestro	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

D11	Ne.(D11)	s prijatelji se ne obiskujejo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D12	V delavnici se vidimo. (D12)	v delavnici se družimo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D13	C – NE UPORABLJAM TELEFONA(D13)	ne uporablja telefona	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D14	NE(D14)	ne uporablja e-amila	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D15	NE(D15)	ne uporablja facebooka	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D16	NE (D16)	ob težavah se obrne na sestro ali njenega moža	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D17	Ja mamico grem obiskat k je v domu. Ali pa jo sestra pripelje domov.(D17)	obišče svojo mami, ki je v doma za starejše	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D18	Mamico.(D18)	pogreša svojo mamico	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D19	Ja mamico enkrat na mesec pripeljemo domov za cel dan.(D19)	sestra mamico tudi enkrat na mesec pripelje domov	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D20	Ja na sestro.(D20)	ko potrebuje pomoč se obrne na sestro	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D21	NE(D21)	ne hodi sama po opravkih	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D22	DA (D22)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D23	NE (D23)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D24	NE (D24)	v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D25	Sej ne hodim sama.(D25)	ne hodi sama v nepoznate kraje	vključitev v društva	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D26	Ja v društvo Sožitje sem vključena. Z mami sva hodile na morje pa na piknik sva hodili. Letos bova pa midve šle s sestro. (D26)	Vključena je v Sožitje in Sonček	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
D27	DA(D27)	hodi v VDC	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
D28	V SPREMSTVU(D28)	v VDC hodi v spremstvu	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
D29	Pridejo me iskati s kombijem.(D29)	ne potrebuje pomoči	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
D30	Ja rada grem, ker se tam mal pohecamo.(D30)	Rada hodi v VDC, ker se tam malo pohecajo	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
D31	Gledam televizijo pa mal počivam.(31)	v prostem času gledam televizijo in malo počivam	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA

				KONTEKSTA
D32	GLEĐANJE TELEVIZIJE POSŁUŐANJE GLASBE POMOČ DOMA	v prostem času gledam TV, poslušam glasbo in pomagam doma	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D33	Ne.(D33)	ne hodim nikamor sama	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D34	NE(34)	nimam hobijev	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D35	Ja zbiram lepa pisma pa prtičke.(D35)	zbiram lepa pisma in prtičke	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D36	NE(D36)	ne ukvarjam se s športom	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D37	NE(D37)	ne obiskujem kulturnih prireditv	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D38	Ne.(D38)	ne želim si potovati po tujini	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D39	Ja pokojnino po očetu dobivam pa nagrado v delavnici. (D39)	Dobi nagrado in pokojnino po očetu	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D40	Ja vse imam. (D40)	zase ima dovolj denarja	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D41	Ni treba.(D41)	ne potrebuje pomoči pri tem	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D42	Saj nikamor ne hodim.(D42)	nikamor ne hodi	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D43	DA(D43)	na počitnice hodi	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D44	Ja upam da bova šli s sestro na morje preko Sožitja. Drugače gremo pa v Bosno za kakšne teden.(D44)	skupaj z družino hodijo v Bosno, že pa si na tabor z društvom Sožitje	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D45	Ne vem.(D45)	z varčevanjem se ne ukvarja	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D46	Mam vse.(D46)	vse ima, kar potrebuje	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D47	Jaz pa sestra pa njen mož pa njen sin so zgoraj.(D47)	s sestro in njeno družino	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D48	V hiši.(D48)	živi v spodnjem nadstropju v hiši	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D49	Ja vse imam.(D49)	vse ima na dosegu	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D50	Ja saj sem jaz sama tukaj spodaj, A. pa s svojo	sama živi v spodnjem nadstropju, sestra pa z	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA

	družino zgoraj živi.(D50)	družino v zgornjem		KONTEKSTA
D51	To sva jo še z mami skupaj.(D51)	sobo sta opremili že z mamo skupaj	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D52	Imam svojo sobo.(D52)	ima dovolj zasebnosti	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
D53	Ja.(D53)	počuti se varnega	varnost	OCENA TVEGANJ
D54	Ne.(D54)	ni doživela nasilja	varnost	OCENA TVEGANJ
D55	DA(D55)	ni je strah okolja	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D56	Vse sama vzamem. V nedeljo skupaj pripraviva za cel teden naprej.(D56)	skupaj s sestro pripravita zdravila potem pa jih čez teden sama jemlje	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D57	Nič posebnega.(D57)	nič posebnega ne naredi za zdravje	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D58	Ja sestra me mal pogleda pa k zdravniku me pelje. Sam sej že dolg nisem bila bolna.(D58)	ko zboli jo sestra pelje k zdravniku	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D59	Ja v redu je.(D59)	osebno zdravnik je v redu	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D60	Sestra.(D60)	sestra ji pomaga, ko zboli	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D61	Ja seveda, A. me pelje.(D61)	ko mora k zdravniku jo pelje sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D62	Ne.(D62)	pri obisku zdravnika nič ne pogreša	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D63	Saj to gre kar A. iskat, jaz počakam v avtu al pa me pelje domov pa doma počakam. (D63)	v lekarno gre sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D64	Sama.(D64)	Sama jemlje zdravila	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D65	Ne saj znam sama.(D65)	Sama jemlje zdravila	zdravje	OCENA ZDRAVJA
D66	Nič posebnega.(D66)	nič posebnega se ji ni zgodilo v teh letih	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
D67	Ja samo pogovarjali smo se zdaj ko je mami šla v dom, da jaz ostanem doma. Sestra je rekla, da bo zame skrbela, da me ne bo dala v dom. (D67)	ko je morala mamica v dom so se pogovarjali o tem, da ostane pri sestri	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
D68	Ne vem.(68)	ni se opredelila	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
D69	Niti ne.(69)	ni se opredelila	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
D70	SAM(D70)	Zjutraj vstaja sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D71	SAM(71)	sama odide k nočnemu počitku	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D72	SAM(D72)	zajtrk, večerjo pripravim sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D73	SKRBNIKI(D73)	kosilo skuha sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D74	SKRBNIKI(D74)	k frizerju me pelje sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D75	SKRBNIKI(D75)	k zdravniku me pelje sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D76	SKRBNIKI(D76)	skupaj s sestro praznujem rojstni dan	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D77	SKRBNIKI(D77)	sestra mi pomaga pri izbiri oblačil	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D78	SKRBNIKI(D78)	na počitnice hodijo s skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D79	SKRBNIKI(D79)	nakupujejo skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D80	SAM(D80)	sama čistim stanovanje	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D81	SKRBNIKI(D81)	na sprehod grem s sestro	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE

D82	SKRBNIKI(D82)	perilo pere sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D83	SAM(D83)	perilo sama obesim	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D84	SAM(D84)	stanovanje pospravim sama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D85	SKRBNIKI(D85)	za dopust se dogovarjamo s skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
D86	Ja na piknik gremo k ga Sožitje organizira. Tam nas je kar veliko pa se lahko mal pogovarjamo pa zmeraj je dobro zajesti.(D86)	organizacije obiskuje	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
D87	DA(87)	udeleži se piknika	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D88	Ja poleti je piknik pa za novo leto je večerja.(D88)	dvakrat letno	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D89	NE(D89)	socialna delavka ne hodi domov	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D90	NE(D90)	ne hodim na CSD	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D91	Ne vem.(D91)	glede dela na CSd ni opredeljena	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D92	Ne.(D92)	Ne rabi patronažne sestre	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D93	Ne.(D93)	Ne pozna pojma družinskega pomočnika, ali osebnega asistenta	ocena in učinkovitost	ŽELJE, POTREBE
D94	Nič ne rabim.(D94)	Ne pogreša nič	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D95	Ne.(95)	Novih veščin si ne želi naučiti	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D96	Saj jo imam v delavnici.(D96)	družbo ima v delavnici	potreba po službah, storitvah	OCENA SLUŽB
D97	Ja saj me pridejo iskat zjutraj in tudi pripeljejo domov.(D97)	s strani Vdcja je zagotovljen prevoz	potreba po službah, storitvah	OCENA SLUŽB
D98	Ne, to vse sama naredim.(D98)	ne potrebuje pomoči v gospodinjstvu	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D99	NE(D99)	ne želi si obiska prostovoljcev	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D100	Prijazne sosede imamo.(D100)	za pomoč bi se lahko obrnila tudi na prijazne sosede	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
D101	Nič ne rabim.(D101)	ničesar si ne želi	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 9

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
E1	Dobro. (E1)	počuti se dobro	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
E2	Na računalniku gledam igrice, grem v VDC. (E2)	V prostem času je na računalniku	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
E3	Muzika, da smo skupaj z mamo. (E3)	V življenju je najbolj pomembna glasba in da je mama doma	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
E4	Ne vem.(E4)	ne zna razložiti zakaj	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
E5	C - S STARŠI(E5)	živi s starši	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
E6	Sosedi, sestra, nečak.(E6)	stike ima s sestro, nečakom, starši	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA

E7	Skoz.(E7)	Ves čas se družijo	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
E8	Žurke od Sožitja, u Bosni. (E8)	Z drugimi se srečuje na srečanjih Sožitja in v Bosni na dopustu	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
E9	Mama in ata. (E9)	Zaupam mami in očetu	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E10	Ne hodim sam. (E10)	Ne hodi dobro	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E11	Ja, na mamo.(E11)	pri težavah se obrne na mamo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E12	Imam.(E12)	prijatelje ima	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E13	Pridejo na kavo.(E13)	Stike vzdržujejo z vabilom na kavo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E14	B – DA UPORABLJAM SKUPEN, DRUŽINSKI TELEFON(E14)	uporablja družinski telefon	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E15	S sestro in nečakom. (E15)	po telefonu se najpogosteje pogovarja s sestro ali nečakom	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E16	NE(E16)	Face booka ne uporablja	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E17	DA(E17)	Facebook ima	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E18	Sestra mi je nardila facebook, drugače pane znam pisat.(E18)	sestra je naredila profil, vendar ne zna pisat	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E19	DA(E19)	vse praznike praznujejo	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E20	Gremo v Bosno.(E20)	obiščejo sorodnike v Bosni	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E21	Ja, mamo ko gre v bolnico.(E21)	pogreša mamo, ko gre v bolnico	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
E22	Ko gremo v Bosno. (E22)	s sorodniki se družijo v Bosni	socialna mreža,	OCENA SOCIALNEGA

			druženje	A KONTEKSTA
E2 3	Na ata in mam pa na sestro.(E23)	ko potrebuje pomoč se obrne na ata, mamo, sestro	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E2 4	NE(E24)	po opravkih ne hodi sam	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E2 5	DA(E25)	javni prevoz je v mestu	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E2 6	NE(E26)	ne uporablja javnega prevoza	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SLUŽB
E2 7	Ne hodim na avtobus.(E27)	sploh ne more na avtobus	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SLUŽB
E2 8	NE(E28)	Pomoč pri javnem prevozu mu ne pomaga	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SLUŽB
E2 9	Ne grem nikamor. (E29)	Ne pogoša nobene pomoči, ker nikamor ne odhaja	neformalni viri pomoči, samopomoč	OCENA SLUŽB
E3 0	Pri Sožitju sem zmeri zraven.(E30)	Vključen je v Sožitje	vklučitev v društva	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E3 1	DA(E31)	hodi v VDC	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
E3 2	V SPREMSTVU(E32)	Za prihod v VDC potrebuje spremstvo	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
E3 3	Kombi. (E33)	Za v VDC pride ponj kombi	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
E3 4	Me J. zafrkava. (E34)	Rad pride v VDC, vendar ga nekateri zafrkavajo	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
E3 5	Gledam igrice, televizijo. (E35)	V prostem času gledam TV, igrice na računalniku	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E3 6	GLEĐANJE TELEVIZIJE RAČUNALNIKA SLIKANJE UPORABA	V prostem času samo gleda TV, uporablja računalnik, zelo lepo slika	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E3 7	Ne. (E37)	Hobijev nima	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E3 8	NE(E38)	S športom se ne ukvarja	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E3 9	NE(E39)	Športne igre rad gleda	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4	Včasih sem balinal.(E40)	Ko je bil gibljivejši	prosti čas	OCENA

0		je rad balinal		SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 1	Včasih. (E41)	Balinal je občasno	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 2	DA(E42)	kulturne prireditve rad obiskuje	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 3	Narodna muzika, koncerti. (E43)	Rad obiše narodno glasbo in gre na koncerte	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 4	Že dolg nisem bil. (E44)	že dolgo ni bil na koncertu	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 5	Ja, v Bosno. (E45)	rad ima tuje države, najbolj Bosno	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 6	V Bosno.(E46)	Še bi odšel v Bosno	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 7	Ne. (E47)	Pomoči na potovanjih ne potrebuje	prosti čas	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 8	Samo nagrado. (E48)	Dobi nagrado v VDC	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E4 9	Ata plačuje. (E49)	Vse plačuje oče	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 0	Ne rabim denarja. (E50)	denarja ne potrebuje	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 1	Ata vse kupi v trgovini. (E51)	Ne hodi po nakupih, oče vse kupi v trgovini	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 2	DA(E52)	Na počitnice hodi	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 3	S Sožitjem na tabor, v Bosno. (E53)	S sSožitjem grem na tabor, pa v Bosno vsako leto	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 4	Mam za častit. (E54)	Vedno ima toliko, da lahko koga počasti	materialni položaj	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5	Dej nehej, hahahaha, dost mamo. (E55)	Ne razume pojma	materialni	OCENA

5		pomanjkanja, naj bi imeli dovolj	položaj	SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 6	Z mamu in atom. (E56)	Živi z očetom in mamu	stanovanje	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 7	Tukaj v bloku. (E57)	Živijo v bloku	stanovanje	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 8	Imamo štenge, težko grem. (E58)	Težko hodi po stopnicah do stanovanja	stanovanje	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E5 9	Mam sobo in računalnik. (E59)	Ima svojo sobo	stanovanje	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E6 0	Haha, ne mama. (E60)	Sobo je opremila mama	stanovanje	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E6 1	Ja tukaj pri računalniku. (E61)	Lasten kotiček ima pri računalniku	stanovanje	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E6 2	Ja. (E62)	Počuti se varno	varnost	OCENA SOCIALNEG A KONTEKSTA
E6 3	Noben nič noče. (E63)	Nihče ga ne nadleguje	varnost	OCENA TVEGANJ
E6 4	Nikol me ni strah.(E64)	ni me strah	varnost	OCENA TVEGANJ
E6 5	Boli me noga. (E65)	Boli ga noga	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E6 6	Ja tablete da ata.(E66)	Tablete mu daje oče	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E6 7	Zdrav sem. (E67)	Pravi, da je zdrav	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E6 8	Mama skuha čaj. (E68)	Če zboli, mama skuha čaj	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E6 9	Ne razumem dobro, ampak je prijazen, ati me pelje k doktorju. (E69)	Ne razume obiskov pri zdravniku, pelje ga oče	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7 0	Mam in ata, M. in sestra. (E70)	Če zboli zanj skrbijo mama, oče in sestra	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7 1	Sestra ali ata. (E71)	K zdravniku ga pelje sestra ali oče	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7 2	Nič. (E72)	Nič ne pogreša, ko gre k zdravniku	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7 3	Vse ata prinese tablete. (E73)	Oče prinese tablete	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7 4	Ata da. (E74)	Oče mu daje tablete	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7 5	Ne. (E75)	Ne pogreša pomoči pri zdravstveni negi	zdravje	OCENA ZDRAVJA
E7	Noga me boli, težko hodim. (E76)	S starostjo ima	odločitve,	ŽELJE,

6		veliko težav z nogo	perspektiva v prihodnost	POTREBE
E7 7	Jst bom kar doma ostal. (E77)	Rad bi za vedno ostal doma	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
E7 8	Doma bom. (E78)	Ves čas bo doma	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
E7 9	Da gremo v Bosno. (E79)	Imam željo iti v Bosno	odločitve, perspektiva v prihodnost	ŽELJE, POTREBE
E8 0	SKRBNIKI(E80)	Pri vstajanju pomagajo starši	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 1	SKRBNIKI(E81)	K nočnemu počitku mu pomagata starša	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 2	SKRBNIKI (82)	Na prireditve gre s sestro	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 3	SKRBNIKI(E83)	zajtrk iin večerjo pripravijo starši	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 4	SKRBNIKI(E84)	Kosilo skuha oče ali mama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 5	SKRBNIKI(E85)	K frizerju ga pelje sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 6	SKRBNIKI(E86)	K zdravniku ga pelje oče	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 7	SKRBNIKI(E87)	Zaposlitev iščejo skrbniki	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 8	SKRBNIKI(E88)	Za prijatelje skuha kavo mama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E8 9	SKRBNIKI(E89)	za druženje s prijatelji poskrbi sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 0	SKRBNIKI(E90)	Za obiske sorodnikov poskrbijo starši	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 1	SKRBNIKI(E91)	Ko praznujem speče sestra torto	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 2	SKRBNIKI(E92)	za obleko poskrbi sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 3	SKRBNIKI(E93)	za preživljanje počitnic spakira mama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 4	SKRBNIKI(E94)	Nakupuje oče	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 5	SKRBNIKI(E95)	čisti oče	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 6	SKRBNIKI(E96)	Na sprehod gre s sestro ali nečakom	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 7	SKRBNIK(E97)	perilo pere oče	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 8	SKRBNIKI(E98)	perilo obeša mama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E9 9	SKRBNIKI(E99)	stanovanje pospravlja mama	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E1 00	SKRBNIKI(E100)	za počitnice skrbi sestra	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E1 01	SAM(E101)	računalnik uporablja sam	organizacija dneva	ŽELJE, POTREBE
E1	SAM(E102)	telefonira sam	organizacija	ŽELJE,

02			dneva	POTREBE
E1 03	Sožitje gremo v toplice. (E103)	S sožitjem hodijo v toplice	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 04	NE(E104)	Ne more obiskovati organizacij	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 05	Včasih. (E105)	Včasih gre s sestro	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 06	DA(E106)	Socialna delavka pride	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 07	DA(E107)	Včasih sem hodil na CSD	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 08	Težijo. (E108)	Socialni delavci samo težijo	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 09	Pride in pomaga povit rane. (E109)	Patronažna sestra redno hodi	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 10	Ne vem(E110)	Ne razume vprašanja	ocena in učinkovitost	OCENA SLUŽB
E1 11	Da bi Jasna prišla večkrat. (E111)	Želi, da pride bivša prijateljica iz VDC	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 12	Ni treba. (E112)	Ne vidi pomembnosti naučiti se še kaj	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 13	Jasno.(E113)	Pogreša Jasno, ki ne pride velikokrat	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 14	Rad grem s kombijem, poslušamo muziko. (E114)	Rad se vozi s kombijem, tam poslušajo glasbo	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 15	Ne morem delat. (E115)	Ne more delat	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 16	DA(E116)	Vesel bi bil, če pride prostovoljka	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 17	Ena lepa prostovoljka. (E117)	Kakšna lepa prostovoljka bi mu prišla prav	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 18	Ni treba. (E118)	ne potrebuje drugih pomoči	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE
E1 19	Da bi šli na koncert. (E119)	Želi si več koncertov in glasbe	potreba po službah, storitvah	ŽELJE, POTREBE

Preglednica 10

	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	TEMATSKI SKLOP
A1	Ja zaenkrat se dobro počutim. Ampak sem bolj len, nočem nič pomagat, najraje spim. (A1)	počuti se dobro	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A2	Kolesarim, z N. se večkrat dobiva, dolgočasim se. No najprej grem zjutraj v službo med tednom. (A2)	hodi v VDC	življenjski slog	OCENA ŽIVLJENJA
A3	Ja služba je najbolj pomembna, da se družimo in da smo s sodelavci skupaj. (A3)	služba je najpomembnejša	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA

A4	Ja fajn mi je k smo skupaj, da se pohecamo. (A4)	dobro je da smo skupaj	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A5	D – DRUGO: s sestro in njeno družino (A5)	živim s sestro in njeno družino	vrednote	OCENA ŽIVLJENJA
A6	Edin z prijateljem N. in pa z bratom L. k je sosod.(A6)	družim se s prijateljem in bratom	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
A7	Tko se dobimo na kavici pa ko ima brat zunaj piknik pa mal poklepetamo. (A7)	skupaj gremo na kavo, poklepetamo	število, trendi	OCENA ŽIVLJENJA
A8	z N. greva kolesarit pa na judo hodiva skupi.(A8)	kolesari in trenira judo	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A9	hodim na skupino samozagovorništva (A9)	sodelujem v skupini za samozagovorništvo	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A10	tko kadar gremo v toplice skupaj., to je s Sožitjem (A10)	s Sožitjem gremo v toplice	zemljepisna umestitev	OCENA ŽIVLJENJA
A11	Najbolj zaupam N. moji nečakinji, tudi ona me včasih mal ušteje. Ja pa nečak pa tud sestra in Sašotu zaupam. (A11)	zaupa sestri in njeni družini	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A12	Zaenkrat ne, sem samostojen.(A12)	počuti se samostojnega	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A13	Položnice pa Sašo plača preko računalnika.(A13)	položnice plačuje sestrin mož	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A14	Drgač ima pa sestra finance načez, da mi denar da, dobim žepnino. Mal da vidi koliko zapravim. (A14)	sestra ureja njegove finance	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A15	Ja najbolj se obrnem na Sašota (njegov svak) in mojo sestro Marijo. (A15)	ob težavah se obrne na sestro ali njenega moža	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A16	Ja N. pride k meni na kavico al pa jz k njim pa skupaj greva na trening. (A16)	rad se družim s prijateljem N.	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A17	Ja obiskujeva se. Ja tud preko telefona se slišva popoldan. (A17)	obiskujeta se in pogovarjata po telefonu	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A18	A – DA IMAM SVOJ TELEFON (A18)	vesel sem, da ima svoj telefon	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A19	Ja z Nikom, Matejo M. pa Marijo. (A19)	po telefonu se pogovarjam redno s tremi sodelavci	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A20	E-MAIL: DA NE ampak ga ne uporabljam (A20)	e-maila ne uporablja	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A21	FACEBOOK: DA NE (A21)	facebook uporablja in objavlja slike	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A22	Ja s prijatelji k jih imam gor. Z Amirjem. (A22)	tudi na facebooku poklepeta s prijatelji	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A23	DA NE Novo leto pa veliko noč pa vse to mamo. (A23)	Praznujejo vse praznike	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A24	Družina in prijatelji. Ponavadi brat pride k nam z družino ali pa mi k njemu. (A24)	zaupa sestri in njeni družini	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A25	Ne. (A25)	počuti se samostojnega	socialna mreža,	OCENA

			druženje	SOCIALNEGA KONTEKSTA
A26	z bratom se vsak dan vidim, ja une sorodnike pa bolj malo. (A26)	položnice plačuje sestrin mož	socialna mreža, druženje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A27	Ja pokličem N. al pa Sašotu rečem. (A27)	ko potrebujem pomoč se obrne na sestrinega moža, pokliče N.	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A28	DA NE (A28)	Po opravkih hodi sam	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A29	DA NE (A29)	javni prevoz je na voljo	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A30	DA NE (A30)	javni prevoz uporablja	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A31	Ne vse sam. (A31)	vse opravlja samostojno	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A32	DA NE (A32)	ne pogreše pomoči pri prevozih	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A33	Ne niti ne....Ne sej smo že šli na izlet al pa kam daleč pa se najdem. Sej je vedno kdo zraven mene pa mi pomaga k angleško pa glih ne znam. (A33)	nima težav tudi v okoljih, ki jih ne pozna. Zaradi ovir z gibanjem telesa pripomočkov ne more uporabljati	neformalni viri pomoči	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A34	Pri Sožitju hodim na srečanja, pri Sončku smo pa vsi štirje vključeni (Marija, Sašo, Nina in jaz). (A34)	Vključen je v Sožitje in Sonček	vključevanje v društva	OCENA SLUŽB
A35	DA NE (A35)	hodi v VDC	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
A36	SAMI (A36)	V VDC hodi sam	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
A37	Nobeden, sam grem. (A37)	ne potrebuje pomoči	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
A38	Ja seveda, da lahko mal Nedi nagajam. Ja fajn mi je družba pa rad delam nogavice al pa v drugi delavnici rinke natikam. (A38)	Rad hodi v VDC, rad dela in se pošali z dekleti	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
A39	Že 15 let hodim v VDC. (A39)	V VDC hodi že 15 let	delo, zaposlitev	OCENA SLUŽB
A40	Kolesarim, družim se s prijatelji. (A40)	kolesari, družijo se s prijatelji	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A41	(A41) DRUŽENJE S PRIJATELJI GLEDANJE TELEVIZIJE ŠPORT OBISK KINA GLEDALIŠČA ALI KONCERTOV SPREHOD KOLESARJENJE UPORABA RAČUNALNIKA, bolj uporabljam pametni telefon POMOČ DOMA	gleda TV, obišče kino, gledališče, koncerte, sprehaja se, uporablja pametni telefon, pomaga doma	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A42	Ja na sprehod s Plkijem pa na Jesenice grem po cigarete pa na Blejsko Dobravo grem z avotbusom na judo ali pa od N.(A42) mami pelje.	sam hodi na treninge, sprehaja psa, gre po opravkih	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

A43	DA NE (A43)	rad ima hobije	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A44	Ja rad hodim na hokej. Sem zvesti navijač hokeja skupaj z mojo nečakinjo. (A44)	je zvesti navijač hokeja, skupaj z nečakinjo	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A45	DA NE (A45)	ukvarja se s športom	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A46	Judo. (A46)	judo	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A47	Trikrat na teden po eno uro. (A47)	trikrat tedensko	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A48	DA NE (A48)	občasno obiskuje kulturne prireditve	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A49	Samo če nas povabi. (A49)	gre na predstave, kjer igra sodelavec	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A50	Ja letos sem bil z judom na Nizozemskem, pa zdajle bomo kmalu šli na tekmovanje na Dunaj. Pa komi čakam, da gremo z delavnico na tridnevni izlet na Hrvaško. (A50)	bil je na Nizozemskem, gre na Dunaj in na Hrvaško....	prosti čas	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A51	Ja v delavnici dobim nagrado pa po očetu dobim pokojnino. (A51)	Dobi nagrado in pokojnino po očetu	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A52	Ja zaenkrat imam za sebe dovolj. Jaz prispevam za hrano, zmenjeni smo kolk jaz rabim pa mi dvigneta z bankomata. (A52)	zase ima dovolj denarja, prispeva za hrano	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A53	Ja sestra pa Sašo mi mal pomagata. (A53)	sestra in njen mož pomagata	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A54	Sej nič ne rabim. (A54)	nič ne rabi, za cigarete ima	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A55	DA NE (55)	na počitnice hodi	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A56	Mi hodimo na počitnice skupaj z družino. Tkole poleti gremo za en teden. (A56)	skupaj z družino hodijo na počitnice	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A57	ah to pa ne. (A57)	varčuje ne	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A58	Ne vse mam. (A58)	vse ima, kar potrebuje	materialni položaj	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A59	S sestro in njeno družino. (A59)	s sestro in njeno družino	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A60	V zgornjem nadstropju naše hiše. (A60)	živi v svoji sobi v zgornjem nadstropju	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A61	Ja zaenkrat sem še zgoraj sam k bo soba narejena zadaj v prizidku bom pa tam mel sobo, da če se mi bo kaj	ko bo končan prizidek, bo v spodnjem nadstropju, kjer bo WC	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

	zgodil, da bo lahko rešilec prišel do mene. Če se bo slučajno kaj nardilo z mano, zdj mava pa skupi z nečakom sobo. (A61)			
A62	Ja mam ja. (A62)	ima svojo sobo	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A63	Ja (A63)	opremil jo je sam	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A64	Ja mam svojo sobo. (A64)	s sestro in njeno družino	stanovanje	OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA
A65	Jaz sem varen, nobeden me še ni napadel al pa kaj. (A65)	počuti se varnega	varnost	OCENA TVEGANJ
A66	Ne. (A66)	ni doživel nasilja	varnost	OCENA TVEGANJ
A67	Ne. (A67)	ni ga strah okolja	varnost	OCENA TVEGANJ
A68	DA Samo hoja mi mal peša. To moram bit mal bolj priden, da ne bo enkrat prišlo, da ne bom mogel več hodit. (A68)	počuti se zdravo, hoja mu peša	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A69	Nimam zdravil. (A69)	zdravil nima	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A70	Tuširanje, da se preoblečem, da mi ne bi v delavnici rekli, da smrdim. Vse jem in nisem zbirčem. (A70) Vse jem.	redno se tušira, vse je	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A71	Sej nisem nič bolan. (A71)	ni veliko bolan	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A72	Ja pokličem in se naročim. Ja prijazna je in dostopna ja. Vse razumem kar mi naroči. (A72)	pri zdravniku se naroča sam, tudi v lekarno gre po zdravila	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A73	Nobeden (A73)	ko zbolí ne rabi pomoči	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A74	Sam grem. (A74)	k zdravniku gre sam	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A75	Ne. (A75)	ne pogrěša pomoči	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A76	Ne sam povem kar rabim. (A76)	v lekarni zna povedati, kaj potrebuje	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A77	Jih nimam. (A77)	Sam jemlje zdravila	skrb za zdravje	OCENA ZDRVJA
A78	Zaenkrat nisem opazil, da bi bilo kaj drugače. (A78)	Z leti ne opaža sprememb	odločitve perspektiva v prihodnosti	ŽELJE, POTREBE
A79	Niti ne. No ta prizidek smo se letos lotili, da če bom kdaj obležal in me bo moral rešilec odpeljati. (A79)	O prihodnosti se ne pogovarjajo dosti, le prizidek delamo v ta namen	odločitve perspektiva v prihodnosti	ŽELJE, POTREBE
A80	V penzijo bom šel in ne bom več hodil v delavnico. (A80)	ko bo star, bo odšel v penzijo in ostal doma	odločitve perspektiva v prihodnosti	ŽELJE, POTREBE
A81	Zaenkrat nič takega. (A81)	Nima posebnih želja	odločitve perspektiva v prihodnosti	ŽELJE, POTREBE
A82	• JUTRANJE VSTAJANJE - SAM (A82)SKRBNIKI	Zjutraj vstaja sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A83	• ODHOD K NOČNEMU POČITKU - SAM (A83)SKRBNIKI	sam odide k nočnemu počitku	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A84	• OBISK PRIREDITEV (KINO, GLEDALIŠČE, TEKME) - SAM (A84)SKRBNIKI	Prireditve in tekme obiskuje sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A85	• PRIPRAVA ZAJTRKA, MALICE IN VEČERJE - SAM SKRBNIKI	zajtrk, večerjo pripravi sestra	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA

	(A85)			
A86	• KUHANJE, PRIPRAVA KOSILA - SAM SKRBNIKI (A86)	kosilo skuha sestra	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A87	• OBISK FRIZERJA - SAM (A87) SKRBNIKI	frizerja obiše sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A88	• OBISK ZDRAVNIKA - SAM (A88) SKRBNIKI	zdravnika obiše sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A89	• OBISKI PRIJATELJEV - SAM (A89) SKRBNIKI	prijatelje obiše sam		
A90	• DRUŽENJE S PRIJATELJI - SAM (A90) SKRBNIKI	s prijatelji se družim sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A91	• OBISKI SORODNIKOV - SAM (A91) SKRBNIKI	sorodnike obiše sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A92	• PRAZNOVANJE VAŠEGA ROJSTNEGA DNEVA - SAM SKRBNIKI (A92)	rojni dan praznuje v VDC	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A93	• IZBIRA OBLAČIL IN OBUTVE - SAM (A93) SKRBNIKI	oblačila izberem sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A94	• PREŽIVLJANJE POČITNIC - SAM SKRBNIKI (A94)	na počitnice hodijo s skrbniki	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A95	• NAKUPOVANJE - SAM SKRBNIKI (A95)	nakupujejo skrbniki	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A96	• ČIŠČENJE - SAM SKRBNIKI (A96)	čistijo skrbniki	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A97	• SPREHODI - SAM SKRBNIKI (A97)	sprehaja se sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A98	• PRANJE PERILA - SAM SKRBNIKI (A98)	perilo pere sestra	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A99	• SUŠENJE PERILA - SAM SKRBNIKI (A99)	perilo obeša sestra	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A100	• POSPRAVLJANJE STANOVANJA - SAM SKRBNIKI (A100)	stanovanje pospravljajo skrbniki	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A101	• IZBIRA DNI ZA KORIŠČENJE DOPUSTA - SAM SKRBNIKI (A101)	za dopust se dogovarjamo s skrbniki	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A102	• UPORABA RAČUNALNIKA - SAM (A102) SKRBNIKI	Zjutraj vstaja sam	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A103	• TELEFONIRANJE - SAM (A103) SKRBNIKI	sam odide k nočnemu počitku	organizacija dneva	OCENA ŽIVLJENJA
A104	Ja zdaj hodimo na skupino samozagovorništva. Tam se družimo pa pogovarjamo. (A104)	hodimo, večerjo pripravi sestra	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A105	DA NE (A105)	organizacije obiskuje	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A106	Enkrat na mesec, vsak prvi ponedeljek v mesecu. (A106)	hodi na samozagovorništvo	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A107	DA NE (A107)	socialna delavka ne hodi domov	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A108	DA (A108) NE	na CSD hodi	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A109	Hodim enkrat na mesec k svetovalni delavki in se pogovarjava. Ona je, če rabiš pomoč. Prijazna je, zna se pogovarjat. Mal me vpraša kako je doma, kaj doma počnemo, kako se razumemo doma pa tko. (A109)	enkrat na mesec hodi k socialni delavki	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A110	Ne rabim je. (A110)	Ne rabi patronažne sestre	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A111	Ne. (A111)	Ne pozna pojma družinskega pomočnika,	učinkovitost	OCENA SLUŽB

		ali osebnega asistenta		
A 112	Nič ne pogrešam. (A112)	Ne pogreša nič	učinkovitost	OCENA SLUŽB
A 113	Niti ne. (A113)	Novih veščin si ne želi naučiti	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE
A 114	Ne saj imam prijatelje v delavnici. (A114)	Ne pogreša prijateljev	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE
A 115	Ja s šoferji se razumem. V službo grem z avtobusom, nazaj grem pa peš. (A115) Ja rajši grem peš nazaj, ker so uni šolarji in so drugi mel probleme in so jih neki hecal zato grem pa rajši peš, ker bi se jaz kar stepel, če bi mi kdo kaj rekel. Jaz hitro živce zgubim, če bi me kdo zafrkaval	Nihče ga ne draži, če pa bi bi hitro sam odreagiral	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE
A 116	Ne saj sestra vse naredi. (A116)	Ne pogreša pomoči pri gospodinjskih opravilih	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE
A 117	DA NE (A117)	ne želi obisk prostovoljca	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE
A 118	Ne vem. (A118)	ne razmišlja o drugih pomočeh	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE
A 119	Jaz bi mal več hokejskih tekem pa na kakšen dober koncert bi še šel. (A119)	želi si več hokejskih tekem, pa kakšen koncert bi rad obiskal	potreba po službah, storitvah	ŽELJE POTREBE

10.3. Priloga C: Osnovno kodiranje

Skrbniki

OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

dobro razumevanje sorojencev(D1,C1,B1,B2, B3, B4,A1)
dobro razumevanje sorojencev ampak včasih tudi stresno(E1)

sobivanje v isti hiši(D2,C2,E2,A2)
sestra živi drugje s sinom(B6)

več članov družine(D3,C3,A3)
živi skupaj s starši(B5,)
skupaj živita le onidve(E3)

Vrednote in interesi

pomembno je zdravje in družina(D4)
pomembno ji je svoboda(C4)
pomembno je zdravje, družina in šola (B7)
sestra je ponosna na svojega brata(B8)
njene sina veseli glasba, petje in igrice(B9)
njo veseli branje knjig, vrtnarjenje in ustvarjanje(B10)
pomembno je zdravje(E4)
rada ima knjige(E5)
vrednote družine so ljubezen, zdravje, dovolj denarja za preživetje(A4)
da so otroci na pravi poti, ne povzročajo težav(A5)
J. je na pravi poti(A6)
odkar je pri nas ni alkohola in higiena je na nivoju(A7)

rada ima glasbo(D5,B12)
rada ima vožnjo z motorjem in gledanje filmov(C5)
pomemben mu je računalnik in tablica(B11)
ne prenese neiskrenosti(B13)

rada hodi v delavnico(D6)
rada je v družbi in da se nekaj dogaja(C6)
rada hodi v delavnico, prav tako pa ima rada kavo, meso in sladkarije(E6)

Vključevanje v družbo in okolico

pomanjkanje časa za druženje(D7)
druži se svojim fantom(C7)
druženje v okviru ožje družine(B14)
nima želje po druženju(E7)

udeležba na družabnih srečanjih(D8,B15,B16,B17,E8,A10)
videvajo se z očetom, teto(C8)
obiskujejo se(C9)
ko je bila še živa mami sta hodile na srečanja društva Sožitje(C10)

s sorodniki v sosednji hiši, sorodniki v Beli krajini so oddaljeni(A8)
z bratom v sosednji hiši si pomagamo(A9)

Zaznavanje, stališča s strani okolice
dobri sosedi(D9)

nikoli niso razmišljali, da bi M. dali v dom.(D10,C12,B19)
ob izgubi staršev je bilo U. zelo hudo vendar kljub temu ni nikoli pomislila, da bi jo dala
v zavod(E10)

v mladosti je bila priča kako so se otroci norčevalo iz njene sestre, zdaj pa se ji zdi v
redu(C11)
družba vedno bolj sprejema OIO(B18,E9,A10,A11)

dobro mnenje tudi o bivanju v zavodu(B20)
večina odobrava, da smo ga vzeli k sebi(A12)

OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, druženje

se ne družijo s sorodniki, prijatelji(D11,C13,E11)
posebno druženje ob rojstnem dnevu(B20)
druženje na raznih dogodkih (poroka,krst ipd.)(B21)
z bratovo družino so prijatelji(A13)

prijatelj ima v delavnici(D12)
najbolj se razume s sestro in njenim sinom(B22)
z mambo ima močno (na)vezo(B23)
s prijateljem N. hodita na treninge juda in hodijo na izlete(A14)
družijo se največ z N.(A15)
družijo se s sodelavcem in prijateljem N.(A19)

s prijatelji se ne obiskujejo(D13,C15,B24)

nima partnerja(D14,C16,B25,E14,A16)
ima prijateljico in rada obišče sestrično(E12)
s prijateljico se obiskujeta(E13)

pri oskrbi pomagata tudi mož in sin(D15)
starši ga zaradi starosti in omejitev težko urejanjo tako da skrbita zanj njegova sestra in
sin(B26)
trenutno pomoč nudi tudi patronažna sestra(B27)
nihče drug ne pomaga(E15,A20)
za vsako delo je J. treba malo priganjati(A18)
mož mi veliko pomaga(A17)

stike ima z očetom in teto(C14)
pomoč ji nudi sestra(C17)
ima svoj telefon, ki ga uporablja za nujne klice(C18)
stike vzdržuje preko telefona(B28)
stike vzdržuje tako, da hodi na obiske ali pa po telefonu(E16)

Neformalni viri pomoči, samopomoč

zelo samostojna je, pomoč potrebuje le pri umivanju(D16)

zelo samostojna je, pomoč potrebuje le pri umivanju(C19)

potrebuje nego in pomoč tako pri hoji, vsakdanjih opravilih in opravljanju nege(B29)

zelo samostojna je, pomoč potrebuje le pri umivanju in nameščanju dihalnega aparata(E17)

pomoč ji nudi sestra(D17, C20,E18)

po pomoč se obrne na sestro ali očeta(C26)

sestra in njen sin mu dajeta čustveno podporo(B30)

starša mu nudita podporo kolikor zmoreta(B31)

po pomoč se obrne na sestro ter zelo rada se obrne na svojega psihiatra(E22)

po pomoč se obrne najprej na mamo potem še na sestro in njenega sina(B37)

po pomoč se obrne na sestro(D22)

sestra vodi njegove finance(A21)

upoštevata mnenja družine(A22)

prispeva svoj delež k urejanju gospodinjstva(D18,C21,E20)

njegova naloga je, da sestri poroča kaj se doma dogaja(B32)

sestra ga vključuje v mala gospodinjstva dela(B33)

pri hiši pomaga, treba pa ga je opozoriti(A23)

potrebuje prevoz v delavnico(D19,B34)

sestra jo pelje in pride iskat v delavnico(C22)

potrebuje spremstvo do stanovanja(B35)

samostojno hodi na avtobus(E19)

sam se uredi in sam hodi v VDC(A24)

po opravih gresta skupaj(D20,C23,E20)

sam se zmeni za odhod k zdravniku in tudi sam gre(A25)

po opravih gredo skupaj z očetom in sestro(B36)

pomoč v primeru stiske najde pri svojem možu(D21)

pomoč v primeru stiske najde pri svojem fantu in očetu(C25)

ker živita sami se znajdetata tudi v primeru stiske, težav(E21)

po očetovi smrti je v sodelovanju s CSD prevzela odgovornosti za J.(A27)

oba z možem sodelujeta(A28)

vključena je v društvo Sožitje(C24,E22)

večinoma hodi sam na Sožitje, s Sončkom hodimo skupaj(A26)

Delo, zaposlitev, prosti čas

zaposlena sta za polni delovni čas(D24)

oba sta polno zaposlena(C27)

zaposlena je za polni delovni čas, sin pa obiskuje srednjo šolo(B40)

že nekaj časa je v pokoju(E25)

zaradi zdravstvenih težav sta oba z možem zaposlena po 4 ure(A31)

zelo težko uskladi obveznosti službe in družinskega življenja(D25)
uspe ji uskladiti vse obveznosti(C28)
trenutno zelo težko uskladi obveznosti službe in družinskega življenja(B41)
ko je bila še v službi je zelo težko usklajevala obveznosti službe in družinskega življenja,
zdaj je pa v redu(E26)

nima prostega časa(D26, B42)
izkoristi časa zase, ko je U. v delavnici dopoldan(E27)
v prostem času gresta s fantom na izlet ali pa pogledata kakšen film(C29)
v prostem času pogleda kakšen film(A33)

nima hobijev(D28, B44)
vsak dan hodi na sprehode in telovadi(E29)
judo ima rad, tudi potujejo v tujino na tekmovanja(35)
rada šiva, riše in dela razstave(C31)

zelo rada hodi v delavnico(D27, C30, E28)
zdaj noče obiskovati delavnice, ker ima zdravstvene težave(B43)

na počitnicah so bili le malo(D29)
to bodo še videli kako se bodo zdaj, ko ni mame organizirali(C32)
na počitnice gredo vsi skupaj v Bosno(B45)
zdaj hodita le še na krajše izlete(E30)
vsako leto grejo skupaj na dopust(A36)

se znajdejo, da imajo dostojno življenje(A32)
načeloma rad dela, včasih se malo izmika(A34)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)
meni, da je dobro poskrbljeno za varnost (D30, C33, B46)
meni, da če ima oseba družino, da jo podpira potem je v redu, če pa ne potem pa mora v
dom in je verjetno težko(E31)
J. ni nikoli hotel v bivalno enoto, zato smo ga sprejeli v svojo družino(A37)

za skupne stroške prispeva(A38)

njeni viri dohodkov sta pokojnina in nagrada v VDCju(D31)
še čaka na odgovor ali je bolje, da ima invalidnino ali pokojnino po mami(C34)
ima nadomestilo za izgubljeni dohodek(B48)
njeni viri dohodkov sta pokojnina po očetu in nagrada v VDCju(E32, A39)

sestra razpolaga z denarjem(D32, C35, E33)
pri denarju ga moram usmerjati(A40)
30€ tedensko dobi žepnine za cigarete in malenkosti(A41)
z denarjem razpolaga oče(B49)

je zelo skromna((D33)
privoščita si kakšno neumnost(C36)
presenetijo ga ob rojstnih dnevih(B50)
privošči si kakšno sladkarije(E34)

ne potrebujejo več denarnih sredstev(D34, C37, B51, E35)

pogreša sodelovanje med službami, timsko delo med centrom za socialno delo, zdravniki, delavnico(B47)

letos nam ne bo uspelo dokončati prizidka, je zmanjkalo denarja(A42)

Stanovanje

živi skupaj z sestrično družino(D35)

živi skupaj z sestro in njenim fantom(C38)

živi skupaj s starši, sestra pa živi v bližini(B52)

živita sami(E36)

živijo v hiši(D36, C39, E37, A45, A44)

živijo v stanovanju(B53)

ko bo prizidek končan bo po svoje(A46)

ni težav z dostopnostjo(D37, C40, E38)

živijo v drugem nadstropju in vedno težje premaguje stopnišče(B54)

ima dovolj zasebnosti(D38, C41, B55, E39)

s sestrim sinom imata vsak svojo sobo, imata svoj internet, ki ga plačujeta sama(A47)

Socialne posledice povezane s starostjo

skrb se je le prenesla z mame na sestro(D39)

skrbeti mora na prehrano, da se ne zredi in jemlje zdravilo zaboljšanje krvi (C42)

vedno težje se giblje in s tem je posledično nega težja(B56)

malce se je zredila s starostjo(E40)

J. mora hoditi, da vzdržuje kondicijo(A47)

nima odprti vprašanj glede staranja (D40,C43,E41)

ima kar nekaj odprtih vprašanj glede onemoglih staršev(B57)

pogovarjali so se o prihodnosti(D41,E42)

pred kratkim je umrla mami tako da so dorekli, da je uradno oče skrbnik, dejansko pa skrbi zanjo sestra (C44)

starši se ne želijo pogovarjati o prihodnosti(B58)

brat ve, da bo zanj poskrbela(B59)

na začetku smo se bali, če bi J. nadaljeval z alkoholom, vendar se je odvadil(A48)

prizidek je zaradi lažje mobilnosti in Wcja(A49)

nikoli ni sama(D42,C45,B60,E4)

po navadi je nekdo od nas doma, se pa zaenkrat tudi sam znajde(A50)

OCENA ZDRAVJA

nima zdravstvenih težav(C46, E44)

ima kar nekaj zdravstvenih težav(D43)

zdravje je zadovoljivo(A52)

ima sladkorno bolezen(B61)

na splošno v redu razen nekaj epi napadov(D44)
na splošno v redu tudi zdravila si sama pripravi(C47)
na splošno v redu razen dobila je novo koleno, da mora paziti na težo in da ima čez noč aparat za dihanje(E45)
zdrava je(E48)
oče ali sestra mu pripravita zdravila(B63)

ima zdravila za epi napade in trenutno jemlje antibiotike(B62)
zdravila same vzame(E46)
zdravil nima(A54)

skrbi za zdravo prehrano, gibanja pa je premalo(D45,C48)
stremi k zdravi prehrani in duševnem ravnovesju(B64)
s sinom si privoščita izlet in dobro hrano(B65)
vzameta si čas zase(B66)
trenutno ne obvladuje zdravja(D46)
skrbita za zdravo prehrano in zmerno gibanje(E47)
mora se gibati(A53)
ni posebnosti pri skrbi za družino(A55)

ima zdravstveno zavarovanje(D47,C49,B67,E49,E50,A56)

ni potrebno dodatno plačevati za zdravstvene storitve(D48,C50,B68,A57)

osebni zdravnik je v redu(D49,B69,E51)
ni povsem zadovoljna z osebnim zdravnikom(B51)

ko zboli zanjo skrbi sestra(D50,C52,E52,A59)

ne potrebujem pomoči(B51,C53,E53,A60)

v VDC se zmeni zaradi odsotnosti, nimamo problemov(A58)

Dodatne bolezni, poškodbe

težje uporablja eno roko(D52,C54)
ima težave z oblačenjem(B70)
težje hodi ampak počasi in previdno gre(E54)
težko hodi(A61)
neofibromatoza(A62)

potrebujem pomoč(B71)
vozi se s kolesom in gre na avtobus(A65)

s tem nima težav(D53,C55,E55)
če se giblje, mu je lažje(A63)

ima epilepsijo(D54,B72)
J. nima bolezni povezanih z motnjo v duševnem razvoju(A64)
nima drugih bolezni(C56)

s tem nima težav(E56)
stalno mora imeti nekoga ob sebi zaradi epi napadov(B73,D55)

zaradi napadov se poškoduje(D56)
zaradi otežene hoje se velikokrat spotakne in že je inkontinenten(B74)
s tem nima težav(E57)
včasih se J. spotakne ob oviro in pade(A66)

SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Sprejemanje odločitev

skupaj odločata o pomembnih odločitvah(D57, E58)
skupaj se pogovorita, za mnenje vprašata tudi očeta(C57)
uradno so starši tisti, ki odločajo vendar sem je sestra vedno nekje v ozadju, ki skrbi in išče(B75)
vedno se o vsem pogovorimo(A67)

Vrste tveganj

demenca je hudo tveganje v starosti(D58)
nima težav(C58)
OIO se z izgubo staršev znajdejo v zelo težki situaciji in potrebovali bi nekoga, da bi jim pri tem pomagal(B76)
že v mladosti moraš biti aktiven, da nimaš težav v starosti(E59)
največja skrb je njegova hoja(A68)

imeli so probleme z mamo, ker je bila dementna(D59)
nič posebnega(C59)
S. se trenutno sooča z umiranjem staršev in mu je zelo težko(B78)
da prepreči tveganj starosti pazi na prehrano in skrbi, da se umiri in si vzame čas zase(E60)
z možem svetujeva, kako mora paziti, vendar dela po svoje in se poškoduje(A69)

znajdejo se s tveganji(B77)

Zaznavanje tveganj

ni sprememb v življenjskih navadah(D60,C60,E61)
tudi za higieno kar poskrbi(A70)

imeli so probleme z mamo in zdaj upajo, da bo vse v redu(D61)
ne razmišlja o prihodnosti(A71, E62, C61)

Ravnanje s tveganji

v tveganih situacijah se pogovori z možem(D62)
v tveganih situacijah se čim prej pogovori in jih skuša rešiti(C62)
sestra se vedno znajde in koga vpraša, pokliče(B79)
se ni opredelila(E63)
J. je precej trmast(A72)

ne dopušča, da sploh pride do tveganj(E64,D63)
ne pretehta ali gre za tvegano situacijo ali ne(C63)
bali smo se, da bo tako kot prej, da bo zmanjkalo denarja(A73)

se dogovarjamo. Končno odločitev sprejme sam(A74)

OCENA SLUŽB

Vrste služb, zadovoljevanje potreb

vključena je v VDC in društvo Sožitje(D64,D65)

pozna društvo Sožitje(C64)

zdaj je velika izbira organizacij v primerjavi z nekoč(B80)

se ni opredelila(E65)

vključena je v društvo upokojencev in turistično društvo(E66)

Sožitje in Sonček sta v redu(A75)

Sonček ima veliko izletov(A76)

Sožitje nudi druženja in vikend seminarje(A77)

j. hodi prek Sožitja na samozagovorništvo(A78)

ima, kar potrebuje(A79)

Ocena učinkovitosti

lansko leto je imela veliko opravkov na CSDju (D66,C65)

zdaj, ko ureja zadeve glede staršev zelo veliko sodeluje s CSDjem (B81)

obiskuje psihologinjo(B82)

sprašuje se zakaj ne pridejo socialni delavci na dom tako kot so obljubljali na televiziji(E67)

enkrat mesečno hodi na CSD na pogovore(A80)

enkrat letno pošiljam poročila o njegovih financah(A81)

ne pozna vloge družinskega pomočnika(D67,C66 E68)

pozna vendar si tega ne more privoščiti zaradi denarne stiske(B83)

niso razmišljali o tuji pomoči(A82)

ne pozna vloge osebnega asistenta(D68,C67, E69)

je v dogovarjanju, da bi ga dobil S.(B84)

ne rabi pomoči(A83)

ne potrebujejo patronažne sestre (D69,C68,E70)

patronažna sestra pride zaradi staršev in trenutno previja S. nogo(B85)

patronažna sestra ne hodi na dom(A84)

ima dober vtis o teh službah(D70,C69,B86,B87)

prav je da obstaja pomoč za tiste, ki jo potrebujejo(A85)

dom za ostarele, kjer je njena mami ocenjuje kot v redu(D71)

spomni se, da je nekdo v bližini imel pomoč na domu (v smislu pospravljanja, kuhanja) in da je bila ta gospa res zadovoljna. Bilo pa je plačljivo(E71)

ne poznam organizacij, ki bi se ukvarjali z starejšimi(A86)

ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

nima predlogov o bolj kvalitetnem življenju OIO(D72,D73,C71,E73,E74)

ne potrebuje teh storitev(C70)

ima predlog, da bi bili ljudje kot so recimo njeni starši in S. zelo veseli, da bi se nekdo oglasil pri njih doma in z njimi poklepetal in na tak način videl situacijo in jim potem pomagal(D88)

se ni opredelila(E72)

Ima vse, kar potrebuje(A87)

ne ve, kdo bi se moral potruditi za boljše življenje oseb z IO(A88)

ne vidi vloge mladih pri vključitvi v delo z OIO(D74,C72)

meni, da mladi niso obremenjeni OIO(B89)

se ni opredelila(E75)

J. nima problemov, nekateri tožijo o šikaniranjih na avtobusni postaji(A89)

moji otroci so prijazni z osebami z IO(A90)

nima nikogar na katerega bi se v okolici lahko obrnila na pomoč(D75)

lahko se obrne na VDC ali pa zavod(C73)

ima dobre izkušnje s sosedi(B90)

pomoč lahko pričakuje od društva Sožitje, ali VDC-ja(A91)

Želj, potrebe

vsak odrasel človek IO bi potreboval družino, ki ga sprejema takšnega kot je(D76)

vsak odrasel človek IO bi potreboval družino, ki ga podpira(C71)

vsak odrasel človek IO bi potreboval ljubezen(B91)

vsak odrasel človek IO bi potreboval nekoga, ki mu lahko zaupaš(B92)

vsak odrasel človek IO bi potreboval družino(E76)

vsak odrasel človek IO bi potreboval nekoga, ki bi ga razumel in poslušal(E77)

človek z IO za kvalitetno življenje preživljanja v starosti v domačem okolju potrebuje predvsem družino, ki ga podpira(A92)

trenutno bi kot skrbnica potrebovala počitek(D77)

zaenkrat jima gre dobro(C72)

v prihodnosti si želi, da bi stala skupaj z bratom pred opero in delala selfija, kjer bi njen sin pel(B93)

ne razmišljajo daleč v prihodnost, zaupa da bo tako ostalo.(A93)

dobila je nekaj novih informacij(D78, E78,C73)

informacije si pridobi pravočasno(B94)

zaenkrat ne potrebuje nikogar, ki bi dajal informacije, vse pove J. Dobi, kar jo zanima(A94)

Ljudje z intelektualnimi ovirami

OCENA ŽIVLJENJA

Življenjski slog

počuti se dobro(A1,E1,D1)

v redu vendar je na čase žalostna, ker pogreša mamico(B1)

Počuti se dobro in vesela je za moj obisk(C1)

hodi v VDC(A2,D2)

zjutraj se odpravi v delavnico, popoldan pa gleda TV, piše, šiva, in riše(B2)

med tednom zgodaj vstane in gre v VDC z avtobusom iz Rateč, popoldan ko se vrne, najprej počiva potem pa na sprehod(C2)

v prostem času je na računalniku(E2)

Vrednote in interesi

služba je najpomembnejša(A3,D3,B3)

v življenju je najbolj pomembna glasba in da je mama doma(E3)

zdravje ji največ pomeni(C3)

dobro je da smo skupaj(A4)

ne zna razložiti zakaj(E4)

v službi se dobro počutim(B4)

da še vedno hodim v VDC in na sprehode(C4)

živi s sestro in njeno družino(A5,D4,B5)

živi s starši(E5)

živi s sestro(C5)

Stiki

družim se s prijateljem in bratom(A6)

stike ima s sestro, nečakom, starši(E6)

imam dobre sosede(D5)

stike ima s sorodniki(B5)

v vasi ima sestrčno in klepeta s sosedi(C6)

skupaj gremo na kavo, poklepetamo(A7)

ves čas se družijo(E7)

ne družim se z drugimi(D6)

med seboj se obiskujejo(B6)

sosedo vsak dan vidi, s sestrčno se dobijo občasno(C7)

Vključevanje v družbo in okolico

kolesari in trenira judo(A8)

sodelujem v skupini za samozagovorništvo(A9)

s Sožitjem gremo v toplice(A10)

z drugimi se srečuje na srečanjih Sožitja in v Bosni na dopustu(E8)

v delavnici se družimo(D9)

z drugimi se srečuje v delavnici(B7)

v VDC so kakšni izleti, s sestro greva na veselice, k sestrični grem na kavico(C8)

OCENA SOCIALNEGA KONTEKSTA

Socialna mreža, družjenje

zaupa sestri in njeni družini(A11 D10)

zaupa mami in očetu(E9)

pomembni ljudje so ji sestra, njen fant in oče(B8)

zaupa psihiatru, svoji sestri in svoji najboljši prijateljici(C9)

počuti se samostojnega(A12, A25)

položnice plačuje sestrin mož(A13,A26)

vse zna narediti sama(C10)

sestra ureja njegove finance(A14)

sestra ji pomaga pri vsakdanjih opravilih(D11, B9)

ne hodi dobro(E10)

ob težavah se obrne na sestro ali njenega moža(A15, D18 ,A24)

pri težavah se obrne na mamo(E11)

v stiski, težavi se obrne na sestro(B10)

zanesem se na psihiatra in na sestro(C11)

s prijatelji se ne obiskujejo(D13, B11)

rad se druží s prijateljem N.(A16)

obiskujeta se in pogovarjata po telefonu(A17)

prijatelj ima(E12)

stike vzdržujejo z vabilom na kavo(E13)

druží se s sestro(D12)

v delavnici se družimo(D14)

s svojo prijateljico se vidi vsak dan in se izmenično obiskujeta(C12)

vesel sem, da ima svoj telefon(A18)

po telefonu se pogovarjam redno s tremi sodelavci(A19)

uporablja družinski telefon(E14, C14)

po telefonu se najpogosteje pogovarja s sestro ali nečakom(E15)

ne uporablja telefona(D15)

stike vzdržuje preko telefona(B12)

ima svoj telefon(B13)

uporablja ga izključno za nujne klice(B14)

če je slabo vreme se pokličeta po telefonu(C13)

po telefonu pokličem prijateljico in sestrično, ki živi v Italiji(C15)

e-maila ne uporablja(A20, E16,B15,C16, D16)

facebook uporablja in objavlja slike(A21, E17,A22)

sestra je naredila profil, vendar ne zna pisat(E18)

ne uporablja facebooka(D17,B16,C17)

praznujejo vse praznike(A23,E19,B17,B18,C18)

na praznični dan sta sami s sestro, naslednji dan se obiskujejo(C19)

obiščejo sorodnike v Bosni(E20)

s sorodniki se družijo v Bosni(E22)

pogreša mamo, ko gre v bolnico(E21)
obišče svojo mami, ki je v doma za starejše(D19)
pogreša svojo mamico(D20, B19)
sestra mamico tudi enkrat na mesec pripelje domov(D21)
tudi z očetom ima redne stike(B20)
pogreša posebej očeta, pa tudi mamo(C20)
z eno sestrično imajo stika, drugi dve sta predaleč(C21)

Neformalni viri pomoči, samopomoč

ko potrebujem pomoč se obrne na sestrinega moža, pokliče N.(A27)
ko potrebuje pomoč se obrne na ata, mamo, sestro(E23)
ko potrebuje pomoč se obrne na sestro(D22)
ko potrebuje pomoč se obrne na sestro, njenega fanta in očeta(B21)
obrne se na sestro in psihiatra(C22)

ne hodi sama po opravkih(D23, E24, B22)
po opravkih hodi sam(A28, C23)

javni prevoz je na voljo(A29,E25,A30)
ne uporablja javnega prevoza(E26)
v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja(D24, B23, C24)

vse opravlja samostojno(A31)
sploh ne more na avtobus(E27)
v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja(D26, B24)
redno uporablja avtobus(C25)

v kraju je urejen javni prevoz vendar ga ne uporablja(D25, B25,B26 ,E28)
ne pogreše pomoči pri prevozih(A32, C27, C26)

nima težav tudi v okoljih , ki jih ne pozna. Zaradi ovir z gibanjem telesa pripomočkov ne more uporabljati(A33)

ne pogreša nobene pomoči, ker nikamor ne odhaja(E29)
ne želi več hoditi na izlete, ker ima težave z mehurjem(B27)
ne hodi več toliko okrog(C28)

Prosti čas

kolesari, družijo se s prijatelji(A40)
gleda TV, obišče kino, gledališče, koncerte, sprehaja se, uporablja pametni telefon, pomaga doma(A41)
sam hodi na treninge, sprehaja psa, gre po opravkih(A42)
je zvesti navijač hokeja, skupaj z nečakinjo(A44)
v prostem času gledam TV, igrice na računalniku(E35)
v prostem času samo gleda TV, uporablja računalnik, zelo lepo slika(E36)
v prostem času gledam televizijo in malo počivam(D30)
v prostem času gledam TV, poslušam glasbo in pomagam doma(D31)
v prostem času se ukvarjam z gledanjem TV, poslušanjem glasbe, slikam in pomagam doma(B35)
sprehode ima rada, tudi televizijo pogleda(C34)
družijo se s prijatelji in sorodniki, gleda TV, posluša glasbo, pomaga v gospodinjstvu(C35)

k frizerju gre sama, na Jesenice(C36)

s športom se ne ukvarja(E38, D32, D35, B39)

ukvarja se s športom(A45,C38)

judo(A46)

športne igre rad gleda(E39)

ko je bil gibljivejši je rad balinal(E40)

balinal je občasno(E41)

kot šport šteje telovadbo in sprehajanja(C39)

telovadi in sprehaja se vsak dan(C40)

trikrat tedensko(A47)

hobijev nima(C37,D33, E37)

imam več hobijev(B37,A43)

njeni hobiji so šivanje, slikanje na platno in fotografiranje(B38)

ne obiskujem kulturnih prireditev(D36,B40,C41)

občasno obiskuje kulturne prireditve(A48 E42)

gre na predstave, kjer igra sodelavec(A49)

rad obišče narodno glasbo in gre na koncerte(E43)

ne želim si potovati po tujini(D37, B36,B41)

meni, da je prestara za izlete v tujino, blizu meje v Italijo pa hodita s sestro(C42)

bil je na Nizozemskem, gre na Dunaj in na Hrvaško....(A50)

rad ima tuje države, najbolj Bosno(E45)

še bi odšel v Bosno(E46)

na Belopeška jezera grejo na tortico(C43)

že dolgo ni bil na koncertu(E44)

pomoči na potovanjih ne potrebuje(E47)

vse sestra pomaga, ali kakšna prijateljica(C44)

zbiram lepa pisma in prtičke(D34)

Materialni položaj (ekonomske razmere, dohodek, socialna varnost)

dobi nagrado in pomoč(B42)

dobi pokojnino in nagrado v VDC(C45, A51,D38)

dobi nagrado v VDC(E48)

zase ima dovolj denarja, prispeva za hrano(A52)

zase ima dovolj denarja(D39)

imata dovolj denarja(B44)

s sestro imata vse, kar potrebujeta(C46)

sestra in njen mož pomagata(A53)

vse plačuje oče(E49)

ne potrebuje pomoči pri tem(D40)

pomaga ji sestra, teta ji je podarila veliko oblek(B43)

nič ne rabi, za cigarete ima(A54)
denarja ne potrebuje(E50)
ne hodi po nakupih, oče vse kupi v trgovini(E51)
nikamor ne hodi(D41)
lahko si privošči male spominke(B45)
dovolj ima denarja za kakšne priboljške in kavo(C47)

na počitnice hodi(A55,E52,D42)
s Sožitjem grem na tabor, pa v Bosno vsako leto(E53)
skupaj z družino hodijo v Bosno, želi pa si na tabor z društvom Sožitje(D43)
skupaj z družino hodijo na počitnice(A56)
nikamor ne hodi(B46)
na počitnice hodim vsako drugo leto s Sožitjem(C48)
gre na morje drugo leto(C49)

z varčevanjem se ne ukvarja(D44, B47, A57)
vedno ima toliko, da lahko koga počasti(E54)
sestra ureja finance(C50)

vse ima, kar potrebuje(A58, D45, B48,C51)
ne razume pojma pomanjkanja, naj bi imeli dovolj(E55)

Stanovanje

s sestro in njeno družino(A59, D46)
živi z očetom in mamo(E56)
s sestro in njenim fantom(B50)
živi s sestro(C52)

živi v spodnjem nadstropju v hiši(D47, B51)
vse ima na doseg(D48,B52)
živi v svoji sobi v zgornjem nadstropju(A60)
ko bo končan prizidek, bo v spodnjem nadstropju, kjer bo WC(A61)
živijo v bloku(E57)
težko hodi po stopnicah do stanovanja(E58)
živita v hiši(C53)

ima svojo sobo(A62,E59)
sama živi v spodnjem nadstropju, sestra pa z družino v zgornjem(D49)

ko je mami umrla si je uredila lastno sobo za razstave(B53)
Ima svojo sobo in prirejeno kopalnici(C54)
Ima sobo v kateri lahko posluša radio(C55)
lasten kotiček ima pri računalniku(E61)

opremil jo je sam(A63)
sobo sta opremili že z mamo skupaj(D50)
sobo je opremila mama(E60)
sobo sta opremili skupaj s sestro(C56)

ima dovolj zasebnosti(D51)

ima celo nadstropje zase(B54)
njen osebni kotiček je v sobi(C57)

s sestro in njeno družino(A64)

OCENA ŽIVLJENJA

Organizacija dneva

prireditve in tekme obiskuje sam(A84)
na prireditve gre s sestro(E82,C77,B74)

sorodnike obišče sam(A91)
za obiske sorodnikov poskrbijo starši(E90)
ko praznujem speče sestra torto(E91)
sorodnike obiščeta skupaj, včasih sama(C84)
s sestro greva skupaj na obisk(B79)

zaposlitev iščejo skrbniki(E87)

za prijatelje skuha kavo mama(E88)
za druženje s prijatelji poskrbi sestra(E89)
prijatelje obišče sam(A89, A90, C82, C83)

zjutraj vstaja sama(D70,A82,A102,B72,C75)
pri vstajanju pomagajo starši(E80)

sama odide k nočnemu počitku(D71,A83,B73,C76,A103)
k nočnemu počitku mu pomagata starša(E81)

zajtrk, večerjo pripravim sama(D72,B75)
zajtrk, večerjo pripravi sestra(A85,C78)
zajtrk in večerjo pripravijo starši(E83)

kosilo skuha sestra(D73,A86,B76,C79)
kosilo skuha oče ali mama(E84)

k frizerju me pelje sestra(D74,E85,B77)
frizerja obišče sam(A87,C80)

zdravnika obišče sam(A88,C81)
k zdravniku me pelje sestra(D75,B78)
k zdravniku ga pelje oče(E86)

skupaj s sestro praznujem rojstni dan(D76,B80,C85)
rojstni dan praznuje v VDC(A92)

sestra mi pomaga pri izbiri oblačil(D77,E92,B81)
oblačila izberem sam(A93,C86)

na počitnice hodijo s skrbniki(A94,D78,B82)
počitnice preživlja s sestro(C87)

za preživljanje počitnic spakira mama(E93)

nakupujejo skrbniki(D79,A95,B83)

nakupujeta skupaj s sestro(C88)

nakupuje oče(E94)

čistijo skrbniki(A96)

čisti oče(E95)

čisti sama(C89,D80,B84)

na sprehod grem s sestro(D81, E96)

sprehaja se sam(A97,C90)

perilo pere sestra(D82,A98,B85,C91)

perilo pere oče(E97)

perilo obeša sestra(A99,C92)

računalnik uporablja sam(E101)

telefonira sam(E102,B89,C95)

perilo sama obesim(D83,B86)

perilo obeša mama(E98)

stanovanje pospravim sama(D84,B87)

stanovanje pospravljajo skrbniki(A100)

stanovanje pospravlja mama(E99)

stanovanje pospravlja sestra(C93)

za dopust se dogovarjamo s skrbniki(D85,A101,B88)

za datum dopusta poskrbi sestra(C94)

za počitnice skrbi sestra(E100)

OCENA SLUŽB

Vključitev v društva

vključen je v Sožitje in Sonček(A34, D26)

vključen je v Sožitje(E30)

ne hodi sama v nepoznate kraje(D25)

z mami je hodila na srečanja s društvom, s sestro se pa še nista dogovorili(B29)

hodi v VDC(D30)

s sestro hodita preko Sožitja na morje, pa preko turističnega društva na izlete(C29)

Delo, zaposlitev

hodi v VDC(A35,E31,D27,C30)

za prihod v VDC potrebuje spremstvo(E32)

sestra jo vozi v delavnico(B32)

v VDC hodi sam(A36,C31, C32)

v VDC hodi v spremstvu(B31,D28, E33)

ne potrebuje pomoči(A37,D29)

rad hodi v VDC, rad dela in se pošali z dekleti(A38)

rad pride v VDC, vendar ga nekateri zafrikavajo(E34)

rada hodi v VDC, ker se tam malo pohecajo(D30)

rada hodi v VDC, ker ima tam prijatelje in lahko šiva(B33)

v VDC hodi že 15 let(A39)

v VDC se dobro počuti, veliko se hecajo, sodelavci so mlajši(C33)

Ocena in učinkovitost

hodimo, večerjo pripravi sestra(A104)

s sožitjem hodijo v toplice(E103)

udeleži se piknika(D87)

dvakrat letno(D88)

v delavnici se družijo in pogovarja, hodila je na večerje k društvu Sožitje(B90)

hodi na samozagovorništvo(A106)

organizacije obiskuje(A105,D86, B91)

ne obiskuje organizacij(C97,E104)

ne rabi pomoči društev(C96)

včasih gre s sestro(E105)

dvakrat letno gre na večerjo(B92)

socialna delavka ne hodi domov(A107,D89,B93)

socialna delavka pride(E106)

socialni delavci samo težijo(E108)

na CSD hodi (A108)

včasih sem hodil na CSD(E107)

ne hodim na CSD(D90)

glede dela na CSD ni opredeljena(D91)

bila je že na CSDju(B94)

zadovoljna je z delom socialne delavke na CSDju in v delavnici(B95)

socialna delavka ju ne obiskuje na CSD še ni bila(C98)

enkrat na mesec hodi k socialni delavki(A109)

na rabim CSD(C99)

ne rabi patronažne sestre(A110,D92,B96,C100)

patronažna sestra redno hodi(E109)

ne pozna pojma družinskega pomočnika, ali osebnega asistenta(A111,D93,B97,C101)

ne razume vprašanja(E110)

ne pogreša nič(A112)

SPREJEMANJE ODLOČITEV, OCENA TVEGANJ

Varnost

počuti se varnega(A65,E62,D53,B55)

v domači hiši se počuti varno(C58)

ni doživel_a nasilja(A66,E63,D54,B56,C59)

ni ga strah okolja(A67,E64, D55)

Odločitve, perspektiva v prihodnost

nič posebnega se ji ni zgodilo v teh letih(D66, B68)

z leti ne opaža sprememb(A78)

s starostjo ima veliko težav z nogo(E76)

sedaj, ko je starejša ima težave s koleni, pa dihalni aparat nosi ponoči(C71)

o prihodnosti se ne pogovarjajo dosti, le prizidek delamo v ta namen(A79)

ko bo star, bo odšel v penzijo in ostal doma(A80)

rad bi za vedno ostal doma(E77)

ves čas bo doma(E78)

ko je morala mamica v dom so se pogovarjali o tem, da ostane pri sestri(D67)

že z mamico sta se pogovarjali, da če se ji kaj zgodi, da bo sestra za njo poskrbela(B69)

Sestra bo skrbela zanjo, dokler bo živa(C72)

ni se opredelila(D69,B70)

nima posebnih želja(A81)

imam željo iti v Bosno(E79)

čez 10 let bo stara, upa da bo lahko hodila(C73)

ni se opredelila(D68,B71)

nima posebnih želja za prihodnost(C74)

OCENA ZDRAVJA

Skrb za zdravje

počuti se zdravo, hoja mu peša(A68, C60, B57)

boli ga noga(E65)

sam_a jemlje zdravila(A77, D64, D65, B58, C61, C69, B66, B67)

tablete mu daje oče(E66, E74)

zdravil nima(A69)

skupaj s sestro pripravita zdravila potem pa jih čez teden sama jemlje(D56)

redno se tušira, vse je(A70)

ni veliko bolan(A71)

pravi, da je zdrav(E67)

nič posebnega ne naredi za zdravje(D57)

skrbi za svoje zdravje z zdravo prehrano in ne je toliko sladkarij(B59)

sestra ji daje napotke za zdravo življenje(C62)

ko mora k zdravniku jo pelje sestra(D61, C65)

pri zdravniku se naroča sam, tudi v lekarno gre po zdravila(A72)

ne razume obiskov pri zdravniku, pelje ga oče(E69)

k zdravniku ga pelje sestra ali oče(E71)

k psihiatru hodi sama(C66)

ko zboli ne rabi pomoči(A73)

sestra ji pomaga, ko zboli(B62, C64, D60)
če zboli počiva in ne gre v delavnico(C63)
če zboli, mama skuha čaj(E68)
če zboli zanj skrbijo mama, oče in sestra(E70)
ko zboli jo sestra pelje k zdravniku(D58, B60, B63)
k zdravniku gre sam(A74)

ne pogreša pomoči(A75)
nič ne pogreša, ko gre k zdravniku(E72)
ne pogreša pomoči pri zdravstveni negi(E75)
osebno zdravnik je v redu(D59)
pri obisku zdravnika nič ne pogreša(D62)
osebni zdravnik ji ni všeč(B61, B64)

Ne pogreša pomoči pri obiskih zdravnika(C67,C70)

v lekarno gre sestra(D63, B65, C68)
oče prinese tablete(E73)
v lekarni zna povedati, kaj potrebuje(A76)

ŽELJE, POTREBE

Potrebe po službah, storitvah

novih veščin si ne želi naučiti(A113,D95,C104, E112)
veseli se novega dela v delavnici(B99)
ne more delat(E115)

ne pogreša prijateljev(A114)
pogreša Jasno, ki ne pride velikokrat(E113)
ne pogreša nič (D94)
družbo ima v delavnici(D96)
pogreša svojo mamico(B100)
ne pogreša družbe(C105)

nihče ga ne draži, če pa bi bi hitro sam odreagiral(A115)

ne pogreša pomoči pri gospodinjskih opravilih(A116,C106,D98,B101)

ne želi obisk prostovoljca(A117,D99, C107)

vesel_a bi bil, če pride prostovoljka(E116 B102)
kakšna lepa prostovoljka bi mu prišla prav(E117)
lahko bi se pogovarjala in jim pokazala svojo razstavo(B103)

ne razmišlja o drugih pomočeh(A118, E118, C108)
za pomoč bi se lahko obrnila tudi na prijazne sosede(D100)
ima dovolj pomočnikov in prijateljev(C109)

ničesar si ne želi(D101, B105)
želi si več hokejskih tekem, pa kakšen koncert bi rad obiskal(A119)
želi, da pride bivša prijateljica iz VDC(E111)

rad se vozi s kombijem, tam poslušajo glasbo(E114)
želi si več koncertov in glasbe(E119)